Augustini Niphi

Suessani de Immortalitate anime:

Libellus.

C Augustini Niphi Philosophi Suessani de Immortalitate humanę animę
Libellus aduersus Petrum Pomponacium Mantuanum
ad Leonem X[m] Pontificem Maximum.

Mbrosius Partonopeus Heremitanus Sãctissimarũ litterarum Doctor egregius, Antistes be-
nemeritus Sãctissime Pater, Cum ex Mãtuana Vrbe Partonopen pficisceretur, Suessę me com-
perit, Vbi post visitatoria uerba, lõgosq; (ut inter amicos fieri solet) Sermones: tãdem libellum
quẽdam de immortalitate animę Petri Pomponacij Mãtuani nostra tempestate Philosophi nõ
obscuri attulit, declarauitq; se moleste ferre q eo libello vir ille tradiderit & physice, & peripathe-
tice intellectiuam animam esse mortalem: cum lõgis studijs, magnisq; laboribus cõtrarium semper legerit, &
quidem apud pręclarissimos viros: qui lз de vniuersa anima dubitauerint, neminem tamẽ (ut aiebat) peripa
theticorum se legisse meminerat, qui de intellectu vnq̃ dubius fuerit. Rogauit ergo ob hęc, ut eum legerem,
relegerẽq;: & quę de ipso sentirem, scriberem: ac etiam publicarem. Ego vo occupatus domesticis rebus, curę-
ue rei familiaris, necnõ in libro Theologico, quem ad beatitudinẽ tuam ocissime scripturus sum, subq; eius
clipeo ęditurus: prouintiam huiusmodi recusaui: nec ab ratione. Cum enim in eo Theologico libro errores
omnes omnium Philosophoꝝ, pręsertim eorum, qui aduersus christianam ueritatem uerbum fecerint, refu-
taturus sim, inter quos errores, hũc vnum de mortalitate humanę animę potissimum explosurus fuerim, bo-
na frõte onus recusare videor. Demũ rogauit, ut hũc ęderem, & sub nomine Sanctitatis tuę publicarem: nam
(ut dicebat) cum omnes litterati ad domum tuam tuamq; familiam, ut in tutissimum portum olim semper
cõfugerint: quorum alij ad Ioãnem, alij ad Laurentium, alij ad Cosmum gẽtiles uestros semper accesserint,
sub quorum nomine innumeros libros vidimus publicatos, ob hoc declarauit libellum meum grato animo,
hylariq; vultu te suscepturuз fore. Tum q a hoc gẽtile uestrum est. Tum ex innata tuę Beatitudinis virtute,
qua omnes litteratos semper amplexus es. Adiunxit secũdam rationem, q in hoc gratificari non parum vi-
debor Sigismundo Gonçage, Reuerentissimo Cardinali Mantuano: qui cum semper virtutum fuerit maxi-
mus fautor, & virorum studiosorum indefessus patronus, non ęquum erat ab eius desiderio recedere rationes
istę etsi non parui apud me fuerint momenti, illud tamen labante animum meum prorsus impulit q Pom-
ponacius hoc suo in libello ea refellere enixus est qua nostro de intellectu libro asseruimus, ibi enim immor-
talitatem animi & peripatheticam & naturalem esse compluribus argumentis astruximus, quibus considera-
tis Sãctissime Pater, hũc libellum ad te scripsi, & sub amplitudine Tuę Sanctissimi nominis publicãdum esse
curaui: vbi eorum omnium: quę in libello Pompon. Elenchis indigent, reperies diligentissime cõfutata, Nec
opusculi mireris paruitatem, cum diffusissimum librum ocissime sub clipeo tuę Beatitudinis sim ęditurus,
vbi hunc errorem diligentius, ut diximus, & alios fere innumeros refutabimus: & ne credas beatissime Pater
me cum Pompon. solum calamo voluisse certare: sub campo tuę Beatitudinis offero ipsi voce duellum, nec
prius sedandum, q̃ alter nostrum alteri herbam dederit. Valeat Tua Sanctitas, & diu Fęlix.

¶ Index breuis eorum, quę in capitibus singulis toto continentur libello.

Finis Tabulę.

¶ Quesitū de aię immortalitate prius distinguendū est, q̃ pponēdū. ¶ Querēs quę de aię immortalitate sit Ari[us] opinio, cęterorū opiones, qui lumine nāli disseruerūt, prętermittēs, pcipue Platonis, diminute quęrit. Cap. I.

Aduersus ea q̃ sunt in prohemio contēta.

De Pōp. mcuria.

Omponacius ḡ cum de humanę aię immortalitate dissere re proposuisset, nulla de aia pręmissa distinctōe, de aię imortalitate quęrit. Cum vo quid de qōne hac sub puro nāli lumine sentiēdū sit adiecerit, qd de illa attigerit Ari. cęteris phi losophis ptermissis, & qdē Platone etiā: disserere pollicet. quorū alterū aduersus Ari. pcepta pposuit. Alterū vo de negligētia notādū est. Qd qdē p[us] cōtra pcepta Ari. pponat: testis est Arist. ipse, qui cū multa de aia ipsa disserē pposuisset, p° de aia lib. pcipit nec illa eē pponēda, nec disserēda, nisi prius de aia ipsa distinctio facta fuerit, nō .n. aia vnius spēi est, quēadmodū Phi arbitrabant: qui suo tpe disputarūt: ppea inqt, nūc qdē eniz dicētes, & quęrētes de aia, de humana vident solū itēdere: qd qdē cuz minime verū sit: pcepit vt de aia ipa ꝯsideraret an partibilis per spēs sit pro diia aialiuz: an ipartibilis vnaqꝫ atqꝫ specie eadē in oīb[us]: vt Platonici, & Pithagorici putauerūt: qui suo tēpore phabātur: vt eo loco Simplicius notauit: Pōpon. ḡ quęrēs de aię imortalitate: si pipathetice disserē cupiebat, prius de aia distinguere debuerat. Quā ob cāz, Philoponus vir doctissimus, qui sub Ammonii doctria cōme[n]ta in libris d aia collegit, rez hāc disserē pponens, de aia, quā Gręci psychen appellāt, ita distinguit: nā aiarū alia humana, alia ferina, alia phytica h est vegetabilis, siue stirpica est. Humanę aūt cōplures ptes assignat, naz alia noetica, hoc est itellectiua, alia dianoetica, h est discursiua, siue rōnalis: alia phātastica est. Qua distōne pmissa quęrit an humana aia mortalis sit, an imortalis, & si humana imortalis: an tota, an noetica h est itellectualis solū: cęterę vo mortales, quaz rem, cū Pōpo. ptermisisset, nec Aris. nec expositorū pcepta seruauit. Cr aūt de negligētia sit notādus, dum solū quę Ari. senserit in re illa, pponat disserere: facile demōstrari pōt. Primo qdē ex eo, qr doctissimi Phi de imortalitate humanę aię disseruerūt, & qdē solū physicis rōnibus incesserūt: qui nō minori diligētia de re illa & ptractarūt, & elaborarūt: vt de ꝯtēporaneis Aris. loqr, Theophrast[us], Endemus, Xenocrates: q de imortalitate animi diligenter libellos ꝯfecerūt. Ante hos Socrates, Xenophanes, & Chreātor. Hi .n. omni hora, omni loco, & cuz oī hoīe de animi imortalitate disputarūt. Sz si erāt hi pręterēūdi, vel qr eorū libri nō facile habent: vel qr eorū opinionib[us] nō vtimur: Plato magnus rerū diuinarū Magr̄ ptereūdus nō erat, cuius libri oēs gręce ędīti sunt: & admodū latine. Hic .n. & si de animi imortalitate sparsiz cō pluribus in locis disputauerit: in phędone pcipue rem hāc attingit, vbi ꝯstat eum, nō nisi physicis rōnib[us] incessisse. Accedit ad hęc Ari. ipse, qui cū de aia cōplures qōnes ptractasset, earū vitates definit nunq̃, nisi auditis priscorū opionib[us] quę de illis pcesserūt, quasi nō bn̄ vitas hīi possit, nisi cęterorū opiones narrent, quę aut pro vitate, aut ꝯtra vitatē repte sunt. P. Quęrē qd velit Aris. in tā grani pbleumate, videt admoduz vanū: cū ipse de imortalitate animi in nullo librorū, eorū dico: qui vel gręce vel latine ad nos puenerūt, fecit quęsitū per se. Cum .n. in libris de aia, & in libris de aialibus cōplures qōnes de aia ipsa & generatiz, & speciatim pposuisset, nō memini me aliquā legisse, quę d imortalitate humanę aię mota eēt: cū igit de humanę aię imortalitate nihil, nisi obiter locutus sit, iure vanū videt quęrere qd ipse velit, cuz ex his, quę obiter dicunt: nihil certi accipi possit: cuz pro diuersis qnqz diuersa afferam[us]. Signū nobis affert, naz cū in libris ethicorū disputasset an fortis debeat se morti exponere, vt fortitudis actu potiri possit, accepit post mortez nihil remanere: qd qdē nō ab re fecit, naz si post mortez aius relinqueret: nulli dubiū esset, fortē se morti debere exponere: vt ergo quęsiti veritas oīo habeat, accipit, id, quo cōcesso veritas oīo relinquet. Duz vo eisdē in libris de fęlicitatis amplitudine loqueret: sumit post mortem aliqd remanere, & ad mortuos puenire bonū & maluz ex his, quę eorū ppinqs ꝯtingunt in vita: hoc .n. fecit, vt felicitatis amplitudinez extolleret, nosqꝫ moneret ad bn̄, beateqꝫ viuēduz. Simili rōne & in nālib[us] libris pcessit: vbi lꝫ quę dicit, ꝯtraria sunt: ipse tn̄ nō sibi ꝯrius est, cuz nō ex pposito, & tāq̄ per se quęsita illa dixerit, sꝫ obiter. De Platone vo nō ab rōne dici posset esse sibi ꝯriū si diuersa diceret: cū de imortalitate aī fecisset quęsitū per se. & ob hāc rem doctissim[us] Pamphylus Eusebius .13°. lib° cū de Platonis incōstantia loqueret: demōstrauit Platonez in his, quę de aio dixit, nō esse sibi cōstantē: qd an verū sit, postea dicem[us]: verū ille de Platone ita dicere potuit, qa de aio fecit quęsita pe se. In vanū ergo laborauit Pompo. quū quęrit disputare, qd Aristoteles de imortalitate senserit: qnqdē de illa nihil p se quęsiuit, nihilqꝫ dilucide dixit, sed ea quę ex dictis ab eo colligunt: sunt obiter dicta: quib[us] nulla prorsus fides adhibēda est: nec asserendum est, qd ex dictis obiter colligit, id omne esse de Aristotelis mente.

Cap. 10°.

¶ Si intellectiua aia, aiusqꝫ ipse eēt simplr mortalis: hō nec simplr, nec sm qd esset mediū inter mortalia & imortalia: imo esset in extremo mortalis. Cap. II.

Aduersus ea q̃ cap. hātur.

Ost hęc Pompo. pbare enitit argumēto ab operationibus sumpto hoiem ipsuz esse inter mortalia & imortalia mediū, nam si ad operationes sensitiue aię, atqꝫ vegetatiue attenderimus: inter mortalia eū cōstituem[us]: qnqdem operatiōes hę instrumētarię sunt: veluti quę aialiū mortaliuz hntur. Sin aūt ad intelligere & ad velle, ipsuz iter mortalia collocabim[us], qꝫ optiōes hę sine istrumētis sint. Quod qdez nec est sibi cōstās, nec peripatheticū. Qd nō sibi cōstat, facile pbamus: naz ipse in eius libelli cap. ix. physice arbitratur intellectiuā aiaz, animūqꝫ ipsum esse mortalē simplr. Tūc argumētor: intellectiua aia, aiusqꝫ ipse est simplr mortalis, ergo est genit[us], & ex semie deductus, hęc ꝯnia sm Auerroem nō est dubia: qppe cuz sm ipsuz oīs forma, quę suo subiecto desinēte, desinit eē: sit cōstituta in esse per subiectū: sitqꝫ de illius potētia a motore corporeo in lucē deducta: vt clarissime cōplurib[us] locis ab eo est dictum. Cr vo hęc ꝯnia sit Aristo. facile pꝫ: Naz Aristo. nō posuit aliū moduz, quo res incipiūt, nisi gnātionē, vt ipse fatet eodez loco: vel si posuit duos modos, vt 2° de gnātiōe aialiuz libro innuit, fortasse fecit, qa formarū arbitratus est alias esse mortales, cum corpore incipiētes, & cū eisdez desinētes, alias imortales, incipiētes qdez nō ante corpus, sed remanētes desinētium ipse gnātionē fecit, imortaliū creationē, vt clarissime eo loco cōstat, si ergo itellectiua aia, aiusqꝫ ipse mortalis simplr

Cap. 3°.

eēt, cuꝫ per creatiōeꝫ nō incipiat, erit per gñationē eductus de poᵒ mãe, atq; per semē a parētibᵒ trāsmissus. pꝫ ḡ ꝯñtia: vltra aius est genitᵒ, ex semineq; trāsmissus, ḡ ois eius actio, opatioq; erit instraria ꝑticularis, atq; penitus māę

immersa

emersa. Hęc ꝯñtia expsse est Auer. 3ᵒ de aia. liᵒ. Ari. ꝗꝫ 2ᵒ de gñōne aialiū. lib. hāc ꝯñtiā indicauit. Cū. n. mētē animūq; extrinsecus accedē ꝓbasset, id oē ex eo ꝓbauit, ga eius opatio istrō caret, lꝫ ḡ ꝯuertet argᵐ, cuꝫ termini sint ꝯuertibiles, aius est genitᵒ, ex semineq; transmissus, ergo eius opatio est istraria, ꝑticularis, ⁊ hęc (vt Auer. vbis vtar.) Quod si ita sit, erit ⁊ simplr, ⁊ ꝯm gd mortalis hō: cū nulla eiᵒ opatio, nec quę ad itellectū, nec quę ad cęteras aię ꝑtes attinet, instrō careat. Quo fit (vt nō mediū) sed in extremo sit statuendus, qm̄ ⁊ simplr, ⁊ ꝯm gd mortalis, Pōponacius ḡ: qui ꝯcedit pmū aīs. vꝫ ꝙ aius sit simplr mortalis, si sibiipsi ꝯstare vꝫ, ꝯcedē cogeꝶ hoiem nullo pacto medium eē, sed extremū. Qđ vo ꝑipatheticū nō sit: si Pōponacius peripathetice dicit, vt ꝑipathetice arbitraꝶ dicere, pꝫ, nā aium esse simplr mortalē dicit esse ꝑipatheticū. ḡ nulla forma erit in hoie, quę nō sit genita: ⁊ cuiᵒ opatio nō sit instraria: quo fit, vt nec ꝯm gd hō imortalis sit hādus. Quare inter mortalia, et imortalia nō erit vt mediū collocādum. Erit ḡ qđ dixit, Platonicū, nā cuꝫ aium Platonici fecerint imortalē, cęteras hois formas mortales, imo cętera ꝑter aiuꝫ, hoieꝫ mediū iter illa collocarūt: quā rem doctus Salustius ex

Quę Salustius.

Platonis fonte accipiēs, his verbis ꝓtulit, ois nr̄a vis in aio, ⁊ corpe sita est, animi impio, corpis seruitio magis vtimur: alteꝝ nobis cuꝫ dijs, alteꝝ cōe cū beluis est. Qđ qdē minime veꝝ eēt, nisi aius eēt imortalis. Quare iuxta Platonis sniam hō inter ęterna ⁊ tpalia medium est. Nō aūt iuxta eius opionē, qui aium mortalē simplr arbitraꝶ. Rursus iuxta Platonis opionē hoiuꝫ tres modos

tres mōs hominuꝫ Plato ponit.

ponere cogimur: heroas, quoꝝ aius remanet post mortē htūs, vt Plato in Gorgia inquit. Et Plutarchus hystoricus exponit. In beluas ꝯuersos, quoruꝫ aius brutalitate

In vita Romuli.

post mortē affectᵒ relingꝶ, vt in lib. de itellectu (cum de statu aię disputauimus) clarissime exposuimus: ⁊ puros hoies, qui mediocri vita viuūt. Qđ qdē verū nō eēt, nisi aiuꝫ imortalē simplr statueremus. Pōpo. ḡ nec sibi constat, nec ꝑipathetice dicit, dum se ꝑipathetice dicere credit. hactenus de hominis mediocritate.

¶ Insufficiētia modoꝝ: quibus Ponipo. arbitraꝶ multipliciter humanam naturam dici. Cap. III.

Cōtra ea q̄ capite 2ᵒ hētur.

Cum Pōponacius ḡ hoieꝫ eē mediū se ꝓbasse arbitrareꝶ. Humanę naturę multiplicitateꝫ sic ordiꝶ, lꝫ obscure: hō est mortalis atq; imortalis, aut ꝯm eādē formā, eādēq; nām: aut ꝯm aliā, atq; aliā. Si ꝯm aliā hō immortalis sit, ꝯm aliā vnā vel plures mortalis: tribus modis, ⁊ nō pluribᵒ euenire dicit, qꝛ vel tam forma, per quaꝫ est imortalis, ꝗꝫ forma, per quā est mortalis est pro hominū numero multiplicata: vt sit in singulis duplex forma, altera per quā mortalis, altera per quā imortalis dr̄, aut in oibus hoibus ea forma, per quā imortalis diciꝶ, sit vna oium numero: ea vo per quā mortalis pro hoium numero multiplicata, aut ꝯtra ea ꝑ quā hō mortalis est oium hoium vna numero sit: ea vo per quam est imortalis numerata. pꝫ ḡ hoc pᵐ tribᵒ modis dici. Sin aūt dicaꝶ per eādem formā, eādēq; nām hoiem esse mediū. s. mortalē atq; imortalē: hoc erit, vel qꝛ hō per illā erit simplr immortalis, ⁊ ꝯm gd mortalis: aut viceuersa, qꝛ per illā est simplr mortalis, ⁊ ꝯm gd immortalis. Uel 3ᵒ qꝛ per illā erit ꝯm gd vterq; mortalis. vꝫ ⁊ imortalis: hęc Pōpon. Quę qdē ⁊ inordinate, ⁊ insufficiēter, atq; obscure assignata sunt. Quare ꝯcesso pro veritate, ꝙ hō ipe sit mortalis, ⁊ immortalis: aut erit per eādē formā: vel per aliaꝫ atq; aliam: si per aliā atq; aliā: erit vel ga vtraq; erit in hoibus numerata: tam illa, per quā hō est mortalis, ꝗꝫ illa, per quā est immortalis: vel ga in oibus vtraq; est vna numero: vtpote tam ea: per quā hō est immortalis, ꝗꝫ ea, per quā est mortalis, vel qꝛ alia est vna numero in hoibᵒ oibus: ⁊ alia numerata: sigdeꝫ in hoibus alia cōis vtriq; est, alia numerata: hoc bifariā est, vel ga illa, qua hō immortalis est, vna oium est. Alia vo per quā est mortalis, numerata: vel ꝯtra, qꝛ ea numerata est per quaꝫ imortalis, ea per quā est mortalis oium vna numero. quo fit vt nō tribus modis, sed quatuor modis hoc sit multiplicādū: cuius ꝯtrariuꝫ arbitrabaꝶ Pōpo. Sin aūt per eādē formā hō sit mortalis, ⁊ imortalis, hoc est, vel ga per eandē est simplr vterq; mortalis. vꝫ ⁊ imortalis, aut qꝛ per eādē ꝯm gd vterq; vꝫ mortalis, ⁊ imortalis: aut qꝛ per eādem est simplr ⁊ ꝯm gd vterq;: qđ duplr esse pōt: qꝛ vel per eādē simplr imortalis, ⁊ ꝯm gd mortalis, aut contra per eādē simplr mortalis, ⁊ ꝯm gd imortalis. quare hoc 2ᵐ nō tribus sed quatuor modis dicitur: non ergo multiplicitas hęc, sex modis, sed octo dicenda est: cuius cōtrarium arbitratur Pompon.

¶ Incertuꝫ est gd de hūana aia senserit Auer. nec in his, q̄ ipe dicit de itellectiua aia: sibi vbiq; ꝯstat. Cap. IIII.

Postea Pōpo. (ꝑmissa humanę naturę multiplicitate) de mēte Auer. aiaꝫ in hoie dupli cem ꝯstituit. Alterā intellectiuā, per quā hō imortalis est. Alterā mortalē, per quaꝫ mortalis videꝶ. Aiam qdē intellectiuā de illius mēte esse vnā numero in hoibᵒ oibus tradit: eam vo, per quā hō mortalis est, asserit pro hoium numero multiplicari. Moueꝶ ad hęc, ex eo, qꝛ Ari. vbiq; intellectū impmixtū, immāłē effecit, quo fit vt ęternus sit, ⁊ vnus numero. cęteras aias sensitiuā, ⁊ vegetatiuā fecit istrarias, quare ⁊ mortales. Quę qdem opinio nō Auer. sed Candauēsis est, qui ⁊ intellectū, ⁊ itellectiuā aiam vnā numero in hoibus posuit argumēto vꝫ qꝛ est impmixta, imortalis, ⁊ ęterna. Nō. n. fieri pōt, vt in ęternis indiuiduū numero multipliceꝶ sub eadē specie. Qđ vo incertuꝫ sit gd de itellectiua aia velit Auer. nō est difficile demōstrare. Si per eius sectatores pcurrimus. nā iter itellectū ⁊ itellectiuā aiaꝫ nō paruā sectatores drīaꝫ fecerūt, qm̄ quidē itellectiuā aiaꝫ totū qđdā esse dicūt ex itellectu, atq; sensitiuo vegetatiuoq; ꝯstitutum. Intellectū vo itellectiuę aię partē. Fingūt. n. eē itellectū quasi semiaiaꝫ: ꝙ sit itellectiuę aię medietas, totū vo, qđ ex semine traduciꝶ, esse alterā itellectiuę aię medietatē: ex qbᵒ quasi semiaiabᵒ, resultat tota itellectiua aia: quę qdeꝫ numeraꝶ in hoibᵒ: lꝫ itellectᵒ, qui est illius semiaia, vnus numero sit in oibus: quā opinionē Suggerius, ⁊ Rogeriᵒ vterq; Bacconitanus, ad Auer. mētem tradūt. Uiltoniēsis vo acutissimus doctor, intellectū vnū oium, aiam itellectiuā numeratā pro hoiuꝫ numero asserēs, dicit ad mētē Auer. itellectū esse pmo ⁊ ꝑ se formā informātē nām cōeꝫ (quā supponit eē rem cōeꝫ oibus indiuiduis) ⁊ ab illis diuersaꝫ. Scđario vo formā oium indiuiduoꝝ: pro quoꝝ numero itellectiua aia multiplicaꝶ, itellectu existēte vno oium. enitiꝶ aūt oia Auer. vba ad hāc opinionē reducē, vt legētibᵒ quę ille dicit, pꝫ. Joānes Bacconitanus meo iudicio cęteroꝝ Aueroistarū Princeps tradit ad Auer. mētē intellectū nobis bifariā copulari, vno quidē numero: quo fit nr̄a potētia, per quā intelligimus: quā copulationē spiritualē esse dicit, atq; virtualē, quatenus per hāc intellectus efficitur nobis, quasi spūs, siue forma, atq; potētia, siue vtus.

Cōtra ea que ca. 3ᵒ. ponūtur.

Opi. Candauensis.

Rogerij ⁊ Suggerij opi.

Uiltoniēsis opio.

Joā. bac. opinio. 2. sentē. lib. di. 20ᵒ. q. vnica.

siue vtus. Altero vo, quo intellect⁹ ad phātasmata copulatur, vt ad obiecta, quorꝫ intētiones recipit actu immāles vtute itellect⁹ agētis: qcqd ille sit siue deus siue alia res. Et quouis mō itellect⁹ copulet̄ homini, semꝑ ipse vnus oium est. Intellectiua autē aia (vt inqt) plures. pꝫ ergo Auer. sectatores nō paruā iter intellectū, ꝛ itellectiuā aiaꝫ dīam effecisse. Quā etiā veteres olfecerūt, naꝫ (vt Ari. inqt in p° de aia lib.) Anaxagoras videt̄ alterꝫ dicē aiaꝫ, ꝛ itellectū, cuius opinionē laudat. Quāobreꝫ, dicē soliti sumus, Auer. vba posse ad oēs opiones accōmodari. naꝫ vbi ipse intellectiuā aiam diceret vnā numero oiuꝫ: per aiam, nō totā, sed semiaiaꝫ itelligit, hoc est itellectū: qui differt ab humana aia, vt pars a toto. Ubi vo rōnalē nō vnam, sed itellectū vnū fecit: intellectiuā totā intellexit: quę ꝯstat pte itrinsec⁹ accedēte, ꝛ pte itrinsec⁹ deducta. pꝫ ḡ incertū eē, qd de humana aia senserit Auer. cum ad ei⁹ mētē homi Auer. interptes differāt, nā alij solū itellm imortalē: alij intellectiuā aiaꝫ imortalē asserāt. Incō sulte ḡ Pōpon. ptulit opinionē Auer. cuꝫ nō sit omniū: qui Auer. iterptant̄: sed Candauēsis. Nolo tn̄ te ignorare in lib. de itellectu multa pro opinione Auer. scripsisse: nuperrime vo in his cōmētarijs, quę nūc cōfecim⁹ in libris de aia: hac rōne, quę sit Auer. mens, nunc disserē ptermittimus: cum itētio nr̄a sit solū disputare ea quę dicit in hoc libello Pōpo. qui de aię imortalitate inscribit̄.

In itellu ꝛ aia diffe rant. Te. c. 3.

¶ Themistius de anima intellectiua qd sentit, incertum est: nec potest eadem sentire, que Auerro. sed in q̄pluri mis differt. Cap. V.

Cōtra ea que in c°. 3° sunt.

Pomponacius capite eodē arbitrat̄ Them. ꝛ Auer. ꝯcorditer itellectiuā aiaꝫ posuisse realiter distingui ab aia corruptibili, verū ipsaꝫ esse vnā numero in oibus hoibus. Mortalē vo multiplicatam. Quę res nec est certa: nec (vt ostēdā) in oibus sunt ꝯcordes. Qd qdē incertuꝫ sit, qd Them. velit, per eos, qui euꝫ sectant̄, atqꝫ interptantur, pcurramus. Thomas igit̄, cuius ingeniū, atqꝫ doctrinam semꝑ magnifecimus: nō minus iustus, q̄ verus interpres eo libello de itellectu, quē aduersus Auer. cōscripsit, tradit de Themistij, ꝛ Theophrasti decreto intellectuꝫ, intellectiuāqꝫ aiam formā esse informātē humani corpis: ꝛ nomē ꝛ spēm illi prębētē: addit agētē pro numero hoium multiplicari: agēteꝫ dico nō eum: qui est quasi sol: qui est oium hoium vnus numero: quē Themistius deuꝫ eē arbitrat̄: sed eum, qui simul illuminās est, ꝛ illuminat⁹. Hic enim pro numero hoium multiplicat̄, estqꝫ cuiqꝫ homini ppius intellect⁹: qui cum itellectu patibili itellectiuā aiaꝫ cuiqꝫ homini ppriā ꝯstituēs. nec hęc opinio dissonat vbis Themistij. Tertio. n. de aia lib. clarissime tradit agētes itellectus hō multiplicari pro hominū numero. Unde ex his, ꝛ alijs quę diuus Expositor collegit, de mēte Themistij asserit. Intellectiuā aiam eē formaꝫ hois vere informātē: ꝛ qdē talē cuius duę ptes, siue vtutes sunt intellect⁹ agēs, ꝛ possibilis. Albert⁹ vo cognomēto magnus, ꝛ in lib. de intellectu, ꝛ itelligibili: ꝛ in digressionibus tertij libri de aia: de Themistij snīa tradit intellectū agētē multiplicatū, esse lumē qōdā ętернū: qd (vt in subiecto) est in itellectu possibili ab itellectu illuminātē pgrediēs. Tale lumē Themistius (vt inqt) est illustrās, ꝛ illustratū: illustrat̄ eniꝫ ab agēte. Illustrat vo possibilē itellectū: quo fit (vt fm Alber.) Themisti⁹ velit intellectiuā aiam esse possibilē itellectū per hō lumen illustratū: ꝛ nō solum hois formā, sed eidē nomē ꝛ spēm pbere. Simplici⁹ bonus Themistij iterpręs, tradit ad illius mētē ex cōi intellectu, ꝛ corpore aial humanū ꝯfici, appellat cōeꝫ intellectū, Themistius, id, qd Simplicius dianoeaꝫ, Auer. cogitatiuā appellat. Est. n. cōis intellect⁹ humani aialis forma, ꝛ qdē informās. Hoiem vo Simplicius ꝯstare dicit ex itellectu, ꝛ eiusmodi humano aiali. naꝫ cōis itellect⁹ materie adueniēs humanū aial facit, huic aiali itellect⁹ extrinsecus accedēs ꝯstituit hoieꝫ: hęc Simplicius. Plotinus vo, qui (vt dicūt iuniores) in paucis dissentit a Themistio in his, quę de aia scribit, tradit vnicuiqꝫ homini assignādā esse duplicē aiaꝫ, alterā quidē quasi vitā: quā Themistius vbiqꝫ aiationē appellat: alterā quasi aianteꝫ, viuificātēqꝫ: e qua aiatio in corpus pficiscit̄: ab aia viuificāte hō est rōnalis, ꝛ intelligēs: ab aia viuificata est aial ꝛ viuēs: dico fm vitā hois ppriaꝫ: est vtraqꝫ pro numero hoium numerata: verū quę viuificat ętерna est, quę viuificat̄: corrūpit̄, atqꝫ cum corpore nascit̄, ꝛ abolet̄. pꝫ ergo ex expositorib⁹ qd velit Themistius, incertū eē. Ex his vo: quę ipe dicit, lōge facilius eadē incertitudo colligit̄. nā p̊mo de aia clarissime duas aias in hoie vnoquoqꝫ collocat, alterā quasi vitā, aiationēqꝫ: per quā hō aial est humanū: alterā quasi aiantē viuificātēqꝫ: e qua illa aia pficiscitur ab hac hō est hō: hęc aians atqꝫ viuificās est vna oium hoium: imo est totius mūdi aia: imo forma formarꝫ: cum ab hac oēs oiuꝫ rerū formę pficiscant̄: aia vo aiata numerata. Ex his pꝫ non eodē modo hāc esse formam hois, quo Auer. intellectiuā aiam, seu intellectū asserit formā hois. Hęc. n. quę aians dicit̄, forma est hois: nō qdē dans eē formalr, hoc est informās, sꝫ quasi ęquoce, eo modo, quo effectrix causa, ꝛ creatrix esse pbet ei: qd efficit, ꝛ creat. At Auer. hoc pacto nec itellectū, nec itellectiuā aiam dicit homini dare esse. Hāc positionē ꝛ si p̊mo de aia Themistius clarissime pfitet̄. 3° q̄qꝫ illā expssit Auer. etiā hāc positionē illi imponit 12° diuinę scientię lib. ꝛ 7° eiusdē. At 3° lib. de aia Themistius negat aiam, quę vitā pbet: eē vnā: sed agētē itellectū dicit oiuꝫ hoiuꝫ vnū numero: intellectū vo: quē cōem appellat (quē alibi vitā) ꝛ aiationē nūcupat⁹ multiplicari. Sed q̊uis modo dicat̄: Auer. differt a Themistio: cum nec itellectū, nec itellectiuā aiam velit dare eē homini eo modo, quo Themistius autumat. Nō. n. ꝯcederet Auer. intellectū vel itellectiuā aiaꝫ in humano corpore aiationes, ꝛ vitas efficē: vel creare. Auer. eiꝫ vel asssereret itellectū solū opationē homini dare, eēqꝫ illi formā opantē: vel dare illi eē formalr, esseqꝫ illi formā iformātē. Formā vo formātē, vel aiaꝫ aiantē intellectū esse homini nunq̄ (vt arbitror) diceret: vt expsse scribit 7° diuinę sciētię lib. ꝛ 12° eiusdē. pꝫ ergo incertū eē qd Themistius velit de aia (ꝛ q̊uis modo velit) cuꝫ Auer. decretis minime stare posse. Qui vo luculenter expositas, aut Themistij, aut Auer. aut aliorꝫ positiones desideraret, ꝛ quātū pro illis dici pōt: diligēter librū nr̄m de intellectu plegat, ꝛ curiose ruminet. Nihil enim in eo lib° ptermisimus, qd ijs opinionib⁹ esset vtile. Hic aūt raptim pcurrimus: cum nostra intētio sit reuidē Pōpo. libellum: ꝛ qd de eo senserim ad te scribere.

Que tho. ḡ Them. — Cap. 37. — Que Albertus de Them. — q̄ Simp. ḡ Them. — que Plotin⁹ ḡ mēte Them. — Cap. 23. — Cap. 23. — Cap. 33°. — Cōmē. 18. — Cōmē. 31°. — Cap. 37. — Cōmē. 31°. — Cōmē. 18.

¶ Primū ꝛ pncipale arg^m: qd Pōpo. ex vbis Ari. inducit aduersus positionē Auer. ab eo fictā. Cap. VI.

Visum est hactenus Pōpo. positionē, quaꝫ dixit eē Auer. ꝛ Themistij, eē ab eo vel fictaꝫ: vel esse incertū qd vterqꝫ sentit: sed ꝯcessa sibi illa opione, vt videamus quātū ei⁹ rōnes valeāt: inducemus rōnes eius per ordineꝫ, ꝛ dilucide quidē: nam ipse illas ꝯfuse, atqꝫ obscure ptulit: initio nobis sumpto, a p° argumēto. Pōpon. itaqꝫ sumit ex vbis Arist. intellectiuā aiam, intellectūqꝫ ipm nullaꝫ opationē hīe penit⁹ a corpore absolutā: qn e corpore dependeat, vel tanq̄ a subto, vel tanq̄ ab obto: vel vtroqꝫ

De his. q̄ 4° capl°. Pōp. dic̄.

lib.ꝓ.tex.cõ.ꝓmi. modo: Declarauimus aũt nos in Cõmẽtarijs de aia ve-
teribus: quę in iuuẽta ꝯscripsimus: qđ e corpore depẽdẽ
sit tanꝗ̃ ab obiecto, ⁊ qđ depẽdẽ tanꝗ̃ a subiecto. Nunc
ṽo nobis sit satis hoc, qđ Põpon. assumit, ex his quę ipe
dicit, ꝓbare: naꝫ si quã ↄpationẽ talẽ hẽt, esset ipsuꝫ in-
telligere: sed ꝙ nõ sit intelligẽ ↄpatio talis, ꝓbaẽ ex eo: qꝛ
ꝓ° de aia tex.cõ.12. (vt Ari. inqt) intelligẽ aut est phãtasia/aut nõ sine phã-
tasia: vnde ꝗuis in pmo de aia cõditionaliter loquaẽ. 3°
T.cõ.39. ṽo de aia lib. absolute tradit ipm intelligẽ fieri nõ posse
absqꝫ ipo phãtasmate: quo fit (vt intellect⁹ nullã subeat
ↄpationẽ penitus a corpore abiũctã) qn illa aliqua rõne
e corpore depẽdeat: quo argumẽto relinqtur itellectiuaꝫ
aiam nõ eẽ ꝯm eẽ a corpore abiũctaꝫ: imo sequtur ipsam
eẽ simplr corruptibilẽ, cum nulla sibi competat ↄpatio e
corpore penit⁹ abiũcta. Cętera quę Põpon. adijcit, cum
ad rem faciãt minime: bona frõte pterimus. Declaraui-
ꝓ° de aia. Tex.c.12. mus enim in Cõmẽtarijs veteribus, quę in libris de aia
ꝯscripsimus, quo nam pacto valeat illa ꝯsequẽtia Auer.
Si intelligẽ nõ est nisi cum imaginatione/tũc intellect⁹
erit gñalis, ⁊ corruptibilis. Hãc enim Põpo. nõ exposuit
eo mõ: quo Auer. loqẽ: sꝫ de ea ad cõmẽtaria te mitto.

Dilucidatio eius solutionis, quã ad pmũ argumẽtũ af-
fert Põpon. in qua exponiẽ multiplex aię cõsideratio, ⁊
multiplex ↄpandi ratio. Cap. VII.

Ad hoc argumẽtũ Põpon. inducit rñsionẽ:
quę hñ intellecta/põt ad argumẽtũ satisfa-
cere: de qua postea in resumptionibus eoꝝ,
quę dicẽtur ab eo diligẽtius disputabiẽ. At
nũc dicamus itellectiuã aiam trifariã cõsi-
derari posse, aut in se, vtpote in illo pori, in quo, ⁊ huma-
naꝫ sphęrã, ⁊ quãlibet humanę sphęrę partẽ pcedit. Aut
in illo priori in quo pcedit singulas ptes humanę sphęrę
partẽ: sed est simul cum sphęra, illi vt aia copulata. Aut
tertio ꝯsiderari põt respectu cuiusqꝫ sphęrę partis, vt re-
spectu mei/vel tui: tũc ex hac distõne rñsio erit aię intel-
lectiuę eẽ tres ↄpationes: aliã quę ei cõpetit in illo prio-
ri: in quo ipsa sphęraꝫ pcedit: quęcũqꝫ illa sit: de qua po-
stea: aliaꝫ, quę illi cõpetit, vt est sphęrę aia, vtpote in illo
priori, in quo pcedit singulaꝫ sphęrę partẽ: aliaꝫ, quę illi
cõpetit vt copulatę alicui sphęrę parti vtpote mihi, vel
tibi. Operatio qdẽ, quę intellectiuę aię cõpetit in illo prio-
ri, quo pcedit sphęraꝫ: est simpliciter ęterna: atqꝫ e corpe
omni rõne abiũcta: ↄpatio ṽo: quę sibi cõpetit, vt sphęrę
copulaẽ: est ęterna ꝯm successionẽ, atqꝫ spẽm/⁊ ꝯm quid
corruptibilis: ↄpatio ṽo, quę cõpetit alę, vt copulaẽ mi-
hi, vel tibi: est penitus corruptibilis: ꝯm quid ęterna. Ad
formã igiẽ patet qđ Põpon. assumpsit: falsum eẽ: nã sup
ponit intellectũ nullã hẽre ↄpationẽ penitus separatã: cu-
ius oppositũ ex distinctiõe pꝫ: ⁊ cum diciẽ: si quã habet:
illa est intelligẽ: ꝯcederet illius opionis defensor: illaꝫ eẽ
ipm intelligẽ, sed nõ omni modo simplũ: sed solũ qđ sibi
cõpetit in illo priori: in quo ipsa pcedit sphęrã. Intelligẽ
ṽo, qđ est phãtasia, aut nõ sine phãtasia, est intelligẽ, qđ
illi cõpetit vt est sphęrę copulata: vel sphęrę parti huic,
vel illi. Hoc enim est aut phantasia/aut non sine phanta
sia. Hęc breuiter de respõsione.

Põpon. obiectio pma: qua ꝓbat nullam eẽ animę ope-
rationem penitus abiũctam. Cap. VIII.

Sed refutare enitiẽ Põpon. rñsioneꝫ hãc, lꝫ
obscure: naꝫ definitio ei: cuius est definitio/
ꝯm eẽ cõpetit: sed eẽ actum corporis physici
organici est intellectiuę aię definitio: saltez
ꝯm cõem rõnẽ: ergo eẽ actũ corporis ꝯm eẽ
competit itellectiuę alę: qđ si itellectus itellectiuaqꝫ aia
ꝯm esse erit actus corporis physici: fit, vt nulla sibi cõpe-
tat operatio penitus abiũcta, quẽadmodum nec ipsa esse
potest e corpore abiuncta ꝯm esse.

Defensio prioris rñsionis, quã affert Põpo. qũo aię est
aliqua ↄpatio: vbi exponiẽ penit⁹ abiũcta. Cap. IX.

Inducit post hęc breuibus Põpon. Ad hãc re
futationem solutionẽ: ex eo: ꝙ itellectiua aia
est vna intelligẽtiaꝝ, lꝫ infima: vt 3° de aia li° Cõmẽ.
scribit Auer. At intelligẽtia quęlibet bifariã
ꝯsiderari põt. Uno quidẽ modo in se, hoc est
in illo priori: in quo copulationeꝫ cum sphęris pcedit: in
quo priori ipsa est itellectus intelligẽs per eẽntiaꝫ supio-
ris intelligẽtię. Alio ṽo in ordine ad eam sphęraꝫ: quam
actuat: ⁊ hoc pacto est aia, atqꝫ actus corporis physici: cõ
stitum ṽo ex ipsa, ⁊ corpore est aial: lꝫ ęquoce. Ad formã
ergo pꝫ solutio: nã intellectiua aia in illo priori: in quo p-
cedit sphęrã: nõ est aia, nec physici corporis actus: lꝫ cuꝫ
ꝯsideraẽ ipsa vt actuat sphęrã, est aia: atqꝫ corporis act⁹.
Cõcediẽ tamẽ eẽ actum corporis cõpetẽ intellectiuę aię
ꝯm eẽ: etiã quouis modo ꝯsidereẽ: lꝫ nõ ꝯm rõneꝫ: sicuti
rõnali aiali competit, ⁊ homini sub rõne aialis ꝯm rem:
quatenus homo, ⁊ hõ, vt aial ꝯm esse idẽ est: nõ tamẽ ho
mini cõpetit per rõneꝫ aialis. Sic enim omni aiali cõpe
teret: vnde lꝫ aia intellectiua, ⁊ aia intellectiua, vt itelle-
ctiua idẽ sint re: ⁊ eẽ actũ corpis ꝯm rem cõpetat alę in-
tellectiuę, ⁊ aię intellectiue vt intellectiua: tamẽ eẽ actũ
corporis nõ cõpetit aię itellectiuę per rõneꝫ intelligẽtię.
ergo ei põt cõpetẽ aliqua ↄpatio prior, vt cõsideraẽ sub
rõne prioris: veluti homini cõpetit aliqua ↄpatio prior,
vtpote ipsuꝫ sentire quatenus cõsiderari põt sub aliqua
priori rõne, vꝫ vt aial est: lꝫ ꝯm rem hõ ⁊ aial idẽ sint.

Excerptũ Põpon. ex hac distinctione, per qđ declarãẽ
qdã, qũo de itellectiua aia agit metaphysicus. Cap. X.

Ex distinctione ergo ꝓposita vsitata illa (vt
inqt Põpon.) dubitatio eliditur: sit ne intel
lectiua aia de nãli, an de metaphysica ꝯside
ratiõe: qñqdẽ Ari. li° de ptibus aialiũ ꝑ iter Cap.ꝓ.
metaphysice ꝯsiderata illaꝫ reponat. Elidiẽ
eiꝫ (vt ait) ex eo: qꝛ itellectiua aia, vt itells est, ⁊ vt ꝯside
raẽ in illo pori, in quo pcedit sphęrã, hoc est, vt vna itelli
gẽtiaꝝ: quę itelligit per subaꝫ/atqꝫ essentiã supioris itel-
ligẽtię: inter cõsiderata a metaphysico reponẽda est: sin-
aut (vt aia cõsidereẽ) vt videlꝫ actuat humanã sphęrã:
sic inter nãlis phię partes statuenda est, ita vt vnica sit;
vt Auer. inquit in libris Metheoroꝝ: ⁊ vt de itellectiua Cap.ꝓ.
aia dictũ est, de cęteris cęlestibus aiabus est dicẽdũ: siq-
dem illę, vt actus sunt nãlis corporis, inter physice cõsi-
derata: vt intellect⁹ per eẽntiã supioris intelligẽtes, inter
metaphysice cõsiderata reponẽdę sunt. patet ergo ex di-
stinctione vsitatę q. dilucidatio.

Refutatio Põpon. aduersus excerptum: ⁊ ꝯtra distin
ctionẽ/ex qua excerptũ deducitur. Cap. XI.

Quiter igiẽ refutare enititur excerptũ, ⁊ pnci-
palẽ rñsionẽ: excerptũ quidẽ: qꝛ si de intelle-
ctiua aia idẽ iudicium est, sicuti de intelligẽ
tijs: quãdo Arist. 12° diuinę sciẽtię lib. egisset
de intelligẽtijs: de intellectiua aia agẽ debue
rat: aliogn mancus fuisset. Ꝑ. Uniuersę cõsiderationis
physicę intellectiuã aiam terminũ cõstituit Ari. lib. phy- T.cõ.26.
sicę auscultatiõis scđo. Nõ enim in cognitione rerũ phy
sicarũ intellectiuã aiam fecit terminũ: quo ad qa est: cuꝫ
physica cognitio, qa res est vsqꝫ ad deuꝫ ipm diffundaẽ.
Erit ergo terminus in cognitione qd est: quare ꝗdqdest
intellectiuę aię in nãli phia agẽda erit: hęc aduersus ex-
cerptũ. Aduersus ṽo rñsionẽ principalẽ ex eo argumẽta
tur: qa vn⁹ eiusdẽqꝫ naturę specie, vn⁹ est specie ↄpandi
modus:

modus:nō ergo pōt aīa intellectiua intelligē ītellectiōeꝫ e corpore depēdētē:ꝛ absolutā a corpore nisi vna natura duo eē hīet:dixi vnus specie est opandi modus,qꝛ eiusdē naturę numero vel specie alia atqꝫ alia rōne/pōt esse diuersi modi operādi genē : vt lunaris aīę,quatenus aīa est,est mouere cęlū:quatenus intelligētia/est intelligē:at nullius intelligētię est diuersus operandi modus specie. Nō ergo pōt intellectiua aīa intelligē ītellectionē depēdētē a corpore:ꝛ intellectionē absolutā a corpore. Uidetur aūt Achilles hoc argumētū aduersus dictā rńsionē: nō tñ huius achillei argumēti Pōponacius inuētor est,

q.1ª. argu mēto.3. Sigdeꝫ diuus Thomas,qui in disputatiōibꝰ nihil intactū reliquit:clarissime hoc argumētū expōsuit in qōnibus de aīa. P.Cōtra eādeꝫ rńsionē seqtur vnā nām ꝭm vnū modū de eodē obiecto hīe vnaꝫ numero intellectionē:ꝛ ꝭm aliū modū infinitas:qđ videē incredibile:ꝛ deducit argumētū:nam per modū quo intelligit aīa nō depēdendo a corpore:intelligit vnicā intellectionē ęternā deum: per modūꝫ vō,quo intelligit depēdēdo a corpore,intelligit idē obiectū.videlꝫ deum per infinitas intellectiōes: quatenus infiniti homines deum intellexerūt/ꝛ intelligent. Hęc contra respōsionem.

¶ Resumptiones de nouo differēdę circa hęc/quę Pōp. tetigit in primo argumento. Cap. XII.

Post hęc(vt videaē quid hñ:Pōpoñ.in argumēto assumpserit)quędā denuo diligētiꝰ resumēda sunt.Et primo an sit intellectiuę aīę aliqua opatio penitus e corpore abiūcta.Secūdo dato ꝙ nulla sit intellectiuę aīę opatio e corpore absoluta,verū ex ipso intelligē,qđ nō sine phātasmate est,possit cōuinci,pbariqꝫ intellectiuā aīam eē e corpore ꝭm esse,ꝛ eēntiā abstractā/absolutā,atqꝫ independētē:vt Auer.autumat.Tertio si de intellectiua aīa, metaphysicus,an physicus agē debeat:qđ erat exceptū: qbus patebit quātum valeat pᵐ Pōpo.argumētum.

¶ Aliqua opatio est intellectiuę aīę penitus e corpore abiūcta:ꝛ aliqua nō sine corpore/ꝭm Auer.Them.Simpliciū.Theophrastū,ꝛ cōplures alios. Cap. XIII.

De resumptis ergo differēdū est,ꝛ quidē non pro vitate : qꝛ in fine de veritate dicemus: sed pro opinione eoꝝ:quā Pōpoñ.refutare enitiē.ꝛ pmo an aliqua aīę intellectiuę opatio sit:quę nulla prorsus rōne e corpore dependeat:ꝛ de mēte Auer.Themistij,Simplicij,ꝛ Theophrasti tenemus pmo,ꝙ est aīę intellectiuę opatio quędaꝫ:quę nulla,prsus rōne e corpore ipso depēdet,hoc est nec obiectiue:siue effectiue:nec subiectiue,siue organice: nec dispositiue. Et quę sit hęc opatio ꝭm istos dicemus

Cōmē.36. postea. Auer.itaqꝫ 3º de aīa lib.quum qu:sisset an intellectus corpori vnitus sūbas separatas intelligē possit:ostēdit.q.hāc non eē definiēdā,nisi prius definiaē an intellectus in se illas intelligē possit:ꝛ huius ordinis cā est(vt ingt)qꝛ intellectꝰ pus est in se,ꝙ sit in nobis:ergo necessariū est pscire an intellectꝰ in illo priori,in quo est in se, illos intelligat,ꝛ postea an cum in nobis est,illas intelligere possit. Talē ergo in his qōnibus ordinem Auer.nō assignasset,nisi arbitratus eēt intellectū in se,hoc est in illo priori:in quo est in se ante sphęrā:intelligē posset substātias separatas per eēntias illaꝝ intellectionē.s.penitꝰ

Cap.5e. e corpore abiūctā: Them.insup 3º de aīa lib.pbauit intellectū in se intelligē illas sūbas loco a minori/qꝛ.s.pōt intelligere māles abstrahēdo a mā:ergo maxime abstractas:qđ nō eēt,nisi aliqua opatio ipsi intellectui cōpeteret,vt in se ɔsiderato. Accedit ad hęc ꝙ intellectus est in-

Cōmē.19. fima intelligētiaꝝ(vt Auer.ingt 3º de aīa lib.)ergo intelligit ꝛ opaē,vt cęterę opanē. At cęterę supiores intelligūt per eēntias illaꝝ hoc est intellectiōe penitꝰ a corpore abiuncta:ergo intellectui assignāda est aliqua opatio penitus e corpore,corporalibusqꝫ rebus abiūcta. Quaꝫ partē Theophrastus aptissime asserit eo videlꝫ lib.quē de intellectu,ꝛ intelligibili ɔscripsit. Simplicius vō vir doctissimus,cum de triplici intellectu distinguisset,intellectū, quo dianoetica participat,asserit intelligē supiores substātias in se:anteqꝫ dianoetica eo participet : vt legēti ea cōmētaria pꝫ:quę 3º de aīa cōfecit. Ex his oēs,qui Auer. sequūtur:asserūt ītellectū hīe duplicē intellectionē,operationēqꝫ:alterā:quę sibi cōpetit,vt est sūba separata,et intelligētiaꝝ vna:ꝛ hęc est intelligē se per eēntiā ppriā: ꝛ supiores per eēntias supioꝝ:hęc intellectio diciē eē prima intellectꝰ opatio,e corpore,corpalibusqꝫ rebus penitus abiuncta:ꝙ nec depēdeat a corpore tanqꝫ a subiecto: nec tanqꝫ ab obiecto:nec dispositiue,nec pncipalr. Et dicitur pma,ꝙ sibi cōpetit in se:ꝛ in illo priori,in quo ipsa est sūba separata,ꝛ pfecta:ꝛ anteqꝫ ipsa humanę sphęrę vniaē. Altera vō est intellectꝰ opatio/quę sibi cōpetit,vt est sphęrę aīa:quę lꝫ nō depēdeat a corpore corpalibusqꝫ rebus,vt a subiecto:depēdet saltē a corpore,aut obiectiue:aut effectiue,aut dispositiue : quę secūda diciē:ꝙ sibi cōpetit non in illo priori:in quo intellectꝰ est substātia pfecta : sed in scđo loco:cum ipsa effecta est aīa hoīs,atqꝫ humanę sphęrę vtraqꝫ opatio diciē intelligē:verū pma penitus abiuncta est,secūda vō non sine phātasmate:qđ est corporis/vel corpalis rei,vt obiecti:ꝛ corporis,vt subiecti.de hoc intelligere,qđ intellectui cōpetit,vt hoīs aīa est, Arist.ingt eē phātasiam:aut nō sine phātasia:de hoc etiā ingt intelligē nequaqꝫ sine phātasmate eē. Quđ si ita est,nō erit nobis difficile argumēta Pōpoñ.quę contra hęc cōfecit,refelliē. Cum enim dicebat vnius naturę nō posse esse duos opandi modos ꝭm spēm differētes:recte dicit : quoniā lꝫ rei/quę intellectiua aīa est:duę sint opationes specie distinctę:vt intelligere per abstractioneꝫ,ꝛ per eēntiā reruꝫ:quas intelligit : vtraqꝫ tamē intellectio subit eūdē specie intelligēdi modūꝫ:qui est: vt intellectꝰ intelligat intelligibilia:quę actu sunt intellecta : siue illa sint ꝛ phātasmatibus ipsis accepta:siue aliunde : ergo lꝫ res quę est intellectꝰ,ꝛ aīa hoīs ītellectiua,supiores substātias intelligat per illarū eēntias,ꝛ hęc terrena per abstractionē:oīa intelligit per eundē modū, vt diuus Thomas ingt,inquantū sunt actu abstracta,actuqꝫ intelligibilia. Quđ vō inferebat eandē naturā de obiecto eodē habere vnā numero ęternā intellectionē:ꝛ infinitas numero: Auerroes nō incredibile: sed necessariū esse arbitraē. q. de aīa. q.3.i sol. ad 6ᵐ. nam intellectꝰ,quo est substātia separata:ꝛ vna intelligētiarū:intelligit deū vna numero intellectiōe:quę est ipse deus:qꝛ per illius eēntiā.quo vō est hoīs aīa:cuꝫ vt sic, sit aīa infinitoꝝ hoīum sibīnuicē succedētiū in eādē intellectionē dei:intelligit deum infinitis intellectiōibus, quę nō sunt deus:sed ipsius dei effectus:qđ ergo Pōpo. arbitratur esse absurdum, Auer.necessariū esse contēdit. Et de prima respōsione hactenus.

¶ Dato ꝙ nulla sit intellectiuę aīę opatio e corpore penitus absoluta:ex ipso intelligē,ꝛ velle/qđ nō sine phantasmate est: pbari pōt aīaꝫ esse e corpore separabilē ab eodēqꝫ subiectiue minime depēdē:ꝛ rursus exponūtur in verba Arist.primo de aīa. Cap. XIIII.

Patet ergo intellectiuā aīam,quę infima intelligētiaꝝ est,ꝛ in illo priori:in quo ipsa pcedit sphęraꝫ,hīe opationē ppriam:quę nulla ratione e corpore depēdet,cuiusmodi est intelligere:quo intelligit sūbas supiores,per eēn-

tiã illa͂p:sed ↄcesso ei, ꝙ intellect⁹ talẽ opatiõnẽ non ha/
beat: dico adhuc duplici via venari posse itellectiuã aiaꝫ
eẽ e corpore, tanq̃ꝫ e subiecto penit⁹ indepẽdẽtẽ: p⁹ quidẽ
ex pte ipsius intelligẽ: vbi aiaduertẽdũ est, aliquam esse
opatiõnẽ, quę lꝫ ab eo subiecto, in quo recipit͂, nullaꝫ ha/
beat variatiõnẽ, aliaꝫ quã ab eo agẽte, a quo agit͂: tñ ali/
qua est opatio alicuius subiecti: quę a subiecto, in quo re
cipit͂, variatiõnẽ accipit: quęqꝫ aliter se habet (vt in sub/
iecto: aliter) vt ab agẽte. Vbi cã, calefactio in ligno, i quo
recipit͂: eodẽ modo se habet: vt in agẽte, e quo agit͂: qm̃
vtrobiqꝫ forma mãlis. At color in pariete aliter se ha/
bet, ꝛ aliter in visu: in quo recipit͂. In pariete eniꝫ a quo
agit͂: est forma realis: in visu est intẽtio, atqꝫ illius silitu/
do. pꝫ ergo opatiõnẽ alicuius subiecti bifariã eẽ: aut quę
non aliter in subiecto se habet, q̃ꝫ in agẽte: aut quę aliter
in subiecto recipit͂, q̃ꝫ in agẽte est: tũc ex hac distĩone faci/
le pꝫ intellectiuã aiam penitus e subiecto eẽ indedẽden/
tẽ: intelligẽ. n. vt recipit͂ in intellectiua aia est opatio ab/
stracta, immãlis, ꝛ vlis saltẽ participatiõe: nõ. n. per eẽn/
tiã est abstracta, nec per eẽntiã est imãlis, vlisqꝫ: qa tunc
intellecta eẽnt ideę vel formę per eẽntiã separatę: vel igi/
tur participatione aię intellectiuę est talis: vel participa/
tione alterius intellectionis: non participatione alterius
intellectionis. Sic enim de illa vlterius quęreretur: vel
oportet venire ad aiam itellectiuam, cuius participatiõe
sit abstracta. Qd̃ si participatione itellectiuę aię ipm̃ in/
telligẽ sit vle, abstractũ, atqꝫ imãle: aia ipsa per eẽntiaꝫ
erit imãlis, abstracta, ꝛ vlis. Qd̃ aũt per essentiã est imã/
le, vle, ꝛ abstractuꝫ: e corpore depẽdẽ nõ põt, vt a subie/
cto: pꝫ ergo intellectiuã aiam eẽ penitus e corpore abstra
ctã vt a subiecto ex eo videlꝫ: qꝛ ei⁹ opatio aliter ab ipsa
est: q̃ꝫ in agẽte sit. Quare lꝫ ipm̃ itelligẽ nõ sit absqꝫ phã/
tasmate, qa tamẽ aliter est in intellectu: ꝛ aliter in phan/
tasmatibus, ideo stat intelligẽ eẽ nõ sine phantasmate: ꝛ
intellectiuã aiam, participatiõe cuius est abstractũ, vle,
ꝛ immãle: eẽ simplr e corpore indepẽdẽteꝫ. rursus stabit
intellectiuã aiam participatiõe cuius ipm̃ itelligẽ est ab
stractuꝫ: eẽ magis, ꝛ per eẽntiã abstractã: qñquidẽ omne
tale per participatiõnẽ reducit͂ ad aliqd̃ tale per eẽntiaꝫ:
ergo lꝫ ipm̃ intelligẽ nõ sit sine corpore, aia intellectiua
Tex. c. 13 est e corpe, simplr indepẽdẽs. ¶ His dilucidatis, videa
mus Ari. vba, quę lib⁹ de aia p̃mo sic hñtur: siqdẽ igitur
est aię operũ: aut passionũ ꝓpria: ↄtingit vtiqꝫ ipsam se/
parari: si vo nullũ est ꝓpriũ ipsius: nõ vtiqꝫ erit separabi
lis. Hec Ari. ad vbũ: ex qbus argumẽtoꝝ, sumpta prima
hypothetica, addo positiõnẽ añtis sic, sed nullum est aię
opus ꝓpriũ, ergo nõ ↄtingit separari: cuius ↄtrariũ dice/
bamus: ꝛ ꝙ nullũ sit opus aię ꝓprium: pꝫ qꝛ si qd̃ esset: il/
lud esset intelligẽ: at intelligere nõ est, qm̃ vel est phãta/
sia: vel nõ sine phãtasia. Hoc est totũ qd̃ põt Põpon. tã/
etsi ante ipm̃ diuus Thomas q̃dnibus disputatis de aia
hoc diligẽter ↄsiderauit. Auerroes vo ob ignorãtiã gręca
rũ lrarum etiã pro se non hñ intelligit. nam verbũ ipam
ad opatiõnẽ, vel passioneꝫ retulit: ꝛ male: quia opus, vel
operatio gręce est ἔργον, ergon: passio aũt gręce est pathe
ma: ꝛ vtrũqꝫ est neutri generis: at verbũ ipsam gręce est
feminini generis: ꝓpea nõ nisi ad aiam referẽdũ est. Est
g̃ sen sus, si aliqd̃ opus aut aliqua passio, est aię ꝓpria: cõ/
tingit ipsam aiam separari. Hęc est p⁹ hypothetica, si vo
nulluꝫ opus est ꝓpriuꝫ ipsius aię: aia nõ erit separabilis.
Ex 2⁹ hypothetica ponendo añs sequr positio ↄñtis. vꝫ
aiuꝫ nõ eẽ separabilẽ: ꝓpterea pro Auer. defensione opꝫ
aliter dicere, q̃ꝫ ipse pro se dicat: lꝫ pro vitate postea hęc
verba diligẽtius pertractabimus. Philoponus itaqꝫ in
his Cõmentarijs: quę sub Ammonio in his de anima li/
bris scripsit, has duas ꝓpositiones abiũctas fecit, asserẽs
has in nõnullos Platonicos perperam Platonis verba
intelligẽtes retulisse. Hi enim ex phędone accepunt in/
tellectiuã animã creataꝫ fuisse ante corpora: ꝛ quidẽ ꝑfe
ctam: quoniã cum ꝓpria eius opatione: quę est intelligẽ.
Cõtra quos assumpsit Arist. intelligẽ vel esse phãtasiaꝫ:
aut nõ sine phantasia: volẽs ex hoc habere animã nullã
hẽ operatiõnẽ sine corpore: quãdoqdeꝫ ipm̃ intelligere:
qd̃ maxime videt͂ esse sine corpore: est nõ sine corpore.
hoc verificato: subiũgit duas hypotheticas penitus abiũ
ctas: p̃ma est: si aliquod opus est aię ꝓpriuꝫ: ita vt antea
sibi insit, q̃ꝫ corpori vniat͂: cõtingit animaꝫ separari: hoc
est pręfuisse separatã, ꝛ ante corpora factaꝫ: At si nullum
opus est aię propriũ, ita, vt antea sibi insit: q̃ꝫ corpi vnia/
tur: ipsa anima nõ erit in se separabilis: ita vt antea cor/
pore sit perfecta: ꝛ facta. Tunc addẽduꝫ est secũdę hypo
theticę antecedẽs: sed nulluꝫ opus est animę propriũ: ita
vt illi insit anteq̃ꝫ corpori vniat͂: ergo nõ cõtingit ipsam
esse separatam, vt ante corpora sit, ꝛ quidẽ perfecta. Qd̃
vo nulluꝫ opus sit propriũ animę: ita vt antea sibi insit,
q̃ꝫ ad corpus descẽdat: ex solutione. q. quam Aristo. pri/
mo de anima mouit: patet: nã si qd̃ opus sit propriũ ani/
mę est, maxime est itelligere: at vt obseruatio docet, in/
telligere vel est phãtasia: vel nõ sine phãtasia. Ex his ha
bere vult animã nõ separatã quasi ante corpora creatã.
Patet ergo hęc nõ esse contra opinionẽ eoꝝ: qui asserũt
animã esse abstractaꝫ a corpore. Nõ enim intelligũt per
abstractam, vt ipsa facta sit anteq̃ꝫ sit in corpore: sed per
abstractaꝫ intelligũt penitus e subiecto corporeqꝫ inde/
pendẽtem. Stat enim animã esse e corpore independẽ/
tem, ꝛ in corpore esse: ꝛ corpori dare esse: vt de intelligen
tijs: quę sunt cęloruꝫ animę patet. Hę enim nõ dependẽt
a cęlo: ꝛ sunt in cęlo: illis siquideꝫ esse pręhẽt: vt in libris
de cęlo deduximus. Quod vo possit aliqua virtus sine Qd̃ virtus
forma, sine potẽtia esse penitus a subiecto independẽs: possit eẽ
cuius operatio nõ est absqꝫ subiecto: primo patet de in/ indepen/
telligẽtijs: quę ab earuꝫ corporibus nullatenus depẽdẽt: dẽs: cui⁹
ꝛ tamẽ mouere cęlũ, quod est earuꝫ operatio: sine corpo/ operatio
re nõ est: non enim itelligẽtia depẽdet a cęlo nec prima/ depẽdet.
rie: nec secũdarie: ꝛ tamẽ eius operatio saltem secũdaria
depẽdet ab illo. Secũdo patet ẜm eoꝝ Theologoꝝ opi/
nionem: quę dicit creaturas esse obiectum secũdariũ in/
tellectionis: qua deus itelligit creaturas. Secũduꝫ enim
horuꝫ opiniõnẽ deus nec primarie, nec secũdarie depen/
det a creatura: ꝛ tamẽ intellectio sub eo respectu: quo est
creature, depẽdet a creatura: vt ab obiecto. ergo stat vir
tutem esse simpliciter independẽtẽ a subiecto: cuius sal/
teꝫ aliqua operatio illi ꝓpa depẽdet ab illo. ¶ Ex hisce Defectus
clarissime patet tale argumẽtum nõ cogere: operatio ali/ argumẽ/
cuius potentię depẽdet a corpore: ergo potẽtia: cuius illa ti Põpo/
operatio est: dependet a corpore: teneret enim quãdo il/ nacij.
la operatio nõ afficeretur a potẽtia ẜm aliquem moduꝫ
propriuꝫ: vt in proposito est: intellectio enim non est sine
corpore: veruꝫ quia afficitur ab anima ẜm modũ animę
propriũ (redditur enim immaterialis, abstracta, ꝛ abso/
luta) ideo anima potest esse indepẽdens. patet igitur ex
ipso intelligere intellectũ e corpore nõ depẽdẽ: cuius ꝓ/
pria operatio e corpore depẽdet: quod petebamus. Post
hęc ex ipso velle idem clarissime deduci potest: supponẽ
do enim ipm̃ velle esse plene liberuꝫ, vt obſuatio docet,
nã quouis etiã delectabili pñtato, tale possumus libe ap
probare, vel reprobare: vt glibet in se expit͂. Tũc arguo
si itellectiua aia depẽderet a corpe: q̃libet ei⁹ potẽtia eẽt
corpore imersa: ꝛ ita nõ põt esse supra corp⁹, illi dñando.
obseruatio. n. docet oẽm potẽtiaꝫ necessitari ab obiecto,

corporeqꝫ

corporeꝗ ipſo:ſi eſt appetitiua vtus corpori imerſa.vt ĩ appetitu ſenſitiuo,ꝛ nãli nemo eſt,qui dubitat:Cũ igitur pñtato nobis quouis delectabili in pt̃ate noſtra eſt illud approbare:fit,vt aĩa,virtute cuius appetim⁹: nõ ſit foꝛa depẽdens e corpoꝛe:illi.ſ. impreſſa. Ex his duab⁹ operationib⁹ pꝫ intellectiuã aĩaꝫ nullaten⁹ depẽdere e corpoꝛe: Qð erat ꝓpoſitũ.Utrum vo poſſit virt⁹ eſſe in corpoꝛe: e quo nõ depẽdet:ꝛ ꝗ mõ pt dici in corpe:ſi ab illo nõ dependet, in nouis de aĩa cõmẽtarijs declaram⁹:ꝛ declarabimus:qñ veritatẽ dilucidabim⁹ in hoc libello.

¶ Qð de intelligẽtijs ꝛ intellectiua aĩa ptractet phyſic⁹, metaphyſic⁹ ꝛ medi⁹ iter hos q aĩaſtic⁹ dĩ. Cap. XV.

POſt hęc de tertio reſumẽdo diſſerẽdum eſt, ꝗ̃m vꝫ de intelligẽtijs,ꝛ de aĩa itellectiua phyſicus,matephyſicus,ꝛ medius iter hos agãt: Dicamus igiẗ pro dilucidatõe veritatis,eſſe duas de reb⁹ſciãs extremas: ꝛ al iã ĩ medijs reb⁹ mediã:extremę ſunt metaphyſica,ꝛ nãlis: Jlla gdẽ ꝙ de abſtractis a mã ſm eſſentiã, vel qꝛ de reb⁹:quę per eſſentiã nõ includũt mãꝫ:phyſica vo:qꝛ de reb⁹: quę per eſſentiã ſunt in mã:vel qꝛ nõ pñt eẽ cões niſi reb⁹:ꝗ ſunt in mã.Medię vo ſunt:quas gręci mathematicas appellant:huius gñis(vt Themiſtius inqt)eſt ea ſciã:quę de aĩab⁹ eſt,dico aĩab⁹ tam cęleſtib⁹,ꝗ̃ꝫ terrenis.ꝛ ea:quę de quãtis:vt quę de diſcretis,ꝛ quę de continuis. oẽs.n.iſtę dicunẗ medię,ꝛ mathematicę.Medię gdeꝫ:ꝙ de rebus medijs iter ſimplr̃ abſtracta: ꝛ ſimplr̃ cõcreta. Mathematicę vo,qꝛ ꝓcedũt ꝑ demõẽs certiſſimos: ex quo mõ ꝓcedendi tales ſcię,quę de reb⁹ medijs ſunt:mathematicę dicunẗ. Eſt tñ diia,ꝙ ſciã de quãtis ꝑ excellẽtiaꝫ dĩ mathematica vtpote noiuꝫ pęnuria.Sciã vo:quę de aĩa eſt,nõ ſic vulgo dĩ mathematica,veꝝ de his in antiqs,ꝛ nouis de aĩa cõmẽtarijs egim⁹. Ulteri⁹ debes ſcire aĩas intellectuales,cuiuſmodi ſunt cęloꝝ,ꝛ hoiuꝫ aię:trifariã conſiderari poſſe.Uno mõ,vt intell̃s, atqꝫ intelligentię. Alio mõ,vt ꝑfectõẽs phyſicoꝝ corpoꝝ:hoc eſt,vt motores illoꝝ:ꝛ tertio,vt intellectuales aię:quaſi res medię. Primo mõ,bifariã intelligi pñt:aut ꝑ eſſentiã ꝟ eſt itellectione,quę eſt illaꝝ eſſentia:quo inferioꝛ intelligẽtia ꝑ eſſentiã intelligit ſupioꝛẽ:ꝛ ꝟ mõ beatus,cui copulat⁹ eſt intell̃s agẽs ſm Auer.intelligit illas: quã ſciaꝫ Auer. appellat quę nõ currit curſu ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ. Alij intuitiuã:ꝛ hęc ẽ metaphyſica in ſe: quã ipſę itelligẽtię hñt:ꝛ hoc mõ nõ loqmur ĩ cognitõe illaꝝ: qm̃ nullus dubitat illã eẽ metaphyſicã.Alio mõ cognoſci pñt cognitõe,quę eſt illaꝝ effect⁹,hoc eſt ex eo:qꝛ ex illaꝝ effectib⁹ colligutur ꝗdaꝫ attributa:quoꝝ aggregatio eſt cognitio illaruꝫ: hęc.n.ſi colligunẗ ex phãtaſmatib⁹metaphyſicis,ſpectãt ad metaphyſicã nr̃aꝫ:quã Ariſto. tradit, ꝛ Plato. Sunt aũt hoꝝ attributoꝝ:quę ex metaphyſicis phãtaſmatib⁹ colligunẗ:alia ꝑ moduꝫ gd,ꝟ eſt ꝑ modum gñis ꝛ differentię collecta: Alia per modum qualis:quaſi ꝓpria accidẽtia ex his fluẽtia: de gb⁹ omnibus metaphyſic⁹ agit, quaten⁹ colligunẗ ex metaphyſicis phãtaſmatibus.Sic igiẗ cõſiderãdo intelligẽtias:vt intellect⁹,de his agit metaphyſicus:qm̃ ſi ꝯſiderãẗ,vt ꝑ illaꝝ eſſentiã cognoſcũtur:habeẗ metaphyſica beatifica: Sin aũt cognoſcũtur cognitõe quę eſt illaꝝ effect⁹:ſic eſt cognitio deſcriptiua: quę habeẗ ꝑ attributa,aggregatõe illoꝝ: ꝛ ſic ĩ illis agimus in metaphyſica noſtra:quã tradant Ariſt.ꝛ Plato. Sin aũt itellectuales ipſę ſubſtãtię ꝯſiderenẗ,vt motores phyſicoꝝ corpoꝝ:ſic ex phãtaſmatib⁹ phyſicis colligunẗ quędaꝫ attributa per moduꝫ gd:cõgregatõe quoꝝ quędaꝫ phyſica deſcriptio colligiẗ : ꝛ quędam colligunẗ per modum qualis:quę ſunt quaſi fluentia ab illis : quę per modum gd colligebanẗ.ꝛ hoc pacto de eis proſpicit phyſica:quę nãlis phĩa eſt.Sunt aũt hę duę ꝯſiderationes extremę. Pria gdeꝫ,quę eſt de ſubſtãtijs intellectualib⁹,quaten⁹ intelligẽtię ſũt,eſt metaphyſica: ꝙ ſit ſumpta ex phãtaſmatib⁹ metaphyſicis:his.n.colligiẗ quędã attributoꝝ ꝑ modũ gd aggregatio:quę loco definitiõis illoꝝ eſt.Scḋa vo,quę eſt de illis, vt motores corporum ſunt:quę ga hĩ ex phyſicis phãtaſmatib⁹: dĩ phyſica. At ſi tertio illę ꝯſiderenẗ vt intellectuales aię,ꝟ eſt,vt illaꝝ cõſideratio colligiẗ ex phantaſmatib⁹ medijs:ſic eſt illarum ſciã media,ꝛ mathematica. ¶ Ex his ſeqẗ de illis, poſſe hñi tres deſcriptionũ ſpẽs: ꝑma eſt aggregatio coꝝ attributoꝝ:quę colligunẗ ex phantaſmatib⁹ metaphyſicis:hac deſcriptõe deus definiẗ,ꝙ ſit intellectus ſeipſuꝫ itelligẽs per eius eſſentiã. Alia eſt coꝝ attributoꝝ aggregatio:quę ex phantaſmatib⁹ phyſicis colligiẗ:qua deſcriptione dĩ deus eſt ꝑmus motoꝛ: virtute cuius omnia mouent.Tertia eſt media:quę ex phantaſmatibus medijs colligiẗ:qua dicimus deum eſſe actum corporis phyſici. ¶ Sequiẗ ſcḋo de illis poſſe haberi tres ſpẽs ꝑ modum qualis: nam ex attributis per modum gd deſcriptiones illaꝝ conſtant:attributa per moduꝫ qualis ſunt, vt accidentia ab primis quaſi fluentia. Colligunẗ aũt trifariaꝫ hęc attributa,quatenus etiã phantaſmata trifariã ſunt. His ſic dilucidatis,elidiẗ ꝑma ratio Põpo.quę erat ꝯ̃ excerptũ. Primo gdeꝫ,ga dum de intelligẽtijs egit:etiaꝫ de intellectiua aĩa egit,vt illa intellect⁹ eſt.Scḋo nõ op⁹ erat agere de intellectiua aĩa in metaphyſica illa Ari.qꝛ illa nõ eſt vl̃is ad oẽs res metaphyſicas, ſatis enim erat agẽ de itellectiua aĩa in libro de aĩa:nã dũ egit ĩ intellectiua aĩa ꝗ̃ten⁹ intell̃s eſt,ꝟ fecit vt aĩaſtic⁹ mediat inter phyſicum ꝛ metaphyſicum:ꝛ de excerpto hactenus.

Tres de intellectualib⁹ ſbus deſcriptionũ ſpẽs.

Tres attributoꝝ ſpẽs.

¶ De ſcḋa principali rõne,quã Pomp.aduerſus opĩonẽ Auer.confecit. Cap. XVI.

HActenus de prima rõne, quã Pomp.aduerſus Auer.cõfecit:ꝛ de ſcḋa agendum eſt.Eſt tamẽ aĩaduertẽdum Pomp. illaꝫ obſcure,ꝛ ſine oꝛdine tradidiſſe: ꝓpterea enitar in ipſa oꝛdineꝫ ponere, vt intelligatur eius vis.Summam⁹ ergo ꝑ ꝙ ad ꝓbandũ intell̃ꝫ eẽ imoꝛtaleꝫ,neceſſe eſt ꝓbare ipꝫ eẽ imãleꝫ.Sꝫ nihil eſt in ſenſib⁹ nr̃is, quo imãlitas aię ꝓbari poſſit : ꝗ volũtaria eſt poſitio Auer. Qð nihil in ſenſib⁹ notũ ſit:quo aię imaterialitas ꝓbeẗ, ſyllogiçat ex eo:ga anima diciẗ materialis altera duaruꝫ cauſaꝝ: vel quia pro eius operatione requirit oꝛganum: vel ga exire nõ poteſt in actum ſine corpoꝛe. Prima cauſa clara eſt ex libris de anima ſcḋo ꝛ tertio. Secũda ꝓbatur:quia ꝑmo de anima oſtendit animã non ſeparari: quia ſine phantaſmate non operaẗ. Ergo per cõtrarium diciẗ anima imaterialis:ga ꝛ ſine oꝛgano operaẗ : ꝛ ſine corpoꝛe.Sed nullum eſt ſignum euidens,quo ſaltem ꝓbetur eam poſſe exire ad actum:ſine corpoꝛe:ergo nulluꝫ eſt ſignum,quo põt illius imaterialitas conuinci. ꝓ. Si eſſet aliquod ſignum potiſſimuꝫ illud eſſet, quod Auer. aſſignat tertio libro de anima : ga recipit omnes formas materiales:ſed hoc ſignum deſtruit ſeipſum:nam ſi recipit formas materiales,nõ exit ad actũ ſine corpoꝛe:ergo ex eo:ga recipit omnes materiales formas,ſequiẗ ipſam nõ eſſe imaterialeꝫ. ꝓ.Si eſſet aliqð ſignũ,id eẽt,qꝛ non eget oꝛgano, vt ſubiecto:ſꝫ ꝟ nõ eſt:qꝛ tũc nõ vtraqꝫ conditio reqrereẗ ad imaterialitatẽ:ſed ſufficeret hęc ſola: qð videẗ cõtra Ariſto.quia ꝯcludit aĩaꝫ nõ ſeparari, per hoc,ga intelligere non eſt ſine phantaſmate:ergo ad imoꝛtalitatẽ requiriẗ vtraqꝫ. ꝓ. Cõſiderenẗ vba Ariſto. ꝑ de aĩa.nã ex illis hęc colligiẗ ꝓpõ,ſi intell̃s eſt phan

T.cõ.12.

T.cõ.12.

tasia: vel nõ sine phãtasia: intell'ꝰ nõ separaꝛ: sꝫ ad distinctiuã sufficit vnã ptẽ eẽ veram: ergo ex eo solo: qꝛ nõ est sine phãtasia: relinqꝛ aïaꝫ nõ separari. ꝓ. Quãcūqꝫ alicui rei duo modi sub distĩctiõe assignanꝛ: res illa põt a quis illoꝝ separari: etiã ipsa pfecte stante: vt p exẽpla pꝫ: sed aïa dĩ mãlis, vel qa est phãtasia, vel qa nõ sine phãtasia: ergo ex eo solo: qꝛ nõ sine phãtasia exit ad actū: ipsa non separabiꝛ. ꝓ. Si aïe separabilitas ĩmãlitasqꝫ ꝓbari posset, nõ nisi qa esset aliqua opatio ꝓbareꝛ: quę esset penitus abiūcta a corpe, ⁊ tãqꝫ a subto: ⁊ tãqꝫ ab obiecto. Sꝫ hęc opatio p nullũ euidẽs signũ ꝓbari põt / nisi p imaterialitatẽ: ergo petitio pncipij. ꝓ. Si ad ĩmãlitatẽ ꝓbãdaꝫ sufficit: vt nõ dependeat a corpe, vt a subto. Frustra Arist. addit cũ ꝓbat ĩseparabilitatẽ, qꝛ intelligꝛ est phãtasia: vel nõ sine phãtasia. ꝓ. Si ĩmãlitas ꝓbaꝛ: qꝛ non depẽdet a subiecto corpe: stabit ipsam eẽ imãleꝫ: ⁊ itelligere nõ eẽ sine phantasia: qd si stabit sic: Frustra Aristo. addit vel nõ sine phantasia. ⁋ Ex his obscure traditis, deducit diuũ Thomã ⁊ Auerroem nõ recte dicꝛ Aristo. tenuisse aïę intellectiuę ĩmortalitatẽ: cũ aptissime ex his, quę ipse dicit / ipsaꝫ eẽ inseparabileꝫ deducat.

⁋ Resumptões circa h̄ argm̄ dissered̄ę. Cap. XVII.

SEd circa hõ argumẽtum pmo differẽduꝫ est. Quid Auer. ⁊ Thomas intelligãt p aïę intellectiuę separabilitatẽ: ⁊ si inter eos est aliqua dĩa. Scdo vidẽdũ est, quot reqranꝛ ad h̄, vt forma dicaꝛ separata. Differẽdum 3° est, si est aliqd signum euidẽs, quo possint Thomas, ⁊ Auerroes aïę separabilitatẽ ꝓbare, quã de illa itellexerũt. Uidendum 4° est pro vitate, ⁊ pro opione Auer. qd Arist. intellexit in illis vbis, quę supius exposuimꝰ. Quinto differenduꝫ erit pro opionibꝰ alioꝝ, ⁊ pro opione Arist. si aïa intelligere posset sine phantasmate.

ꝑ de aïa. tcõ. 12.

⁋ Quid Auer. ⁊ diuꝰ Thomas intelligãt p itellectiuę aïę separabilitatẽ, ⁊ q̄ũo differũt. Cap. XVIII.

VT igiꝛ videaꝛ q̄tũ valeãt: quę Põp. inqt in h̄ libello: de singulis differẽduꝫ erit, dicamꝰ ergo qd diuus Thomas, ⁊ qd Auer. intelligãt p itellectiuę aïę separabilitatẽ. Auerroes igiꝛ in libro de substãtia orbis mãleꝫ formã eã asserit: quę ꝯstituiꝛ inesse p subm: h̄ est, quę dependet in esse, ⁊ in ꝯseruari a subiecto. Ergo apd ipꝫ ois forma / quę depẽdet a subto. cuius est forma: dĩ mãlis, cõcreta, ⁊ inseparabilis: quare si licet per oppositũ syllogiçari: quęcūqꝫ forma nõ depẽdet ab eiꝰ subiecto: dicꝛ abstracta, ĩmãlis, ⁊ separabilis. Ex quo seqꝛ formã posse eẽ separataꝫ a suo subiecto: ⁊ illi dare eẽ, spẽm, ⁊ nomẽ: qm̃ (vt dicebamus) forma dĩ separata ex eo solo: qꝛ nõ dependet ab eiꝰ subiecto: mõ nõ repugnat formã dare eẽ suo subiecto formalr̃ illud informãdo, ⁊ ab eodẽ nõ depẽdere. Et lꝫ pro h̄ multa sint Auer. vba: sufficiant nobis quę dicit pmo physicę auscultatõis, cũ. n. de cęlo ipso loqueretꝛ inquit, ⁊ qa caret h̄ subiecto: ideo caret forma: quę sustẽteꝛ per h̄ subm: ⁊ fuit necesse, vt foꝛa eiꝰ eẽt liberata ab hoc subiecto, ⁊ vt nõ hẽat ꝯstõneꝫ p corpꝰ cęleste: sed corpus cęleste ꝯstituiꝛ p illaꝫ: pꝫ ḡ ex his vbis Auer. intelligẽtiã formalr̃ ꝯstituere cęluꝫ: dici vo separatã: qꝛ nõ cõstituiꝛ. põt ergo ſm Auer. intell'ꝰ eẽ forma informãs humanuꝫ corpꝰ: ⁊ separata: informãs qdẽ: qꝛ illd inesse formalr̃ cõstituit. Separata vo: qꝛ ab eo nõ depẽdet. Ex hisce pꝫ de separabilitate, ⁊ inseparabilitate intellectus, siue intellectiuę aïę nullaꝫ esse dĩaꝫ inter diuũ Thomã, ⁊ Auer. nã diuus Tho. aïam vult eẽ formã corporis, quatenꝰ ipsum cõstituẽdo, illud formalr̃ informat: inseparabileꝫ vo ab eodẽ: qꝛ ab illo nõ depẽdet: quę oïa ꝯcedit Auer. Sũt tñ

Cõmẽ. 53. in calce.

Q̄ nõ sit dĩa iter Thom. ⁊ Auerroẽ.

dĩę, pma qdeꝫ, qꝛ Auer. intell'm posuit substãtiã vtraqꝫ ex pte ęternã: Thomas vo per creationẽ illam de nouo factã psuadet, post mortẽ tñ ppetuo remanere. Scda qa Auer. intellectũ vult eẽ vnũ numero in oibus hominibꝰ: Thomas vult intell'm sicut ⁊ aïaꝫ multiplicari pro numero corpoꝝ. Tertia dĩa est, q̄ diuꝰ Thomas pter intellectiuã in hoïe nullaꝫ aliã formã posuit: qm̃ intellectiuã dicit simul eẽ sensitiuã, ⁊ vegetatiuã. At Auer. intellectiuã ponit corpꝰ humanũ informantẽ: ⁊ pter illam posuit in hoïe cogitatiuã, quã gręci dianoeticã appellãt, quę simul est sensitiua, ⁊ vegetatiua in hoïe: hac. n. mediãte intellectiuã voluit humanũ corpꝰ informare. ⁋ Ex his sequiꝛ intellectiuã eẽ separatã a corpe humano: ⁊ in eo esse. Est qdẽ separata separatõe depẽdentię: qm̃ ſm vtraqꝫ opionem e corpore humano minime depẽdet. est vo in humano corpe: qꝛ illud p se informat, vt vtraqꝫ opio autumat. ⁋ Scdo seqꝛ hoïeꝫ formalr̃ intelligẽ ſm vtraqꝫ opionem: qm̃ intelligit p intellectiuã: quę est informãs essentialiter corpꝰ humanũ: nõ aũt p formã: quę humano corpori assistit: vt putat Candauensis: qd hęc sit opio Auer. lꝫ diuꝰ Thomas de eo alr̃ sentiat: in cõmẽtarijs: quę nuperrime ꝯficimꝰ de aïa: satis pulchre dilucidauimꝰ: q̄ vo illa sit diui Thomę: nemo est, qui dubitat.

Q̄ō dif' fert. Tho. ⁊ Auer.

Q̄ō itellectia sit separata ⁊ ĩ corpe

Q̄ō hõ itelligit.

⁋ Quę reqrunꝛ ad foꝛe separabilitatẽ. Cap. XIX.

EX his pꝫ ad formę separabilitatẽ vnũ tñ eẽ necessariuꝫ, vꝫ q̄ ab eiꝰ subto: cuius est foꝛa: in esse nõ depẽdeat. Ad formę vo mãlitateꝫ reqriꝛ, vt e subiecto in esse depẽdeat: cuiꝰ est forma. Ex h̄ nõnulli, ⁊ qdẽ acutu arbitrantur oẽm formã organicã eẽ mãleꝫ, h̄ est eẽ a corpe depẽdentem: cũ organica foꝛa sit: cuiꝰ opatio depẽdet a certa, ꝯstitutaqꝫ corpis pticula, tanqꝫ a subiecto: vl' tanqꝫ a cõsubiecto. At fieri nõ põt, vt alicuius formę opatio ab aliqua pticula corpis (vt a subiecto) depẽdeat, qn ipsa etiam a subiecto depẽdeat: ois ḡ organica est mãlis: atqꝫ e corpe depẽdens. Cõtra vo nõ ois mãlis est organica, cũ (vt dicunt) foꝛa ignis mãlis sit, ⁊ nõ organica: nõ. n. eiꝰ opatio pficiꝛ p certã ignis pticulã: sꝫ põt exerceri p totũ, ⁊ p singulos ignis ptes. Sequiꝛ scdo oẽꝫ formã mãleꝫ hr̃e operationẽ: quę sine obiecto corporeo pfici nõ põt: nõ tñ ois foꝛa: cuiꝰ opatio eẽ nõ põt sine obiecto corporeo / est mãlis: vt supius diximꝰ: vtpote qñ talis opatio afficeretur a foꝛa cuiꝰ est opatio: naꝫ qñ a foꝛa opatio afficiꝛ vlitate, ⁊ abstrahibilitate: foꝛa erit p essentiã abstracta: ⁊ tñ eius opatio eẽ põt: vt nõ sine obiecto corporeo: vt supiꝰ dedux imꝰ. Quibꝰ pꝫ ad formę separabilitatẽ nõ illa duo reqri: vt Põp. autumat: vꝫ q̄ sit organica / ⁊ cuiꝰ opatio non sine corpe sit: sꝫ vnũ tñ, vt e corpe, tanqꝫ a subto nõ depẽdeat: Nã lꝫ valeat argm̄, est organica, ⁊ eiꝰ opatio nõ sine corpe est, ḡ mãlis: non valet pp hęc duo: sed solũ, qa est organica: nec valet est organica / ḡ mãlis: qꝛ organicuꝫ ⁊ mãle ꝯuertunꝛ ſm opionẽ eoꝝ: quos diximꝰ: sꝫ qꝛ argumentũ est ab iferiori ad suũ supiꝰ. Utrũ vo ſm vitatem oẽ organicũ sit mãle: ⁊ oẽ mãle organicũ: hõa difficultas est: sꝫ nobis nũc satis sit locũ apuisse: Quot igiꝛ ad formę separabilitatẽ reqrunꝛ, ex hisce pꝫ.

Scotꝰ in quolibeto. q. 14°.

⁋ Quibꝰ signis intellectiuę aïę separabilitas ꝓbeꝛ: ⁊ qd sit eius ꝓpria opatio. Cap. XX.

QUia igiꝛ itellectiuę aïę separabilitas, ⁊ eiusdeꝫ a corpe independentia idẽ est, si signa independẽtię inuenimus, signa separabilitatis relinquenꝛ. Signum ergo q̄ intellectiua aïa e corpore, vt a subiecto nõ depẽdet, est independentia eius opatõis a corpore vt a subiecto: qa enim intelligere, ⁊ velle nõ depẽdet e corpe, vt a subiecto: aïa,

tuius illę opatões sunt: ⁊ subiecto ipso depēdere nō pōt. Qō vo intelligere ⁊ velle e corpe nō depēdent, vt a subie cto/pspicuū est, qꝛ immediatū illoꝝ subiectū est intellecti ua aīa. ꝑ. Quia sunt absqꝫ corpis ꝯditōibꝰ: sunt. n. corpo ris ꝯditões hic, ⁊ nūc, ⁊ reliquę, quę indiuiduū ꝯstitnūt. At intelligere ⁊ velle vlter, ⁊ abstracte aię intellectiuę insunt: nō ergo in corpe, vt in subto inesse pñt. Ex his pꝫ ꝙ lꝫ intelligere, ⁊ velle depēdeāt a corpe, vt ab obiecto/ intellectiua aīa pōt eē separata: nō. n. depēdentia opera tionis a corpe vt ab obiecto infert aiaꝫ depēdere a corpe vt subiecto: naꝫ (vt dicebamus) intelligētię opatio scda depēdet a celo, vt ab obiecto: ⁊ tñ ipsa nec primarie, nec scdarie depēdet a celo, vt a subto. ꝑ. Scdm aliquos in tellectio dcī respectiua, qua ipse intelligit lapidē/ depen det a lapide, vt ab obiecto: ⁊ tñ deꝰ nec pmarie, nec scda rie depēdet a lapide: hęc fuerūt hñ supius deducta. pꝫ ğ ꝙ opatōis obiectiua depēdentia a corpe, nō ꝯcludit for maꝫ, cuius est opatio: eē mālēꝫ: sed subiectiua depēdētia illud significat. Pꝫ vlteriꝰ signū, quo sciri pōt itellectiuā aiaꝫ hic aliā opationē ꝗ̄si pmā pter velle, ⁊ intellig̃ phā tastica: eē ipꝫ intelligere ⁊ velle phātasticū: hoc est qꝺ nō sine phātasmate est. naꝫ cū ex intelligere ⁊ velle phāta sticis hēamꝰ ipsaꝫ nō depēdere a corpe, vt a subto: scimus eā remanē corpe aboleto: ⁊ cū sciamꝰ ipsaꝫ nō remanere frustra post mortē: scimꝰ eā hic opatōeꝫ aliquā: quę cuꝫ nō possit eē intellig̃, ⁊ velle phātasticū: nō. n. post mor tez intelligit, aut vult ꝑ depēdentiam ad phātasma: ergo scimꝰ opationē illaꝫ eē intelligere, ⁊ velle alterius rōnis ab intelligere, ⁊ velle phātasticis: qꝺ vo illud sit: postea dicemꝰ. Sꝫ quō stet ipsaꝫ posse intellig̃ oino sine phāta smate: ⁊ intelligere phātasticū eē signū eius separabilita tis, atqꝫ eius pmę opationis: postea dicemꝰ. Ex his appet nec intellig̃, ⁊ velle phātasticū, nec intellig̃, ⁊ velle al teriꝰ rōnis eē ꝓpriā, ⁊ inseparabileꝫ intellectiuę aię opa tionē: pꝫ qꝛ nullū illoꝝ est sibi cōuenit: naꝫ vū est in corpe intelligit nō per intellig̃ alteriꝰ rōnis: ⁊ vult nō ꝑ velle alteriꝰ rōnis. Post mortē vo intelligit, ⁊ vult nō ꝑ intel ligere, ⁊ velle phātasticū, ergo intelligere, ⁊ velle intelle ctiuę aię cōīa sunt, intellig̃ ⁊ velle eoꝝ intelligibiliū: quę sunt actu intellecta, siue sint sine phantasmate, siue nō sine phātasmate. ab B. n. nunꝙ̄ absoluit̃ intellectiua aīa, vt itellectiua aīa: dū exit ad eiꝰ actualeꝫ opationē.

¶ Quō vba Arist. intelligunt̃, quę ꝑ de aīa posuit pro ve ritate, ⁊ pro opione Auer. Cap. XXI.

His visis de Aristo. vbis differēduꝫ esse arbi trot, ⁊ fm Auer. ⁊ pro vitate. Scdꝫ Auerroez quideꝫ: nam vt dicebamꝰ cōtra Philoponū Aristo. mouet aduersus Platonicos perperā vba Phędonis intelligētes qōnē. Utruꝫ. s. T. cō. 11. ipsius aię intellectiuę sit aliq ꝓpa opatio: quę supple sibi separatiꝫ insit in illo pozi: in quo nōduꝫ ad corpꝰ descen dit. vt isti putabāt, qui aīas creatas añ eaꝝ corpora autu mant. An vꝫ añ corpꝰ nō opet̃: sed incipiat sil cū corpore opari. Rńdet Arist. de qbusdā opatiōibꝰ nō eē difficile definire: qles sunt opatōes, quę cōpetūt aię vt sensitiua est, vel vegetatiua: nam istę non insunt aię in illo priozi: in quo nōdum venit ad corpus: sed solum, vt est in corpe. Sed magna dubitatio est de ipso intelligere: naꝫ hoc vi def anime ꝓpriū: ita vt sibi insit separatim. Respondet ipsum intelligere nō esse sic ꝓpriū: qꝺ sibi insit anteꝙ̄ ad corpus descēdat: qꝛ igdeꝫ intellig̃: quo nos experimur res māles intelligere: aut phantasia est, aut nō sine phanta sia: ergo sibi inesse non pōt anteꝙ̄ ad corpus descendat. Ecce quō loqui̇t̃ de intelligere: qꝺ pmo aię inesse experi mur: tale. n. nō sine phātasmate est. Post hęc, cuꝫ decla rasset ipm intelligere: qꝺ pmo aię experimur inesse: non eē absqꝫ corpe phātastico: subscribit duas cōditionales inuicē abiunctas. Prima est, si aliqua opatio est aię ꝓ T. cō. 12. pria: ita vt aię insit in illo priozi: in quo nōdū ad corpus venit: ipsaꝫ aiam cōtingit separari. s. in illo priozi: in quo tale intellig̃ sibi inest: hęc est pma hypothetica. Scda, si nulla operatio est ipsi ꝓpria: vt possit sibi inesse in illo priozi: ipsa non erit separabilis: sed ex solutione dictę. q. nulla est hoc pacto sibi propria: qꝛ intelligere: qꝺ primo sibi inesse experimur: non sine phantasmate est: ergo aīa fuit separata: ⁊ facta ante corpora: pꝫ ergo ex hac exposi tione nihil cōtra Auer. relinqui. Aristo. eniꝫ soluꝫ ex his habere vult aiam non eē ante corpora separataꝫ: qꝛ in telligere: qꝺ primo sibi inesse experimur nō sine corpore est: hęc pro Auerrois opione. Pro veritate vo debes sci re Aristoteleꝫ hñ velle intellectiuā aiam post mortē re manere: asserit tamē non esse formalr animā, nisi cū cor pus actualiter informat: ppterea cuꝫ intellectiua anima desinit corpus informare: desinit esse aīa: nō tamē desi nit esse intellectus, aut intelligētia, aut desinit esse: quare lꝫ id, quod anima est, post mortē remaneat: nō quidem, vt anima: sed vt intellectus, vel intelligentia remanet. Quod vo ita sit: mouet. q. an omnis operatio aię. s. quę est eius, vt aīa: sit sibi ⁊ corpori cōmunis: an aliqua sit aię ꝓpria, vt anima est. Respōdet nullam esse ꝓpriam ope rationē animę, quatenus anima est, naꝫ maxime intelli gere esset: quod primo sibi inesse experimur: intelligere eniꝫ inest sibi, ꝙ primū corpori inest: ⁊ tamē sibi ꝓprium non est: cum non sine phantasmate sit. Ex his verificat duas hypotheticas. Prima est: si aliqua est operatio aię ꝓpria: quę sibi competit quatenꝰ anima est: ipsaꝫ quate nus anima est, cōtingit separari post mortem. Secūda si nulla operatio est animę ꝓpria, vt aīa est, ipsam, vt aīa est, nō cōtingit separari: sed ex solū dictę. q. nulla est aię operatio: quatenꝰ illa anima est: ergo de facto ipsa, vt aīa nō potest post mortem remanere. Sed occurrea dato ꝙ nulla operatio sit sibi ꝓpria, vt anima est, vtruꝫ pōt ipsa aliqua rōne esse separata. Respōdet exemplo sumpto a recto: qꝺ concretiue sumptū tangit sphęram in aliquo si gno: hoc est, vt rectum: abstractiue vo sumptū hoc est, vt rectitudo: nō tangit sphęrā, nisi fm imaginationē: ita aīa vt aīa itelligit intellectiōe cōcretiua: quę sibi prio videt̃ inesse: tali autē intellectione cōcretiua ipsa vt abstracta, atqꝫ intellectus nō intelligit: sed intellectione abstracta a phantasmate. Ex qbus pꝫ Aristoteleꝫ nō negasse animā remanere post mortē: sed solū asseruit illā nō remanere, quo aīa est, cū ipsa (vt aīa) nullā ꝓpriā hēat opationeꝫ. Remanet aūt, vt intellectus, atqꝫ vt intelligētia pfecta: quę postea nō ampliꝰ indiget corpe. acqsiuit. n. pfectōeꝫ: qua nō sibi ampliꝰ est corpe opus. Qō si aliqui ad mentē Aristo. dicāt aīas post mortē remanere: nō intelligūt per aīaꝫ, quatenus aīa est: sed rem: quę est aīa. res. n. quę est aīa: remanet post morteꝫ: qꝛ sibi remanet aliqua opatio pter intellig̃: qꝺ sibi inest pmo: cū corpori inest: de qua postea dicemꝰ: hāc expōnē doctissimꝰ Simplicius in eiꝰ cōmē tarijs appositāt: nisi ꝙ intellectū dicit ptē aię. Ideo cōce dit intellectum remanere: aīaꝫ vo nō: sed de eius opione alibi hactenus de verbis Aristo.

¶ Quō intellectiua aīa pōt intellig̃ sine phātasmate, opi niones: vbi de extasi ⁊ lipopsychia nota. Cap. XXII.

Post hęc an aīa (de itellectiua semp loquoꝛ) sine phātasmate itellig̃ possit: Platonici ar bitrātes aīas añ eaꝝ corpa creatas, tradunt aīas itellig̃ sine phātasmate, qꝛ anteꝙ̄ ad corpa descendant, vtpote ꝑ spēs eis cōnatas Opinio ꝓ latōis

intelligunt oīa quę intelligibilia sunt. Hę v̄o ad corpora
descēdentes, q̄si oblitę reminiscunt̄ p phātasmata: qua
rōne fit (vt phātasma non pro intelligere sit simplr̄ ne-
cessariū: sȝ pro ītelligere in corpe) qd̄ est ipm̄ reminisci.
Opinio Auer. Peripathetici v̄o nō vna rōe sentiūt. Auerroes.n. (vt su-
perius dicebam⁹) asserit aiam in illo ꝑoꝛi in quo ꝑcedit
sphęrā humanā, vbi.s.est vna itelligētiaꝝ, infima vȝ, in-
telligere sine phātasmate, qm̄ supiores subas p illarum
essentias. cū v̄o sphęrę vnit̄: vtpote, in illo ꝑoꝛi: in q̄ intel-
ligit̄ vnita sphęrę non huic, vel illi hoi, intelligit p phan-
tasma: sed nō p h̄, vel illud phātasma: sȝ p phātasma, qd̄
ꝭm spēm est ꝑpetuū: nā intell̄s, vt aīa sphęrę semp intelli-
git lapidē, per phātasma lapidis: nō qdē huius vel illius
hoīs, sed hoīs: in cui⁹ subiecti maiori pte est ipse ꝑfect⁹.
At cū intell̄r vnit⁹ huic, vel illi, intelligit lapidē p phan-
tasma hui⁹, vel illi⁹ hoīs, pȝ q̄ quō aīa itelligit per phan-
Opinio Auicē. tasma, ⁊ quō sine phātasmate ꝭm Auer. Auicēna v̄o arbi-
trat̄ aiaȝ in addiscēdo egere phātasmatib⁹. Jn itelligēdo
v̄o postq̄ didicit, nullaten⁹ eis egere. Quo v̄o mō h̄ fieri
possit: in nr̄is de aīa cōmētarijs nuperrime editis decla-
rauim⁹. Sūt aūt hui⁹ rei argumēto nobis illi, qui extasiȝ
patiunt̄. Hi.n. cū redeūt: cōplura, ⁊ qdē mirabilia se itel-
lexisse, ⁊ vidisse narrāt: ⁊ tn̄ phātasmatib⁹ nō vsi fuerūt:
erāt.n. a sensib⁹ adeo distracti, vt puncti minime senti-
Opinio Grecoꝝ. rent. Themisti⁹ v̄o, ⁊ Simplici⁹ arbitrātes memoriā nō
eē in pte itellectiua, sed solū in sensitiua: dixerūt taȝ diu
spēs, quas notōes appellāt, in itellectu remanere, q̄ȝ diu
ipse itelligit: cessante v̄o ab ipso intellig̃, cessant spēs ab
intellectu: ⁊ phātasmatuȝ memoria relinqt̄ in pte sensi-
tiua: quę ipsi itellectui inseruit. Quo fit, vt aīa sine phan-
tasmate neq̄q̄ itelligat, naȝ cū sine spēb⁹ itellig̃ nō pos-
sit: nec sine phātasmatib⁹ itellig̃ pōt: quę ipaꝝ spēꝝ, sūt
Opinio ꝑpria. ⁊ ꝯsuatiua, ⁊ (si amittūtur) reuocatiua. ¶ Ego v̄o ab his,
quę diu⁹ Thomas inqt, nō recedēs dicerē intellectiuam
aiaȝ, quo aīa est, itellig̃ nō posse sine phātasmatib⁹. naȝ
quo aīa est, act⁹ corpis est, cui v̄tutes sensitiuę necessariā
cōnexionē dicūt: adeo, vt sine illis aīa in actum exire nō
possit. Sȝ aīa vt intell̄s est, sine illis itellig̃ pōt: nō eniȝ
intellectiua aīa vt intell̄s cū sensitiuis v̄tutib⁹ necessariā
cōnexionē dicit, qn̄qdē vt itell̄s, nullius corpis est actus,
imo vt intell̄s sine corpe est, ⁊ eē pōt, ergo aīa, vt intell̄s
in itelligēdo nō eget phātasmatib⁹: est tn̄ bn̄ aiaduertē-
dum, q lȝ aīa vt intell̄s in intelligendo phātasmatib⁹ nō
egeat, tn̄ itellig̃ nō pōt, qn ꝑus e phātasmatib⁹ ipsis fue-
rit affecta: affecta dico, vel qꝛ v̄tute phātasmatū in ea ha-
bit⁹ relinquant̄: qb⁹ spēs regenerēt̄: vel qa ex phātasma-
tib⁹ spēs relinq̄bant̄: qb⁹ ipsa itellig̃ pōt, qn̄ vult ea: q̄ꝝ
illę relinquūt̄. dico igit̄ aiaȝ q̄ten⁹ aīa est sine phātasma-
te de pn̄ti intellig̃ nō posse: quo v̄o est intell̄s, lȝ de pn̄ti
phātasmatib⁹ nō egeat: nō pōt de pn̄ti intellig̃ nisi phā-
tasmata ipsaȝ affecissent ad intelligēduȝ: qn̄qdē nec aīa,
vt aīa, nec vt intell̄s intellig̃ pōt nisi de pn̄ti, vel de ꝑte-
excerpta Primuȝ. rito a phātasmatib⁹ fuerit affecta. ¶ Ex his seq̄t̄ ꝑ q si
v̄bū sine ꝑuat pn̄taneā phātasmatū nec̄itatē, aīa vt itel-
lect⁹ sine phātasmatib⁹ itellig̃ pōt: si pn̄taneā, ⁊ ꝑteritā
nec̄itatē ꝑuat, nec vt aīa, nec, vt itell̄s sine phātasmatib⁹
Scd̄m intellig̃ pōt. ¶ Seq̄t̄ scd̄o recte Aristotelem vbiqȝ di-
xisse aiaȝ nequaq̄ȝ sine phātasmatib⁹ itellig̃: qm̄, vt aīa
sine illis itellig̃ nō pōt, vt intell̄s (⁊ si de pn̄ti sine phā-
tasmatib⁹ itellig̃ pōt: vt v̄bū sine ꝑuat ēt ꝑteritā necessi-
Tertiuȝ tatē) sine illis nequaq̄ȝ intellig̃ poterit. ¶ Seq̄t̄ 3° aiaȝ
in corpe intelligere sine phantasmate nō posse: qm̄ vt sic
dicit ad sensus necessariā cōnexionē: et̄ corp⁹ v̄o: lȝ nō di-
cat̄ aīa: sed intelligētia: sine phātasmatib⁹ de pn̄ti nec̄ita-
te pōt intelligere: nō aūt de ꝑterita: cum nec in corpe, nec
et̄ corpus intelligere pōt, nisi p̄eaffecta ab illis. Hęc ꝭm
Aristo. sed ꝭm v̄itatē postea dicem⁹: declarabim⁹.n. quot
modis aīa post mortem itellig̃ pōt, ⁊ quę sit phātasma-
tuȝ nec̄itas: naȝ lȝ hęc pro opinione Aristo. sint dicenda:
De extasi et lipopsychia. pro v̄itate sec⁹ dicem⁹. Jllud v̄o qd̄ de extasi dicebat̄, ꝯs
ꝯsideraui: naȝ qdā perperā v̄ba Arist. in libello d̄ somno
intelligētes, inter lipopsychiā, ⁊ extasiȝ nullā fecerūt dif-
ferētiā: dixerūt.n. extasiȝ eē raptū, in quo inferę v̄tutes,
atqȝ sensuales sopiunt̄: supera v̄o aīę vis attollit̄: cui sic
elatę multa arcana reuelant̄. Huius opinionis fuit Pli-
Cap. 52°. nius 7° nālis hystorię libro: q exēplo Hermotiny claꝫo-
meny aiaȝ corpe relicto errasse tradit: quę postea ad cor-
pus rediēs, multa predixit. Et lȝ de his multa dicturi si-
mus in theologico nr̄o dilucidario: tamē ne ꝑphano hoi
error emergat: extasiȝ nō eē lipopsychiā eo argumēto pȝ,
q lipopsychia ꝭm Gal. est morbi gen⁹: qd̄ ex viriū imbe-
cillitate plerūqȝ ꝯtingit, aut ob nimiā inediaȝ, aut ob ni-
miā saturitatē, aut ob morbi alicui⁹ longīquitatē. At ex-
tasis sine morbo accidit. P̄. Lipopsychia ⁊ bonis ⁊ ma-
lis indifferēter accidit. extasis aūt nō nisi viris virtute,
atqȝ oī scītate ꝑcipuis. Jnsup extasis in magnaꝝ reꝝ re-
uelationib⁹ fieri solet. Lipopsychia v̄o accidit nulla reꝝ
reuelatōe cogēte. Ad hęc: quę in extasi ꝑdicunt̄: nūq̄ȝ fal-
lere visa sunt, at quę phātasmata in lipopsychia accidūt:
fortuitu, temereqȝ aliqd ꝑsagiūt. Ex qb⁹ appet Arist. hn̄
lipopsychiaȝ nouisse: vbi lȝ sensus externi sopiantur, in-
terni fixi⁹ intellectui seruiūt, extasiȝ v̄o (vt nos catholi-
ci intelligim⁹) ipse nō nouit. nō.n. nouit aiaȝ intelligere
posse (duȝ est in corpe) sine phātasmatib⁹: veluti in ex-
tasi intelligere videt̄ qui, illam patit̄.

¶ Soluūtur ea, quę in scd̄a ꝑncipali rōne Pōpo. induxit
aduersus opionē Auer. ⁊ dat̄ multiplex intellectus v̄boꝝ
Aristotelis. Cap. XXIII.

HJs dilucidatis, facile quę in scd̄a Pōp. rōne
iducta sīt elidūt̄. Pria qdē delet̄, q māliras
aīę ꝯuincit̄: ex eo solo: q ei⁹ opatio eget cor-
pore vt subiecto, siue sit organicū, vt cōplu-
res dicūt, siue māle, vt alij. pōt.n. aīa eē mā-
lis: cui⁹ opatio nō est organica, vt calefactio ꝭm aliquos:
non aūt pōt anima esse mālis: quin eius operatio corpo-
re egeat vt subiecto: hoc est qn corporea sit. Cū v̄o adde-
batur Aristotelez cōcludere aiam nō separari, quia sine
phātasmate nequaq̄ȝ intelligit: iam pȝ ꝭm Auerroez hęc
verba in Platonez esse referenda: qui tenebat aīas sepa-
ratas fuisse ante corpore intelligereqȝ sine phantasmati-
bus: quo v̄o intelligat̄ ꝭm veritatē diximus: loquit̄ eniȝ
Aristoteles de intelligere: qd̄ animę competit, vt anima
est, non autē quo est intellect⁹. Signum v̄o euidens, quo
ꝑbari poteit ipsam posse exire ad actuȝ sine phātasma-
tis pręsentanea necessitate, dictum est, quia intelligit, ⁊
vult, nō dependendo a corpore, vt a subiecto. Delet̄ etiā
secūda: nam ex eo, qa recipit omnes formas materiales
imaterialiter, ⁊ abstracte, sequit̄ ipsam esse imālem, ⁊ a
corpore nō dependentē: nec signum destruit se: nam eget
corpore vt obiecto: non aūt, vt subiecto. Tertia delet̄ et̄:
nam imaterialitas ꝯuincit̄ ex eo qa nō eget corpe, e quo
in esse depēdeat, vt a subiecto. Hoc aūt scit̄ ex eius opa-
tione: quę est sine corpore vt subiecto. diximus etiaȝ nō
duas, sed vnam conditionē esse necessariā pro materia-
litate, ⁊ vnaȝ pro imaterialitate. Uerba Aristotelis etiā
non bene perpendit Pompo. nam si pro Auer. opinione
intelligātur: in Platonem referenda sunt: sin autem pro
veritate: etiā nō habet, quod quęrit. Aristoteles eniȝ per
illa vult aliud nihil, nisi q si anima non pōt intelligere
sine phantasmate non pōt vt anima esse sine corpore: at

alia rōne pōt eē sine corpe:qua vȝ pōt itellig̃ sine phantasmate de pītanea necitate. Silr delet alia/ex eo eniȝ solo ꝙ aia sine phātasmate nō pōt itellig̃ seq̃t ipsaȝ ante corpus nō itellexisse:vel seq̃t eā nō separari rōne,qua aia est. Cū quo tñ stat eā separari posse alia rōne, vtpote quo ipa est itells, ꝛ quo ꝑfectionē in corpe acq̄sluit. Delet in p° ex his, quę diximus:ex h.n.ꝙ scimus ipaȝ e corpore nō depēdere scim⁹ eā hīc aliā opationē:in qua corpus nec, vt obm, nec vt subm ꝯcurrit. Delet 5° ex dictis, addit.n.illud Ari. vel vt ostēdat eā ante corpus nō itelligere:vel vt ondat eā, vt aia est, nō eē separabilē. Ultima tollit, vt diximus:stant.n.illa duo: ꝛ tñ nō frustra addit qȯ dicit:qȝ vel in Platonē retulit:vel loq̃t de aia vt aia. Harꝝ ḡ rōnū refutatio meli⁹ pȝ.s.ea quę diximus p̄rimo capite:aiaduertant:nūc vo raptim refutatio fit h modo ostēsa. P. Nobis satis illud sit, demr̄asse aiaȝ, nec in corpore, nec ante, nec post corpus, nec (vt aia est) nec (vt intellect⁹) posse itellig̃ gn depēdet, vel depēdit, a phātasmate ſm opionē Ari. qua rōne verꝝ erit qȯ Ari. ait, aiaȝ nequaq̄ȝ itellig̃ sine phātasmate:cui⁹ Plato oppo^m arbitrat, cū eā itellig̃ dicat per spēs inatas ꝛ ante ꝛ post corpus, ꝛ in corpe. Ex his oīb⁹ pȝ multiplex Ari. itells, cū ait aiam sine phātasmate itellig̃ nō posse, vnus gdē sensus est, si itelligit de aia, vt aia:quia, vt dicit necīaȝ ꝛ ad corpus, ꝛ ad vtutes sensitiuas, sine phātasmate nequaq̄ȝ itelligit. Ali⁹ sensus est ꝙ aia nequaq̄ȝ sine phātasmate itelligit, vt vbū siue ꝑuat necessitatē oēȝ phantasmatis, ꝛ p̄ñtancam, ꝛ p̄teritā. qm̄ nec in corpe nec ex corpus itellig̃ pōt gn depēdet, vel depēdit a phātasmate:quę expositio pulchra est, ꝛ de directo aduersus Platoneȝ:qui dicebat aiaȝ itellig̃ nullo pacto e phātasmate depēdēdo:sed per spēs ꝯgenitas aliūde illi ifusas:vel ab alio agēte cōcreatas. Alius sensus est aiaȝ itellig̃ nō posse sine phātasmate:qm̄ nihil itelligit, gn ad intelligēdū a phātasmate afficiat:de qua affectiōe postea dicemus. Ali⁹ sensus est aiaȝ sine phātasmate nō itellig̃:qm̄ nō per spēs inatas, sed ꝑ spēs, vel affectiōes a phātasmatibus causatas intelligit: qȯ mihi placet, quȝ Ari. hęc vba, vt Simplicius inq̃t, in Platonē retulerit. Ex his pȝ aiam neq̄q̄ȝ sine phātasmatibus itellig̃ posse:ꝛ posse remanē intelligētē post mortē:qm̄ si remanet itelligens: nō nisi q̄tenus a phātasmatib⁹ ad itelligēdū afficit:vel afficiebat:manet intelligēs: pȝ itellig̃ phātasticū eē signū:quo ꝓbat aiam itelligere: posse post mortē. Cuȝ.n.tale itellig̃ nō depēdeat ab aliq̄ corpe, vt a subto:est signū ꝙ aia possit remanē post mortē:nā est signū ei⁹ indepēdētię a corpe vt a subto. Quę cū Pōpo. nō recte ꝑlibrasset, detrudit in aię mortalitateȝ: hęc ſm Aris. nam postea pro veritate aliter disseremus. Et de scdo principali argumēto hactenus.

te°.129°.

Epilog° sensuum Aristo.

¶ Tertium Pompon. argumētum quo refellit Auerro. opinionem. Cap. XXIIII.

Ertiū vo Pōpo. Arg^m, qȯ ipe p̄ncipale nō appellat, ex eo est, qȝ iuxta opioneȝ Auer. ponit itellȝ aliqn̄ itellig̃ sine phātasmate vtpote, qn̄ itelligit in copulatiōis statu:cū Ari. semꝑ asserat aiaȝ nequaq̄ȝ itellig̃ posse sine phantasmate. Hęc.n. opposita vident:nā in statu aia deū itellectione, quę est ipse de⁹ itelligit:nō aūt itellectiōe, quę a phātasmate ꝑficiscit. Ari. aūt vbiq̄ȝ asserit sine phantasmate nequaq̄ȝ intelligere aia. P. Cōtra eos qui aiaȝ post mortē remanere asserunt maxie h videt:qm̄ post morteȝ sine phātasmate intelligit, ꝛ tñ vbiq̄ȝ eam per phantasma intelligere tradit:quę stare p̄nt minime.

¶ Quot modis ſm peripatheticos aia itelligit, ꝛ q̄uo potest qȯ Auer. inquit tolerari. Cap. XXV.

Ed pro Auerrois defensione dicamus duplr aiaȝ itellig̃, q̄dā itelligit itellectōe, q̄ est ipsę res, q̄s itelligit, ꝛ h pacto in statu, cū fęlici intellectiōe itelligit, deū ipȝ, cęterasq̄ȝ diuinas substātias itellig̃ di. Quędā vo itelligit itellectione, q̄ est rerꝝ, q̄s itelligit, effect⁹. Quo pacto intelligit res mālēs, ꝛ eas, quę sunt cū ꝯtinuo ꝛ tpe/ vt physice res sūt, ꝛ eas, q̄ sūt cū ꝯtinuo:nō aūt cū tpe: vt mathematicas, ꝛ eas, quę neqȝ cū ꝯtinuo, neqȝ cū tpe sunt: vt res, de qb⁹ agit metaphysic⁹:oēs.n. has intelligit itellectione causata ab his, naȝ res tales in sensib⁹ phātasmata agūt, quę postea agūt notiōes/ siue spēs illarꝝ rerꝝ in itellectu: e qb⁹ itells q̄dāmō actuat⁹ itelligit illas:vel (vt Simplicius inq̃t) elicit earꝝ rerꝝ intellectōes:quarꝝ spēs ex phātasmatib⁹ accepit:est ḡ hęc itellectio rerꝝ/quas intelligit effect⁹, ꝙ q̄si ꝑ man⁹ ex reb⁹, quas itelligit ꝓficiscit. In statu vo fęlici itells cū deū itelligat in se, nō ꝑ ei⁹ effect⁹, intelligit ipȝ itellectōe, quę est de⁹, naȝ eū itelligit intellectiōe, quę est deo ꝛ cęteris fęlicib⁹ cōprehēsio. Qȯ hęc duplex itellectio sit peripathetica/ Alexāder in libello ō intellectu/ Them. in 3° de aia. Auempace, ꝛ Abubache ꝑ pulchre tradūt. Auerroes q̄ȝ 3° ō aia oīuȝ horꝝ expositor de oīuȝ horꝝ mēte expsse reȝ hāc fatet. ꝓpter qȯ de intellectiōe hac distinguēs, dicit aliquā esse intellectiōeȝ/quę currit cursu sciarꝝ speculatiuarꝝ:ꝛ hęc di scia, quę est rerꝝ effectus, aliquā eē tradit:q̄ nō currit sciarꝝ speculatiuarꝝ cursu:quā essentialē sciaȝ appellat eē, nos interitiuā:siue sciaȝ, quę est ꝑ essentiā rei:quā itelligit: appellam⁹:ꝛ hāc dicebam⁹ eē sciam, quę est res, q̄s intelligit. Qȯ vo hanc nouit Aristo. i 2. p̄me ph̄ię libro sic indicauit cuȝ inquit, διαγωγὴ δ' ἔστιν, οἵα ἡ ἀρίστη μικρὸν χρόνον ἡμῖν. οὕτω γὰρ ἀεὶ ἐκεῖνό ἐστιν· ἡμῖν μὲν γὰρ ἀδύνατον. h est vt verbum de vbo exponat. Deductio aūt est, qualis ꝛ optima paruo tpe nobis:sic.n. illud est:nobis gdē eniȝ impoſe. vbi pȝ eū per deductōeȝ optimā intellexisse beatitudinē, ad quā nos tandeȝ deducimur ꝑ plura media: hāc appellat optimā:qm̄ est vita deorꝝ: asserit ēt hāc esse ꝑuo tpe gn cū accidit nobis hoīb⁹: qui sum⁹ ꝑ breui tpe viuentes:est ꝑuo tpe. Sic.n. sempiterna illud est.s. deorꝝ vita:quę vtraqȝ ex pte ęterna est:nobis quideȝ.n. sic esse sempiternā est ipoſe. Qȯ dū viuim⁹, nō possit longo tpe eē, eo loco deducit Arist. cui⁹ deductiōem p̄termisim⁹, accipiētes solū de illi⁹ mēte nos ꝑuenire posse aliqn̄ ad eaȝ intellectōeȝ/qua de⁹ seipȝ itelligit. Qȯ nō cēt, nisi ga duplex est itellectio, altera vt dixim⁹, q̄si rerꝝ effect⁹, altera quę est ipsę res, q̄s itelligim⁹, intellectōe quę est dei effectus, deū itelligim⁹ in vita:queādmoduȝ cęteras res silr intellig̃ videmur. Intellectōe vo quę est ipse de⁹ breui tpe nos ipȝ itelligim⁹, dū sum⁹ sil aia ꝛ corp⁹:qm̄ nō nisi in fine vitę:longo vo post mortē. Qȯ vo Aristo. dupliceȝ hāc intellectōeȝ voluerit, etiā pȝ, qȝ ſm ipȝ itelligētia iferior itelligit supiorē:ꝛ oēs amāt ꝛ intelligūt p̄mā: vbi pȝ iferiores nō posse itellig̃ p̄mā alia itellectōe, nisi q̄ ē ipe de⁹:nō.n. nouit itelligētias eē subas accn̄tiū susceptiuas, q̄re si ita est, dabit vna itellonis spēs:q̄ de⁹ itellr in se, h est itellone, q̄ est ipse. Qȯ vo det alia spēs itellonis, ex eo pȝ qȝ nos sine phātasmate nequaq̄ȝ itelligim⁹: h aūt non esset, nisi qȝ intelligim⁹ itellectione, quę est rerꝝ effectus. Aristo. ergo cōcessit has duas intellectōis spēs:cū vo aia fieri possit vna intelligētiarꝝ, vtpote cū in corpe acq̄siuit cōplementū, relinquet ipsam posse duplr intellig̃, ꝛ intellectōe, qua intelligētię seipsas itelligūt, ꝛ intellectiōe qua intelligit res mālēs, intellectiōe.s. q̄ est illarꝝ effect⁹. Alias itellones, aut itellonū spēs, quas catholici tradūt, Aristo. nō nouit:nō eniȝ cognouit aiam intelligere posse

ca°.51°. 36. cōmē.

Cōmēto eodem.

Tex.cō. 39.

12°.meta phy. tex. cōmē.36. ꝛ.37.

per spēs infusas, aut per reuelatōes, aut per habit⁹ cōcre tos, aut alio modo. Sed solū aut intellectione, quę est rex effect⁹, aut intellectōe, quę est ipsa res. Intellectio/ q̄ est rex effect⁹, est nō sine phātasmate, vt dixim⁹: intel lectio vō: quę est ipsa res' est itellectio: qua dq seipsos co gnoscūt. Ex his ps id, qd Auer. dicit, eē s̄m Aristo. vba sa tis admodū tolerabile: cū ipse duab⁹ spēbus intellectio nis intellectum posse intelligere asserat, quas species de mente Aristotelis esse pbauimus.

¶ De ordie hax itellectionū s̄z pipatheticos: ꝛ quo harū nulla sine phantasmate est. Cap. XXVI.

Sed inter has intellectiōes Auerroes ordinē statuit, dicit. n. intellectiuā aiaꝫ affici p̄ intel lectione rex: quę cū ptinuo, ꝛ tpe intelligunt̄ mediātib⁹. s. sēsib⁹ externis, ꝛ iternis, ꝛ i hūc modū in physicis sciētys pficitur. mediātib⁹ eniꝫ sensib⁹ iternis, ꝛ externis ꝛ phātasmatib⁹ ipsis spēs rex nāliuꝫ e: cipit, e qb⁹ actuata, vt ita dixerim, illax re ruꝫ intellectōes elicit, q̄ fit, vt ipsa admodū affecta attol lat̄ ad rex cognitōeꝫ: quę sine tpe: nō aūt sine ptinuo in telligunt̄: cuiusmodi sūt res mathematicę. Mediāte. n. imaginatiua phātasmata illax spēs in aia agūt: e qb⁹ affe cta, actuataq; illax rex: quax spēs sunt: intellectiōes eli cit, ꝛ h̄ pacto in mathematicis pfecta, attollit̄ ad rex co gnitōes sciamq;: quę ē absq; ptinuo ꝛ tpe. Phātasmata eniꝫ hax in sensib⁹ internis collocata spēs illax agūt in intellectu: e qb⁹ rursus actuat̄, elicit eax rex sciaꝫ: ꝛ hoc pacto cōplet̄ aia in corpe: vtpote p sciētias speculatiuas, sieq; gnāt̄ in nobis intell's speculatiu⁹, vt Auer. ingt: ala aūt tali intellectu affecta, attollit̄ ad dominax rex cogni tionē: quaten⁹ sic affecta copulat̄ cū illis, copulatiōe quę est itellectio illax p illax essentias. Cū. n. aia sic in corpe attollit̄ illi de⁹ est comprehēsio: vt sibi ꝛ alys est: ꝛ sic est beatitudo: ps ḡ ordo: nā intelligit̄ phātasticū, qd nos dixi mus eē itellectōeꝫ quę est rex effect⁹, afficit aiaꝫ, ꝛ dispo nit, vt illa fiat ꝑueniēs mā, diuinę intellectiōis, quā nos appellam⁹ intellectōeꝫ/ quę est ipse deus. Ex h̄ ordine ꝑ spicuū est aiaꝫ sine phātasmate intelligē nō posse: vtpote nec duꝫ in corpe intelligit, nec dū ex corp⁹: naꝫ itellectiōe quę est de⁹: nō intelligit, nisi intellectiōe intelligat, quę est rex effect⁹: hac. n. afficit̄, hac attollit̄. hac illius efficit̄ affecta mā: sed intellectōe/ quę est rex effect⁹ intelligere nō pōt sine phātasmate, h̄ est gn sic intelligēdo depēdet, vel depēdit a phātasmatib⁹, vt demōstrauim⁹: ps igitur aiaꝫ nulla intellectōis specie intelligē posse sine phāta smatib⁹, h̄ est gn depēdeat, vl depēderit ab illis. hui⁹ rei ōriū Plato arbitrat̄. voluit. n. aiam ꝛ intellectiōe beati fica, ꝛ intellectiōe sciētifica, ꝛ añ, ꝛ post corpora/ imo ꝛ in corpe itelligere posse: Aristo. vō, vt ex his ps: sine phā tasmatib⁹ nulla intellectōis specie eā itelligere posse au tumat, h̄ est, gn intelligēdo aut depēdeat, aut depēderit iaꝫ ex illis: cū nihil intelligat p inatā aliquā spēm. De me dio copulatōis, ꝛ quo mulieres sunt vel eē pñt felices, in libro de itellectu z⁹ dixim⁹: ꝛ forte dicem⁹, cū de intelle ctione aīe post mortē disputabim⁹: qbus facile Pompo. argumētuꝫ elidit̄: naꝫ aia itelligit aliqn̄ sine phātasma te, quaten⁹ illi⁹ intellectōis nō eā est phātasma: nunq̄ tñ sine phātasmate, qm̄ nō nisi pfecta ex phātasmatib⁹: q̄ nō repugnāt, vt Pōpo. autumat. Et h̄ 3⁹ arg⁹ hacten⁹. Tracta / tu. 3. c. 7.

¶ Ultimū Pompo. argumētum: quo Auerrois positōeꝫ refellit. Cap. XXVII.

Demū Pompo. refellere entit̄ Auerrois po sitioneꝫ quo ad illud, qd de felicitate hūana adycit: naꝫ cū felicitatē dixerit eē in copula tione intellect⁹ agētis cū poli: vanū, ꝛ contra Aristo est, qd dicit. Uanū qdē, pmo, qꝛ p hystorias nō le git̄ aliquē ad tales copulatōes ꝑuenisse. Scdo qꝛ ad talē copulatōeꝫ humana aia ꝑuenire nō pōt, vt dictū est, nisi aia oib⁹ sciētys attollat̄. At vt Plato inquit. 10. de re. p. Impoīe est aliquē hoīeꝫ scire oia: vñ ꝛ ad tēpora nostra nulla scia pfecta est, gn semp illi de nouo aliq̄ addant̄. Cōtra Arist. vō, cū. 10. ethicox vltimū hoīs finē statuēs, nihil hui⁹ copulatōis meminerit. P. Mirat̄ tales intel lectus vnitatē: cum Aristo. illi⁹ nullibi meminerit. Dec Pompo. contra Auerroem.

¶ Resumptōes in h̄ argu⁹ differēdę. Cap. XXVIII.

Sed circa hoc argumētū pmo nobis differēdū erit qd ipsa beatitudo sit, ex quo patebit qd Auer. p copulatōeꝫ agētis intell's cū poli itel ligat. Scdo differēduꝫ erit an hui⁹ btitudinis per medium, an sine medio aia capax sit: quę res supponit aiaꝫ illi⁹ eē capacē. Tertio differēdum erit de medio, si qd sit. Quarto si h̄ facto aliqs in vita ad be titudinē tales ꝑuenerit: ꝛ an post mortē talis pmanebit. Quinto vñ Auer. intell's vnitatē nactus fuerit: ꝛ ex qb⁹ Aristo. vbis. Ex qbus patebit argumēti solutio.

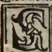
¶ Quid sit beatitudo. Cap. XXIX.

Dicamus igit̄ de his, ꝛ qdē breuib⁹: nā libro de intellectu abūde, ꝛ libro de beatitudine copiosius, ꝛ alibi dixim⁹: deus itaq; bifariā intelligi pōt. Uno qdeꝫ mō intellectōe quę est ipsi⁹ dei effect⁹, vt dictū est. Alio mō co gnitiōe, quę est ipse de⁹. Intelligitur de⁹ itellectōe/ q̄ nō est ipse de⁹: sed ipsi⁹ dei effect⁹: quoties p cōpōnes intelli git̄, quę est conceptuū qualitatiuox/ ꝛ qditatiuox. hec. n. cognitio de⁹ nō est, s; ipsi⁹ dei effect⁹: qñqdeꝫ hęc ꝛ reb⁹ causata est: quę a deo causate fuerūt: ideo cognitio/ q̄ est ipsius dei effect⁹ est. Talis aūt cognitio nō est intuitiua: cū in deū ips imediate nō terminēt, nec abstractiue: cuꝫ nō terminetur in aliqd, qd sit ipsius dei repn̄tatiuū: ideo catholici illaꝫ nocturnā, vespertinā, ꝛ obscurā vocāt: ꝛ lꝫ nos aliqn̄ illam abstractiuā appellauerimus, vbo fusius vsi fuim⁹, q̄ ipm sit. Intelligtur vō de⁹ cognitōe, quę est ipse de⁹: quoties nō p cōceptuū cōpōneꝫ, nec per abstra ctionē spēi ab ipo abstractę itelligit̄: s; cū imediate in se intell'r/ intellectōe vꝫ quę est ipe de⁹: ꝛ de hac peripathe tici itelligūt, cū dicūt in abstractis e mā itellectiōeꝫ, quę intelligunt̄, eē ipsas substātias abstractas. naꝫ deus duꝫ sic itelligit̄, nō alio intell'r, q̄ ipsomet deo: sigdem nec p spēm mediā, nec p actū intelligēdi mediū, nec per lumē mediū, nec p aliud quoduis pter deū, ꝛ intell'm itelligē tes s̄m peripatheticos intelligit̄: l; pro vitate aliter sit di cendū: loquox. n. vt peripathetic⁹: qui accidētia a diuinis substātys penitus sustulit: sec⁹ (vt catholic⁹: qui pręter deū cognitū) ꝛ intell'ꝫ cognoscēteꝫ in abstractis accidē tia collocauit. Sic igit̄ ea notitia: q̄ de⁹ seps appbēdit: ęc teri itell's deū itelligūt. Dec notitia itiutiua appellat̄, qa ipsi⁹ dei ē in se imediate: clara, qꝛ ē ipemet de⁹: Matuti na qꝛ lucida. Ex his ps felicitatē eē aliā nihil, q̄ deū ips cognoscere cognitione vꝫ quę est ipsemet de⁹: vñ ꝛ 7⁹ po litice ingt Aristo. deū felicē eē seipso: mō de⁹ nō felicitat̄ deo: nisi qa seipsum cognoscit cognitōe quę est de⁹: qua rōne fit, vt felicitas sit aliud nihil, q̄ deus: qui sibi ꝛ alys beatificabilib⁹ est beatitudo ꝛ cognitio: sibi qdē p essen tiā: ꝛ idētitatē: ceteris vō p copulatiōeꝫ: qua illis, vt for ma copulat̄. Ex his apper qd Auer. intelligat, cū ait feli citatē in copulatōe agētis intell's cū poli ꝑsistere: ipse. n. per poleꝫ intell'm, vt arbitror hoīs aiam intelligit: p agē teꝫ intell'ꝫ deū intellexit, qui bifariā nobis nostręq; aię cōparat̄, in pn⁹ qdē vt agēs, in fine vō, h̄ est post intell's De copu latione auerrol ca.

speculatiui

speculatiui adeptionē vt forma. Imaginaṫ.n.intellectū possibilē siue aīaꝫ itellectiuā hoīs ꝑ per intellectū speculatiuū disponi:postea eidē sic affectę deū qui est agēs itellectus, vt formā copulari:demū per eēntiā talis copulati intellect⁹ aīaꝫ itelligē:ergo deus est sibi per eēntiā atqꝫ idētitatē fęlicitas, cęteris vō per copulationē:nō eniꝫ aīa intelligē pōt per eēntiam dei, nisi deus, qui est itellectus agens:ꝑus intelligaṫ copulatus:sicut nec corpus opabiṫ per eius formę eēntiaꝫ, nisi illa ꝑus corpori fuerit vnita. quo argumēto fit, vt non copulatio sit fęlicitas ipsa, sed deus appbēsus per eius eēntiaꝫ ꝑus copulat⁹. Ab hac vō fęlicitate nō discordāt catholici:nisi qa deuꝫ asserūt fęlicitatē eē obiectiue:actū vō intelligēdi:quo aīa deū intelligit, formalē fęlicitatē appellāt:sed nos pipathetice pcedimus:vt ꝓpon̄.noster etiam ꝓposuit.

Ꞓ De medio beandi:quo.s.aīa beabiṫ. Cap. XXX.

Sed de medio quo aīa beabiṫ, inter catholicos, ⁊ pipatheticos est dr̄ia nō parua:vtriqꝫ eiꝫ deū sibi, ⁊ alijs btificabilib⁹ beatitudinē eē asserunt:sed aliter, atqꝫ aliter:catholici qdē deū sibi per nām, atqꝫ eēntiā beatitudinē esse affirmāt, cęteris vō ꝯtingēter, atqꝫ per volūtateꝫ. At pipathetici deuꝫ sibi cęterisqꝫ beatitudinē per nām eē asserūt:quādoqdē deus post adeptionē vt Auer.inqt vt forma aīę copulaṫ. Tūc dicerē catholice sentiēdo mediū simplr̄ necūm eē nullū:nō.n.ex pte aīę, illud nečio simplr̄ est ponēdū:qa ipsa est sūme ⁊ infinite capax:nec ex pte dei:qn̄quidē ipse pōt aliqb⁹ eē beatitudo:aliqbus nō:⁊ qbus pōt eē, alijs intēsius:alijs remissius ēt eē poterit. Naꝫ cum deus volēs sit beatitudo, sitqꝫ cā ꝑma:quę ꝑm catholicos tā cuꝫ media cā:ꝙ sine cā media causa eē possit:iure nullo cōcurrēte medio ex pte sui cęteris alijs btitudo eē pōt:nō ergo mediū simplr̄ nečium erit:aīaduerte tn̄ hęc me dixisse nō asserēdo, sed disputādo:nō.n. me fugit ecclię determinatio in Clemētinis ꝯstituta:⁊ a scissimis viris asserta. At ꝑm pipatheticos mediū statuēdū est, alioqn ꝙ cito aīa eēt:illa eēt btā:qa ex pte dei nihil reqriṫ:ex pte etiam aīę nihil, quare subito eēt fęlix:quo fit, vt mediū reqraṫ qddā:quo deus nō sit oīb⁹ semper btitudo:nec oibus ęqualis btitudo:siqdē nō ꝯtingēter ꝑm pipatheticos, sed per nām cūctis est btitudo. ꝓ. Deus est cā ꝑma:quę nullius esse pōt cā ꝑm eos, nisi per mediū. Supponēdo ergo pro vitate humanā aīam, quā Auer.itellectū possibilē, vel qd cōpositum ex intellectu possibili ⁊ cogitatiua arbitraṫ:eē ęternā, atqꝫ imortalē:illā eē btitudinis capacē, dubitare dꝫ nemo:sed cum pipathetici deū per nām cūctis btitudinē esse putarint, vt sit his btitudo:illis nō:his intēsius, illis remissius:medium ꝯstituūt:quo nō exn̄te, btitudo nō erit:⁊ cui⁹ diuersitate deus nō sit btitudo oīb⁹ ęqualis:hactenus de medio.

Ꞓ Quid sit beādi mediū ꝑm pipathe^cco^. Cap. XXXI.

Quid vō hō mediū sit ꝑm pipatheticos, nō lene est disputare:nam Auer. Alexāder: Themistius cęteriqꝫ, qui vnitatē intellectus asserūt:mediū eē intellectū speculatiuū ꝯtēdūt. Ante.n.huius itellect⁹ adeptionē deus rōnabili aīę copulabiṫ nūqꝫ:cuꝫ.n.hūc aīa ipsa adipiscetur:mox deus sibi, vt forma erit copulat⁹, qua copulatōe stāte:aīa ipsa per illius eēntiā ⁊ deū ipm, ⁊ cętera itelligibilia intelliget. Lōgiorē expōnē quęre in ꝑmis nr̄is de aīa cōmētarijs:⁊ in 2° de itellectu lib°. verū hoc mediū mulieres a fęlicitate delent:nō.n.de iure nāli est, vt mulieres discant artes tales, qb⁹ talē intellectū nāciscanṫ:imo nec de iure mulierū, vt ꝑmo Politicę pbat Ari. ppterea arbitror mediū eē rōnalis aīę ꝯparationē:cuꝫ enim aīa

Cōmē.36.

rōnalis sensitiua, pariter ⁊ itellectiua creęṫ, merito sensuū nasciṫ qdāmodo itellectui rebellis, spurca, imunda, atqꝫ (vt ita loquar) ferina:cum igiṫ ab ea tolliṫ talis rebellio, spurcicitas, labes, ⁊ (vt ita loquar) ferinitas, ipsa mox relinqṫ apta btitudini, efficieturqꝫ mā cōdigna fęlicitatis, imo sibi, vt sic copulabiṫ mox deus, vt forma: per cuius eēntiā opabiṫ intelligēdo, ⁊ ipm, ⁊ cętera. Deleṫ aūt labes eiusmodi per vtutū heroicaꝝ adeptionē. Illis enim plene acqsitis, inter itellectū sensitiuūqꝫ appetitū tolliṫ rixa:redditurqꝫ appetit⁹ plene rōni obediēs, ratio illi plene dn̄abitur:quo fit vt ꝯtrarijs remotis, deus aīę sic purę copuleṫ. Hęc igiṫ dispositio ꝑuatiua dicaṫ, ꝙ ꝑuet ea:quę tali btificę vnioni aduersanṫ. Est alia dispositio positiua, vtpote adeptio sciētiaꝝ aut in toto, aut in pte:nam illis acqsitis, aīa duplr̄ attolliṫ per ꝑuationeꝫ.s. coꝝ:quę beatificę copulationi aduersanṫ:⁊ per raptuꝫ:quo per scias rapiṫ, eleuaṫ, atqꝫ attolliṫ. qua ratiōe, quoruꝫ aīa solū ꝑuatiua dispōne afficiṫ:btitudinis parum hi assorbūt:quoꝝ vō vtraqꝫ dispōne disponiṫ aīa:illi plurimū fęlicitatis mutuanṫ. Ideo pipathetici dicerēt heroicas mulieres nō tātuꝫ btitudinis cape, ꝙ sola priuatiua dispōne afficianṫ:heroicos vō viros, plurimū, ꝙ duplici dispōne coruꝫ aīa sit referta, ⁊ priuatiua, qua cessauit repugnātia:⁊ positiua:vtpote per sciētias:qua aīa coruꝫ rapiaṫ ad sublimia. Ex his appet mulieres btificabiles eē:ꝫ non ita, vt viri beantur:pꝫ etiā ꝑm pipatheticos speculatiuum intellectū nō inutilē eē beatitudini:cum ad illā quasi dispositio ordineṫ. Dicebamus enim intellectionē quę est rerū effectus ordinari, vt in finē ad intellectionē dei:quę est ipse deus. ꝓ. Alia vtilitas ex speculatiuo itellectu in beatitudine nasciṫ ꝑm eos:ꝙ sit ille heroicaruꝫ virtutū quasi declarator:siqdē per illum sapiētes cognouerūt hoc pacto per tales virtutes in beatitudinē ꝑuenire posse:hęc pipathetici:ꝑm quos nūc loqmur.

Ꞓ Qō de facto aliq fuerint in vita beati:⁊ quō catholici ⁊ pħi differūt, ⁊ an remaneāt post mortē. Cap. XXXII.

Quod vō de facto aliquis talis fuerit in vita. Auer. pbat in libello de beatitudine, immo ꝙ semꝑ aliqs talis sit in mūdo:⁊ qdem non solū in specie, sed in indiuiduo:⁊ si nō in vna regione, in alia:ꝑmo qdē ꝙ talis hō lōge magis de vniuersi pfectione est, ꝙ aliusqſuis homo:at sine hoīe nā stare nō pōt:cuꝫ semꝑ sit aliqs:ergo lōge magis semꝑ dꝫ eē aliqs fęlix. ꝓ. Fęlix a nā lōge magis itēt⁹ est, ꝙ quis hō:igiṫ maiori cura deus ⁊ nā faciēt, vt ille sit:ꝙ aliusqſuis. ꝓ. Quicqd est possibile in specie, actu in aliq illi⁹ spēi indiuiduo repiṫ. Sꝫ in hoiuꝫ specie aliqs pōt eē fęlix:ḡ de facto aliqs talis est. Aliqs tales fuisse ꝑm vitateꝫ scissimę hystorię tradūt de Mose, de Chřo redēptore, de Paulo, deqꝫ alijs ꝙplimis. Ignara gētilitas heroicos viros, heroicasqꝫ mulieres tales in vita fuisse credidit, qs post morteꝫ in deos retulit. qlis Juppiter est, Saturnus, Mars, Juno, Pallas, cęteriqꝫ, quoꝝ meminere poetę. Est tn̄ nō parua dr̄ia iter catholicos, ⁊ pħos:nā catholici talē possibilitatē dicūt nō reduci ad actū, nisi mediāte dei pticulari influxu, quē grāꝫ gratū faciētē appellāt, hoc.n.influxu eos btōs de⁹ facit, qs elegit, quosqꝫ tali influxu afficit. Peripathetici vō arbitrātes deum sibi, ⁊ alijs eē per nāꝫ btitudinē coguṫ dicere aīam beari posse, ex puris nālib⁹, sublato qdē pticulari influxu:nō aūt vlī:quo de⁹ ad oēm effectū ꝯcurrit. Utrū vō ita sit (vt fabulaṫ Auer.) semꝑ aliquā talē eē in vniuerso:in cōmētarijs de aīa, quę nuꝑ ędidi, disputaui:nō.n.eius rōnes cogūt, nā spēs duplex est, Altera qdē:quę de eēntia vniuersi eē videṫ:quę qdē de vniuersi pfectione est:cuiusmodi.

est,quę nō pōt,nisi a sibi sili fieri,vt hō ab hoīe,⁊ equus
ab equo:⁊ sine hac mūdus pfect⁹ eē nō pōt:altera vō est,
quę per accńs de vniuersi pfectione est,vtpote,quę nō a
sibi sili fit:vt muscę,⁊ id genus,quę ex putri mā̄ exoriū
tur:⁊ sine tali lз mūdus ppetuo stare non possit,tn̄ de fa
cto aliqn̄ si staret,nō eēt impfect⁹:fęlix ḡ,q̄ non fit a fęli
ci tanq̄ȝ a suo sili:sed ptim a se,ptim a pceptorib⁹,videt̄
nō de eēntiali pfectiōe vniuersi:ei⁹ ḡ rōnes friuolę sunt.
Qūo igit̄ fm̄ vitatez aliqs in vita fuerit btūs:⁊ qūo fm̄
phos,ex hisce pspicuū est. Utruȝ vō talis post mortē re-
manebit,Auer.asserit solū in vita talē eē,post mortē nul
lū:q̄ deleta cogitatiua,deleat̄ tādē intellect⁹ speculatiu⁹,
quē arbitrabat̄ eē solā aię dispōnem pro btitudine adi-
piscēda. Quia vō nos tenemus aiaȝ remanē post mortē
fm̄ pipatheticos,vt postea dilucidabimus,dicimus talē
btitudinē relinq post mortē:verū īter catholicos,⁊ pipa
theticos est nō leuis dīa:Catholici.n.(vt vitas ipa est)
arbitrant̄,⁊ in vita,⁊ post mortē indifferēter aliq̄s asseq
posse btitudinē:nā cum deus volēs sit alijs btitudo,aliq-
bus in vita,aliqb⁹ expurgans aiabus post mortē btitudo
est,⁊ nō nisi his,q̄s spāli influxu beādos pdestinauit,vt
scissimi viri dixerūt. At fm̄ pipatheticos dōm est nulluȝ
post mortē asseq posse btitudinē qui in vita illā nō asse-
cutus fuerit:nā cuȝ deus nullis sit btitudo,nisi in aīa me
diū psit. Mediū aūt siue sit itellect⁹ speculatiuus,vt pu-
tat Auer.siue v̄tus heroica/vt diximus,post mortem aia
hęc asseq nō potest,cuȝ desinat sensus:qui ad mediū hō
acgrēduȝ pmouēt:opȝ ergo,vt mediū in vita assequat̄:⁊
cum deus aię pæaffectę mere nāliter copulet̄:fit vt q̄ ci
to mediū est,tam cito aię erit ipse copulat⁹:cuȝ igit̄ in vi
ta,⁊ non post mortē,in aīa mediū fieri possit:iure,qui in
vita btitudinē nō assegtur:post mortē illā nunq̄ȝ assequi
poterit. P̄.Etiā dōm est post mortē illa acgsita,remanē:
nā cū in morte,vt dicem⁹,nihil corrūpat̄:cui⁹ corruptiōe
btitudo aboleri possit,iure remanēre aīa btitudo:quam
in corpe ipa nanciscebat̄:post morteȝ remanebit. Unde
Plutarchus in vita Romuli gētiliū ignauiā interptans
inqt,nō igit̄ ɔsentaneuȝ bonoꝝ,ac fortiū viroꝝ corpora
cū aīs pter nāȝ in cęlū trāsmitti.sed aīos v̄tute excultos
extimādū est oīno,nō repugnāte nā,diuino q̄dā decreto
ex hoīb⁹ in heroas ex his deposita mortali/atq̄ȝ terrena
mole,nō ciuili lege/lз vt v̄itas,⁊ ratio dictat:in numerū
deoꝝ referri,pulcherrimuȝ atq̄ȝ btissimū finē ɔsecutos:
hęc Plutarchus.Ex q̄bus pȝ nullū btm̄ relinq post mor
tē:qui in vita btitudinē nō ɔseqt̄:rursus pȝ eum,qui in
vita btitudinē ɔsegtur,beatum remanē post mortē:im-
mo,vt gētilitas credidit,in deum referēdum esse:hacte-
nus de beatitudine fm̄ pipatheticos.

An beatitudo p⁹ mortē remaneat.

Unū Auer.(lз falso)⁊ ex q̄b⁹ Ari.v̄bis itellect⁹ vnitateȝ
nactus sit:⁊ soluunt̄ Pōpo.arg̃ᵗᵃ. Cap. XXXIII.

3° de aīa. cōmē. Tex.c.49

Ex q̄bus vō Auer.suā itellect⁹ vnitatē(lз fal
so)nact⁹ sit.in cōmentarijs de aīa clarissime
explsit. Accepit.n.ab Ari.iz° pmę phię li°,in
his,quę a mā̄ nō depēdēt,nō eē nisi vnū nu-
mero in sua specie:q̄a vō pbauimus itellm̄ e
mā̄ nō depēdē,fit,vt vnus numero sit in tota ei⁹ specie.
Uerū falso accepit:q̄ lз itellect⁹ a mā̄ nō depēdeat,in il
la est veluti in subiecto in quo:est.n.mā̄ pdisposita,quaȝ
corpus appellare possumus. Subm̄ aię,non q̄dē ex quo:
deq̄ȝ cui⁹ potētia educat̄:sed in quo,non.n.deus illā fecis-
set,nisi mā̄ pesset,vt subm̄ in quo.pȝ ergo itellectiuā am
mā̄ numerari posse,quia lз a mā̄ nō depēdeat,in mā̄ est,
cuius habitudine numeꝝ ɔseq pōt:quā rem falso Auer.
itelligēs in intellect⁹ vnitatē dilabit̄. Quibus nō est dif-
ficile refellere Pōpon.vltimū argumētū. Dixim⁹.n.gē-
tiles per multos tales fuisse beatos,vt heroas,quos cre-
dit Auer.lз falso,illos beatos nō fuisse,nisi ob talē copu
lationē. Nos auteȝ cōplures tales fuisse nō dubitamus:
quos credimus deū ex spāli influxu ad beatitudinē pde
stinasse. Auer.aūt credidisset eos beatos fuisse ob intelle
ctus copulationē:si eos fuisse beatos ɔcessisset:veruȝ vt-
cūq̄ȝ sit aliq̄s fuisse nō est ɔtra hystorias,imo aliq̄s sem-
per esse ɔtēdit Auer.lз eos ignoremus. Qō scdo accepit,
friuolū est,nam Auer.g̃natione intellect⁹ speculatiui to-
talē pbauit lib.3° de aīa.cuius rei testis est nālis appeti-
tus,quo oēs scire desideramus:qui nisi frustra sit,ad to-
talē speculatiui intellect⁹ g̃natione nos puenire posse,no
bis argumēto erit. P̄.Scdm̄ aliā pipatheticoꝝ viaȝ:me
diū est v̄tus heroica sola:cui si aut tot⁹ speculatiuus intel
lectus ɔiūgat̄:aut illius pars lōge magis aīa ad beatitu-
dinē rapiet̄. Qō vō de additione sciētię dicebat̄,non va-
let,renouant̄.n.artes,⁊ opiones:quę sunt de sciētia sem-
per sunt perfecta fm̄ Auer̄.qō dicebat̄ ex 10° Ethi.nihil
est,q̄ eodē lib.ait fęliceȝ eē eum:qui itellectū colit:⁊ deo
amicus est,vbi potuit Auer.colligē suaȝ fictionē. Qō vō
alicubi meminerit Ari.intellect⁹ vnitatis,diximus:lз fal
so Auer.accepit. Patet igit̄ ex his oībus lз opinio Auer.
sit falsa:Pōpon.nō eaȝ refutasse efficacib⁹ rōnibus:pro-
pterea si demones ɔtra illam desideras,libruȝ nostrum
de intellectu diligenter perlege.

Cōme.36

Quales Pōpo.rōnes sint aduersus eos:qui itellectiuū
spm a sensitiuo re distinxerūt. Cap. XXXIIII.

Post hęc de coꝝ opione disserēdū esset,qui
intellectiuū multiplicant,sed re a sensitiuo
distinguūt. Nā intellectiuū re a sensitiuo di
stinguētes,bifariā putarūt:alij dixerūt itel-
lectuȝ animāq̄ȝ ipsam,vt motorē corpi vni-
ri,vt Plato in Alcibiade sentire videt̄:⁊ Plotinus ex-
presse tradit. Alij eam corpori vniri dicūt vt forma infor
mās. Juxta pmoꝝ opinionē hō est aīa humano corpore
vtēs,vt Plutarchus ad Antobolū filiū scribit. Juxta vō
Posterioꝝ opionē hō est aīal ex corpore,⁊ aīa cōpositū.
Esset dico de hoꝝ opione disserēdū:sed q̄ cōpluribus in
locis de illa disputauimus:ptermissa horuȝ opinione,ad
Pōpo.argumēta veniamus,vt quātū eius vires valeāt,
nemo ignoret. Obijcit.n.pmo aduersus pmaȝ opinionē,
ex eo q̄ tūc nō magis hō vnus eēt,q̄ cōpositū ex boue,
⁊ plaustro:quā rōnem boni Platonici,vt Plotinus fri-
uolā iudicarēt,q̄m ipse de Platonis mēte tradit aiaȝ,ef-
ficere in corpe vitā ⁊ sensitiuā,⁊ vegetabilē:asserit enim
vt a luce illuminatio est:ita ab aīo aiationē eē:quo fit,vt
maior sit vnio intellect⁹ad corpus,q̄ bouis ad plaustrū.
Est.n.intellect⁹ aīa ⁊ vtēs corpore,⁊ animās:quaten⁹ ex
ipse omne,qō in corpe est,⁊ sensitiuū,⁊ vegetatiuū,pfi-
ciscit̄. Qō vō scdo aduersus posterioꝝ positionē aducit,
friuolū est. Argumētat̄ enim fieri nō posse,vt idē sit sen
tiēs,⁊ intelligēs,si intellectiuū re distinguit̄ a sensitiuo:
modo hoc nihil cogit,est enim idē numero sentiēs,⁊ in-
telligēs nexu virtutū:quarū altera cuȝ altera necessario
cōnectit̄. P̄.Est idē numero sentiēs ⁊ intelligēs,lз intel-
lectiuū,⁊ sensitiuū re differāt:q̄ sensitiuū disponit mate
riā,intellectiuū simplr̄ pficit,vt Cādauēsis scribit. Dixi
mus enim cęteras formas,quę intellectiuū in mā̄ pręce-
dūt,dispone,nō autē pficere:ppterea ex illis,⁊ itellecti-
uo fit vnū numero intelligēs,⁊ sentiēs. P̄. Obijcit cōtra
hos etiā,q̄ vegetatiuū in sensitiuo ɔtinet̄,⁊ sensitiuū in
intellectiuo,vt triāgulus in quadrāgulo:ergo frustra po-
nūtur,distincta.qō etiaȝ floccipēderet Candauēsis. Ait
enim vegetatiuū cōtineri in sensitiuo,vt dispositio cōti-
net̄ in forma,cuius est dispositio,ɔtinet̄ enim dispositio

aduersus ea q̄ sunt in.c.5.7.6

in forma

in forma dispositiue:non aūt asserit alterum in altero cōtineri per idētitatē; sed quibus argumētis hęc sint refutāda:in nostris libris de anima quęratur.

¶ Breuis Epilogus oīuz eorū:quę Pōpon. physice ⁊ peripathetice de aīa opinat. Cap. XXXV.

Post hęc disserēduz arbitror ea:quę Pōpon. physice, ⁊ ꝑipathetice de aīa opinat. Licet enīz nobis ordinē trāsgredi: ppterea opionē Thomę,quā de aīa verā esse arbitror, ⁊ physice, ⁊ ꝑipathetice postposui in vltimis,eam enim defendere, ⁊ dilucidare decreui:vt veritatis finalē cōclusionē. Asserit ergo Pōpon. ⁊ physice, ⁊ peripathetice humanā animā,simpliciter quidē mortalem esse,ſm quid vō immortalē. Nactus est aūt hāc opinionē ex modis abstractionuz:qui in cognitionibꝰ reperiūtur. Sunt enim tres virtutū cognoscitiuarū spēs,alia quidē earuz cognoscitiuarū virtutū est,quę cognoscūt cognitiōe,quę a corpore non dependet,nec vt subiecto,nec, vt obiecto: quo modo cęlestes animę intelligē videntur. Hę enim cū sint penitꝰ a materia abiūctę,earū cognitio a corpore nō depēdet,nec vt subiecto:nec vt obiecto. Alia vō earū virtutuz est,quę eo lz aliqua rōne spūaliter cognoscāt:tamē illarum cognitio a corpore vtroqz modo depēdet, ⁊ vt a subiecto, ⁊ vt ab obiecto:huius generis sunt oēs sensitiuę:quę lz spūalitate differāt,earū oīum cognitio e corpore ipso vtroqz modo depēdet. Et cuz natura ordinate ꝓcedat,erūt alie virtutes, vel aliqua vna virtus,cuius cognitio e corpore depēdet, vt ab obiecto: eritqz e corpore separata,vt a subiecto:nō enim fieri pōt,vt aliquid corpore egeat vt subiecto:⁊ non vt obiecto. Talis ergo est humana aīa,itellectusqz ipse quasi medius inter simpliciter ęterna,⁊ simplr corruptibilia. Ex hoc ordine fiat talis syllogismus,oīs virtus,cuius opatio nō potest esse sine corpore saltē vt obiecto,est cum corpore,calꝰ est,corruptibilis,nisi ociose remaneret:sed intellectꝰ humanus opari non pōt sine corpore:quia saltē, vt obiecto corpore eget,ergo itellectꝰ est simpliciter corruptibilis,ſm quid vō incorruptibilis,cuz pro sui opatione corpe nō egeat, vt subiecto. Hęc est breuis opinio Pōpo.eiusqz perbreue argumētum:nam oēs eius vires hoc firmātur. Hinc quinque cōcedit,quorū primū est intellectiuū vegetatiuuz ⁊ sensitiuuz in hoīe esse vnā substātiā ſm rem. 2ᵐ est talem substātiā,animāqz esse simplr mortalē:ſm quid immortalē. Tertiū est talē animā esse vere formā hominis ipsum hoīem informātē:⁊ specificātem. Quartū est talē aīam numerari per hoīum numero. Quintū est talē animā cum humano corpore nasci ex parētum ⁊ solis semine, ⁊ cum corpore mori. Hęc physice, ⁊ ꝑipathetice eē asserēda contēdit:lz obscure:cōfuseqz.

¶ Fundamētuz Pomponi. perbreue quo probat opinionem suam. Cap. XXXVI.

Opinionez hāc breui fundamēto ꝓbat hoc pacto,Aīę opatio nō est sine corpe, vt obiecto: ⁊ est sine corpore, vt subiecto:ergo est simpliciter mortalis:⁊ ſm quid imortalis. Ex eo.n. quia eius opatio nō est sine corpore vt obiecto:ipsa simpliciter mortalis est , alioqn remaneret sine eius opatione ociosa:ex eo vō:qa eius opatio est sine corpore, vt subiecto:sapit immālitatē quāqz:⁊ ita erit ſm qd imortalis. Qd aūt eius opatio nō sine corpore sit vt obiecto,ex eo pz,qa itelligit nihil sine phātasmate:vel qa intelligē:aut phātasia:aut nō sine phātasia est. Qd vō eius opatio sine corpe sit, vt subiecto:ex eo rursus dephēdit: qa intelligē:nec corpe eget, vt organo:nec pticula aliqua corpis. Hoc est ꝓbreue Pōp.argᵐ:quo eiꝰ opionē ꝓbat.

¶ Rationes Pomponi.quibus ipse probat omnia,quę dixit de anima. Cap. XXXVII.

NE vō fugiamus quę vir tetigit:rationes eius oēs colligimus, ⁊ dilucidius q̄ ipse ꝓcedat, non.n.in eiꝰ vbis est ordo. Prio ḡ argumētor Aīa est actꝰ corporis,ḡ in opando depēdet a corpe,sz cū nō depēdeat a corpe,vt a subto:ḡ, vt ab obto:ḡ est simplr mortalis:ſm qd imortalis. ꝑ. Aīa itelligit per phātasma,vt Ari.testat:vel igit iste modus intelligēdi est aīę eēntialis:vel accidētalis:non accidētalis:qz alius eēt sibi eēntialis:qui nō videt. ꝑ. Uniꝰ rei est vnus modus opandi. ꝑ. Sicut modus operandi sensitiuę nunq̄ mutat in modū opandi intellectiuę,nec modus opandi intelligētię mutat in modū opandi humani itellectus:ita ꝯtra modus opandi humani intellectus nunq̄ mutabit in modū opandi intelligētię:qd eēt si sine phātasmate intelligeret. Sin aūt hic intelligendi modus sit aīę eēntialis:aīa nō poterit sine phantasmate itelligē:⁊ ita erit simplr mortalis. ꝑ. Per nullū naturale signū euidēs pōt sciri aīam hīe alium intelligēdi modū: ergo nālis phus illud ponere nō dz:cum verorū experimētuz sit, vt ꝯformet sensatis. ꝑ. Arist. nullā posuit intelligētiaz sine corpore:⁊ cuz itellectiua aīa sit minus abstracta quāuis intelligētia : lōge minus pōt eam ponere sine corpore. ꝑ. Si mūdus est ęternus, vt Arist.arbitrat:tūc infinite eēnt actu formę sine corpore:qd videt ridiculū. ꝑ. Nā ꝓcedit ordinate,ergo sicut dat forma,cuius operatio est simplr abstracta,non egēs corpore vt subiecto, nec vt obiecto : ⁊ dat forma,cuius opatio vtroqz modo eget,dabit media:cuius opatio vno modo eget corpore, alio modo nō eget:⁊ cum nō possit esse talis, vt egeat vt subiecto,⁊ nō egeat, vt obiecto:erit talis vt egeat, vt obiecto:⁊ nō vt subiecto. ꝑ. Si aīa post mortē remaneret, ipsa eēt per se subsistēs, ⁊ hoc aliqd:⁊ cum ipsa sit forma:erit id:quo aliqua res est hoc aliqd:quare idē erit per se subsistēs, ⁊ id,quo aliqd est hoc aliqd:qd ꝑipatheticoruz cōcederet nemo. ꝑ. Cum modus,quo ipsa est in corpore, sit ꝑfectior modo:quo ipsa est extra corpus,si aīa remaneret extra corpora,tūc infinito tpe eēt sub modo imperfectiori, ⁊ finito sub modo ꝑfectiori. ꝑ. Si aīa remaneret,desineret actualr eē actus corporis, vel igit tūc nullibi eēt,vel alicubi:⁊ quouis loco sit, vel ad illū alteratione, vel motu locali accessisset,quę peripatheticus deriderent.si nullibi ponet:ꝓhibebit nihil ſm Arist.ponere aliquas intelligētias sine corpibꝰ nullibi existētes. ꝑ. Hoc videt naturę ordini ꝯsentaneuz,qui gradatim est in aīabus ipsis,stirpes enim aīę nō nihil hīt,cum intra se nutriant, ⁊ crescāt, ⁊ gñent extra se. verū illud aīę paulułū, qd hīt,mãle valde cernit.cum suis non fungat officijs, nisi per p̄mas qualitates:quarū opatio ad eē reale terminat. Post hęc aīalia fere Zophitica succedūt,q̄ de sensitiua aīa tactū, ⁊ ꝯfusam imaginationē habeant:post hęc aīalia sunt aliquātulū ad aīam plus elata : quę tātuz aīę hīe videnꝰ, vt multi ea intellectū habere crediderint, vt Plinius ex illarū morībꝰ syllogiçat. Post hęc ponit ⁊ cogitatiua inter vires sensitiuas,quaz Greci ob opis excellētiam dianoeticā appellāt,q̄ pticulares decē ꝑdicamētorū formas apphēdat, ⁊ particulariter ratiocinet,qd Auer. 2ᵒ de aīa lib.non negat. vltra hāc in hoībus cernit intellectꝰ,qui ex opandi modo supra cogitatiā cęterasqz mãles virtutes collocat. Infra vō simpliciter immãlia: cum tātū cuz mortalibus ꝯuersetur:nisi fingamus hoīes deos fieri, ⁊ in cęlū rapi, vt gētilitas autumat. ꝑ. 12ᵒ metaphysicę. Ari. inquit, Delectatio aūt qualis optima,paruo tpe nobis:sic enim semꝑ illud est, Nobis qdez enim

Lib.10. T.c.39.

impossibile:ꝛ certum est q̄ nō de hoīe loquit̄:sed de aīa:
nam illic Arist.dīam nō fecit inter hoīem,ꝛ aīam:sicut
nec inter deū,ꝛ cęlum,cuȝ eodē loco deū aīal esse sempi-
ternum asserat. P. Si de hoīe,ꝛ nō de aīa loquit̄:vbi de
aīa loquet̄. Cum enim illic fuisset locus,ꝛ ibi de aīa nihil
asserat,erit ꝯsonū nullibi de ea dicere. P. Si aīa huma-
na posset ea beatitudine deificari:efficeret̄ deus,quo cō
cesso in nasonis fabulis truderemur. P. Cum in tāta re
nunq̄ Arist.v̓buȝ fecisset,eēt accusandus,potissimū cuȝ
T.c.34. lib.de aīa.3° rem ꝓmiserit,ꝛ nullibi ꝓmissaȝ seruasse vi-
sus est hęc sunt:ex q̄bus potissimū Pōpo.eius opinionē
ꝓbat:quę sine forma plata:sic ad formā reduximus.

Ordo seruādus in ijs,quę aduersus opinioneȝ Pom-
ponacij dicturi sumus:ꝛ quot pro v̓itate disserenda sint.

Capitulum. XXXVIII.

PRo veritate igit̄ dilucidanda:ṗmo physice
ꝓbabimus intellectiuā aīam cum corpe nō
mori:sed ipsam post morteȝ remanē. Secū-
do ꝓbabimus physicis rōnibus aīam intel-
lectiuā cum corpore nō nasci,sed extrinsecus accedere:
simulq̄ cum his physicis rōnibus ꝓbabimus hęc eadeȝ,
auctē Arist.atq̄ Platonis,cęterorūq̄ bonoꝝ phoꝝ,de-
inde ꝛ tertio nōnullas rōnes disputabimus:quas cōtra
opinionē suā induxit Pōpo.4°. Quid de aīa ipsa ꝛ phy-
sice,ꝛ ꝑipatbetice sentimus,adijciemus:vltimo eius ra-
tiones:q̄bus suā opinionē asseruit:refutabimus.

Physicaꝝ rōnuȝ:q̄b⁹ ꝓbat̄ intellectiuā aīam cū corpe
nō mori:sȝ post mortē remanē.ṗ°. Cap. XXXIX.

ET si cōplusculas rōnes physicas,imo demō-
strationes in nr̄is libris,q̄s olim ędidimus et
ꝯfecimus,ꝛ disputauimus eas resumemus,
quas arbitratus sum pollētiores. Argumen
toꝛ ergo. Si itellectiua aīa cum corpore mo-
reret̄,ipsa in omni sua actione a corpe necessitaret̄:cōse-
quētia ꝑspicua est,ex eo,q̄a corpus nō magis formaȝ ne-
cessitat ſm eius eēntiā,q̄ ſm eius oꝑationē:cum oꝑatio
nulla sit eēntia suę formę liberior. At ꝯsequēs falsuȝ ex-
perimur,quādoq̄dē aīa saltē ſm oꝑationē,quę ad volū-
tatē attinet,est oīno libera,ꝛ a nullo quouis corpore ne-
cessitabilis:vt Arist.in ṗmo de iterp̄tatione cōplusculis
syllogismis demōstrauit:ꝛ Ammoni⁹ perpulchre cōmē-
tatus est illas. Obſuatio eniȝ docet nobis p̄sentata qua-
uis re etiā sūme appetibili,nos posse illam approbare,ꝛ
reprobare,illā velle,ꝛ nolle. Hoc aūt esse nō pōt,vbi vir
tus ipsa itellectiua erit corpori ita imp̄ssa,vt secū nasca-
tur,ꝛ moriat̄. Astipulat̄ autē huic rōni sensus:videmus
enim oēm formā mālem necessitari a māli,vt vegetabi-
lē a nutrimēto,sensitiuā a sensibili:sed cum intellectiua
nō recedat a materialitate ſm eius opinionē:lȝ sit cęte-
ris paululo altior. Simpl'r tamē mālis:igitur (vt cęterę
aīę a māli necessitantur) q̄s māle,intellectiua quoq̄,q̄a
simpl'r mālis,necessitabit̄ simpl'r ab appetibili phanta-
smate,lȝ ſm q̄d sit immālis,quasi ſm quid nō necessita
bilis. Hoc aūt quātum dissonū veritati,ꝛ obſuatiōi sit,
oēs gētes,oēs leges testātur:ꝛ nos expimur:quādoq̄deȝ
nulla res quātumcūq̄ vrgēs nos cōpellere pōt:nec ſm
quid,nec simpl'r. Ptolomęus in prohęmio eoꝝ librorū,
q̄s periton apotelesmaton cōscripsit,demōstrat nec stel-
las posse nos cōpellē,nisi per ignorātiam:si q̄s enim (vt
inq̄t Porphyrius in illius ꝓhęmij Cōmētario) sciuerit
āno suę ętatis 40° ex casu ab equo debē mori:eo suę ęta-
tis anno si nō eq̄tabit,cęlestes minas dubio ꝓcul euupa-
bit:q̄d si aīa erit simpliciter mālis virtuti māli agēti re-
sistere nō pōt:nec illā euupare. Si q̄s aūt voluerit hanc
rationē refutare,dicere cogetur volūtateȝ ab appetibili
phātasmatē necessitari:q̄d nos in theologico reprobaui-
mus,ꝛ demōstrauimus eum qui hoc pacto dicit,ꝛ obser-
uationi,ꝛ legibus diuinis,ꝛ humanis,ꝛ Platoni ꝛ Arist.
ꝛ cōplusculis demſonib⁹ aduersari. Q̄d v̓o hęc ratio sit
ꝑipatbetica:ex his quę Arist.dicit 9° ṗmę phię lib.aper- T.c.10.
tissime colligit̄. Cuȝ enim potētias distinxisset,inter nā-
les potētias,quas irrōnales appellat,ꝛ rōnales duas dif-
ferētias assignauit,alterā ex p̄te illaꝝ,quo potētię sunt,
alterā v̓o,quo ipsę veniūt ad actū:ꝛ assignās dīam iter
illas,quo potētię sunt,inq̄t,tales quideȝ potētias necesse
est,q̄ñ vt pōt,passiuuȝ ꝛ actiuū appropinquat,hoc quidē
facere,illud v̓o pati:illas v̓o,nō necesse. Est ergo dīa pri-
ma,q̄ nāles potētię appropinquātis actiuo,ꝛ passiuo in
ea dispōne,qua passiuuȝ pati,actiuum aūt agere pōt,ne-
cesse est,vt vnuȝ patiat̄,alterū agat:veluti cum igni ipsū
cōbustibile appropinquat. Potētię v̓o rōnales etiā acti-
uo ꝛ passiuo approximatis,nō necessario aut agūt,aut pa-
tiūtur:nō enim necessario ędificator ędificat,si sibi do-
miciliorꝝ mā ꝓxima esset. Assignat v̓o huius dīę cām,
cum inq̄t,hę enim oēs,ita supple sunt,vt vna vni⁹ facti-
ua sit:bene passiuo ipso p̄sente,id faciat necesse est,cuius
ipsa factiua est,illę autē.s.rōnales ꝯtrarioꝝ sunt factiuę.
Irrationales ergo q̄a simpl'r nāles sunt:ad vnū simplici-
ter determinātur:q̄a v̓o rōnales oppositoꝝ sunt,simpli-
citer nāles esse nō possunt. Deinde assignat scḋaȝ differē-
tiā ex parte,qua ad actū veniūt,ꝛ per modū q̄ōnis inq̄t,
quare simul faciēt ꝯtraria. Hoc aūt ipossibile est,ꝓpter-
ea ostēdit quo modo rōnales reducātur ad actū,ꝛ vnde
habēt,vt possint q̄dlibet oppositoꝝ indifferēter exequi:
ꝛ inq̄t necesse est ergo aliq̄d aliud eē τὸ κύριον,ḋ est ṗn-
cipale:cui est auctoritas exequēdi quoduis eoꝝ:quoꝝ ra-
tionalis potētia erat ostēsiua:ꝛ q̄d illud sit:exponit,ꝛ in-
quit. Dico aūt hoc,ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν.i.appetituȝ,vel
electionē:appetitū quidē,vt est volūtas,electionē v̓o,q̄a
id:q̄d ex syllogismo practico relinquit̄. Intellect⁹ enim
ostēdit vtrūq̄ oppositoꝝ,ꝛ per electionē eligit alterum:
q̄d sibi rōnabilius apparet:appetit⁹ v̓o:quę volūtas est,
eligit quādoq̄ illud:q̄ñq̄ȝ oppositū:ꝓpterea dixit appe-
titum vel electionē. q̄ꝛ interdū volūtate nō ꝯdicēte suffi
cit sola electio syllogistica pro executiōe alterius opposi
ti:q̄ñq̄ v̓o ꝯtradicēte volūtate,eligit̄ alterū:vt volūtati
placet:ꝛ reliqua per te legas. Ex his ergo apparet secūda
dīa:q̄ rōnales potētię q̄ñq̄ ipę eligūt alteꝝ oppositoꝝ:
quoruȝ erāt ostēsiuę,vtpote q̄ñ volūtas nō ꝯdicit,q̄ñq̄
vltra eas req̄rit̄ volūtas cui auctoritas inest,eligē alterū
pro arbitrio. Ex ṗ° ḡ dīa argumētoꝛ:Si aīa intellectiua
cum corpe moreret̄,eēt simpl'r mālis,eēt.n.ſm quid im
mālis,ꝛ simpl'r mālis:quę Pōpo.ꝯcedit:ꝛ si esset simpl'r
mālis,eēt determinata ad vnū:cum.n.oīs forma simpl'r
mālis,sequat̄ corpus māle,eēt limitata ad vnum veluti
corpus,cuius imp̄ssionē sequit̄.ꝛ sic tolleret̄ ṗ° dīa iter
potētias rōnales,ꝛ irrōnales. Ex 2° etiaȝ argumētoꝛ. Si
itellectiua aīa moreret̄ cum corpore:sequeret̄ illud sim-
pliciter,veluti forma quęcūq̄ simpl'r mālis est,ḡ nō eēt
dn̄a suoꝝ actuuȝ,nec ad opposita libera. Astipulet̄ huic,
q̄ꝛ ſm Pōpon̄.intellectiua aīa nō differt a cęteris penes
mālitatē:nā lȝ habeat nō nihil imālitatis magis q̄ cęte-
rę:tn̄ itra latitudinē simpl'r māliū collocat̄:ergo vt cęte
rę sunt vna vnius:ꝛ nō suoꝝ actuū dn̄a:ita erit ipsa vna
vnius:ꝛ nō suoꝝ actuū dn̄a:lȝ ſm q̄d videat̄ scandē ma
gis ad imālitatē:quę sunt ꝯtra ꝑipatheticos,ꝛ ꝯtra expe
riētiam. Ex Plotini rōnibus hęc ratio pōt hoc pacto cō-
poni,quęcūq̄ in eligēdo ad eūdem actū vel ad idē obie-
ctū cōparata ꝯdictorię se hn̄t,sunt diuersaꝝ nārum:nec
ista eget ꝓbatione,cuȝ seipsa ꝯstet. Sȝ rōnalis aīa:ꝛ sen-
sitiuus

sitiuus appetit⁹, qui corpalis est, eidē actui vel eidez obiecto cōparari ɔdictoriç se hñt: nam cōparari fornicationi, vel alteri voluptati aia rōnalis reprobat, ꝛ negatiue ad illā se habet, sensitiuus appetit⁹ approbat, ꝛ affirmatiue se habet: vt obſuatio docet, ergo rōnalis aia, ꝛ appetitus sensualis erūt diuersaꝝ nāruz: quare cum appetitus sit simplr mālis: rōnalis aia simplr immālis relinquiꝫ. Hęc ratio cuilibet bono pħo fidem faciet: ꝛ meo iudicio est demōstratio ex effectu, qḋ est libere velle. Hoc.n.cōcludiꝫ rōnalem aiam esse simpliciter supra corpus: ꝛ per cōsequens cum corpore non moritura.

Scḋa ratio qua pbaꝫ eadē imortalitas. Cap. XL.

Peterea efficacius, vt arbitror ꝛ qdez pipathetice, ꝛ Platonice argumētoꝝ, nā (vt oēs fere distinguūt) vlium alia sunt per eēntiā vlia: vt quęcūq₃ e mā nō dependēt: alia participatione, vt quęcūq₃ a mā dependēt, a nobis sine hic, ꝛ nūc cęterisq₃ indiuidui ɔditionibus itelligūtur. quā distinctionē Auer. fecit in lib. de somno. Accipiamus ergo vlia quę ſm eoꝝ eēntiā dependēt a mā: participatione vo sunt abstracta atq₃ imālia: cum omne per participationē tale, reducaꝫ ad aliqḋ tale per eēntiā: quęramus quid est vle atq₃ per essentiā abstractū: ad qḋ hęc vlia participatione reducanꝫ: pipathetici qdem ad nihil nisi ad intellectiuā aiam reduxerūt, nam per intellectuz possibilē imāliter recipiunꝫ: per agētez trāsferunꝫ de ordine mālium ad imālia: vt Auer. ꝛ Aris. 3° de aia lib. clarissime demōstrarūt. Nō enim pñt eē talia participatione alterius vlis: qḋ est participatione tale: qꝛ eēt pcessus in infinitū: vel opꝫ dicere aliqḋ eē participatione tale: qḋ ad nihil per eēntiā tale reduceretꝫ: qḋ 2° Physicę auscultationis Arist. explodit. Si igiꝫ vlia nō per essentiā sunt separata, vt Plato autumat, sed per reductionē ad intellectiuā aiam, vt peripathetici arbitranꝫ: ipsa nimirū per eēntiā a mā non depēdebit: quo fit, vt nec cum ipsa desinat: nō ergo aia: quę a corpore erit absoluta: cum corpore mori cogeꝫ: qñquidē per eēntiā ab ipso est separata, atq₃ abiūcta. Ex pipathetici vo rōnibus hęc potissima videꝫ si sic cōponaꝫ, vlia mālia sunt imortalia, ꝛ incorruptibilia: vel igiꝫ per eēntiā: vel participatiōe alicuius imortalis, atq₃ per eēntiā incorruptibilis: nō sunt per eēntiā immortalia, atq₃ incorruptibilia: nā sic relinqueretꝫ opinio Platonis de vlibus: de qbus in Parmenide disputat: ergo sunt imortalia atq₃ incorruptibilia participatiōe, ꝛ cū ea, quę sunt participatione talia, ad aliqḋ per eēntiaz tale reducātur: nec reduxerūt pipathetici hoꝝ imortalitatez atq₃ incorruptibilitatē, nisi ad intellectiuā aiaz: vt 3° de aia docuit. Hęc.n. fuit cā vtriusq₃ intellect⁹, vt Aueꝛ. innuit, fit, vt ipsa per essentiam sit simpliciter incorruptibilis, atq₃ immortalis.

Tertia ratio, qua pbatur eadem immortalitas, ex Timęo Platonis. Cap. XLI.

Ex Timęo vo Platonis pollentissima ratio collr: in qua Macrobius oēz eius opionē de Scipionis sōno fundauit. nulla forma appetēs, qrēs, atq₃ inueniēs honesta, pia, ꝛ religiosa: e corpe simplr depēdet: cuz.n. honestū sit, qḋ sua ppa, atq₃ eēntiali vi nos trahat, piuz, qḋ ppa ꝛ essentiali dignitate nos alliciat, religiosuz qḋ diuinaꝝ rez cura nos moneat, si appetēs e corpe dependet, in corpore erit appetēs. Virt⁹ aūt in corpe appetēs non appetit nisi ſm corpis vim, armoniāq₃: q̄re qḋ appetit, erit pportionale corpi: siqdez ols appetitio est inqsitio, quę per aliqḋ sile, atq₃ pportionale sibi pficiꝫ: nec vnq̄₃ aliqḋ appetiꝫ, nisi per hoc, qḋ est appetēti sile, nā potētia, appetibile ei sile est, qḋ est in actu tale: qcqd aūt appetiꝫ ſm pportionale corpi, appetiꝫ ſm rōnē vtilis, vel delectabilis: qḋ est contra rōnez pij, honesti, atq₃ religiosi. Sic igiꝫ nihil in corpe appetēꝫ pōt, nisi corpus, vel sile corpi: huic aūt astipulanꝫ aialia, quoꝝ nullū pter hoiez pij, aut honesti, aut religiosi. qcq̄₃ appetit, qḋ nō ob aliud puto, nisi qꝛ ols eorū vtus in corpe est. At hoies videmus oēm rem simplr corpeam paruipēdēꝫ, incorpeas quęrēꝫ, illaꝝ gr̄a mori, pati, atq₃ euigilare: qḋ esse nō poterit, nisi qꝛ coꝝ aia supra corpa est, simplrq₃ ab illis abiūcta, nulliq₃ corporeę impressioni obnoxia: hāc rōnem magnifecit Macrobius: ꝛ nos illā indissolubilē putamus: qñqdē experimēto initiꝫ: qḋ apud nr̄os oculos q̄tidie cerniꝫ. Quid.n. corpei quęrūt tot pij honesti, ꝛ religiosi viri: cuz coꝝ corpa spernūt, relinquūtq₃ cur aialiū nullū hoc facit, si.n. hō, vt Pōpo. putat: aial est, ꝛ nihil simplr elatuz hꝫ vltra id: qḋ cętera aialia hñt cur incorporea quęrit, appetit, ꝛ inuestigat, cur aialiū nullū p hęc incorpea pspicit: nisi in Plinianas fabulas trudamur, qui religionē elephātis, ꝛ pietatē leonibus pbuit. Hęc ratio si cōponaꝫ, vt Plotin⁹ inuit, efficacissima videꝫ: ppositis humanę aię corpeis, ꝛ simplr incorpeis (corpea sunt vtilia, atq₃ delectabilia: simplr incorpea sunt pietas, religio, ꝛ honestas) ipa simplr ɔtēnit corpea, illa reprobat, ꝛ cum illoꝝ ɔtētione corpus ppriū spernit, eligit vo simplr incorpea, vt pietatē, religionez, ꝛ honestatē: Legim⁹ pios hoies, atq₃ religiosos viros diuitias, honores, sceptra, deniq₃ ꝛ regna ɔtēpsisse: quę fuisse incorpea, atq₃ simplr imālia: quę aialiū desiderasse legimus nulluz: quo mō ergo pōt, qui nihil imortalitatis hꝫ, nisi silitudine, atq₃ cōparatiōe imortalia tāta diligentia quęrēꝫ, tot mortalibus atq₃ sūme appetibilib⁹ spretis: dij boni Pōponaī. Mi, pōt vis, quę nō vltra corpa elata est, tot simplr incorporea appetēꝫ, illa colere, venerari, atq₃ obſuare, hęc si in li° de pulchro Platonis velles legē: lōge facilius ppēdes, vnde (vt recte Pitagoras inqt) deus cū hoiez fingeret, vt sublimia, religiosa, ꝛ pia pspiceret, ex humo eum subleuauit, ꝛ ad sui artificis contēplationem erexit: quod optime ingeniosus Poeta signauit.

Pronaq₃ cum spectāt animalia cętera terram: Ouidius
Os homini sublime dedit: cęlūq₃ videre
Iussit: ꝛ erectos ad sidera tollere vultus.

Hinc vtiq₃ ἄνθρωπον: anthropon, gręci appellarunt, qḋ solus aialiū imortalitatez. simplr itra se hñs, sursuz spectet solus. Hāc ob cāz. M. Tulli⁹ nullū aialiū pter hoiez eē dicit, qḋ habeat aliq̄₃ notitiā dei: qb⁹ fit, vt aia nō ſm qd imortalis sit, ſꝫ simplr: sic ipa duz in corpe est: nō ſm qd imortalia q̄rit, velut elephātis religionez, ꝛ leo pietatē, sed simplr imortalia colit, appetit, ꝛ inqrit, sed de hac ratione hactenus redeamus ad Aristo. decreta: nam super eo Pompon. potissimum innititur.

Prima Arist. auctoritas: qua probatur immortalitas, ꝛ quę expositores de illa. Cap. XLII.

Diximus alę imortalitatē physicis rōnib⁹ pbari posse, ꝛ (vt visuꝫ ē) trib⁹ demſonib⁹ illā pbauimus: diximus ēt Ari. nunq̄₃ talē qōnē p se q̄siuisse, ſꝫ solū de ea obiter aliq̄ dixisse: quę qꝛ obiter erant ab eo dicta: obiter repiꝫ vari⁹: vt supi⁹ per nōnulla demſauimus: q̄re sibi in hac re nō erit plurimuz innitēdū: sed vtcūq₃ sit, vꝫ mihi ipm potius ad imortalitatē q̄₃ ad mortalitatez ppare: ideo in hac re ea adducā: quę potiora pro nr̄o pposito videbunꝫ: Ari. ita li° de aia p̊, ita ad vbū inqt, Intellect⁹ aūt videꝫ ἐγγίνεσθαι. i. aduenire, suba q̄daz exñs, ꝛ nō corrūpi: maxime.n. corrūpeꝫ vtiq₃ ab ea: q̄ est in senectute, ἀμαυρώσεως. i. offuscatiōe, vꝫ ibecillitate. siue debilitate: nūc aūt Tex.c.6. senectute γήρα Senio

queadmodū ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων, i. i sensorijs, q̄ sūt sen
suū instrā accidit. Si.n. accepit senex oculū talē, videret
vtiq₃ sic ꝛ iuuenis. q̄re senectus οὕτω τὴν ψυχὴν πεπον
θέναι τι ἀλλ᾽ ἐν ᾧ. i. nō est i patiēdo qcq₃: s₃ in q̄: h̄ est, s₃ q̄
id, i q̄ ē, aliqd patit̄: sic i ebrietatib⁹ ꝛ morb est. Hactenꝰ
Ari. Ex his vbis argūm, supponēdo tn̄ nō eē itellꝫ vnū
nūero in oib⁹, vt Pōp. ēt nobiscū de mēte Ari. autumat,
itell's nō corrūpit̄ (vt Ari. tradit) pbatq₃, nā si corrūpet̄:
maxie vtiq₃ ipse videret̄ debilitatꝰ, atq₃ fere corruptꝰ ab
ea ibecillitate offuscatiōeq₃, quę senectuti accidit: qd aūt
in tali statu ipe nec corrūpat̄, nec minuat̄, eo p₃: q̄ tūc in
eius opōne maxime vi pfectꝰ, eo.n. tpe ꝛ prudētior, ꝛ sa
piētior maxime cernit̄: recte g̃ Ari. eum nō corrūpi cum
corpe asserit. Et q̄ posses dicere decrepitos esse amētes,
atq₃ in prudētia ꝛ scia qn̄q₃ eē mācos, subscripsit hęc eis
accidē ibecillitate sensoriorꝫ: quę illis fuiūt, non aūt per
se: veluti ēt sensib⁹ accidit: vbi visus senioris oculi minꝰ
videt: vbi tn̄ iuuenilē oculū accipet, videret, vt iuuenis:
ecce quo mō Ari. ꝛ imortalitatē approbauit, ꝛ signo bo
no ꝯfirmauit. Nec valet dicē hęc Arist. dixisse, q̄ aia est
f̄m qd mortalis, vt Pōp. autumat, vel hęc Arist. dixisse,
q̄ itellus nō corrūpit̄ ab excellēti obto: vt cęterę organi
cę formę corrūpunt̄: s₃ corrūpat̄ totiꝰ corruptiōe. Nā sta
Tex.c.66 tim Ari. postq₃ itellectꝰ imortalitatē pbauit, soluit. q. cur
post mortē ipe nō reminiscit̄: ꝛ ingt, ꝛ itelligē igit̄, ꝛ ꝯsi
derare marcescūt alio q̄dā itꝰ corrupto. Ip₃ aūt ipassibi
le ē, τὸ δὲ διανοεῖσθαι. i. rōcinari aūt, ꝛ amare, vl' odis
se nō sūt illiꝰ passiōes, s₃ huiꝰ h̄ntis illū, vt illū h₃. q̄re ꝛ h̄
corrupto nec recordat̄: nec amat: nō .n. illius erāt, s₃ cōis,
qd qdē destructū est, itellus aūt fortassis diuinū aliqd ꝛ
ipassibile est. Hactenus Ari. Hęc aūt q̄stio ꝛ qōnis deter
minatio friuolę eēnt, ꝛ q̄si pueriles, si Ari. animi imorta
litatē solū f̄m qd itelligeret: vn̄ ꝛ Auer. in cōmē. ait Ari.
Cap.25. eo loco velle pbare itell's imortalitatē, Them. vō eodē
loco dicit, vi itell's itus accidē, vt suba q̄dā, nec aboleri,
aut corrūpi, alioquin maxime aboleret̄ ab ea inualētia,
T.cō.20. quę senectuti ꝯtingit. P. Rem hāc Ari. 3° de aia lib. cla
riꝰ sic ostdit, Separatꝰ aūt est solū h̄ qd qdē est: ꝛ h̄ solū
imortale ꝛ ppetuū est: et q̄ aliqs quęreret an post mortē
reminiscat̄, subscribit, nō reminiscimur aūt, q̄ hoc qdē
ipassibile est, passiuus vō itell's corruptibilis: ꝛ sine h̄ ni
hil itelligit. Si g̃ aia cū corpe abolet̄: cur Ari. tātope ela
borauit ea in qōne: quę est de aię post mortē obliuione.
An vō reminiscat̄ aia post mortē: vt putat Ari. ꝛ cū hoc
itelligat, posterius dicemus: hactenus de pma auctē.

Scda Ari. auctoritas satis vrgēs. Cap. XLIII.

T.cō.44. Preterea Arist. 2° de gn̄atione lib. fecit hāc
cōsequētiā, si aia esset miscibilis, hoc est in
corpore mixto pmanēs, eius opatiōes erūt
corpales: vnde ingt, Incōueniēs aūt est et
si aia ex elemētis, aut aliqd vnū corꝫ est, al
terationes .n. aię, vt musicū esse, ꝛ rursus nō musicū esse,
aut memoria, ꝛ obliuio, quę aię alteratiōes dicūtur, fal
tē spūales, quo modo erūt, deinde faciēs ꝯsequētiā ingt,
Palā enim q̄m siqdē aia ignis est, passiones erūt ei: quę
cūq₃ igni insunt, vt ignis est, si autē miscibile supple ipsa
aliqd sit, opationes oēs erūt corpeę. Harū aūt nulla cor
porea est: ergo aia nec est corpus, nec in corpe ꝯstituta,
tanq₃ ab illo depēdēs. Patet g̃ Aris. sic argumētatū esse;
nulla aię opatio est corpea, ergo aia nō ꝯstituit̄ in eē per
corpus. Si.n. cōstitueret̄ per corpus, eius opatio corpea
eēt ea corporis corpeitate qua cōstitueret̄: vtpote vel
ignea, vel mixta: vel id genus pro rōne eiꝰ corpis: in quo
cōstitueret̄, at nulla eius opatio talis est, ergo est simpli
citer e corpore indepēdēs. Nō.n. cauillabit Pōpon. Ari.
velle eā eē f̄m qd separatā: nam dicā aiam eē in igne cō
stitutā, eius tn̄ opationē nō esse igneā: q̄ est aia f̄m qd
separata: qd si aia simpliciter erit e corpore independēs,
ipsa cum eo mori non poterit.

Tertia Aristotelis auctoritas. Cap. XLIIII.

Preterea 2° de aia li° ingt, De itellectu aūt, ꝛ Tex.c.[illegible]
theoretica. i. ꝯtēplatiua potētia, nihil adhuc
manifestū est, sed videt̄ genus alterꝫ aię eē,
ꝛ hoc solum ꝯtingit separari, sicut ppetuū a
corruptibili. Nō.n. potes dicē Ari. hęc pro
tāto dixisse, q̄ itellectꝰ est f̄m qd separatꝰ: nā statim sub
dit, Reliquę aūt ptes aię, manifestū est ex his: q̄ nō se T.cō.22.
parabiles sunt. Argumētor g̃, eo mō dixit itellectū sepa
rari, vt ppetuū a corruptibili, quo mō contra cęteras aię
ptes dixit nō separari: s₃ illas dixit eodē loco rōne sepa
rari, simplr aūt iseparabiles eē: ergo per ꝯriū itellectū di
xit eē simplr separabilē, f̄m qd nō separabilē: lege ergo
mi Pōpo. vba Ari. deide plege: nā videbis glossema tuū
vbis eius nullo pacto ꝯsonare. P. 2° lib. de gn̄atione aia
liū. cap. 3° itellectꝰ immortalitatē ita ad vbū asserit: fętus
corpus in quo ꝯgredit̄ semē aiastici pncipij: partim qdē
separabile a corpe est, in qbuscūq₃ cōprehēdit̄ diuinū: ta
lis aūt est vocatꝰ itellectꝰ: ptim vō iseparabile: hoc semi
nis fętꝰ dissoluit̄ ꝛ euanescit nām h̄ns humidā, ꝛ aqueā:
q̄ vō aliqs posset dicere, si itellectꝰ est imortalis ꝛ suapte
nā a corpe separabilis, cur nō semp separet̄: ꝛ si est ꝯsti
tuēs corpus, cur nō est pars ꝯstituę formę. i. totalitatis?
Rn̄det Aris. statim, quapp neq₃ opꝫ quęrē, cur nō semp
foris exit: neq₃ cur pars nō est ꝯstituę formę: queadmo
dū neq₃ coagulum qd lac ꝯstituit: etenim istud mutat ꝛ
pars nulla est ꝯstitutarꝫ magnitudinū: hęc ad vbū Arist.
vbi plane ipm itellectū eē imortalē asserit, ꝛ corpus ꝯsti
tuere: s₃ nō sit pars ꝯstituti corpis ab illo dependēs: quā
auctē vt arbitror Pōpon. nō legit q̄ de opione Ari. nō
ita tradidisset. Et de Ari. auctribꝰ has sufficē volumus.

Platonis auctes hę sunt de imortalitate. Cap. XLV.

Quod vō Plato senserit animi imortalitatē
phędonis liber de morte Socratis, vniuer
sus rem hāc exponit: quē cū Cato legisset, ꝛ
plegisset, nō dubitauit seipsū necare. Plato
preterea in fine gorgię aiabꝰ post mortē pęnā,
ꝛ fęlicitatē pbet, qd nō dixisset, nisi eam imortalem arbi
traret̄: qnimmo dicit id omne, qd de malorū bonum pę
nis post mortē asserit̄, ꝛ de bonorꝫ pmio nō esse fabulo
sum. 10° vō de legibus iubet puniēdos eos eē: qui malo
rū aias post mortē nō puniri asserūt, ꝛ bonorꝫ nō pmia
ri: quę oia eēnt fabulosa, nisi immortalitatē arbitraret̄.
P. In phędro animi imortalitatē sic syllogiçat, aius se
ipm mouet, qd seipm mouet, semp mouet̄: qd semp mo
uetur, imortale est: aius igit̄ immortalis est. P. Animus
a seipso mouetur: qd a seipso mouet̄ i id cęteris: quę ex
trinsecus mouētur, origo, ꝛ principiū motus est. Princi
piū aūt ingenitū, ꝛ incorruptibile est: ergo aius est inge
nitus, ꝛ incorruptibilis: his.n. duobus syllogismis animi
corruptionē tollē oino Plato videt̄. Cū enim qcqd cor
rūpit̄, duobꝰ modis corrūpat̄: aut enim a seipso per ma
teriā in eo ꝯtētā, aut aliūde fit corruptio: vt lignū tuum
sua putrefactione corruptioni obnoxiū est, Tum qa vri
extrinsecus, ꝛ secari pōt. Primus syllogismus minime
a se corrūpi posse ostēdit. Secūdus ne ab alio qdē corrū
pi posse declarat, sed quātū hi syllogismi valeāt nostro
de intellectu libro declarauimus. Nobis aūt nunc illud
satis, sit Platonē demōstrasse ad imortalitatē pperasse.
10° vō de re. p. lib. ex cōpluribꝰ quę dicit, hic syllogismus
colligit̄: anima quia nec alieno malo iterit (qd cōmune
omnium

omniu3 est) neq3 suo: semp sit necesse est, qd aūt semper est, imortale est, animā igitur imortalem esse, manifestū est. Demū in Timęo prope finē aię imortalitatē pbat, p̄ quia veritatē attingit imortalez: Secūdo quia diuinum colit, hęc sufficiant, nam inter Platonicos res diuulgata est animę imortalitas.

Cęteroꝝ auctores ēt imortalitatē pbātes. Cap. XLVI.

Post hos sunt τ alij doctissimi viri qui animę imortalitatē, τ affirmarunt, τ pbarunt: inter
Cap. 9. quos doctissimus Jamblicus in eo libro, quē de mysterijs cōscripsit, Immortalitatē probat ex eo, quia dum in corpore est nō patiť: vtpote nec turbationē, nec senectutem, nec id genus. P. vt inquit, passiones qualescūq3 sint in animali: nō sunt in anima qualiscūq3 sit: sed in corpore, qd sub anima certam possidet q̄litatē, qua τ patiť, τ agat. nulla (vt dicit) est in anima passio vel peremptoria, vel turbatoria: atq3 hanc impassibilitatē anima nō solu3 acquirit electione, sed possidet ipsa natura supiore corporibus: Est ergo aīa imortalis. Proculus quoq3 eo libro, quē de aīa, τ demone cōscripsit pbauit animę imortalitatē, vtens quasi eodem signo, quo τ Aristo. in libris de anima vtebatur: q2 sciencia, quę profecto nostra est in senectute nō minuiť: At corporeę potētię minuūtur, τ crescunt quo fit, vt aīa, cuius scientia operatio est, etia3 corpore nō corrumpať. P. Porphyrius animę imortalitatē eo libro quē de occa
Ca. 13. 14. sionibus ędidit, pbauit ex eo q̄ est per essentia3 vita: qd enim (inquit) per essentiam vita est, non moriť: anima
Cap. 25. est per essentia3 vita: non ergo moritur anima. Alcinous vō libro de phantasia τ intellectu compluscul is syllogismis monet imortalitatē animę: quos, vt dicit, ex Platonis libris excerpsit: Primus quide3 est, anima cuicunq3 adest: vitam affert: quod vō vita3 affert, imortale est. aīa ergo imortalis est. Secūdus anima ipsa natura corpori dominať: quod corpori dominať, ipsum imortale est, aīa ergo imortalis est. Tertius anima a pprio malo nō corrumpitur: quod a pprio malo non corrumpiť, imortale est: anima ergo imortalis est, sūt ex tali syllogismi, quos prętermisimus, q2 magis ex Platonis decretis, q̄ alterius pcedunt. Plotinus vō inter Platonicos pręcipuus l3 complurib9 locis, per plures syllogismos animę imor
Enneade 4°. talitatem ostenderit eo libro, quem de animi imortalitate conscripsit pręcipue syllogiçat illam hoc pacto, indiuisibile non aliter q̄ per indiuisibile pōt attingi: intellect9 attingit indiuisibilia: ergo intellect9 est indiuisibilis. S3 qd est indiuisibile, est imortale: intellectus ergo est imortalis. Secūdus vō syllogismus est, intellectus coniungit se separatis: quod se coniungit separatis, est imortale: intellectus ergo imortalis est. Tertius autē est, intellectus coniuncta separat, quod coniuncta separat, maxime est separatus: intellectus ergo est a corpore separabilis. Est igiť imortalis: hos syllogismos ex breuibus Plotini verbis collegim9, alia que ipse de imortalitate animę dicit, ptermisimus: q̄ hos syllogismos arbitrati sumus eē pollentiores. Hęc ex Platonicis satis dicta sint, Alij vō non minoris auctoritatis viri imortalitatē confessi sunt inter quos Hermes ab ęgyptijs: iter deos relat9, inqt. [Et idē ex vtraq3 natura mortali, τ imortali vna3 faciebat naturam hois, eundem: In aliquo quidē imortale3, in aliquo autē mortalem ferens, τ hunc ferens in medio diuine, τ imortalis naturę, τ mortalis, mutabilisq3 constituit, vt omnia vidēs, oīa miretur.] hactenus Hermes, Polytes quidam consuluit Apollinē Milesiu3 vtrum ne manet anima post mortem, an resoluať: τ respondit his verbis, [Anima qdem quo ad vinculis corporeis teneť, corruptibiles passiones sentiens, mortalibus cedit doloribus:
Cum vō humana3 solutionē velocissimā post corruptu3 corpus inuenerit: ols in ęthera fertur: nunq̄ senescens: τ manet in eternū sine pęna:] Hęc Apollo. Cyrus aūt cum moreretť: vt Xenophontes refert: hęc filijs inqt: [Nolite arbitrari carissimi filij me cu3 a vobis discessero, nusq̄, aut nullu3 fore: nec. n. du3 eram vobiscū: aīu3 meū videbatis: Sed cū esse3 in hoc corpe, ex ijs rebus, quas gerebā, intelligebatis, Eundē igiť esse credite: ēt si nullū videbitis: τ nō cōtentus,] Cyrus narratōe rem suam pbat signis, τ qdē pbatissimis, Primo q2 nō tot honores clarissimis viris exhibēt vniuersa gens, si eoꝝ animi nihil post mortē efficerent. Scdo q2 oē, qd in morte dissolniť, in q̄dā resolui vī. In qd aūt aīus resoluiť nō vī. Tertio q2 somnū morti aliq̄ ex pte sile ē, in q̄ aīus nō nihil a superis diuinitatis sentit: q̄ eo tpe a corpe attollať ad superos: q̄ cū aīus oī ex pte corp9 dereliquet: diuitati penit9 cōiungeť: q̄b9 Cyrus cōcludens inquit, quare si hęc ita sūt: Sic me colite, vt deū. P. Multi ex his, qui ęternas esse aīas suspicabanť, tanq̄ in cęlu3 migraťessent, sibiipsis manus itulerūt: vt Cleanthes Crisippus, τ Zeno: Empedocles vō arbitrās imortalitatē se in ardētis ęternę specum intēpesta nocte deiecit, vt cū repēte nō apparuisset, abijsse ad deos credereť. Protin9 stoicus, τ Trembrott9 ambriacensis, cū Platonis phędonē audissent: in quo aīe imortalitas pbať, sibiipsis manus intulerunt: vt de his imperijs obligata vita aīa3 redimerēt: τ sine corpe viuētes felicioub9 cōtemplationib9 a diuinis intellectib9 p
ficereť. Auicēna deniq3 pbauit imortalitatē cōplurib9 argumētis. 6°. suoꝝ nālium libro. Potissimū q2 si rōnalis aīa corrūpiť: aut corrūpiť aliquo agente in ipsam: illam corrūpendo: aut ipsa p se corrūpiť, dissolutis ijs: ex q̄bus ipsa in se cōstat: aut corrūpiť ob materię potētiā, aut deniq3 corrūpiť corpe corrupto: nō corrumpiť p̄mo modo, Aliogn sibi eēt aliqd ɔ̄triu3: nec scdo mō: cū ipsa simplex sit: nec tertio mō: na3 tunc corrūpereť, vt cęterę formę: τ ita salte3 ɔ̄trium hēret ꝭm qualitates: nec tertio mō, q2 tūc nulla3 hēret pter suū corpus operationē: aīa ergo imortalis est: Ex his, τ alijs complurib9 pspicuū est aīa3 cū corpore nō mori, vt Lucretius τ Pōpo. arbitranť, cęteriq3 epicurei: τ de imortalitate hactenus. Parti. 5°

Qd rōnalis aīa cum corpore nō nascať, sed extrinsecus accedat, prima rōne demonstrať. Cap. XLVII.

ET si intellectiuā aīa3 cū corpore nō nasci ex eo pateat, q̄ cum corpore non moriať: (nam qd cu3 corpore nō moriť: cū corpe nō nasciť, vt stoici asserūt:) tn̄ h idem pbabim9 partim eisde3 rōnib9, q̄b9 pbauim9 imortalitatem ptim alijs, τ quidē efficacissimis: quę nōdu3 sunt inductę. Probabim9 ḡ aīa3 cū corpe nō nasci, tāq̄. s. ex corporeo semie deducta sit: vt arbitrať Pōp. τ Lucreti9: l3 aū corpora facta nō sit, vt stoici autumant, qd nūc supponim9: qm̄ solū cū Pōpo. nr̄a vertiť dissertio. Argumētamur ḡ nulla aīa: cui9 opatio est pfectissime circularis est cum corpe, τ ex corpe nascēs, formę. n. nascētes cū corpe τ ex corpe cū opanť, nō nisi recta opatōe opāť: τ si q̄ est, quę aliq̄ ex pte circulariť opať, vt sēsitiua: hęc nō pfecta circularitate circulariť opať: vn̄ in libro de sub a orbis. τ 2° Cap. 2°. Com. 3°.
libro de cęlo Auerroes ait cęlestē motū esse circularē, q̄ sit aīę tm̄: q̄re oīs aīa cui9 opatio est pfectissime circularis: est aīa tm̄ cui9 corpore nō nascēs, nec moriens. q̄ vō itellectiuę aię aliq̄ opatio sit pfectissime circularis: ex eo p3, q2 redit ad se reditōe cōpleta. P. Circulariter syllogiçat pfecta circularitate rediēs ad p̄n͂, e quo syllogiçare incepit: ergo nō cū corpore, τ ex corpe nasciť. Huic aīaꝝ ordo astipulať: nā videm9 eā aīa3, cui9 opatio nihil circularitatis h3, penit9 cū corpe nasci, nihilq3 nō corpei hēe,

vt vegetabilem. Eam vo cuius opatio aliqd circularitatis hȝ: lȝ cū corpore, ⁊ ex corpore nascat̄: tn̄ aliqd habet nō corporei, vt sensualis: eam ergo cuius operatio simplr circularis est, lȝ non an̄ corpora nascatur: tn̄ cum corpore nō nascat̄: nec ex corpore pficiscat̄ opȝ. Talis est intellectiua aīa: nam eius opatio pfectissime circularis esse pōt, qn̄qdem circulariter syllogizare pōt, ⁊ ad se redire post rex exterioꝝ cognitionē: exit.n. ad extrema: ⁊ redit ad se pfecta reditiōe. Plato aūt sub alijs verbis probat animā nō nasci cum corpore: qꝛ est pfecte sphęrica: quasi velit, qꝛ ei⁹ opatio est pfectissime circularis: sphęricaqȝ. Unde Alcionus ex hoc tanq̄ ex signo deducit aīaȝ redire ad superos, ex qbus venerat.

¶ Scda rō: qua pbat̄ idem. Cap. XLVIII.

PReterea nulla forma cum corpore orta, ⁊ ex corpore nascens suis actib⁹ pdominari pōt, aut libera est, naȝ forma eo libera est, quo sui corporis facultatē atqȝ virtutē excellit: quę.n. omni ex pte corpori submergit̄: corpori dominari non pōt, siqdeȝ ipsum sequit̄, ⁊ illius facultatē non exuperat. At itellectiua ipsa aīa ⁊ suoꝝ actuū domīa est, ⁊ libera, libereqȝ corpori imperitat, vt Aristo. pbat ethicoꝝ pmo, ⁊ politicoꝝ pmo: ⁊ obseruatio docet, qa nobis pn̄tato quouis appetibili, ipm libere velle, ⁊ nolle possumus. Ergo itellectiua aīa ex corpore nō pficiscit̄: nec cū corpore nascit̄. Astipulat̄ huic (vt diximus) formaꝝ latitudo: cum.n. sm Pompo. intellectiua est intra latitudineȝ māliuȝ: est.n. simplr mālis: lȝ nō nihil imālitatis habeat: ergo simplr est limitata ad vnuȝ, veluti cęterę, quę sunt simplr nāles: Sic.n. Aristo. 9°. pmę phię libro inter rōnales, ⁊ irrōnales potētias dr̄ias statuit: non ergo est intellectiua forma simplr mālis, corporiqȝ simplr ipressa: aliogn nec oppositoꝝ ostēsiua, nec cōtrarioꝝ electiua esset. quo fit, vt nec ex corpore: nec cum corpore ipsa nascatur: ⁊ de rōnibus hactenus.

¶ Quid de origine aīę intellectiuę senserit Aristoteles. Cap. XLIX.

POst hęc qd Aristo. senserit de aīę itellectiuę origine, pcreationeqȝ, disserēdum: ⁊ vt mihi Aristo. libro de aīaliuȝ gnōne. 2°. de illi⁹ origine dubitatōeȝ mouisse: ppea vbi ipsuȝ habemus quęsituȝ fecisse de aliquo per se, nō opus est p mēdicata suffragia pcedere: quare pmo verba eius de vbo ad verbū trālata referaȝ: nō sequēs in re hac Theodori translatiōes: Sūt.n. ampliores q̄ verba Arist. exposcāt: postea vba illa diligēter cōsiderabim⁹: declarātes Pōp. illa nō diligēter plibrasse. Aristo. vba hęc sunt: ⁊ qdeȝ de greco ad verbū. [Et de aīa, sm quā dicit̄ aīal, (aīal autē est sm pteȝ aīę sensualeȝ.) Utrum inest semini, ⁊ conceptui: an nō: neqȝ.n. tanq̄ inaīatū ponet qs cōceptū, ⁊ sm oēm moduȝ priuatū vita: nō.n. minus ⁊ semina, ⁊ conceptus aīaliuȝ viuūt plantis ipsis: ⁊ plifica vsqȝ ad aliquid sunt. Qō qdē igit̄ vegetaleȝ aīam habeāt: palam est: pp qd aūt ⁊ pmū necessariū est hanc accipere, ex his, quę in alijs de aīa determinauim⁹: pspicuū est. Procedētes aūt, ⁊ sensualeȝ, sm quā aīal est. nō.n. fit simul aīal ⁊ homo: neqȝ aīal ⁊ equus: Similr aūt ⁊ in alijs aīalibus. Posterius.n. fit finis (hic aūt cuiusqȝ gnōnis finis ppri⁹ est:) Ideo ⁊ de itellectu qn̄: ⁊ quō: ⁊ vnde ea quę aīa pticipāt, ipsum accipiant, dubitationē hȝ plurimā. ⁊ opȝ eniti pro viribus, ⁊ quoad fieri pōt, accipere. Uegetaleȝ qdē igit̄ aīam semina ⁊ cōceptus separabiles vȝ potētia hīe ponenduȝ est: actu vo nō hīe prius q̄ aliquo mō cōceptuū separabiles trahant cibū: ⁊ agant hȯ aīę opus: primū.n. viuere vident̄ hō plantę vitam: Consequēter aūt ⁊ ō sensuali vȝ aīa dicēduȝ est, ⁊ de intellectuali: oēs.n. necium

Cap. 3°.

Cyemati κυήμα/τι cōceptui foetui.

προϊόν/τα pcedentes, pcedente tpe.

Intellectuali noetica. νοητικῆς

est po⁹ pri⁹ hīi q̄ actu: necīuȝ itaqȝ aut cū nō sint aduenire oēs. aut oēs, cū pus fuerit: aut has qdē: illas vo nō: Et aduēire, aut in māȝ: cū nō sint in maris semīe: aut in hāc qdē ide veniētes: sȝ in mari semīe: aut extrisec⁹ aduenire oēs, aut nullā, aut has qdeȝ: has vo nō: ꝙ igit̄ nō sit pose oēs pus esse. pspicuū est ex hȯ: q̄ꝝ.n. pncipioꝝ opatio est corporalis: Manifestū est, ꝙ hęc sine corpore ipossibile est esse: vt ambulant sine pedib⁹: itaqȝ ⁊ extrinsec⁹ ea venire ipossibile est. neqȝ.n. ipsę per se esse pn̄t: cū sint inseparabiles: neqȝ in corpore esse: semē.n. excremētuȝ mutati nutrimēti est: restat igit̄ intellectū soluȝ extrinsecus accedere, ⁊ diuinū eē soluȝ: nō.n. cū eius opatione cōicat corporalis operatio.] Hactenus Aristo. ⁊ quideȝ ad verbum, vt in gręcis nostris codicib⁹ legimus. Ex qbus pȝ pmo Aristo. de origine gn̄ationeqȝ intellectiuę animę fecisse per se quęsituȝ, ideo qd de illius origine fuerit eius opinio, satis dilucide sciri pōt: At de illius morte nullibi eum quęsiuisse per se legisse memini me: ppea de illius morte nō ita dilucide sciri pōt. Aristoteles igitur in his verbis quęrit pmo vtrū semen in vtero piectū sit aīatū: ⁊ inquit, ⁊ de aīa sm quā dicit̄ aīal: dubitatio est vtrum inest semini, ⁊ cōceptui: an nō: dico sm quā dicit̄ aīal: qꝛ animal est parte aīę sensuali. Respōdet ad hāc, ꝙ semē in vtero femellę emissum est aīatuȝ, saltē aīa vegetali: ⁊ inquit, neqȝ.n. tanq̄ inaīatuȝ ponet qs cōceptū: ⁊ sm oēȝ modum priuatuȝ vita: est ergo solutio ꝙ semen in vtero emissum viuit, ⁊ affert causaȝ, cū inquit: non eniȝ minus ipsis plantis ⁊ semina ⁊ conceptus ipsi viuūt, nec minus plifica sunt ipsis plantis: imo cum sunt in vtero crescūt, ⁊ plem ipsam cōficiunt, formantqȝ vsqȝ ad certum statutumqȝ terminū: ppterea cōcludit, hęc cū in vtero mulieris sunt, habere vegetabileȝ animā. deide quasi se excusans ab alia.q. obiter occurrente: inquit: ppter qd aūt ⁊ primū necessariū est hāc accipere, hoc est ante cęteras: alibi. s. 2° de aīa se dixisse affirmat. deinde totaȝ solutionem adimplens, inquit, pcedentes autē. s. conceptus, vel pcedente tempore, accipiunt ⁊ sensualeȝ scdo loco. Scdȝ quā animal est: Theodorus vo habet ⁊ rōnaleȝ: quia illa tertio inducit̄: Quod vbū fortasse in suo libro habebat: vt arbitror: naȝ Aristo. assignans cām, inquit, nō eniȝ fit simul animal ⁊ hō: neqȝ simul aīal, ⁊ equus: Similr aūt ⁊ alijs aīalibus: nō enim fit simul aīal, ⁊ aliqd coꝝ. In qbus verbis dedit nobis intelligere intellectiuā animam vltimo aduenire: cum dixit: non eniȝ fit simul aīal ⁊ hō: ppterea recte Theodorus illud addit: vl qꝛ sic habebat in suo libro: vel quia ita opȝ supplere. ⁊ rursus affert cāȝ ordinis: ⁊ inquit, posterius eniȝ fit finis: dico de fine: qui cuiusqȝ generatōis pprius est, nam cōis finis prius est. Hęc est solo pmę dubitatiōis: ex qua pȝ aīaȝ intellectiuā vltimo aduenire, esseqȝ formā corpus humanū iformātem contra Auerroistas. deinde mouet.q. de origine aīę intellectiuę: de qua dixit vltimo aduenire, vtrum veniat ex semine, cum ipso corpore: an accedat extrinsec⁹ creata ab ipso deo: ⁊ inquit, ⁊ ideo de intellectu, qn̄, ⁊ quō ⁊ vnde ipsa semina: quę diximus anima pticipare, ipsum accipiant: dubitationē habet plurimā quasi vltra captū humanuȝ elatam: dixit qn̄ qa vtrum vltimo post sensitiuam: vt dictū est, dixit quō, quia dubium est vtrū veniat ex semine, vt cęterę. ⁊ dixit vnde, qa an a deo, an a cęlo. Patet autē hic eum per intellectū non animę partem, sed totam intellectualem animā intellexisse. naȝ de tota pręcessit dubitatio: ⁊ de tota logt̄ in solone pn̄tis q̄ōnis: Pro solutiōe ergo primo pmittit non dicere, quod verū est, sed pro viribus, quātuȝ est in suo posse: vn̄ ingt, ⁊ opȝ eniti accipere de hac.q. nō qd est, sed pro virib⁹, ⁊ quoad fieri pōt: Ex qb⁹ verbis pȝ q̄ōnem hanc Aristoteli fuisse

Aduenire θύραθεν ἐπεισιέναι ⁊ cōtingere.

perdifficilem. Scdo pmittit solonē potis.q.tāq suppo/sitionē: ꝛ ingt vegetalez gdē igit aiaz semia, ꝛ separabiles conceptus, qui.s.sunt separati a generante, ꝛ in vtero emissi: habere vz potētia ponēduz est: est ergo suppositio semen in vtero emissum potētia hz aiam vegetabilē: sed videt sibi 3rius: nam dixit illam hie actu: quasi rndens ingt actu vo nō hie pus, q̄ eoꝝ cōceptuū, qui separabiles sunt, ꝛ emissi iam in vtero, aliquo mō cibū trahant, ꝛ agant talis vegetatiue aię opus: ꝛ sic tollit. 3dictio: ppea cōplens supponem, pmū ingt hs semina viuere vident: plante vitā: Sz nō eoipso: quo in vtero emittunt: sz paꝝ post: Consequēter aūt ꝛ de sensuali vz dicēduz est. s. q semen viuat sensualem vitā scdo loco: ꝛ vltimo de intellectuali dicē oz, q. s. semē vltimo viuat itellectualez vitā. Est suppositio q semē pmo vegetalez, scdo sensualez, tertio intellectualem vitā viuat. Ubi pz eū p intellm aiam intellectualez intellexisse: alr suppō nō eēt ad ppositū. Pz zº eū velle intellm eē formā humanū corpº iformātez. Cuiº supponis assignat cāz, ꝛ ingt, oēs.n.necessarium est potētia pus hri, q̄ actu: nō.n.semini accidūt, nisi pus accidere possint: neq pus hntur, q̄ hri prit. His pmissis, accipit diuisiones, vt eligat qd querit: ꝛ ingt, necessariuz itaq est aut oēs aduenire, cū pus non sint: aut oēs aduenire, cū pus sint: aut has qdē aduēire pus existētes, illas vo nō pus existētes. deide ponit scdaz diuisionē, ꝛ inquit ꝛ si adueniūt, supple oēs, cum pus nō sint: aut necesse est eas aduenire in māz: cū nō psint in maris semie vllo mō, nec actu: nec potētia: aut necesse est in hāc māz aduenire qdē inde veniētes. s. in maris semine. Est g scda diuisio: si veniūt oēs aię in semē ipsę nō prius existētes: necesse est aut vt potētia habeant in semie, aut nullo mō sint in illo. Tertia diuisio est dato q ipsę eueniūt nō pus existētes, necē est, aut extrinsecº aduenire oēs. s. per creationē, aut nullaz, aut has quidē sic: illas vo non. His diuisionibus pmissis, pcedit ad solonē, ꝛ inquit q igit nō sit poīe oēs prius eē: pspicuū est ex rōnibº hs: quoꝝ.n.pncipioꝝ atq formaꝝ opatio est corporalis: hęc foīa, ꝛ hęc ipsa pncipia sine corpe eē nō prit: vt qm ambulāt sine pedibº esse nō pōt: ideo virtº ambulatiua nō est sine corpe: itaq (vt inquit) ꝛ extrisecº ea venire ipoīe est: dicet gs eas pesse añ corpora: Rñdet: nō.n.ingt ipsę p se eē prit: cū sint inseparabiles ꝛ nō añ corpora factę, vt Plato ingt: neq in corpe eē actu: vel migrādo de corpore in corpus, vt pitagorici: vel latitādo vt Anaxagoras ingt, qui posuit eas latitare: qz (vt dicit) semē est mutati cibi excremētuz: qd antea nullā hz aiaz: Sic igit pz aias nō eē factas añ corpora, sz fieri de nouo: ꝛ qa nō oēs ex corpe veniunt: ideo absoluēs.q.ingt, restat igit intellm soluz extrinsecº accedere, ꝛ diuinū eē soluz: Est g sol. intells non est factº añ corpº, ꝛ nō venit ex corpe, ergo venit extrinsecº creatº a deo: ꝛ replicās rōnez, ingt, nō.n.cū eiº opatōe cōicat opatio corporalis: qm intelligere nō depēdet a corpore, vt a subto: ꝛ ppea nec itellectiua aia venit ex corpe vt a subiecto: Hęc sunt, quę ex vbis clarissime colligunt de aia intellectiua. Pz.n.ipsaz vltimo venire in corpº, ꝛ nō venire, vt cęterę veniūt ex seie eductę: ꝛ venirę extrinsecº a deo: ꝛ ita pz qn, qūo: ꝛ vñ ipsa in semē veniat: qn: qa vltimo veluti cęteraꝝ pperiº finis: qūo qa nō p modū, quo cęterę nascunt: vnde: qz extrinsecus ab ipso deo.

¶ Cauillatōes Auerroistaꝝ ꝛ Pōp. hic refutāt. Ca. I.

Cauillare enitunt nōnulli Auerroistę ea, quę hic dicit Arist. p q nō d tota aia Ari. loquat: qua hō est hō: sed de itellectu: qui est ps aię: naz humana aia cōstat pte dianoetica ex semine deducta: ꝛ itellectu accedēte extrisecº humano corpori: cū in eo dianoetica accidit, quę cogitatiua di ab Auer. Scdo q dato q de tota intellectiua aia loquat: illa est infima intelligētiaꝝ: quę nō ɔtingit hoī p informatōez, sed p opatiōez mediātibº phātasmatibus. Quoꝝ pm est delirametūz: nā tam in pma q̄ in scda dubitatione logt de vniuersa aia: cuz dicat nō simul eē hominē ꝛ aial: sed pus aīal p sensualez: vltimo hoiez p itellectualez aiaz. P. Assignās ordinē, quo illę seminibº ɔtingunt, dicit pmo vegetalez, scdo sensualez, vltimo noeticā h est intellectualē ɔtingere. cuiº ordis cāz affert ex eo, qz oēs h pacto potētia hntur: in vegetali potentia sensualis est: in sensuali itellectualis aia: ergo cū deducunt ad actū pus vegetalis, postea sensualis: ꝛ vltimo (vt finis intellectualis aia ɔtinget:) ecce q nō de pte: sz de vniuersa aia logt Aristo. P. In diuisionibº semp logt vniformiter de aiabº sensuali, ꝛ vegetali: ergo nō est ɔsonū eū in cęteris aiabº loqui de pte: cū semp loquat de vegetali, qua planta est, ꝛ sensuali: qua aial est, ꝛ itellectuali qua est hō. Ex his igit, ꝛ gręcis vbis pz eum loqui de tota intellectuali. Scda vo cauillatio delet q Arist. acceperit vlez illaz q oēs aię. s. pus potētia hntur q̄ actu, ꝛ nunq̄ actu nisi fungant aię officio: vbi pz eū loqui vniformiter de cęteris, ꝛ de itellectuali. nō g pōt in cęteris log quo ad vnionē fm eē: in itellectuali quo ad vnionē fm opationez. P. Copulatio fm opationē nō est gnatio, at ipse logt de gnatiōe aiaꝝ ꝛ aialiuz: vt ppōnit expsse. P. Modus quo nobis copulat intells, nō ad hūc librū spectat: sed ad libruz de aia. P. Si copularet nobis p phātasma, nō extrinsecº accederet, sz itrinsecus: cū phātasma sit corporea res exns in nobis. P. Aristo. logt de vegetali: qua planta est, ꝛ de sensuali, qua aial est, ꝛ de itellectuali, qua est hō: vt pbatuz est, ergo p intellectualem hō est formalr hō: ꝛ ita erit forma formalr humanū corpº iformās, vt vegetalis plātam: ꝛ sensualis aial. Pompo. vo cauillat ex eo q Aristo. intelligit mentē venire extrinsecº, quatenº simplr mens est, nō quatenº humana: vel si vt humana: intelligēdum est nō absolute, sz q in ordie ad sensitiuā, ꝛ vegetatiuaz magis diuinitate pticipat. Sed cauillatio hęc mihi clare significat eū locū illuz nō legisse: sed forsitan relatū locū retulit. Aristo.n.nō aliter logt de mēte: q̄ de cęteris aiabus: logt aūt de vegetali, qua plāta est, ꝛ de sensuali, qua est aial, ꝛ de intellectuali, qua est hō: cū dicat nō simul eē aial ꝛ hoiez, dicat ēt intellectualez aiaz vltimo induci, vt cęteraꝝ finē. P. Aristo. de gnōne mētis in nullo alio loco meminit, ꝛ hic pponit de illiº gnōne, mō mēs nō gnatur nisi, vt humana. P. Si dicit illaz extrinsecº accedere respectiue: ad qd eiº pbatio valeret, in qua supponit eius opationē eē sine corpe. P. Ad qd tot diuisiones, in qbus voluit hie aias nō eē añ corpora factas, ꝛ nō oēs in corporibº ortas: Si loqueret in solutione illa respectiue: nescio ad quid tātopere elaborauerit declarare cęteras venire intrinsecus, ꝛ solum mentē extrinsecus. nō enim est verbis, nec rōni cōsonum eū velle cęteras venire intrinsecus absolute, mentē autē solam extrinsecus respectiue: cum taz in illis, q̄ in mente loquatur de aduentu simplr: sed imorari in hoc est superfluū, naz huius cauilli depravatio ex sola verboꝝ inspectiōe deprehēditur. Ex his apparet pmo animā intellectualem cū corpore nō mori: si enīz ex illo, ꝛ cum illo nō nascit, ex illius corruptōe non moritur. Secūdo pz ipsaz cū corpore ꝛ ex corpore nō nasci: sed extrinsecus semini humano cōtingere: nō autem exposuit e quo: ppter Platonez: qui in re hac nunc dicit illam venire a deo: nunc a dijs secūdis: nunc ab anima mundi: tamē in libro de pprietatibº elemētoꝝ explicauit, quod hic non expressit, dixit enim eam fieri ab ipso

deo in semine: ꝛ de generatiõe ꝛ morte animę hactenus.
¶ De rõnibꝰ quas Põpo. ꝯ opionẽ eiꝰ inducit hic dispu-
taẽ pº: ꝛ declaraẽ an qa aia recipit imãlr, sit simpliciter
imaterialis. Cap. LI.

His dilucidatis, nũc ad aliquas rõnes venien-
Cap.7°. dũ est: quas ꝯ se Pomp. inducit: Et p̃ ð illa
Cõm.4°. differẽdũ erit: qua Auerroes lib. de aia. 3°.
vtit, vꝫ si intellꝰ est simplr mãlis: ǵ nõ itel-
ligit oẽs foꝛas mãles, tenet arguᵐ, qꝛ opꝫ re-
Cap.10. cipiẽs eẽ denudatũ a specie recepti: Rñdet Põp. intellꝫ
eẽ formã simplr mãlez: ſm qd võ imãlez, Modo ex ea
pte, qua imãlis est, põt oẽs mãles recipe, ꝛ se ẽt intelligẽ
saltẽ intelligẽdo alia: q̃re põt oẽs mãles foꝛas intelligẽ:
rõ ergo ꝯcludit eũ eẽ solũ ſm qd imãlez. Sed cõtra se
obiicit Põpo. p̃mo qꝛ ipa aia eẽ nõ hꝫ nisi in mã mediã-
tibꝰ q̃litatibꝰ p̃mis, ꝛ q̃ntitate: sed cũ opari sequaẽ esse: ǵ
sine illis opari nõ põt. Scðo võ qꝛ coloris susceptiuũ ẽ,
T.cõ.71. qð sine colore, soni aũt absonũ. vt 2º de aia libro di. Ubi
oẽs asserũt diaphanũ ꝛ pupillã ad h, vt colorẽ recipiat,
nõ solũ nõ debẽ eẽ colorẽ: sed nec colori ꝯiunctim: q̃re
si intellectiua aia dꝫ recipe oẽs foꝛas mãles, nedũ dꝫ eẽ
imãlis: Sed nulli formaꝝ mãliũ ꝯiuncta. q̃re non põt
Cap.10. eẽ in mã cũ q̃litatibꝰ, ꝛ q̃ntitate. Refellit Põp. has obie-
ctiões: qꝛ ſm veritatẽ, ꝛ positiões Thomę aia itellectiua
est in mã p q̃le ꝛ q̃ntum: ǵ sine illis opari nõ poterit: ꝛ ita
tenẽtes aiã eẽ simplr imãlez cogunẽ rñdere ad has ob-
iectiões: sicut ipse q tenet illã eẽ ſm qd imãlez: ꝛ simplr
mãlẽ. Propterea rñdet ad p̃mã obiectiõez hñ itellectiuã
aiã opari nõ posse sine dispõnibꝰ, quẽadmodũ nec esse
sine illis: nõ tñ seqẽ ipsã p tales dispões intelligẽ: sꝫ p
spẽs reꝝ, a rebꝰ extortas: sicut lꝫ visus nõ possit eẽ sine ca-
lido, nec opari qn sit in calido: tñ p calidũ nõ videt: sed p
spẽs coloꝝ. P̃. Dicit ꝯ scðaꝫ virtutẽ simplr mãlem: quę
est ſm qd imãlis: nõ ipediri a cognitõe p alterius mãlis
coexistentiã: sic. n. visus colores nõ cognosceret: nam vi-
sui coexistũt alię q̃litates: sed hñ p coexistẽtiã illoꝝ mã-
liũ ipediẽ a cognitõe eoꝝ: quoꝝ ipse est pceptiuꝰ: per ru-
bedinẽ eni si illi coexisteret, a cęteroꝝ coloꝝ cognitione
impediretẽ: naꝫ rubedis est pceptiuꝰ: quapp si intellꝰ eẽt
pura foꝛa mãlis: cũ oiũ foꝛaꝝ mãliũ eẽt pceptiuꝰ, ipe-
diretẽ ab illaꝝ cognitiõe. At ipse imãlis est ſm qd, ppea
per coexistẽtiã foꝛaꝝ mãliũ nõ ipediẽ. naꝫ alteriꝰ rõnis
sunt mãle ꝛ imãle: intellꝰ eteniꝫ agẽs nõ ipedit polem a
receptõe spẽꝝ, quãticũqꝫ pficiat polẽ: vt Auer. ingt 3º
Cõ.4.t.5. de aia: hęc Põp. de illa rõne. Sed lꝫ illa rõ, vt ipsaꝫ ordi-
nauit Auer. fortasse nõ sit dẽmõstratiua: vt in cõmẽtarijs
nuperrime ęditis, quę in libris de aia ꝯfecimꝰ, aptissime
dilucidauimꝰ: tñ si rõ ꝯsideretẽ, est Arist. in 2º de gnõne,
ꝛ miror pfecto, cur Põp. qui se tãtopere iactat in Aristo-
T.cõ.44 telicis, rõnez hãc nõ olfecisset. Aristo. n. eo loco: argumẽ-
taẽ, Si aia ẽ ignis, passiões erũt ei, quęcũqꝫ igni: quatenꝰ
ignis: ꝛ si aia est miscibile gppiã: passiones erũt corpora-
les: sꝫ opatio aię nulla est corpalis: ǵ aia nõ est qd misci-
bile. Hęc Aristo. ad vbũ: Certũ est Aristo. hãc ꝯñtiaꝫ nõ
valere, nisi supponẽdo ad mẽtẽ antiquoꝝ aiaꝫ eẽ i mixto
depẽdẽter: h. n. supposito seqẽ: aia est i mixto. s. qd misci-
bile depẽdẽter: ǵ eiꝰ opatio est corporalis depẽdẽter. s. a
corpe depẽdens in eẽ, ꝛ ꝯseruari, veluti a subto: naꝫ opa-
tionẽ eiꝰ depẽdere a corpe, vt ab obto: phibet nihil. Re-
duco ǵ ꝯñtiaꝫ hãc ꝯ Põp. opionẽ: Aia ſm eũ est in corpe
depẽdẽter, eo qꝛ ſm eũ est simplr mãlis: ǵ eiꝰ opatio est
corporalis, h est depẽdens a corpe, vt a subto. Ualet aũt
hęc ꝯñtia ꝯ Põpo. sicut illa ꝯ veteres: nam valet p hanc
ois opatio: cuiꝰ foꝛa depẽdet a subto corpe, est corporea,
h est depẽdens a corpe, vt a subto: Arist. ꝯñs arbitratur
eẽ absurdã: ǵ ꝛ añs: quare absurdũ erit asserere ad mẽtẽ
Aristo. aiaꝫ eẽ simplr mãlez: naꝫ h cõcesso: erit eius opa-
tio corporalis, ꝛ a corpe vt a subiecto depẽdens. P̃. Hęc
ꝯñtia est Aristo. lib. de gnõne aialiũ 2º, vt supius fidelr Cap.3°.
eiꝰ vba trãstulimus, Illic. n. has duas regłas insinuauit:
Primã p̃ncipia, quoꝝ opatio est corpalis: ipa sine corpe
eẽ nõ pñt. Scðaꝫ võ: p̃ncipia quoꝝ opatio non est corpo-
ralis: illa sunt sine corpe, Ex scða regła ĩfert aiaꝫ intelle-
ctiuã extrinsecꝰ accedere: nã cũ eius opatio e corpore nõ
depẽdeat, vt a subto: ǵ aia nõ nascit de corpe: accedit ǵ
extrinsecus: Reduco ǵ hãc ꝯ Põp. Opatio intellectiuę
aię nõ depẽdet a corpe, vt a subto: ǵ nec aia ipsa: Quare
valebit, si aia est simplr mãlis, ꝛ a corpe vt a subto sim-
pliciter depẽdens, nec itelliget oia, nisi corpora: nec eius
opatio erit nisi corporalis, Si ǵ dꝫ oia intelligẽ ꝛ qdeꝫ
imãlr, atqꝫ vlr: opꝫ eã eẽ simplr indepẽdentẽ a corpe,
atqꝫ imãlez: ecce quõ hęc rõ, quã Põp. refutare enitebã-
tur est ad vbũ ipsiꝰ Arist. Quę võ dixit ꝯ rõnez hãc, non
cogunt: Primũ qdẽ nõ: qꝛ lꝫ aia dũ est in corpore, egeat
dispõnibꝰ corporeis: tñ pro suo eẽ simplr illas nõ regrit:
ꝛ cũ opatio sequaẽ ipsaꝫ quo ad eẽ simplr, ꝛ nõ quo ad eẽ
in mã: qð est eẽ ſm qd: iure põt opari operatione simplr
imãli: lꝫ ſm qd sit mãlis, sicuti ꝛ ipsa aia. Nec est verũ
Thomã velle aiam pro suo eẽ simplr regrere corporeas
dispões: sed solũ pro suo eẽ ſm qd: qð est eẽ in mã. nec
quę de visu addit, sunt ad ppositũ: naꝫ visus lꝫ videat p
spẽs, eiꝰ opatio est simplr mãlis: qm nõ ẽ, nisi in calido:
silr si intellꝰ eẽt in mã p dispões, sine qbꝰ nullatenꝰ eẽ
posset, lꝫ intelligeret p spẽs, eiꝰ opatio, vt dicit Arist. esset
simplr mãlis. Qð võ scðo subiungit, ꝯ Arist. est, naꝫ vtus
coexistẽs vni mãli, nõ impediẽ a cognitõe alteriꝰ mãlis
gñe differẽtis: sꝫ duplr ipediẽ ꝛ cognitõe, ꝛ in mõ cogno-
scẽdi: in cognitiõe quidẽ: qꝛ nõ põt cognoscẽ, aliud mãle
eiusdeꝫ spẽi: nec posset cognoscẽ mãlia imãlr: sed simplr
mãlr: sic ipsa est simplr mãlis. Si ǵ aia esset simplr mã-
lis regrẽs pro sui eẽ simplr, q̃litates p̃mas, non posset co-
gnoscere p̃mas q̃litates eiusdẽ spẽi cũ illis, nec illas pos-
set cognoscẽ imãlr: cuiꝰ ꝯriũ docet obseruatio: aia. n. mea
quę pro sui eẽ simplr nõ regrit a, calidũ, ꝛ lꝫ frigidũ, põt
itelligẽ calidũ ꝛ frigidũ equi: q̃ sũt eiusdẽ spẽi cũ a, ꝛ licꝫ:
ꝛ illa intelligẽ simplr imãlr, intellectõe. s. nõ depẽdẽte a
corpe, vt a subto. hac rõne intellectꝰ agens nõ ipedit pos-
sibilẽ: qꝛ dĩt gñe, ꝛ specie a cęteroꝝ notioribꝰ. Ex his ap-
paret efficacia rõnis, vꝫ si aia eẽt in corpe, vt simplr foꝛa
ab illo depẽdens, illa nõ intelligẽt oia, ꝛ oẽ qð intelligit,
mãliter intelligit, Quę si pliberasset Põpo. in opionẽ eiꝰ
detrusus non esset.
¶ Roboratio cęteraꝝ duaꝝ rõnũ, quę eiꝰ libelli caº. 7º.
componuntur. Cap. LII.

Ex hisce appet cęteraꝝ rõnũ ꝯfirmatio: Naꝫ
vbi intellꝰ eẽt simplr mãlis: spẽs erunt sim-
pliciter mãles: mõ sicut lꝫ spẽs in cogitatiua
sit imãlior eadem spe in sensu cõi: reptitare
vlter põt nihil, (qm omnes illę vtutes sunt
eiusdẽ ordis: ꝛ simplr mãles:) ita cũ intellꝰ nõ excat la-
titudinẽ mãliũ, lꝫ sit in ĩfimo gradu totiꝰ latitudis illaꝝ:
nõ põt recipe spẽꝫ nisi eiusdẽ latitudinis atqꝫ mãlitatis
cum spẽbus cęteroꝝ sensuum: ꝛ ita erit spẽs in intellectu
sensibilis, lꝫ paululum altior: quę Arist. dicere non arbi-
tror: nam sic teneri posset eius operationẽ eẽ corporalez,
lꝫ spiritualiorẽ cęteris: ꝛ per ꝯñs posset ex corpore nasci:
ꝛ in corpore mixto esse: quę oia absurda Aristo. reputat.
Ulterius cũ ait intellm recipi in quãto: ꝛ speciẽ non esse
quãtaꝫ. cõtradicit famosis Auerrois p̃acipuꝫ, ois foꝛa re-
cepta in subto q̃nto. s. p depẽdentiã ab illo: est diuisibilis,

quare intellĕs erit ɋ̄ttus, ⁊ spẽs ɋ̄ta: ⁊ ita intelligibile erit phãtasma: ⁊ nõ vlt. Ceteras võ rõnes, quę eodem capite tangunt cũ nõ sint Aristotelicę, bõa frõte ptermisim⁹.

¶ Prima rõnuȝ cap̄ hic disputat quę ꝯ se a Põp. inducte sunt cap. 14. vbi ꝙ anima sit beatitudinis capax pbatur. Cap. LIII.

Erat argum̃, qd̃ ꝯ se Pomp. ipse ꝯfecerat, aīa est capax btitudis, ḡ imortalis: añcedens pȝ: qꝛ nãli desiderio illã appetit, quã nõ appeteret, nisi illi⁹ eẽt capax: ḡ aīa est imortalis. Diffuse aũt Pomp. hãc refellit, ⁊ breuibus, vult aīaȝ nõ eẽ illi⁹ btitudis capacẽ, qua de⁹ ipse est fęlix: cũ nãli desiderio illaȝ nõ appetat: finis. n. dȝ eẽ ei pportionat⁹, cuius est: at nõ est ꝯsonũ rõni finẽ dei eẽ hoīs. Propterea ait finẽ esse cognitionẽ rerꝝ: qualis est sibi polis: ⁊ triũ intellectuũ pticipationẽ, factiui vȝ practici, ⁊ speculatiui: nec hõ in desiderꝭs tẽperat⁹ dȝ vltra hũc finẽ aliqd appetere: qñqdẽ illud nõ est ei pole: sed qꝛ diffuse respõdet, hęc sufficẽ arbitramur. Sȝ pace viri dixeriȝ, hęc quę ipse dicit: euidẽtissime refelli pñt. Supponẽdo pmo btitudinẽ eẽ dei cognitionẽ, qua ipse de⁹ cognoscit in se, cognitiõe. s. quę est ipse de⁹: vt supi⁹ determinauim⁹. hac eniȝ btitudine de⁹: cęterꝗ intelligẽtię sunt beati. Scdo suppono nullã potẽtiã apprehẽsiuã cognoscẽ cõfuse vel distincte bonuȝ supioris potẽtię cognoscitiuę, qn nãliter illud appetat. videm⁹. n. visuȝ nõ appetere bonuȝ sensus cõis, qñ nõ apprehẽdit distincte, vel cõfuse bonũ illius: nec cõis sensus appetit bonũ phãtasticę: nec phantastica bonũ dianoeticę: nec dianoetica bonũ intellĕs, qñ iferior apprehẽsiua nec ꝯfuse, nec distincte apprehẽdit qd sit bonuȝ supioris apprehẽsiuę. Experimur aũt humanã visionẽ nãlr appetẽ videre solẽ: qłr cũ pspicit aquila: nã saltẽ ꝯfuse cognoscit bonũ visiuę aquilę eẽ in videndo solem, sicut ille est visibilis: Est ḡ suppositio, inferior potẽtia cognoscitiua bonuȝ cognoscitiuę supioris nãlr appetit, quotiẽs illud qd sit ꝯfuse saltẽ apprehẽdit: hęc est experimẽto cõprobata: At sermonũ verorꝝ experimẽtum est, vt ꝯformẽt sensatis: nec pbare volo alr hãc, cum sit ɋ̄si p se nota: ⁊ ꝯ eã nulla prsus fieri põt instãtia. Ex his argumẽtor meo iudicio ꝯclusionẽ demõstratiuę: intellĕs human⁹ cognoscit saltẽ ꝯfuse summũ bonũ dei, ⁊ solum intellectuũ supiorꝝ: pȝ ex pma assumptiõe, qꝛ illud describit, ⁊ qd sit, ⁊ quõ sit: qd̃ nõ faceret, nisi saltẽ cõfuse illud apphẽdẽt. Ergo ex 2ᵃ suppõe illd̃ nãlr appetit: qd̃ si illd̃ nãlr appetit: illi⁹ nãlr nr̃ itellĕs erit capax: sȝ cũ nõ possit illi⁹ eẽ capax, nisi sit imortalis, pȝ ḡ ex btitudine aīaȝ eẽ imortalem: ⁊ h̃ pacto refutata sit Pompo. responsio.

¶ Supposita aĩ mortalitate nemo morti quouis in casu exponẽ se dȝ: vbi de fortitudie multa nota: ⁊ an virtutes sint expetibiles propter se, an illarum pręmium sit immortalitas. Cap. LIIII.

4°. Magna qd̃ semper fuit, Utruȝ aĩ mortalitate supposita, stare possit vltim⁹ fortitudis act⁹, qui est exponere se morti, quoties rõ dictauerit: vt Pomp. asserit eodẽ capite, cũ refellit rõneȝ scdaȝ: ⁊ vĩ pᵃ fronte ꝙ sic: qꝛ Arist. asserit fortẽ se debere morti exponẽ, etiam si nihil adhuc mortuis vĩ, nec bonũ, nec malum eẽ: vbi expsse mortuis nullũ malum, aut bonũ assignat, ⁊ tñ pcipit fortẽ debere se morti exponẽ: ḡ cuȝ aĩ mortalitate stat fortitudo. Pro hac pte boni phi argumẽtant: pmo qꝛ vita breuis, ⁊ melior, longa est magis eligẽda, vita. n. elephãti magis eligẽda est vita mortis: ⁊ hoīs vita breuior magis vita elephãti: sȝ mori cũ vtute breuior vita est, ⁊ melior ɋ̄ viuere cũ miserijs: ḡ fortis, ꝙ breuẽ vitã viuit, eligẽ illã magis dȝ, ɋ̄ fugiẽs mortẽ: cũ viuat turpius. P. De malis min⁹ malũ est eligẽduȝ: sed humanã nãȝ ornari vtute, ⁊ attingẽ finẽ, ad quẽ ordinat: lȝ modico tpe: est min⁹ malũ: ɋ̄ nãȝ sine vtute, ⁊ a fine sibi debito frustratã, imo vitiataȝ durare longo tpe. Primũ horꝝ p mortis expectationẽ attingit, vtpote cũ qs rõnabilr morit. Scdȝ võ p fugã fugiẽs assequit: qre ẽt aĩ mortalitate cõcessa, hõ aliqñ põt rõnabilr se morti parare. huic aũt sile est qd̃ de morbis dicit: nemo. n. vellet viuere lõgo tpe in seuissimo morbo, imo semp breuẽ vitã (mõ sana eẽt) pelígẽt huic languidę vitę, ẽt oblongę: hãc opionẽ Seneca habuit, qui tñ aīaȝ cũ corpore mori credidit, vt in epl̃a ad Lucilliũ lõge nibil: ⁊ manifesti⁹ in h̃ suo ad Martianũ de ꝯsolatõe filij sui: hic. n. negauit post mortẽ eẽ pmiũ vtutũ: ⁊ tñ mortẽ non eẽ timẽdaȝ vbiꝗ pdicat. M. ẽt Tulli⁹ qui aliqñ de alia vita dubitauit, nunɋ̄ dubitauit de fortitudine, cęterisꝗ virtutib⁹ agẽdis. ppter hęc fortasse Põpo. supposita alę mortalitate nõ soluȝ fortitudinẽ, sȝ oẽȝ vtutẽ expetẽdaȝ eẽ asserit: nam virt⁹, vt arbitrat, expetẽda est pp se. Sed hęc opio nõ est physice corroborata: boni siqdẽ phi virtutẽ nõ eẽ pp se expetẽdaȝ asserũt: vñ phorꝝ nõ obscurus Euclides: qui fuit megaricorꝝ disciplinę ꝯditor, a cęteris dissentiẽs, id eẽ summũ bonũ dixit, qd̃ sile sit, ⁊ idẽ semper, intellexit pfecto, quę summi boni nã sit, lȝ id nõ explicauerit, id est aũt imortalitas. Seneca qȝ (lȝ ꝯri⁹ sibi videat) dicit tandẽ nullũ aliud eẽ vtutis pmiũ ɋ̄ imortalitatẽ, laudãs. n. vtutẽ in eo libro, quẽ de imatura morte ꝯscripsit: Una ingt res ẽ virt⁹, quę nobis imortalitatẽ donare possit, ⁊ pares dijs facere. Stoici qȝ virtutũ pręmiũ eẽ beatã vitã dixerũt: Qd̃ võ nulla virt⁹ sit expetẽda pp se: ex eo pȝ: qꝛ tũc virt⁹ eẽt summũ bonũ: ⁊ hõl tale: quo meli⁹ eẽ nõ põt. At vtutẽ nõ eẽ summũ bonũ, pbat vis eiusqȝ nã, quę in malorꝝ pferentia posita est. P. Id, cuius vis, atqȝ nã in aduersis posita est, non est pp se expetẽduȝ, qs. n. expetẽt exilia, qs carceres, qs vulnera qs paupertatẽ: In qb⁹ pcipua virtutuȝ nã collocata est: est. n. virt⁹ egestatẽ, exiliũ, dolorẽ, mortẽqȝ quę timent a cęteris, pati fortiter, ac subire: nõ ḡ virt⁹ expetẽda est pp se. Hęc rõ multũ coegit Senecã virum doctissimũ, atqȝ oĩ virtute pditũ: q in epl̃a Multũ tibi, ⁊ in epl̃a Subinde, Et in libro de diuina pphysiẽtia, virtutẽ eẽ in aduersis positã pbauit. Nimirũ igit (vt ingt Pamphylus) supuacuis, ⁊ inanib⁹ pęnis delectant, qbus licet agere tranqlle. Si. n. mortales sunt aīę: si virt⁹ dissoluto corpe, nihil futura est, qd fugim⁹ attributa nobis bona: sanus (vt ingt) nõ est, qui nulla spe maiori pposita, his bonis, qb⁹ cęteri vtunt in terra, labores, ⁊ cruciat⁹, ⁊ miserias anteponat: quare si ad virtutẽ ꝯstat nasci hoīeȝ: subesse dȝ spes aliq̃ maior: que malorꝝ, ⁊ laborꝝ, quos pferre virtutis est, magnũ afferat, pręclarũqȝ solatiũ: quo fit (vt virt⁹ pp se nõ expetẽda sit). Sȝ in re hac id, qd̃ nobis magnã facit qõnẽȝ est Arist. qui in libris moralib⁹, vtutib⁹ pmiũ nulluȝ assignauit, qꝛ si qd eẽt: illud est honor: mõ honor non est honorati, sȝ honorãtis: ⁊ ita nullũ visus est vtutib⁹ pmiũ assignasse, nisi honorẽ, vel nihil. Plato võ dubio pcul in libro Gorgię ppe finẽ vtutib⁹ pmiũ dedit beatã vitã, vitijs võ pęnã ppetuã, q̃ ẽt ꝯfirmat in phędone. ⁊ libro d̃ legib⁹. 10. imo pcipit puniẽdus eẽ, q hęc negarit: Quare solus Arist. facit nobis qõnẽ: q in libris moraliũ nihil virtutũ pmij meminit: ḡ vel nõ dedit, vł alicubi dedit. Pro declaratõe ḡ horꝝ, aĩaduersiõe dignũ, Arist. in libris moraliũ nõ eẽ de sũmo hoīs bono locutũ ƒm oẽȝ statũ illi⁹. Uñ cũ fęlicitatẽ descripsisset libro ethicorꝝ pmo: inquit: Si aũt ita beatos dicemus viuẽtiũ, qb⁹ existũt, ⁊ existẽt quę dcã sũt: beatos aũt vt hoīes: vbi Thomas ver⁹ Ari. Lectiõe Tho. 14.

interpres expõit[vt hoies].s.q in pñti vita mutabilitati subyciunt, quapp homo bifariã sumi põt, aut simplr, vt non cõtrahit ad statum pñtis vitę: ꝛ sic summũ bonũ ho minis, est summũ bonũ, qđ sibi competit s̃m partẽ intel lectiuaʒ: quę est qđ principalius in eo: qđ .n. est summum bonũ principalioris partis: videt̃ summũ bonum totius simplr. Alio modo põt cõsiderari s̃m quid: vtpote vt cõ trahit̃ ad statum p̃sentis vitę: quatenus videlʒ viuit, vt animal ciuile: ꝛ sic bonũ hois est bonũ animę ꝛ corporis: ꝛ hoc pacto viuẽ s̃m virtutẽ est bonuʒ hois. ℂ Cũ ergo quęrit̃ vtrum virtus sit expetẽda ꝑpter se: dico ab hoie cõtracto ad pñtem vitaʒ: virtutẽ esse ꝑpter se expetẽdã: qm̃ homo cõtractus ad pñtem vitam finalr̃ ordinat̃ ad bñ beateq; viuẽduʒ: ꝛ hoc pacto de hoie, deq; hois bono loquit̃ Aristo. in libris moralis phię. Sin aũt loquimur de hoie simplr, vt viuit vitam intellectualeʒ: sic hois bo num est qđ est intellectus bonuʒ: tale aũt est intellectio: qua intelligit anima deũ ipsuʒ in se, intellectiõe .s. quę est deus: ꝛ hoc pacto virtus nõ est expetẽda ꝑpter se ab ho mine sic cõsiderato: imo sicut hõ cõtractus ad pñteʒ vi tam ordinat̃ ad hominẽ simplr, vt viuit vitã intellectua lem, sic virtus, quę est bonum hois cõtracti ad pñteʒ vi tam: ordinat̃ ad bonum hois simplr: qua rõne fit, vt vir tus expetẽda sit ꝑpter imortalitatẽ, quę est bonum hois simplr. de hois bono hoc pacto accepto Aristo. loquit̃ in metaphysica: vnde in p̃mo ethicoꝝ, Arist. inquit. Siqdẽ igitur ꝛ aliud aliqđ deoꝝ est donuʒ hoibus: rõnabile est ꝛ fęlicitatẽ dei datum eẽ, ꝛ maxie humanoꝝ quãto opti muʒ, sed hoc quidẽ forte alterius erit vtiq; ꝑscrutatõis magis ꝓpriuʒ: hęc Aristo. Ex qbus apparet duplex hois bonuʒ, ꝛ vtrũq; donuʒ dei: veꝝ illud qđ est hois simplr optimũ, nõ ad moraleʒ: sed ad aliã facultatẽ spectat: quę facultas est metaphysica, vt expositor Thomas expõit. ꝓ. Apparet q; lʒ Arist. in moralibus nullum virtutibus dederit pręmiũ, tamẽ in alys libris dedit: nam in mora libus cõsiderauit hominẽ cõtractũ ad pñtem vitã: alibi vo cõsiderauit hominẽ simplr: ideo alibi virtutes expe tendas esse censuit ꝑpter imortalitatẽ: qđ vo ita sit, ethi coꝝ 7° pʒ: vbi posuit duo cõtraria imanitatẽ .s. ꝛ virtutẽ heroicaʒ: cum .n. sensitiuę partis affectus in hoie corrũ puntur vsq; ad similitudinẽ beluaꝝ: tunc in eo emergit imanitas, quę est vitium supra humanã maliciaʒ, quasi hominẽ reddens beluam atq; imanẽ. Cum vo rõnalis pars in hoie ꝑficit̃, atq; format̃ vltra cõem humanę ꝑfe ctionis moduʒ, homo reddit̃ ad similitudinẽ diuinaruʒ substãtiaꝝ: ꝛ hęc virtus dicit̃ heroica, atq; sanctitas, q̃si supra humanã virtutẽ: nam per hanc anima afficit̃ atq; ad diuinitatẽ disponit̃, quo fit, vt virtus sit ob imortali tatem expetẽda: siqdem per hãc virtutẽ homo redditur diuinis substãtys copulatus, aiaq; capit̃ ad illas, in illa rũq; visie beat̃. Unde ꝛ 10°. ethicoꝝ iquit, [Talis aũt potior vita est, q̃ʒ illa: quę est s̃m hominem: nõ .n. qua hõ est, ita viuet, sed qua diuinũ quoddaʒ in ipso existit: q̃tũ autẽ differt hoc a composito: tanto ꝛ hęc operatio ab illa: quę s̃m aliam virtutẽ: si itaq; diuinũ est mens ad hoieʒ: ꝛ vita, quę est s̃m illam, diuina est ad humanam vitaʒ.] hactenus Aristo. qbus patet eẽ aliam vitaʒ hois simplr, quę .s. est s̃m mentẽ: ꝛ aliaʒ hois cõpositi cõtracti ad prę sentẽ statum, tantoq; excellentiorẽ hac, quãto mens ex cellit compositũ hõ. Et cum deterius semper sit gratia melioris, iure vita s̃m virtutes ordinat̃ ad vitam hois simplr, qđ est bonum mẽtis: erunt eo ergo virtutes expe tendę ꝑpter vitam illaʒ. hac rõne fit vt Aristo. eodẽ .10. sic fęlicẽ recte descripserit, fęlix est qui s̃m mentẽ opat̃, ꝛ eam colit, ꝛ optime dispositus est, ꝛ qui dys amicissim⁹

Lectiõe Tho. 13°.

est. Septimo vo politicę auctoritate poetaꝝ, eos in īsulis beatoꝝ gaudere dicit, qui phia, temperãtia, ꝛ iustitia in vita vsi fuerunt: vbi Thomas insulas beatoꝝ exponit, in qbus animę eoꝝ: qui in vita bñ operati sunt, fęliciter ꝑseuerant post mortẽ: quã reʒ affirmat Plato in Gorgia, asserẽs esse veram, ꝛ nõ fabulosaʒ: Iconomicę etiam 2° đ Alceste, ꝛ Penelope dicit q; factę in malis fideles sibi pręparauerunt gloriã imortaleʒ: ꝛ iustę a viris honoratę sunt: neq; a dys sunt imeritę. Ex qbus oibus apparet nõ recte Pompo. arbitratuʒ esse, dum asserit virtutes eẽ ꝑp se expetẽdas, cum clare ex his pateat, illas eẽ expetẽdas ꝑpter beataʒ vitam: qua fumus partim in vita, ꝑtiʒ post mortẽ fruituri: ꝛ quidem ꝑpetuo. Rationes vo eius fri uolę sunt: nam cuʒ Aristo. mortuis non eẽ bonum: neq; malum dicit: ꝛ tamẽ fortitudinẽ esse circa mortẽ: intelli git post mortẽ non esse hois bonũ nec maluʒ, de his: quę ꝑtinent ad pñtem vitam: nisi paruũ, ꝛ fragile quicq; sit, vt p̃mo ethicoꝝ asserit: quale est in memorys nostris. de bonis vo, quę ꝑtinent ad statum aię: eo loco non loquit̃. Scđm delet̃, nam mori cuʒ virtute nõ est bonũ nisi sup posita animi imortalitate: qua negata: nec est viuere, nec mori s̃m virtutẽ: sed s̃m assuetudinẽ. ꝓ. Tertia rõ sup ponit falsum: supponit .n. mori s̃m virtuteʒ lʒ paruo tp̃e viueret, esse minus malum: hoc falsum est, nam vbi ani mus esset mortalis: nulla esset virtus, quẽadmodum nec belue, nisi ꝑ assuetudinẽ, vt hanta. Unde negata animi imortalitate, nec esset vitiuʒ fugere: nec vitiuʒ mori: cuʒ virtus nõ sit, nisi ꝑpter imortalitatẽ. Qua rõne fit, vt nõ bene fugiẽs languido comparet̃: cuʒ nõ sit vitiũ fugere, nisi animi imortalitate supposita. quib⁹ dilucidatis, ap paret nullum debere se morti exponere quouis in casu, mortalitate animi supposita.

ℂ Tertia ratio quę est đ maloꝝ punitiõe, ꝛ bonoꝝ p̃mia tione: hic disputatur. Cap. LV.

POst hęc de imortalitate aię illud argumẽtũ nobis fideʒ summã facere debeat, q; negata imortalitate animi: nõ omne bonũ remane ret remuneratũ: nec omne malum punituʒ: nam multi boni in vita cruciant̃: ꝛ qdem ab his: qui impune moriunt̃. Pompo. refellẽs hoc argumẽ tum, asserit virtutẽ esse sibi pręmiũ: ꝛ vitiũ eẽ sibi pęnã. nam pęna ꝛ pręmiuʒ duplex est, essentiale quidem: ꝛ est ipsamet virtus, ꝛ vitiũ: accidẽtale vo: ꝛ est pęna: qua cor pora affligunt̃, vel aurum ꝛ id genus, quo studiosus ho norat̃. vñ pęna culpę est essentialis ipsi vitio: pęna vo dã ni accidẽtalis, est aũt, vt ait, pęna culpę lõge maior pęna dãni: ergo mali nõ relinquũtur impuniti: cum puniantur pęna culpę: nec boni irremunerati: cum virt⁹ sit sibiipsi pręmiũ. Sed hanc respõsionẽ refellit Plato in Gorgia: vbi argumẽtat̃ data cum mortalitate Tyrãni impuniti relinqueret̃: ꝛ boni irremunerati, hoc argumẽto ꝯclu dit esse tartarũ locum vʒ: in quo maloꝝ aię puniuntur: ꝛ insulas beatoꝝ: vbi bonoꝝ aias p̃miari asserit: Si ergo pro virtutib⁹ sufficeret pręmiũ essentiale: ꝛ pro vitys, pę na culpę essentialis, frustra Plato in eo libro elaborasset dare hęc loca, vbi boni remunerent̃: ꝛ mali punirẽt̃: nec Plato solus hęc loca asseruit: sed Aristo. 7° Politicę au ctoritate poetaꝝ. ꝛ 2°. Iconomicę libro đ Alceste ꝛ Pene lope. ꝓ. Probauimus virtutes nõ esse expetibiles ꝑpter se, q; in illis sint tot maloꝝ perferẽtię. ꝓ. Si sufficienter malus suo errore puniret̃: frustra leges pęnas pro malo ruʒ rõne instituissent. ꝓ. Illud est maius, qđ naturaliter magis abhorrem⁹: at natura magis abhorret pęnã dãni, q̃ʒ pęnam culpę: ꝛ magis pęnam sensus, q̃ʒ pęnam dãni: ergo est deterius malum: ergo põt dari in punitiõeʒ pęnę culpę.

Cap. 13°.

Cap. 14°.

Refuta tio.

culpę. P. Soli homini naturale desideriū inest: vt is si/
ue rex, siue alius pęna dāni puniat: qui iniurias fecit, er/
go cum desideriū nō sit frustra in tota specie: oportet ty/
rānus puniri pęna dāni: quam oēs sibi appetimus: opta/
musq;. Propterea Plato ait, si tyrānus punitiones non
pertimescerēt, oīa de leui pessundarent. Hi enim siqd bo/
ni agūt, non nisi formidine pęnę agūt: qua sublata: nihil
boni agere poterūt. perditum vadāt, qui tyrānos dixerint
solū puniri pęna culpę: potissimū hi qui hodie tyrānizāt.
Qd vo dixit Arist. nō dare pmiuz virtutib' z scietijs lib.
particu- problematū: nō recte verba pcepit, sed vel relata retulit:
la. 30°. p- vel extorsit verba: Ari. enim nō de vtutibus loquit: sed
blema- de victoria: quę in certaminibus scietificis habet: asserit
te. 10°. victorem nō pmiari: vel qz difficile est iudicē inuenire,
vel quia nō potest dari pmiū melius victoria vbi patet
euz nō loqui in vtutibus: sed in certaminibus dialecticis
hactenus de tertia ratione.

¶ Quarta ratio quę est de famositate imortalitatis hic
disputatur. Cap. LVI.

Cap. 13. Fieri solet dialectica ratio, qua pclari viri p/
barūt immortalitatē aię: qa apud oēs leges
est famosum: qd omni ex pte falsum eē non
Cap. 14. pōt: cui Pōpon. respōdēs pcedit falsum eē
posse: qd oībus est famosum. Argumento q
qlibet hō decipit: saltē in aliquo: ergo pōt aggregatuz ex
oībus decipi: pōt etiā decipi maior pars qa leges maho/
meti z hebreoz. ergo nō est absurdū famosum eē falsuz
in toto: vel pro maiori parte saltē. Sed falsuz est hoc qd
Pōpo. autumat: nam lz qlibet hō decipiat in aliquo: nō
tn de eodē. Cuz enim oēs opinant aliqd idem eē: impos/
sibile est illud esse in toto falsum: vt si oēs opinent deos
esse in cęlis, ipossibile est ex toto illos nullo pacto in cęlo
Tex. 22. eē. P. Aris. pmo lib. de cęlo vtit hoc argumēto, cuz inqt.
Oēs. n. hoīes de dijs hnt extimationē: z oēs eum qui sur
sum est, deo locū attribuūt z barbari, z gręci quicūq; qdez
putāt eē deos, ex hoc habet cęlum eē locū deoz: qd argm
sm Pōpon. nullū est, qz pōt famosum eē omni ex parte
falsum. P. Probat cęli ęternitatē eodē loco per memo/
riā hoīum sibiinuicē succedētiū: qd argumētū nullū eēt,
si posset famosum esse omni ex pte falsum. Omitto quę
Cōmē. 5°. Auer. ait libello de somno: z 3° li° de aīa. vbi impossibile
eē dicit, vt aliqd famosum sit: z omni ex pte falsuz. Pōt
aūt hoc pbari, qz famosum apud oēs: nō nisi a deo eē vi/
det: qa, vt acutiores viri argumētant, in his, quę ex ter/
minis nō pstāt, nec ex principijs euidentiā habēt: gentes
oēs psonare nō pnt, si diuersimode afficiūtur: nisi eoruz
itellectus a cā supiore dirigat ad psensum. Sed gentes
oēs: quę imortalitatē psentiūt: diuersimode afficiūtur, et
diuersis tēporibus extitere: ergo nō pnt in his pcordari
quę nec ex terminis patent, nec ex principijs per se notis
euidētiā hnt: nisi a cā supiore ad psensum dirigant. Cuz
igit imortalitas aię ex termis nō pateat: nec ex pncipijs
p se notis euidētiā hēat: igit si oēs leges, oēs gētes in illa
psonēt, nō nisi ab ipso deo ad psensum dirigi necesse est:
hac fortasse rōne nō pōt famosuz eē oī ex pte falsum: po
tissimū cū diu fuerit inueteratū: z apud pcipuos sapiētū
diuulgatuz, vt Arist. pmo Topi. innuit. Accedit q theo/
logię fere innumerę, emerserunt: vt illa phęnicū, illa ęgy/
ptioruz: illa gręcoz, illa latinoruz: illa phrygum, illa hę/
breorum, illa christianoz: z deniq;, illa mahometanorū.
In nulla autem harū opinio: quę de animi imortalitate
est, mutata est: qd argumento nobis erit hoc esse verum:
quasi e supera ipsa causa expositum.

¶ Quinta ratio, quę est de miraculis hic disputatur.
Capitulum. LVII.

Pręterea nobis fidē faciunt de imortalitate arg' c. 13
ea: quę de aiabus defunctoz narrant. Appa/
ruerūt. n. nōnulla: quę reduci nō pnt, nisi ad
defunctoz aias. P. Et i somnijs apparuerūt
ēt nōnulla: quę aias remant post obitum ap/
tissime demōstrāt, vt de duob' arcadibus auctre Ualerij
apparētia ostēdūt. Insup de Dionysij matre, qui syracu/
sioz tyrānus fuit: vt Philistus narrat: rursus z illud pa/
mi de paride: cui' mater dū grauida eēt: parere se ardētē
facez visa esset: vt Fabius pictor dixit. Est z aliud supbi
Tarqnij, vt scribit Acti'. Est isup z illud mris Phalari/
dis, vt inqt Pōticus Heraclides Platonis auditor, sūt
z alia cōplura: quę ostēdūt apte aias defunctoz remane
re: cuz reduci visa hęc nō possint, nisi ad illas. Pōpo. pri/ q Pōpo.
mas apparētias tādē reducit ad subas mouētes stellas: cap. 14.
has. n. mediātib' stellaz aspectib', piūctionib', z pfigura
tiōib', agere dicit oīa ea: quę apparēt post hoīum obitū.
Alexāder. n. deū z itelligētias rerū iferioz puidētiā hre
asserit: quasi pro tēpoz pditiōib' atq; locoz illis puide/
ant: pbat hoc exēplo illi' pueri. cui' meminit Haly hebē
ragel in eo lib. quē de iudicio pscripsit: ille. n. regi pdixit
stragez: z nō nisi locutiōe causata a motore cęlesti: q mo/
uit istrā locutionis. P. Motores cęlestes faciūt picas, z
aues id genus loq: q ēt pueros, psertim mediātib' pfigu/
ratiōib' stellaz. De somnijs vo auctre Auer. ait illa puei/
nire silr ab illis substātijs: nam puidēt nos: illud vo Ar/
cadum reducit ad deū. Sz vir iste dum pipatheticā do/ Refuta'
ctrinā pfitet, ab Ari. nimis recedē videt. nam (vt ex di/
ctis oīuz) qui in re hac scripserūt, colligi pōt: q hęc phā/
tasmata siue apparitiōes, aut reducunt ad cęlestes itell/
gētias, vt Pōpo. Alexādri auctre fatet: aut ad defuncto/
rū aias: quę post mortē hęc agūt: aut ad dęmones: q sunt
inter cęluz, z terrā collocati, quasi nobis ministri, aut ad
cās nāles: quę in nobis sunt, cuiusmodi sunt aut illusio/
nes sensuz: aut sacerdotū fictiones: aut nrę imaginatio/
nes, aut aliqd tale a nā pficiscēs: loquor aūt talib' cōces/
sis: nam qui hęc fabulosa eē diceret: facile euaderet. Qd
hęc nō semp ad defunctoz aias reducunt, est opinio pi/
patheticoz: sm. n. pipatheticos aia siue honoz siue ma/
loz ad cōparem stellā vertit, vi cuius corpi copulabat.
nec ab illa pōt recedē: cum sit quasi suo corpi assistēs. In
quo nulla accidit alteratio: qua possit aię fieri iproportio
nale. Nō ergo defunctoz aię hęc agere pnt: quę nob ap/
parēt post obituz sm pipatheticos. In hoc ergo nō ab re
Pōpo. autumat. Qd sacerdotū deceptiōes nō sint: vt epi
curei arbitrant: testantur oēs gētiles hystorici, vt Uale/
rius, Plini', Liuius, Gellius, Lucanus, oēsq; qui de mi/
raculis scripsere. P. Et gręci, vt Herodot', Dionysius,
Appianus, Plutarchus, cęteriq; qui hystorici dicuntur:
oēs. n. hi hęc qnq; apud hoies visa eē testant. P. Scissi/
mi viri, idē asserut: iter qs magnos doctor Aureli' Aug'.
ijs libris, qs de ciuitate dei pscripsit, inqt, si. n. dixerimus lib° 18°.
ea nō esse credēda: nō desunt nūc: qui eiusmodi qdā vel cap. 18°.
certissima audisse: vel ēt se eē expertos asseuerēt: quę ēt p/
prijs obseruatiōe approbat: nō q pnt eē mere fictiones, sa/
cerdotūq; deceptiones: vt epicurei crediderunt. Qd nec
sensuū lusiones sint, vt pipatetici affirmāt: q dicūt hęc
eē apparitiones in sensib' iternis existes, ex eo q spēs a
memoria reuocant ad sensuz cōez: in quē cū pueniūt, vi/
dent internis sensib' hęc qsi formę, hoies barbari vel ta
les id gen' arbitrātes hāc spēz reuocatōez fieri morbo:
aut hūore melico pbat: qm aliqn hęc pnt eē phātasma/
ta seu visa tm: z qdez nihil pter sensum: aliqn pter visa
atq; phātasmata sunt effect': vt illd Bruti: nō. n. videt il
lud visum tm, cū aliqd fuerit pter visum: qnquidē illud

viderit in philippicis cāpis, vt pdixerat. ꝑ. Illud Catonis nōne fuit aliqd pter visuz: enūtiatio.n. vera fuit. Insup in pugna romanoꝝ apud regillum cōmissa castor et pollux visi, nō fuerūt phātasmata tm̄: cuz hostiū copias visi fuerunt pfudē. ꝑ. De Prestātiq pie narrat Aug⁹ esse sibi visuz fore caballū: annonā iter alia iniecta baiulasse militib⁹: quę dī retica: qm̄ ad retias deportauit: qd̄ ita vt narrauit factū fuisse cōpertum est: vbi patet illud nō fuisse visum tm̄: sz aliqd pter sensum. ꝑ. Fuerūt phātasmata, quę nō vni tm̄ videbant̄: sz cōpluribus nec stupidis, nec aliq̄ morbo affectis: vt illud Simonidis cenātis apud scopaz. quę eē lusiones tm̄ rōni nō ꝯsonāt. Silr rōne nō pñt pficisci a causis nālib⁹: vt ab exhalatiōe eleuata a cadauere, vel ab humore melancholico, vel morbo: vel a visus debilitate: vel ab aliq̄ tali: qngdē hęc nō sunt visa tm̄: sz effect⁹ pter visa: quę aliqñ apparuerūt plībus nec morbo affectis: nec stupidis, nec in aere turbido: nec in loco vbi cadauera erāt. At q̄ nō reducant̄ ad itelligētias: vt Pōpon. autumat, facile pbamus: qm̄ hęc mutabilia sunt, quę ab ęterno atq̧ imobili pficisci non pñt. ꝑ. Hęc visa aliqñ in statuis, aliqñ in alijs spectata sunt, modo intelligētię nō pñt illis copulari: insup tūc istę intelligētię de nouo singularia ꝛ mutatiōes pcipent: quas pcipere nō pñt sine sensib⁹, vt arbitrātur pipathetici: quare cęlestia hñt sensus: qd̄ nō puto pipathetice dictuz. Erit etiā maxime dubitādū quo nā pacto istę sciāt de nouo futura: ꝛ pñtia, aut hęc oia ab ęterno: ꝛ quo nā mō mouent sensus nr̄os. ꝑ. Mirū est quo mō mouebūt linguā nr̄az ad s̄monē grecū, vel barbarū: quē nunq̄ audiuimus. ꝑ. Quo mō tales itelligētię faciēt, vt futura pdicāt, ꝛ secreta reuelēt. ꝑ. Qūo intelligētia imobilis imobilr̄ cęlo copulata mouere pōt monachū eadē hora ab vna ad aliaz ciuitatē remotissimā. Unde lz itelligētię faciāt, vt picus loquat̄, nō nisi mediāte motore pximo: qꝛ sol ꝛ hō generāt hoiez: nec pōt v̄mem gñare nisi ex mā putrida: nā calor cęlestis diffusus in aere ꝛ aqua gīat cūcta. at nos videmus hęc fieri: ꝛ nullū videmus pximuz motorē: e quo ꝛ itelligētijs hęc fieri possint. quare cū hęc nec ad aias defunctoꝝ: nec ad deceptiōes, lusionesq̧ aut cās nāles, nec ad cęlestes intelligētias reduci possint, iure aut hęc fabulosa sunt, qd̄ est cōtra tot viros, aut sunt eoꝝ aliq̄ a deo, vt miracula: aut a dęmonib⁹: vt phātasmata. Sz quęres cur hoꝝ nihil Aris. aut alij boni pipathetici memint̄: An vel qꝛ hoꝝ aliq̄ fabulosa pñtauerūt, aliq̄ v̄o quę ad physicas cās reducē poterāt, reliquerūt tanq̄ nota: aut qꝛ pbabile, credibile ꝛ sciētificū differūt apud pipatheticos. Credibile eīz. i. apud Ari. in rhetoricis, qd̄ paucis vel vni visum est, approbatis tm̄: vt miraculū: pbabile autez qd̄ oibus vel plurib⁹ apparet: vt mūduz esse factū. Sciētificum v̄o, qd̄ vel sensib⁹ ꝯstat, vel ijs, quę a sensibus deducta sunt, origiñē traxerūt: vt solez esse maiorē ipsa tellure. Quia igit̄ Ari. in his libris, quos de diuinis, aut de nā ꝯfecit, aut de morib⁹ ꝯscripsit, solū aut pbabilia: aut sciētifica attigit: iure ea ptermittē debebat, quoꝝ physicas, aut pbabiles cās assignare nō poterat. Pretermisit igit̄ ea oia, quoꝝ cās nāles nemo assignare pōt, vt miracula, ꝛ ea oia, quoꝝ causę dęmones sunt. Utrum v̄o illa crediderit, credo q̄ sic: nā in suis libris multa narrauit, quoꝝ cās nō assignat, vt illud in lemno insula Cypri: ꝛ in libris de re domestica vota dijs fecit, quę non fecisset, nisi eos aliqd pter nām, vel supra nāz posse facē credidisset: Legit̄ etiā euz pro discipulo erexisse statuas: ꝛ alia cōplura: vnde mihi ꝯsonū est eum hęc credidisse: quoꝝ cum cās physicas assignare nō poterat, a libris sciētificis hęc reiecisse iure debuerat: hacten⁹ de miraculis. ₵ De somnijs v̄o silr rōne Pōpo. nō pipathetice loquit̄: qnquidē nec a deo, nec ab deoꝝ aliq̄ ipa pficisci posse libello de somno pbat Ari. ex eo videlz q̄ bruta somniāt, indocti quoqz, ꝛ opiliones abiectissimiqz hoies: qbus (vt ingt) ridiculū est credere ꝛ deo ipso vel deoꝝ aliquo somnia imitti. Propterea decernit ea euenire aut ex ea alteratiōe: quę nr̄is accidit corpibus: aut ex ea affectiōe: quę alę ꝯtingit: ita vt oia somnia sint aut aialia: vtpote, quę ex alę affectu accidūt: aut nālia: quę ex corpalib⁹ motib⁹, alterationibusq̧ pficiscunt̄. Asserit aūt hęc nōnunq̄ temere, atq̧ fortuita veri qcq̄ dicere. Probat aūt ex eo, qꝛ somniorū genera tria sunt: qa aut caꝝ rerū: quę puident̄ causę: aut earum, quę puident̄ signa: aut fortuita: vnde illud Arcaduz Ari. fortuitū fuisse diceret: sicqz cętera id genus. Uerū de his in libello nr̄o de somnijs cōplura diximus: nūc v̄o satis sit nobis demōstrasse Pōpo. pipathetice nō esse locutū, qui tātuz pipathetice pfitet̄. Quid v̄o pro virtate christiana asserēdum sit, eo libello demōstrauimus: vbi cōplura somnia eē quasi iter pphias enumerāda, dilucidauimus: verū cuz nūc de somnijs nō sit nr̄a disputatio: hęc sufficiāt. ₵ Ex his appet illud qd̄ de dęmoniacis dicit Pōpo. lz pro pte esse bn̄ dictū: nō tm̄ oino: qngdē aliqua visa sunt de eis: quę nec ad hūorez melācholicū: nec ad morbum, nec ad cęlestes subas reduci pñt. Propterea dōm Aris. illa approbasse, quoꝝ nāles cās potuit assignare: ꝛ hęc iter sciētifica collocauit, cętera, quoꝝ causę nāles nō sunt: inter credita reposuit: quoꝝ narratiōe tm̄ ꝯtētus fuit. Cętera v̄o: quę contra se facta, refutauit, non sunt magni ponderis: de rationibus ergo cōtra se factis, hęc sufficiant.

₵ Uera opinio de aia intellectiua, ꝛ physice ꝛ peripathetice asserta. Cap. LVIII.

Restat ergo, vt dicamus qd de ipsa aia sentimus: ꝛ qdez physice, ꝛ pipathetice: sic.n. loqmur nūc. Dicamus ergo p̄ itellectualē aiam nō eē factaz ante corpora, nec tpe nec ęternitate corpa pcedē. hoc ex his, quę lib. de aialibus diximus: pspicuū est: dicebat.n. oēs aias potētia pcedere, actu v̄o nullā: pterea dicebat aiam nullā hēe operatione ante corpa: qm̄ si aliquā hēet: illa eēt ipm itelligē: at itelligē hēe nō pōt, nisi ex phātasmatibus: vt p̄ de aia dicebat: nō g̃ pōt pesse separata. ꝑ. Si aia esset ante corpus, aut pfuisset separata, aut migraret de corpore in corpus: separata qdē pesse nō pōt, aliogn sine phantasmate itellexisset, aut pfuisset ociosa, nec migrare pōt de corpore in corpus, qa tūc, vt Ari. deducit, eēt mortuoꝝ resurrectio: quā Ari. negat p̄ de aia lib. ꝑ. 2° de aia Ari. quasi corollarie cōmēdat eos qui aiam nō eē sine corpe dicebāt s. tpe, vel ęternitate pexistētē corpi: nam hoc ꝯcesso: posset accipe qdlibet corpus: at dictū est ipsam eē actū certi corpis. ꝑ. 12° pme phie, pbat nullā formā eē factā ante eius cōpositū: qa lz effectrix cā pcedat effectuz, formalis v̄o est simul cuz suo effectu. Sic igit̄ dicamus itellectualē aiam nō eē factā ante eius corpus. Scdo dicamus eaz eē formā in mā existētē: ꝛ qdē corpus humanū informātē. Dicebat enim Ari. in lib. de aialib⁹ ipsam vltimo loco aduenire: vt finē vltimū in vniuersa hois gñatiōe. ꝑ. 2° de aia lib. Aris. fecit hāc ꝯñtiā, aia est hoc, quo viuimus, ꝛ sentimus, ꝛ itelligimus pmo: ergo erit quędam ratio, ꝛ spēs: vbi pz eum vlr esse locutū de omni aia: nō.n. video cur de sensitiua ratio valeat: ꝛ nō de intellectiua: nullibi enim Ari. pbauit sensitiuā eē formā nr̄am: nisi qa ea pmo mouemur, ꝛ sentimus: ergo ꝛ intellectiua erit forma nr̄a: qa illa etiā pmo itelligimus. ꝑ. Hac via negata: nulla via pbari posset esse dabilez aliquā aiaz aliqd corpus informātē.

1° de hystoria. Cap. 20°.

p̄ᵐ d̃ aia

Tex.c.12

T.cō.26.

Tex.c.17

T.cō.24.

informātē:nam siqua eēt:illa eēt,qa ipa per se p̄mo opa/remur:modo hęc via nō argueret aiam nō eē formā informātē:nam nos per se p̄mo itelligimus:ꝛ nō per itellectū,qui est nr̄a forma informās: verū de hoc in 3° lib.aie multa diximus in cōmentarys quę nuprime scribimus.
3m Tertio dicamus ipsam ex semine non venire:accederet eiz intrinsecus:cuius ꝫriū Ari.ꝓbauit ex ipso itelligere: quę est opatio nō corporalis.Si igit̄ est facta,ꝛ nō itrin/
4m secus:ergo de nouo creata:vt supius fuit deductū. Quarto dicamus ipsam nō mori cum corpe:qnimmo separata post obituz remanet.nam eius actio est intellige:qd lz egeat corpore cum fit:nō enim facta est cūz notionibus: tñ postq̄ ipm intelligere factū est:nō amplius aia per se eget corpore:hoc idez ex alio pz,qa accedit extrinsecus, ergo corruptione corpis nō morit̄. Quinto ꝛ vltimo dicamus ipsam pro numero corporuz multiplicari:qnimmo nec ipsa,nec itellect⁹ vnus numero oiuz est. Hoc ex vbis Aris.pz:qa cum aia itellectiua sit vltimus finis humanę gn̄ationis,nō pōt eē vnus numero finis tot gn̄ationum. P̄.Cum sit forma iformās corpus,oium hoiuz erit vnū numero eē simpl̄r.hęc physice ꝛ pipathetice. An vo hęc sint Platonice dicta:lōgum eēt differē:Eusebius.n.Pāphilus dicit:Platonē de aia nō eē sibi ꝯstātē:cum aliqñ eas de corpore in corpus migrare asserat,vt in fine Timęi:aliquādo creatas eē dicit a dys peccādis: aliquādo mortalem,immortalem vo plerūqz:propterea quę ipse voluerit. In fine dicemus.

C Primus modus refutādi potissimaz Pōpoñ.suppositionem:vbi an anima intelligere possit sine phantasmate:iterum disputatur. Cap. LIX.

Post hęc restat refellere Pōpo.rōnes,qbus mortalitatē ꝓbabat:ꝛ p̄mo illā suppōnez:in qua ois rōnuz vis ꝯsistit,ꝙ videlz sine phātasmate aia nō itelligit:quare si post mortez remaneret:ociosa remaneret:ꝯtra hāc dicamus:ꝙ ꝯcesso sibi aiam ſm Arist.intellige nō posse sine phātasmate:minus malū est,ꝛ minus cōtra physicas rōnes asserere ipsam eē imortalē:qm̄ ex hoc nō seqtur nisi Arist.sibiipsi ꝫdicere:qd nō dz videri absurdū:cum ipse nullibi de imortalitate per se disputauit:quare solū seqtur Arist.nō sibiipsi ꝯstare:qd minus turpe est,q̄ dicere aiam cum corpe mori:qñquidē cōplura Ari.decreta immortalitatē ꝓbāt,q̄ mortalitatē. Ulterius dico ꝙ min⁹ cōtra physicas rōnes est asserē ipsam remanē ociosam: q̄ cum corpe mori:vnde si teneremus ſm Ari.aiaz nullo pacto intellige posse sine phātasmate,ꝛ ipsam eē imortalē:seqtur aias ipsas post mortē remanē ociosas:qꝛ sine ppryss opationib⁹.Cōcedē aūt finita vel infinita indiuidua alicuius spēi frustra eē:modo nō de tota specie cōcedat̄:nō est ꝯtra physicas rōnes:hoi nāqz phi asserūt centrales terrę ptes eē corruptibiles,quę nunq̄ corrūpent̄: ꝛ tñ appetit⁹ corruptionis nō est frustra:qm̄ in specie saluari pōt. P̄. Forma ignis aliqua est infinito tpe futuro gn̄abilis:quę nunq̄ gn̄abit̄:ꝛ tñ nō est frustra. Sufficit enim vt aliqua sui spēi gn̄etur. Sic igit̄ indiuidua eē frustra,modo tota spēs nō sit frustra:ꝓhibet nihil,Animas itaqz nō oēs eē frustra ꝯcedi pōt,modo semp aliqua aia attingat opationē sibi nālez:vt est in casu nr̄o.Semp.n. aliqua aia in corpore est,quę itelligit: ꝛ semp aliqua aia est,vtpote separata:quę nihil intelligit.ergo aliquas aias frustra esse,vtpote separatas,nō est ꝯtra physicas rationes. At dicere intellectiuā aiaz mori cum corpore,est cōtra physicas rōnes,vt visum est:quare minus malū erit cōcedere aias frustra esse ſm indiuiduū,q̄ eas mori cuz corporib⁹.Accedit ꝙ sanctissimi doctores hoc nō abhorrēt,de his aiabus:quę remāserūt post obitum eorū corpoꝝ:quę in vtero corrupta fuerūt. Hę enim aię cūz nihil in corpibus intellexerūt,nihil,vt arbitror,itelligēt post obituz,nisi aliqua deo pmittēte:aut supiore substātia reuelāte:aut per alium modū. P̄. Aię maleficoꝝ hominū beatitudine p̄uātur ppetuo: quā nāli desiderio appetūt: ergo frustra sunt:cuz nunq̄ ad finē ad quē istitutę sunt, vēturę sunt:ergo ꝓhibet nihil illas frustrari:modo aliquę in specie sint,quę finem illū attingāt. Quare dicere aias separatas frustra esse vel aliquas tales:nō est ꝯtra physicas rōnes:modo nō de oibus in tota specie hoc cōcedat̄.At dicere animas cum eoꝝ corpibus mori,ꝛ ꝯtra physicas,ꝛ cōtra catholicas rationes esse videtur.hactenus de primo modo.

C Secūdus modus,quo refutat̄ eadē suppositio.ꝛ iterū disputat̄ an aia possit sine phātasmate itellige. Cap.LX.

Hactenus pro opinione,nūc pro vitate dicendū erit. Aiaduersione ergo dignū de ipso intelligere Ari.dissentire a Platone,naz Plato voluit intellige in nobis,accedere intrinsecus,vtpote per spēs aię inatas,iuxta quez modū phātasma nō reqritur ad intellectionē aię,sed ad intellige nostrū:qd est quoddā reminisci. Nō enim ſm Platonez intellige causat̄ a rebus sensibilib⁹,sed est aię cōnatū:at nos ex phātasmatibus reminiscimur. Scdm Aris.aia nō intelligit sine phātasmatib⁹,nō enim in illa fieri potest alicuius rei spēs,aut itellectio,aut notio,nisi phātasma in ipsa spēm fecerit,aut notionez,aut aliqd in ea genuerit,per qd aia quasi actuata,ꝛ specificata,reducat se ad intelligēdū: vt Simplicius ait in post p̄dicamētis. Uñ doctissimus Simplicius in postp̄dicamētis imaginat̄ aiam pati aliqd ab externo motore:qd Aris.ex eo, Ceplo de actione.
qꝛ talis externus motor est in vtute phantastica:phantasma appellat. Istud vo qd a phantasmate patit̄:Themistius noesem aliqñ appellat,aliqñ noema,Ari.nūc spēz, nūc formā,nūc notionē:hac aia ipsa reddit̄ actuata,quę postq̄ sic affecta,actuata est,elicit suū itelligere,ꝛ iudicat per talē spēm:hoc vbiqz Ari.appellat intellige: ꝓpterea dicit aiam nequaq̄ itelligere sine phātasmate,quatenus ab illo accepit formā,atqz actū,e quo actuata intelligit atqz eius opationē eligit,hęc Simplicius:qua rōne fit,vt phātasma non sit necessariū tanq̄ causa imediata ad ipm itelligere:vt arbitrat̄ Pōpo.sed tanq̄ causa mediata:quę ꝯcurrit ad gn̄ationē p̄mi actus,quę est forma aię. Utruz vo postq̄ talis p̄mus actus fact⁹ est in aia:aia possit itelligere sine phātasmate,supius declarauimus. Diximus.n.phātasma eē nec̄iuz per accidēs.qꝛ pro itelligere ipius aię duz est in corpe. Cū.n.aia est in corpe:ipsa nec̄io vtutib⁹ sensitiuis ꝯnectit̄: ꝓpterea itellige nō pōt, qn itelligat vl̄e in singulari phātasiato:ꝛ ita nō sine phātasmate. At pro intellige aię actuatę in se,vt aia actuata est,nō est nec̄ium:qm̄,vt recte Simplici⁹ inqt,aia actuata ab eo,qd a sensibilib⁹ accepit,qcqd illud sit,hz id oē: quo pōt eius actū per se elicē.quare phātasma eē nec̄iuz ipsi aię pro eius itellectiōe,bifariā itelligi pōt,aut quatenus aia nōduz aliqd accepit a sensibilib⁹,aut q̄tenus aia effecta est in actu a sensibilibus:p̄ mō aia sine phātasmatib⁹ nequaq̄ itelliget:cuius ꝫriū Plato autumat:qui voluit aiam in illo p̄ori in quo p̄cedit corpus,ꝛ in quo nihil accepit a sensibilib⁹,itellige,vtpote per spēs inatas. Secūdo vo modo.s.quatenus a sensibilib⁹ actuata est,bifariā intelligi pōt,aut simpl̄r,vt aia actuata,ꝛ sic non eget phātasmate:qm̄,vt Simplici⁹ dicit,habet id omne:quo suū actū elicere pōt.aut,vt corpori vnita,ꝛ sic elicere nō pōt eius actū sine phātasmate,hoc est,qn obm vl̄e intel/

ligat in singulari phātasiato: ꝛ qn sensus iterni actu operenŕ. Hoc aūt, vt diximus, accidit aię actuatę vt actuata est. Unde vt visus colores ꝑcipe non pōt, sine pariete, lꝫ parietē nō ꝑcipiat: sic aīa corpori vnita vlīa ꝑcipe nō potest, sine phātasmatibus: in qbus sunt: lꝫ nō necīo phātasmata ꝑcipiat. Ex his apparet ꝑpulchre quatenus aīa nequaq̄ sine phātasmate intelligē pōt, qm̄ elicere non pōt eius actum, qn aliqd accepit ab ipsis phātasmatibus. pꝫ insuꝑ recte Ari. argumētatū esse ↄtra Platonē, si nullus operū est aię ꝓpriū: ipsa nō pōt eē separata hoc est facta ante corpus: vt Plato dicit: lꝫ in futurū possit esse separata. Qm̄ vo nullū operū ꝓpriū sit, ex eo pꝫ: q2 intelligē aut phātasia est, aut nō sine phātasia: qm̄ aīa nō pōt elicere suū actum, nisi ꝑaffecta ab ipso phātasmate: quę oīa cuꝫ Pōponī. nō recte ꝑlibrasset, detrusus est ad opiniones illam falsam. Utrū vo aīa a phātasmatibus accipiat actū p̄m sine ↄcursu agētis intellect⁹, ꝛ ad qd necīum sit itellectus agēs, in Cōmētarijs de aīa: quę nuꝑime ↄficimus, ꝑpulchre disputauimus. Nūc vo pro veritate satis sit nobis asserere aīam itelligē nō posse, ẜm Arist. sine phātasmatibus hoc est, qn aliqd accepit a phantasmatib⁹: quo accepto ipsa eliciat actū suū. Utrū vo possit intelligē per aliū modū ꝛ in corꝑe, ꝛ post mortē, Postea dicemus.

Soluitur p̄ma ratio, ꝛ declaratur quomodo anima sit actus corporis. Cap. LXI.

IJs dilucidatis, nūc ad rōnes Pōpo. accedamus, Argumētaŕ ergo p̄mo: Aīa est act⁹ corporis, ergo in oꝑando depēdet a corpore. vbi pꝫ p̄mo eius arg^m nō valere: qm̄quidē quęlibet cęli aīa est actus cęli: quę tn̄ in itelligēdo a cęlo nō dependet, nec, vt a subiecto: nec vt ab obiecto: ꝓpterea aladuersione dignū formā aliquā actuꝫ corꝑis esse, posse bifariā intelligi, aut depēdēter: aut independēter: dependēter qdeꝫ, hę formę sunt corporis act⁹: quę ab ipso corꝑe dependēt in esse, ꝛ ↄseruari: vt ęlemētarię formę, ꝛ cęterę id genus: ꝛ tales formę in oꝑando depēdent a corpore ꝛ vt a subiecto, ꝛ vt ab obiecto. Independēter vo hę formę sunt, e qbus corpus qdeꝫ depēdet, ipsę vo a corpore minime: vt cęloꝝ, ꝛ hominū aię: ꝛ tales in oꝑando a corꝑe per se nō depēdēt, nec vt a subiecto: nec vt ab obiecto. Per accidēs vo depēdere p̄nt, saltē aię hoīum, quę dum sunt actus corꝑis ab illo dependēt, vt ab obiecto: p̄nt etiā depēdere a corpore in acqsitione p̄mi actus, quo reddanŕ actuatę, ꝛ ꝑfectę in eliciēdo ẜm actū, vt dictū est. patet ergo quatenus p̄ma Pōpo. ratio nō cogit, ꝛ q̄ūo itellectiua ipsa aīa actus est corꝑis quasi ęquoce: veluti cęli aīa est cęli actus: vt dicebat Auer.

Refutaŕ 2ª Pōponī. ratio ꝛ declaraŕ quo modo intelligere per phantasma est essentiale, ꝛ quo modo accidentale animę. Cap. LXII.

PReterea argumētaŕ, aīa itelligit per phantasma, igiŕ hic intelligendi modus erit aię, aut eēntialis, aut accidētalis: ꝛ si accidentalis alius erit eēntialis: qui nō videtur. Diximus suꝑius aīam itelligē per phātasma, vt Simplicius dicebat, quātuꝫ ad acqsitionē spērum itelligibiliū: nō aūt postq̄ eas acqsiuit: naꝫ postq̄ aīa accepit spēs a phātasmatibus, ipsa sic actuata pōt elicere actum suū. Diximus etiā ipsam postq̄ spēs acqsiuit dum est in corꝑe: egere phātasmate eo modo quo visus ꝑcipiēdo colores eget pariete: nam vt colores eē nō p̄nt sine pariete: ita vlīa sine phātasmatibus: quę sunt singularia phātasiate extrīa in corꝑe: q2 vt visus ꝑcipit colores in pariete: ꝛ parietē tūc nō ꝑcipit: sic aīa ꝑcipit vlīa in phātasmatib⁹: ꝛ illa nō ꝑcipit: ergo sicut visus nō videt sine pariete: ita aīa dū est in corpore: non itelligit sine phātasmate. Absolute tn̄ aīa postq̄ species acqsiuit, pōt intelligē sine phātasmate: est tn̄ hęc dr̄ia q aīa in corpore existēs aliq̄ corporali nō eget, qd ad itelligēdū simul cuꝫ itellectu sit p̄n^m itellectualis oꝑationis: sicut in visu accidit: nō. n. visionis p̄n^m est visus tm̄: sed oculus: qui ex visu, ꝛ pupilla ↄstat, Si vo itelligere per phātasma nō est eēntialis aię itelligēdi modus: sed accidētalis: pꝫ q eēntialis modus erit per spēs: nō. n. aīa intelligē pōt sine spēbus: aut quas accepit a phātasmatibus: aut quas accepit aliūde, vt catholici asserūt. Ari. aūt voluit eēntialē itelligēdi modū ꝛ aię ꝓpriū quo ipsa eētia nālia itelligit eē per spēs a phātasmatib⁹ acqsitas, Plato vo per spēs, cuꝫ aīa inatas. Catholici vo per spēs aut a phātasmatib⁹ acceptas, aut aliūde influxas: verum de hoꝝ differētia nūc satis: quia postea plura dicemus.

Refutaŕ 3ª ratio, ꝛ declaraŕ aīaꝫ nō itelligere nisi per vnum intelligēdi modū ẜm Ari. Cap. LXIII.

PReterea argumētabaŕ, vni⁹ eēntię vnus est oꝑandi modus: at aię vna est eēntia, ergo nō pōt itelligē nisi per phātasma. Sed ex his pꝫ hāc rōnē friuolā eē: diximus. n. nō itelligere aīaꝫ, nisi per vnū modū. s. per spēs rerū: quas itelligit: siue illę sint acceptę a phātasmatib⁹: siue aliūde influxę. Diximus ēt aīaꝫ nō itelligē nisi per vnū modū. s. quatenus itelligibilia actu sunt itellecta: siue illa actu intellecta sint recepta a rebus: siue aliūde, vt posteri⁹ dicemus: tn̄ aīa cum sit vni⁹ simplicis eēntię: nō nisi per vnū itelligēdi modū itelligit, qa qcqd intelligit, intelligē videŕ, quatenus est in actu. Hic eniꝫ est ꝓprius: ꝛ eēntialis eius oꝑandi modus: de quo suꝑius diximus.

Refutaŕ 4ª ratio: ꝛ exponiŕ quatenus aīa nunq̄ mutat suum intelligēdi modum siue ipsa sit in corpore: siue extra corpus. Cap. LXIIII.

ARgumētaŕ insuꝑ: si aīa post morteꝫ intelligit sine phātasmate: mutaret suuꝫ itelligēdi modū: ꝛ itelligeret, veluti sub̄a separata cęlestis intelligit. Sed in hac rōne dupl̄r erratur: p̄mo q2 aīa semꝑ seruat suū intelligēdi modū: qui est itelligē omne, quod itelligit, vt est in actu: vndecūq̄ illud actu sit. Cuꝫ. n. est in corpore: nō itelligit qd itelligit, nisi quatenus illud est in actu: ꝛ postq̄ est extra corpus, sil̄r nō intelligit, qd intelligit, nisi illud actu sit, ꝛ dum deū beatifice intelligit, eodē modo itelligit deū, vt actu itelligibile est, ergo suū itelligēdi modū nunq̄ mutat. Scd̄s error est, quia dato q hic itelligēdi modus sit dei: ꝛ ceteroꝝ itellectuū: nō ꝓpterea aīa nr̄a est deus, aut aliqs alioꝝ intellectuū: qm̄ hūc itelligēdi modū deus hꝫ per eēntiā ꝓpriā. Omne. n. qd deus itelligit, per eēntiam eius itelligit, cęteri itellect⁹ hūc itelligēdi modū h̄nt nullatenus depēdēdo a reb⁹: at aīa nr̄a aliq̄ modo dependet a rebus: nō. n. intelligē pōt res, māles: nisi accepit spēs a phātasmatib⁹: nec res diuinas intuitiue atq̄ btifice: nisi accepit aliqd a rebus: quo attollaŕ ad beatificam itellectionē, vt suꝑius diximus: ergo ęquoce quasi hic modus intelligēdi est aię, ꝛ cęteroꝝ intellectuum.

Refutaŕ 5ª ratio: ꝛ declaraŕ per signū quaten⁹ aīa pōt itelligē aliqn̄ sine phātasmate. Cap. LXV.

ARgumētabiŕ etiā per nullū nāle signū euidēs sciri pōt aīam hr̄e aliū itelligēdi modū q̄ per phātasma: g̃ nālis ph̄us illud ponere nō dꝫ. Patet aūt nos posse itelligē sine phātasmate duplici exꝑimēto: altero qdeꝫ: quo nos exꝑimur itelligē simpl̄r vlīa: quę actu itelligunŕ sine mā: ꝛ oib⁹ māę ↄditiōib⁹. Ex h̄ n. scimus itellm̄ n̄m nō depēdē

nō depēdē a mā, vel corpore, vt a subiecto, ex quo: qua-
re ex hoc scimus ipsam posse remanē sine eius subiecto:
in quo est: quo ɔcesso: scimus ipsam hře post hoc aliquaȝ
opationem, aliogn ociosa remaneret: altero vō, quo nos
expimur velle in ɔiū illiº: ad qḋ nos mouet corpus. Uo
lumus.n. aliqñ ea: ad quoꝝ ɔiuȝ nos impellit corpus: qḋ
nō eēt, nisi aīa esset per eēntiā ab illo libera: quo ɔcesso/
scimus ipsam posse remanē sine illo: ꝛ cum nō sine opa-
tione: pȝ nos bonis expimētis posse scire aīam hře aliuȝ
itelligēdi modū, q̄ȝ per phātasma. Dicebamus.n. moduȝ
eēntialē aīę eē itelligē, qḋ itelligit, quatenus est in actu:
hūc.n. modū semꝑ seruat, quouis modo ipsa repiaī.

Refutatur 6ª ratio, ꝛ declaratur quatenus anima se-
parata nō remanet sine corpore: ꝛ quatenus remanet si-
ne corpore. Cap. LXVI.

PReterea argumētaī: Ari. nullaȝ posuit intel-
ligētiā sine corpore: quanto minus aīam: quę
est minus separabilis: hoc argumento pręce-
Nicoletti opinio. ptor noster Nicolettus Theatinus in eo libel
lo: queȝ de immortalitate aīę ɔscripsit, asserit
aīaȝ post mortē vnius corpis, effici formā alterius. Ima
ginabaī eniȝ pᵐ instās iformationis noui corporis, eē pᵐ
nō esse p̄oris corporis: nō eniȝ poterat credere Ari. velle
aīaȝ posse remanē sine corpore: cuȝ nec ponat aliquā in-
telligentiā sine illo, lōge separabiliorē. Sed hęc positio,
Cap.50: salua pace tāti viri: est cōtra ea: quę supius diximus. Di-
cebamus.n. oēs aīas solū potētia corpora p̄cedē: actu vō
nullā: qḋ Ari. signo ꝓbauit, qa nullā habet opationē an-
te corpora: p̄terea tūc aīa eēt mobilis, vt p̄mo de aīa de-
ducit Ari. Pꝫ. Ari. 2º de aīa cōmēdat eos: qui aīam nō eē
sine corpore dicebāt. s. tpe aut ęternitate p̄existēteȝ: nam
hoc ɔcesso: posset accipe qḋlibet corpus. Pꝫ. 12º p̄mę phię
ꝓbat nullā formā factā esse ante eius cōpositū: qꝛ lȝ effe
ctrix cā suū effectū p̄cedat: formalis vō est simul cuȝ suo
effectu. Alia etiā multa ɔtra hāc opinionē ꝓbauimus in
li°3 trac. p̄mo. lib. de intellectu. Dicamus ḡ nūc, q̄ nec opinio vera est:
nec argᵐ cogit. Nam post obituȝ sui corpis, duplr̄ rema-
net in corpe, vno modo habitudine: ꝛ hoc pacto aīa post
obitū eius corpis remanet in eodē corpore, nō per actua-
lē illius corporis iformationē. sed per habitualē, siue ha-
bitudinalē, vt Plato exponit in lib. Gorgię circa finem.
Remanet.n. post obitū semꝑ forma, quę pōt idē corpus
numero iformare. Sed dices cur, aliqñ nō informabit,
Tex.c.41 Plato ɔcessit aīam aliqñ redituraī. Arist. negat in lib. de
aīa ꝛ lib. de gñatiōe, ꝛ in lib. p̄dicamētoꝝ: qꝛ deficit agēs
potēs idē numero corpus facere. Sed dices ergo frustra
erit habitudo: lȝ de re hac cōplura in lib. de cęlo p̄mo di-
ximus: nūc raptim dicimus nō eē absurdū aīam eē vni-
bilē: quę nunq̄ȝ vniē ſm Aris. modo aliqua in specie sit
semꝑ vnita. Scḋm eiȝ Ari. ęternus est mūdus, ideo sem-
per aliqua aīa est corpi vnita. pȝ ergo aīaȝ post obitū cor
poris remanē semꝑ in eodē corpore habitudine. Sed di
ces cur itelligētia nō pōt esse actu sine cęlo: aīa vō pōt si-
ne suo corpore ſm Arist. pōt cā reddi ex eo: qꝛ in necessa-
rijs possibile est necīam, ꝛ in sempiternis posse est esse: ꝛ
Côm.34 melius est necīuȝ ſm Aris. 2º de cęlo lib. quare cum cęlū
sit ęternū: si pōt sibi intelligētia esse vnita: erit sibi necīo
vnita. At in nobis non est ita: corpus.n. mortale est, ideo
lȝ post morteȝ illa aīa sit vnibilis: non ꝓpterea est actu ꝛ
necīo vnita: cęlestis ergo aīa cęlo necīo vniē necessitate
subiecti: nō aūt necessitate aīę: at aīa nr̄a nec necessitate
subiecti: nec necessitate aīę. Est.n. aīę nr̄ę subiectū corru-
ptibile: ꝛ aīa nō necīo a corpore ipso dependēs. Scḋo vō
modo aīa post obitum sui corporis, remanet in corpore,
ꝛ quidē actu. Nō tamē in eodeȝ corpore; sed in stella cō-
pari vel alio corpore. In illo enim corpore assistit, ꝛ in eo
sua fruitur opatione, Utrū vō hoc sit pipatheticū: ꝛ quo
signo possit ipse pipatheticus hoc depēdere: ꝛ qd sit stel-
la cōpar, posterius dicemus. Nūc vō pȝ Arist. nullā for-
mam posuisse sine corpore simplr̄ separatā: qn aut actu,
aut habitudine illa sit in certo cōstituto corpore: qḋ puto
esse pipatheticū, vt Arist. ipse 12º p̄mę phię apte testaī: Tex.c.17
ꝛ ratio dictat. Est enim aliqua aīa quę ꝓpter se nō est se-
parabilis: vt sensitiua: ꝛ vegetatiua: aliqua quę ꝓpter se
est separabilis, ꝓpter subm̄ iseparabilis: ergo erit aliqua
quę ꝓpter vtrūq̄ȝ erit separabilis: talis est intellectiua.
Hęc enim qꝛ itellectiua: separabilis est, ꝛ qꝛ corpus eius
mortale: etiā erit separabilis. Illę ergo extremę iseparа-
biles sunt actu: altera, qꝛ sua nā depēdet a corpore: alte-
ra, qꝛ eius corpus semꝑ depēdet ab ipsa: ergo media, cuȝ
nec ipsa ab eius corpore necīo depēdeat, nec suū corpus
semꝑ ab ipsa: erit actu qdeȝ aliqñ separata. Habitudine
vō semꝑ alicuius corpis actº: quā expōneȝ bonus Sim-
plicius ꝑpulchre notauit in definitiōe data de aīa, dicēs
itellectiuā aīam esse actum corporis per se ſm habitudi-
nem: nō autem ſm actum.

Refutatur 7ª ratio: ꝛ exponiē si est absurdum esse infi
nitum in actu. Cap. LXVII.

PReterea argumentaī: q̄ data aīę imortalita-
te: cū mūdus sit ęternus, ꝛ hoīes ęterni in spe-
cie per successionē: erūt aīę post mortē hoīum
ifinitę. Hoc argumētū in lib. de itellectu ple-
ne est disputatuȝ. Nūc vō dicamus Egidium
Romanū viruȝ doctissimū dixisse hoc argumētū eē no-
uum: nec erat tpe Arist. aliquo pacto notū: nam si fuisset
notū: Arist. nō opinatꝰ eēt mūdi ęternitatē: qḋ vō nō fue-
rit notū: ex eo testaī: qꝛ nec tēpore Auer. erat notum: qui
fuit quasi sibi coętaneus. Si enim fuisset notū tpe Auer.
ille hoc induxisset ad ꝓbādum aīę vnitatē. Propter hęc
bonus Egidius tanq̄ȝ minus malū ɔcedit Arist. sibi ɔdi-
cere. Ego vō dico hoc argumētū fuisse notum tpe Auer.
Naȝ lib. destructio destructionū disputatiōe p̄ma Auer. In sol.du
hoc argumētū ad verbū fecit: vt eo loco notaui. Scḋo di bij.7.
co Arist. nō sibi esse ɔriuȝ, nam vt diuus expositor Tho-
mas ingt, Aris. ꝓbauit infinitū nō eē in corpibus, vel in
numeris, aut in numeroꝝ spēbus: quę causanē ex diuisi-
one corpis: nam ɔcesso tali, vel his ifinitis: nihil eēt p̄ter
hę, vt Arist. ꝓbat: at in rebus incorpeis Ari. nō negat in-
finitū actu esse: ꝛ spēs numeroꝝ eē actu ifinitas: quia ex
hoc nullū seqtur eoꝝ absurdoꝝ: quę Aris. deducit, vt 2º
de itellectu lib. plenius legere poteris. Alij vō phię Aris.
nō ignari dixerūt in rebus incorpeis actu ifinitū eē pos-
se, imo de facto eē, actualitate entis. Nō aūt actualitate
acceptionis: qm̄ nō tot aīę accipi possunt, qn plures sem-
per restent accipiendę: sed quātum hęc valeant: libro de
intellectu diximus.

Refutaī 8ª ratio: ꝛ ostēdiē aīaȝ eē mediā: lȝ aliquādo
possit itelligē sine phātasmate. Cap. LXVIII.

PReterea argumētabaī: est forma: cuiº opa-
tio est sine corpore simplr̄. s. tanq̄ȝ obiecto, ꝛ
subiecto: ꝛ daī forma cuius opatio est cum
corpe vtroq̄ȝ modo: ḡ daī media, cuius opa-
tio est sine corpe vt subiecto: ꝛ nō sine corpo
re, vt obiecto. Nos vō dicimus debitū naturę ordinē eē,
q̄ deī forma: cuius opatio nec e corpore incipit, nec per
corpus expleī: vt cęlestes aīę: daī ꝛ forma: cuius opatio
incipit a corpe, ꝛ per corpus expleī: vt sunt māles quę-
uis. daī ꝛ media: cuius opatio a corpe incipit: non tm̄ ex-
pletur per corpus: vt itellectiua aīa: cuius itelligē ꝛ velle
a corpore incipiūt. Nō auteȝ expleнē per corpus: nec per-

aliquā corporis partē. Hoc pacto ordo debit⁹ est, ⁊ possibilis, vt rōnes demonstrāt, illo modo, vt ipse constituit. Ordo nō est possibilis: vt pulchre superius diximus.

¶ Refutatur 9ᵃ ratio, ⁊ declarat̄ quō aīa separata est hoc aliqd, ⁊ per se subsistens. Cap. LXIX.

Preterea argumētabat̄: si aīa post mortē remaneret, ipa eēt per se subsistēs, ⁊ hoc aliqd: quo cōcesso nō erit forma: quia cōpositum est per se subsistens, ⁊ hoc aliqd. Sed hoc arg͠m nō cogit: petit tñ magnā qōnem, an. s. aīa sit per se subsistēs, ⁊ hoc aliqd: ex eo. n. qꝛ forma est, hoc aliquid eē nō pōt. P̄. Si anima est hoc aliqd, ⁊ per se subsistēs: erit quoddā indiuiduū, ⁊ qdē in specie cōpletū: quo ꝯcesso: tūc corpus eēt ei supaduentitiū, ⁊ accidētale, aut, vt albū parieti, aut nauis ipsi nauclero: ⁊ sic a corpore nō acciperet sue spēi cōplemētū. P̄. Si aīa hoc aliqd, ⁊ per se subsistēs est, nō videt̄ cur corpori debuerit vniri: nā aut illi vniet̄ ꝓpter bonū eius eēntiale, aut accidētale: nō ꝓpter bonū eēntiale: quia tūc sine corpore nō posset per se eē: nec ꝓpter bonū accītale: qꝛ pcipue tale bonū accidētale videret̄ veri noticia: quā humana aīa per sensus accipit: qui sine corpore esse nō pñt: At talē veri notitiā aīa hr̄e pōt, sine sensibus: ⁊ sine corpore, vt pꝫ in his aīabus: que puerorū fuerūt, qui anteq̄ in lucē ederent̄, in vtero mortui fuerūt. He. n. veri notitiā, atq; rerū pfectā cognitionē hr̄e dicunt̄: quā (vt ꝯstat) per sensus nō acceperunt. P̄. Si aīa esset hoc aliqd, ⁊ per se subsistēs, nō eēt forma in alio. P̄. Si humana aīa est hoc aliquid, ⁊ per se subsistēs: aliquā ꝓpriam opatiōem hr̄et. Si enim aliqd operū est ꝓpriū: ipsa erit separata: ergo si ipsa est hoc aliqd, ⁊ per se subsistens: cum ex hoc ipsa sit separata: habebit aliquā ꝓpriā opationem: ꝙ v̓o ipsa nullā ꝓpriā opationem habeat, ex eo pꝫ, qꝛ illa nō esset nisi ipsum itelligere: qd nō sine phātasmate est. Plato in Alcibiade p̄mo, vbi de nā hoīs disputat, arbitrat̄ aīam non solum per se subsistere: sed cōpletam sue spēi nām hr̄e tradit: asserēs hoīem nō cōpositū ex aīa ⁊ corpore esse: sed aliud nihil q̄ aīam vtētem corpore. Imaginat̄ enim ꝙ sicut cytharedus est hō cythara vtens: ⁊ credo hō instrīs, qbus incidit, vtens, ita hō est aīa corpore vtens. Juxta hāc opinionem aīa erit ⁊ per se subsistēs, ⁊ hoc aliqd cōpletū in specie: erit ei ⁊ corpus sibi aduentitiū, vt instrm̄ artifici: erit preterea nō ipsa corpori vnita: sed corpus ipsi, ꝓpter perfectionē nō aīe, sed ipsius corporis. Insup nō est ſm Platonem aīa forma in alio quasi illud informās, vel quasi illi accidēs: sed vtēs: vt nauta naui. P̄. Scd͠m plura aīa habet opationē ꝓpriā: lꝫ aīal humanum nō habeat illā, vt Plotinus dicit: sed hec opinio est reprobata ab Arist. ex eo, qꝛ aīa est actus corpis: quo viuimus. Viuere autē viuētibus est esse. P̄. Si aīa eēt forma corporis vt nauta naui, ⁊ vt cytharedus cythare: tūc aīa nō daret spēm homini: ⁊ aīali ipsi humano: cuius cōtrariū videmus: nam recedente aīa a corpore: illud nō remanet nisi equiuoce. P̄. Si aīa esset in corpore, vt nauta in naui, ⁊ vt cytharedus in cythara: tūc vnio anime ad corpus nō esset nisi accidētalis: quo cōcesso, tūc mors, que est separatio anime a corpore: nō eēt corruptio substātialis: Verū de hac positione volumus hec suffice, qꝛ alibi disputabit̄ lōge diligētius, ⁊ rōnibus euidētiorib⁹. Illud tñ nūc nobis satis sit hāc opinionē nō esse pipatheticā, vt etiam Pōpo. autumat. Alij sunt qui aīam dixerūt esse oino a corpore, qa vel armoniā, vt Empedocles, vel cōplexionem, vt Galenus, vel mixturā, vt Alexāder, vel aliquid eductū ex semine, ⁊ per corpus existēs: vt Pōpon. hī ipsā nec per se esse, nec per se existere, nec per se subsistere, nec esse hoc aliquid dicerēt: sed penitus formā corporis, ⁊ partē eius, qd est hoc aliquid: que opinio reprobata est: nā vna aīe opatio est itelligere vniuersalia abstracta ⁊ a mā: ⁊ a cōditionibus materie: ad qd itelligere nullū corporeū instrumētum cōicat, ita vt sit intelligēdi organum, vt oculus vidēdi. P̄. Alia eius opatio est velle: qd quādoq; est eorū: quorū cōtrariū corpus affectat: ⁊ appetit: que oia signa nobis sunt, ꝙ aīa e corpore nō dependeat: immo sit aliquid ab eo absolutū per se ens, per se existēs: cuius eē corpus participat: habēs ꝓpriā ⁊ peculiarem opationē, ad quā corpus nō est simpliciter necessariū, sed solū pro illius acqsitione, ⁊ pro illius vsu dum ipsa est in corpore. Dicebamus enim corpus nō esse necessariū ad ipm̄ intelligere ſm Simpliciū, nisi pro acqsitione specierū: qbus aīa ipsa reddat̄ potēs elicere actū suū: quādocūq; voluerit. Nō aūt pro eē simpliciter, quādoqdē illis acqsitis: lꝫ ipsa sine phātasmate actum elicere nō possit, dum est in corpore ꝓpter nexū vtriusq;, ⁊ qꝛ dum est in corpore intelligit vniuersale in phātasmate: tñ simplr̄ pōt suū actum elicere sua nā: vnde de facto post mortē elicit, cū nec sibi sint sensus cōnexi: nec intelligat vlia in phantasmatibus: que sunt in corpore. Patet ergo ex ipso itelligere et velle, aīam nō depēdere a corpe, nec esse per corpus, nec existere per corpus, sed potius corpus esse ⁊ existere per aīam, vt 2° lib. de aīa Ari. exposuit. ¶ Sed ad qōnē que querit vtrū aīa per se subsistat, ⁊ sit hoc aliquid, ex his nō apparet respōsio: diuus Thomas, vt potui pcipere in qōnibus de aīa, arbitrat̄ aīam esse hoc aliqd ⁊ quidē per se subsistēs: nō ita, vt habeat in se cōpletā spēm, sed est quasi perficiēs spēm humanā, vt est forma corporis. Et si recte percepi, videt̄ mihi eum voluisse talē distinctionē, ꝙ hoc aliqd, ⁊ per se subsistēs est duplex: alterū qd nec depēdet ab alio, vt a subiecto: ⁊ nec ab ipso aliud, vt a forma: h̄ pacto Socrates, ⁊ Plato: ⁊ omne indiuiduū ex materia, ⁊ forma cōpositū est hoc aliqd, ⁊ per se subsistēs, ⁊ quidē in specie cōpletum: hoc pacto etiam deus est per se subsistēs: quia a nullo depēdet, ⁊ nullius est forma: ⁊ iuxta hūc modū Auer. diceret nullam celestiū animarū esse hoc aliquid, ⁊ per se subsistens: quoniā lꝫ ab eius celo nulla depēdeat, vt a subiecto: tamē celū ab ipsa dependet, vt a forma. Et per hūc modum anima nō est hoc aliquid per se subsistēs, ⁊ in specie cōpletum: quia lꝫ ab eius corpore non dependeat vt a subiecto: tamē eius corpus ab ea dependet, vt a forma perficiēte, ⁊ informāte, Alterum v̓o est hoc aliquid ⁊ per se subsistēs, quod nō depēdet a corpore, vel alioquouis, vt a subiecto: tamē ab ipso corpus vt ab eius forma perficiēte atq; informāte dependet: ⁊ tale lꝫ hoc aliquid per se subsistens dicatur: quatenus est ens simpliciter ſm essentiā eius independens: nō tamē est cōpletum in specie: quoniā est forma sui corporis ⁊ perficiēs, ⁊ ipsū informās. Juxta hūc modū aīa est hoc aliquid ⁊ per se subsistēs: ⁊ quelibet etiā celestis anima: nam nec aīa intellectiua, nec intelligētiarum aliqua depēdet a suo corpore: lꝫ corpus ab ipsa, vt a sua forma depēdere videtur ſm Auer. Quia v̓o hoc tale per se subsistēs perficit corpus, nō est cōpletū in specie. Ad hoc enim vt aliqd dicatur cōpletū in specie, nō modo requiritur, vt ipsum a nullo, vt a subiecto depēdeat, sed vt ab ipso, vt a forma perficiēte, nullū corpus depēdeat. Et qa nō est cōpletum in specie: ideo nō habet operationē, ad quā saltē acqrēdam, vel per accidēs eius corpus, qd pficit, non ꝯcurrat, ideo aīa (lꝫ sit hoc pacto hoc aliqd) ⁊ per se subsistēs, nō habet opationē, qn ad illam aut acqrēdā, aut exercēdā per accñs: aliqñ corpus ꝯcurrat. ¶ Ex his pꝫ dr̄ia iter hoc aliqd p̄ modo, ⁊ 2° modo: nam hoc

nam hoc aliqd primo modo habere pôt opatioñ ꝓpriã a nullo extra se dependentẽ, nec pro fieri, nec pro vsu facti: At hoc aliqd scdo mô saltem pro fieri reqrat id cuius est forma perficiens, pro vsu facti vo, nõ nisi p accidens duz est in illo: dicebamus.n. animã reqrere phãtasmata, ꝛ organa corporea, in qbus phãtasmata sunt, vt colores in pariete, pro acquisitõe specieꝝ: nõ aũt pro electiõe sui actus, nisi dum est in corpore, vel ꝓpter nexum virtutũ: vel qa dum est in corpore nõ intelligit nisi vlĩa in phantasmatibus: quę sunt in corpore. ¶ Ex his vlteri⁹ appet obiecta nõ cogere, primũ quidem nõ: quia nõ est incõueniens animã esse hoc aliqd per se subsistẽs, ꝛ formã corporis: qm̃ nõ est hoc aliqd primo mõ: sed scdo mõ. Scdz etiaz deletur, quia si anima esset hoc aliqd ꝛ per se subsistens primo mõ, esset in specie completũ: esset.n. tũc ſm omnes cõditiones hoc aliqd. Hac rõne pz ꝙ nec corpus aię: nec anima corpori est quid aduentitiũ: qm̃qdem aia est hoc aliqd, ꝛ forma ꝑficiens, vt dictum est. Tertium refutaẽ, qꝛ anima vnitur corpori, ꝛ ꝓpter bonũ corporis essentiale, ꝛ ꝓpter bonũ essentiale compositi ex anima, ꝛ corpore, ꝛ ꝓpter bonũ accidentale aię, quę est notitia veri: Cum vo dicebaẽ pueroꝝ aias habere reruz cognitionem, ꝛ non per corpus: de hoc postea dicemus copiosius: nũc vo peripathetice arbitror esse dicẽdum illas animas nihil veri cognoscere: imo post obitum nihil penitus intelligẽ. Aristo.n. voluit phãtasmata esse necessaria ad intelligere, saltem pro acquisitõe specieꝝ: quib⁹ aia reddiẽ potens suum actum elicere. Cum igiẽ animę taliũ nũq̃ aliqd in phantasmatib⁹ acceperũt: potentes nõ sunt earũ actuz elicere: ꝓpterea Aristo. diceret has aias frustra eẽ: cum nunq̃ ꝓpriam operationẽ attingere poterũt. Catholici vo dicerent, ꝛ has aias, ꝛ aliquoꝝ hoium post mortez intelligere nõ res nãles: sed aliqua, quę nõ ex vi spẽi humanę, sed ex vi separatõis intelligerẽt. Aię.n. ex vi separationis intelligunt post mortẽ aliqua de penis ꝛ pmijs, de separatõe, vt ꝙ nõ amplius sunt in corpore ꝛ hm̃: quę nõ vi speciei intelligi pñt, sed vi separatiõis: Utrum vo Aristo. hęc diceret, postea erit differẽdum. Quartũ etiaz nõ cogit: diximus.n. hoc aliqd scdo mõ posse esse hoc aliquid pro se subsistens, ꝛ formã corporis: qm̃ nõ est completum in specie. Quintũ deletum est, diximus.n. aĩam nõ habere ꝓpriam operationẽ, ad quã saltem corpus nõ cõcurrat pro fieri: ꝛ pro vsu facti dum est in corpe: dicemus enim ipsaz nõ esse hoc aliqd cõpletum in specie: tñ habet ꝓpriam operationẽ, quatenus acquisitis specieb⁹ ipsa per se pôt elicere suũ actum: ꝛ hoc ex eo sibi competit, qa nõ depẽdet a corpe, vt a subiecto. ¶ Sed adhuc dubitatio occurrit nõ parua: nam post mortez aia remanet hoc aliqd, ꝛ per se subsistens, cum habeat ꝓpriã operationẽ, ꝛ qdem sine corpore: ꝛ nullius corporis est forma: Utruz ergo sit completa in specie: videẽ.n. ꝙ sic: est eniz per se subsistens, ꝛ hoc aliqd: habet ꝓpriam operatiõez, ꝛ nõ est forma corporis: ergo est completa in specie. Accedit ꝙ si nõ erit completa: ꝑpetuo stabit sine suo complemento: ꝛ ita quasi violenter. Ego dicerẽ talem aiaz nõ eẽ completã in specie, lz habeat oĩa illa: qm̃ ad hoc, vt aliqd sit cõpletum in specie, requiriẽ, ꝙ nec acceperit aliqd ab eius subiecto, quo reddaẽ potens agere: nec sit aptitudinaliter adhuc illius forma. Nõ anima accepit species a corpe: ꝛ post mortez aptitudinalr est forma sui corporis: ad qd semper seruat habitudinẽ. Cum vo dicebaẽ aiam remanere aliqd violenter: respõdetur nõ esse absurdum ſm quid: lz simpliciter nõ sit aliquid violentum. It. non est absurdum hoc esse ſm indiuiduũ, modo non ſm totam speciez tale sit. ¶ Ex his apparet quomõ anima sit hoc aliquid ꝛ per se subsistens: ꝛ quomõ nõ: hactenus de nona ratione: ex solutione none rationis mox patet refutatio decimę rationis: diximus enim nõ esse absurdum animã ſm indiuiduuz stare infinito tempore sub modo imperfectiori, ꝛ finito sub modo perfectiori: modo in specie semper ꝛ infinito tempore aliqua sit sub modo perfectiori: vt est in proposito: semper eniz est aliqua anima cum suo speciei complemẽto: ꝛ semper aliqua vnita corpori: semper etiam aliqua imperfecta: lz ſm substantiaz vtroqz modo sit ęque perfecta.

¶ Repetiẽ vndecima rõ, ꝛ cõplura dubia d aia post mortem quęruntur. Cap. LXX.

PReterea argumentabaẽ, de loco aię, cũ.n. desinit corp⁹ informare, si ad locuz ꝓficisciẽ, qd est an ad illuz motu, an alteratione ꝓficiscaẽ: nõ.n. vz aliquo mõ, cũ sit ipsa indiuisibile qd: qd moueri pôt 6⁰ physicoꝝ. Sin aũt remanet nullibi ꝓhiberet nihil eẽ aliquas intelligẽtias sine corporib⁹ nullibi existẽtes: qd Aristo. negat. Sz de aia post mortem, nõ hęc tm̃ dubitãda sunt: Primo.n. dubitatio esset qualiz esset illi locus: Scdo dubitarẽ an exiens ꝓficisceret in dextrũ, an sinistrũ, an sursuz an deorsuz: ꝛ rursus q̃uis loco: an nãlr, an volũtate, ꝛ electiõe, ꝛ quouis mõ, an ipsa cognoscat locũ, ad quẽ delata eẽt: an vt lapis sine cognitõe ad centrũ: ita ipsa ad locũ ꝓficisceret: an ipsa cognoscat se mouẽ ad illuz: ꝛ postq̃ ꝑuenit, cognoscat se ꝑuenisse. It. Si exit corp⁹, vtrũ cognoscat se exisse ipz. It. Si aia desinit informare: an successiue, an subito desinit informare. Insup vtrũ oĩuz aiaꝝ vn⁹ sit cõis locus, an diuersi. It. Utrũ oẽs aię in eo loco sint eq̃lr affectę, an diuersimode. Adhuc vtrũ post mortẽ aię patianẽ, aut gaudeãt, aut affectu aliq̃ afficianẽ, quo in vita nõ affici dicebanẽ. It. Utrũ post mortẽ coꝝ amicoꝝ, ꝛ ꝓpinquoꝝ mutatiões cognoscat, aia q̃ꝝ ꝛ in vita cognouit. Rursus an cognoscat singularia. Insup an post mortẽ ſuet scias hic acq̃sitas, ꝛ vtutes oẽs: q̃s ex actib⁹ nacta est, ꝛ an illis vti possit. It. Utrũ post mortẽ aię se cognoscãt, ꝛ an altera alterã alloqui possit. Post hęc maxia qd est, si aia pôt post mortẽ locũ mutare, ad quẽ ꝓfecta, vl dputata erat: ꝛ nobis apparẽ. It. Si imutabilr vult oẽ: qd vult, ꝛ cõplura alia, q̃ d aia sepata q̃rũẽ, possẽt disputari: sz hęc sufficiãt.

¶ Quę peripathetici dicerẽt de his qõnib⁹. Cap. LXXI.

DE ijs igiẽ qõnib⁹, qd peripathetici senserint, qdue coꝝ pnceps Aristo. nõ leue est disserẽ: Scim⁹.n. qõnes hasce tpe Ari. nõ fuisse notas, ꝑpterea ad eas nec Arist. nec ꝑipatheticoꝝ vllus rñdit vt peripatheticus. qm̃qdẽ ad eas Aristo. rñdere nõ potuit nec ex his, quę dixit, nec ex mõ suo philosophãdi: nec ex rõne tradẽdi. Ex his.n. q̃ ipse dicit, has qõnes definire nõ potuit: qm̃ in libris, q̃s hẽm⁹: nihil tradidit nisi sciẽtifice, aut ꝓbabilr: modo hę qõnes nec sciẽtifice: nec ꝓbabilr definiri pñt. Sz p maiori pte ꝑ credita, vt dicem⁹. nec ẽt ex mõ philosophãdi: arbitraẽ eni sciẽtẽ ea debẽ docẽ: q̃ ex sensib⁹, memorijs, ꝛ experiẽtijs colligi pñt. At qõnũ haꝝ vitas ꝓ maiori pte captum nr̃m, ꝛ sensus excellit. nihil.n. in sensib⁹ repiẽ q̃ possim⁹ d aia sepata has qõnes dfinire: Rursus nec ex rõne tradẽdi: qm̃qdẽ Arist. p⁰, ꝛ pcipuũ tradẽdi arg^m demr̃ationẽ eẽ fateẽ. At ꝯstat hęc ꝓ maiori pte demr̃atõe tradi n̄ posse. q̄re ex his, q̃ dixit: ꝛ ex mõ suo philosophandi ꝛ ex arg^o tradẽdi solũ hẽe possum⁹ aiaz remanẽ post mortẽ: ex his, quę dixit, qꝛ plra dixit ex qb⁹ apte hẽ aiaz remanẽ post mortẽ: cui⁹ vba supi⁹ iduxim⁹. Ex mõ vo philosophãdi: qꝛ experimur quędã quę nobis dant aĩam nõ dependere ex corpore: vt intelligere, ꝛ velle. Ex ratiõe vo tradendi.

q̄m pluribus rōnibus eam e corpore nō dependere ꝓbatum est. Utrum v̄o ipsa cum desinit corpus informare, feratur in alium locum, vel nullibi remaneat, ex ys, quę dicit, vel ex ys: quę sensibus subiacēt: respōdere nō pōt. Ad hęc q̄s sit animę separatę locus, ꝛ an cū exit, dextrū, vel sinistruȝ petat, An nāliter, vel volūtate: Aristoteles etiaȝ nullo pacto desinire pōt. p̄. An cognoscat locum, ꝛ reliqua: Aristoteles minime desinire pōt. Quare ea solū scire pōt, quoꝝ est in sensibus aliquid: e quo facile possumus illa ꝓbare. Plato v̄o: cuius modus philosophandi fuit ex intelligibilibus ad sensibilia, has q̄ōnes ꝛ plures soluere pōt, nam arbitratur esse bene dicta: quę intelligi possunt, atqȝ rōni nō repugnāt: vt in Parmenide pȝ: vbi ideas posuit separatas, q̄a sic intelligi possunt: Et q̄ꝛ rōni nō repugnat. pōt etiaȝ hęc desinire ex argumēto tradendi: q̄n̄q̄dem Plato nullam demr̄atōis rōneȝ: sed primā p̄ręcipuāq̄ꝫ virtutē fidem cōstituit, per quaȝ res diuinas merito colendas existimat: vt in Timęo: libro de legibꝰ p̄mo, ꝛ 12°. Cum igit̄ Plato in his, quę nō apparent: fide vsus sit, ꝛ maioꝝ auctoritate: iure has q̄ōnes facile desinire pōt. Accedit q̄ plura dixit, ex quibus pōt q̄ōnes facile determiare. Quare si quis vellet dicere de aīa separata nihil aliud sciuisse Aristoteleȝ, nisi separabilitateȝ, nō male diceret: Cum. n. cętera nō dubitarit: eū illa ignorasse, nec scire posse: non est temerariū fateri. Possemus tamē nos apud quos q̄ōnes istę emerserūt, coniecturabiliter desinire vel per ea, quę sequūtur ex his, quę Aristo. dixit, vel nō cōtradicendo his, quę dixit. Possumꝰ etiam soluere illas ex ys, quę Plato dicit, ꝛ ex ratiōe tradendi Platonica: ꝛ ex modo philosophandi. Possumus etiam q̄ōnes has catholice desinire: q̄ꝺ quia nostrum ꝓpositū transcēdit, hunc moduȝ theologis reliqui. Quare dato q̄ peripatheticus q̄ōnes hasce ignorauerit nō debet negare separabilitatē animę, quā ꝛ ex his, quę Aristoteles dixit, ꝛ ex modo philosophandi: ꝛ ex argumēto tradendi scire videt̄: Hęc generatim de his q̄ōnibus.

¶ Soluit̄ p̄ma. q. ꝛ declarat̄ an aīa, cū exit a corp̄e motu, an alteratiōe ad locū sibi ꝓpriū ꝓficiscat̄. Ca. LXXII.

Et vt diximus: lȝ veritatem haꝝ quęstionuȝ peripatheticus determinare nō possit, nec ex his, quę Aristoteles dixit: nec ex modo, quo Aristoteles philosophatꝰ est, nec ex argumēto: quo in philosophādo est vsus: Enitemur q̄ōnes hasce desinire vł ex his, quę sequūtur Aristotelis dicta: vel ex his: quę non cōtradicunt eis, quę ipse dixit: vel ex his quę Plato tradidit, aut ex eiusdē philosophandi modo: aut ex argumēto: quo philosophatꝰ est de rebꝰ diuinis. s. per fidem, ꝛ maioꝝ auctoritatē, accipiētes a nostris sanctissimis viris: quoꝝ nulla maior auctoritas est: Sic. n. quę Aristoteles incępit, nos ꝓficiemus. Ex ipso. n. ꝛ ex eius philosophādi modo: ꝛ ex argumēto, quo in philosophādo est vsus: solum habemꝰ intellectiuā alaȝ nec ortam esse ante corpus: nec mori cum corpore: nec vnam omniū esse, imo esse formā humani corporis multiplicatam pro corpoꝝ numero: vt diximus auctoritatibꝰ, ꝛ rōnibꝰ ex eo acceptis. Cum ergo quęritur an aīa post mortem in aliquo loco remaneat, vel nullibi: ꝛ si in aliquo: vtrum motu locali, an alteratione ad illum accedat, vt peripatheticus dicerem apud Aristoteleȝ nō esse nisi duplicem locuȝ, Alterum corpoꝝ circūscriptiuū, Alterū spiritum per operationē, vt primo de cęlo declarauimus:

2 de celo T.c.22. T.c.100. T.c.25.

Aristoteles enim auctoritate barbaroꝝ, ꝛ grecorum deo assignauit cęlum pro loco: ꝛ dye etiaȝ cęlum eodeȝ libro: ꝛ vt inquit Auerroes 2° de cęlo: Aristo. 8. libro physicoꝝ primū cęlum deo locuȝ ascribit: In scđo v̄o de cęlo, ortū: ꝛ hoc ex eo: quia illic apparet operatio. Quia igit̄ anima post mortem circūscribi nō potest ab aliqua corporis superficie, circūscriptiue nullibi esse pōt: quia v̄o eius operatio nullibi apparet, imo extra se nihil agit, in re nullibi esse poterit per operationē. quo fit, vt post mortem ipsa nullibi esse possit: lȝ sit ens in rerum natura existens. Aristoteles enim contra antiquos 4° physicoꝝ inquit, lȝ oē q̄ꝺ est in loco, sit ens: nō tamē omne ens est in loco: remanet ergo anima post morteȝ, ꝛ quidem ens in reruȝ natura existēs: nō tamē in aliquo loco. Accedit ad hęc, q̄ ipsa est ſm veriores peripatheticos idiuisibilis, modo rei indiuisibili cum motus attribui non possit: iure nec locus assignandus erit: remanet ergo anima post mortem ens ęternum: lȝ in nullo loco. Cum igitur anima desinit corpꝰ informare, desinit esse in loco: in quo erat per accidēs ratione corporis: non tamē desinit esse: cum remaneat ens ęternuȝ, ꝛ imortale. Platonici v̄o, vt Alcinous, si recte p̄cępi tres loci species posuit, Primuȝ circūscriptiuū, quo corpora ꝛ magnitudines locantur. Secūduȝ desinitiuū, quo spiritus, ꝛ substātię limitatę, atq̄ꝫ finitę statuuntur. Tertium per op̄ationē, quo locauit deū in cęlo, vbi eius velocissimus motus apparet: diffinitiuus locus est, quo res desinitur ita hic esse, q̄ non alibi: q̄m si ageret, ita hic appareret eius operatio, q̄ nō alibi. Hanc triplicem loci speciē Scotus vir doctissimus vt peripatheticus asserit: nec ab ratione: cuȝ. n. omnis substātia siue corporea, siue incorporea pręter deū sit limitata: omnis talis, si ageret: ita hic, q̄ non alibi agere posset: ergo ita hic, q̄ non alibi desinienda est, erit ergo alicubi desinitiue: qua ratiōe fit, vt omne quod est in loco circūscriptiue, sit in loco, ꝛ per operationē, ꝛ desinitiue: contra v̄o nequaq̄ꝫ. Et omne q̄ꝺ in loco est desinitiue, in loco est per operationem, si agit extra se: ꝛ nō ecōtra: Deus ergo solus per eius operationem locādus est. Tunc si hęc cōcedantur, dicerem post mortem animā remanere in aliquo loco desinitiue: quicunq̄ꝫ ille sit: naȝ postea dicemus: ad pręsens tn̄ sit stella compar: vel cęlum empyreuȝ. Et cū quęrit̄ alteratiōe, an locali motu ferat̄ ad illuȝ: dicerem (si veruȝ est q̄ indiuisibile motu cōtinuo moueri nō possit) illam in eū locum subito mutari, quia p̄mū instans, quo illa est in stella, est primū nō esse hominis, ꝛ sic nec alteratiōe, nec motu locali illa fertur in stellam: sed mutatur ad illam per subitariaȝ mutationē, q̄ūo si daretur vacuū: graue fieret deorsum: huc vsq̄ȝ sic ridendo: lȝ respōsionē ꝓbare non possim, ys, quę Aristo. dicit nō aduersoꝛ. Qui v̄o diceret indiuisibile motu ꝯtinuo moueri posse: vt Scotus arbitratur, ꝛ quidem nō cōtra Aristo. ridere posset eam post mortē ferri ad stellam motu locali, quāto v̄o tempore, ꝛ quo motu nobis ignotuȝ est ex his, quę nostris sensibus subiacent. Thomas vir doctissimus ꝛ oīum meo iudicio peripatheticoꝝ p̄nceps, imaginat̄ eo mō moueri aīam, quo ꝛ angelus ſm theologos mouet̄. Mouet̄ aūt angelus, quo est in loco: est aūt angelus in loco ſm contactuȝ virtutis, vtpote q̄a illic agit: vel quia illic agere pōt: ideo mouet̄ quatenus sua virtute diuersa loca tangit, nō quidem simul: sed successiue: quo fit, vt motus aīę sit aliud nihil q̄ꝫ diuersi contactus, quibus ipsa diuersa loca tangit sua virtute. ꝛ quia hi contactus nō necessario sunt cōtinui, sed successiui, cum diuersa loca tangere non possit simul: ideo aīę motꝰ ęquiuoce dr̄: vtpote discretus. Utrū v̄o possit esse aliqua ꝯtinuitas, Thomas exponit, de qua nobis nulla sit cura: sufficiat autem nobis dicere animā non esse in loco, per hoc q̄ continetur a loco: sed potiꝰ q̄ꝛ sua virtute illum continet, sic mouetur non per hoc q̄ ipsa successiue cōmensuretur loco: sed per hoc q̄ succes

Prīa p̄te. q. 52. artic. 3.

fiue sua virtute diuersa loca tangit: potest ergo dici aīas post mortem moueri: non quidem motu vniuoce dicto cōmensuratiue mutādo loca: sed equiuoce dicto: virtualiter illa contangendo: vtrum vō proficiscendo ad stellam: necesse sit pertransire medium: questio est catholica: quā vir ille perpulchre determinat. [Eodē libro eadē qar. x°.] Patet autem hāc determinationē ēs, que Aristoteles dixit, non aduersari: quia lʒ talem motuʒ nō nouit Aristoteles: ille eis, que dixit nō contradicit: cum solum locutus sit de motu corporum. Est tamē bene verum nos talem motum non posse probare ex his, que sensibus subiacent: Sed nobis constat pura fide: qua Plato vsus est in rebus diuinis. Hic rardus vir doctissimus, ꝛ nō ignarꝰ peripathetice doctrine compluribus argumētis arbitratur omneʒ formam, etiam intellectiuaʒ animā esse diuisibilem: atqʒ extendi corporis dimensione: si enim dimensio precedat anime receptionem, ipsa extenditur, quia recipitur in subiecto quāto: vt Auer. inquit in libello de substantia orbis. Sin autem dimensio anime receptionē sequatur: cum anima sit pars compositi quanti, vel imediata ratio recipiendi quātitatem: anima ipsa extendatur, necesse est. Quod si hec positio vera sit, dicere oportet animā post morteʒ remanere extensam ea. s. extensione, quaʒ accepit a corpore: quo concesso, ꝛ eam moueri ꝛ in loco esse etiam circūscriptiue nihil ꝓhibebit. Hanc opinionē Philoponus in his cōmentarijs olfecit, q̄ in libris de aīa sub Ammonij doctrina conscripsit. Dicit enim intellectiuā animam in corpore nactam esse quādam corporeitateʒ: qua ꝛ moueri, ꝛ in loco eē, ꝛ pati potest: imo ꝛ nobis apparere: vt nō semel in corporibus mortuis spectata est. Hec positio si vera sit, nō affirmo, vtrū defendi possit, q vult, querat: satis est nobis per multiplicem viam nō a mente Aristo. alienā dubitationē hoc pacto definisse.

¶ Soluitur scōa qō, ꝛ determinatur ō loco animaꝝ post mortem. Cap. LXXIII.

Erat scōa questio de loco animaꝝ post mortem: ꝛ quis sit, ꝛ qualis. Hec eniʒ questio pro magna sui parte ex his, que diximus capite proximo: definita est: nam si duplex sit locus tm̄, aut per operationē, aut circūscriptiuus ꝑ superficiē corporis ambientis: dicemus animā post mortem nullum tenere locum: lʒ remaneat ens eternum, ꝛ imortale: nam lʒ omne qđ est in loco: sit ens: non tamen omne ens est in loco: Plato eni in Parmenide ideas posuit, quas separatas a singularibus arbitratur esse: eas tamē nullibi statuit: nisi per indistantiaʒ forsitan in singularibus esse dicātur. Argumētuʒ rei huius est, q post morteʒ anima nullam habet operationē extra se nobis apparenteʒ. Ergo per operationē non potest esse in loco: ipsa non est corpus fm veritatē, ergo non est in loco circūscriptiue. Qđ si dicatur, pari ratione posse dici plures esse substātias separatas nullibi existentes: qđ est cōtra Aristotelem: Facile respondeᵗ Aristotelem nō posuisse substātias separatas preter eas, quaꝝ aut apparet operatio: aut aliquādo apparuit, lʒ ergo anime operatio post mortem nō appareat: apparuit, ꝛ talis: que dedit animaʒ remanere. Posuit ꝛ animas celoꝝ, q illarum operationes nunc, ꝛ semper apparuerint. Sin aūt dicamus aīaʒ esse in loco vel definitiue, si substantia sit indiuisibilis, ꝛ limitata: vt est rei veritas: vel circūscriptiue si sit corporea, vel diuisibilis, vt est opinio alioꝝ: de loco eius post mortem nō parua questio erit. Albertus in eo libro, quē de origine anime conscripsit, cum inspexisset animaruʒ locum nō esse ab Aristotele definitum, processit auctoritate Socratis, Platonis, ꝛ Speusippi: Asserens aīarum locum esse stellam comparem ei corpori, in quo prefuit. In hāc. n. venire aīas asserit, bn̄ficoꝝ boniʒ aīas dicit in illa beata vita frui ꝑpetuo, maleficoꝝ ꝑpetuo tristari, miseria semper affici. Quid vō sit hec stella cōpar: libro de intellectu 2° diligēter exposui: [Trac. 5°. cap. 8°.] Nunc vō dicamus eā planetaʒ de quinque erraticis esse: que in genitura hominis dominiū assumpsit: cum eniʒ corpus humanum virtute huius factum fuerit, stella virtute saltem semꝑ illi corpori compar, atqʒ persimilis dicetur. Hac ratiōe aliqui Iouis filij dicti sunt, alij Saturni, alij Martis, Veneris alij, ꝛ Mercurij alij: Quod. s. in coꝝ genitur͡ Iuppiter, aut Saturnus, aut Venus ꝓfuerit, virtute cuius corpus humanū compar, atqʒ illi persimile dicetur: In hac compari stella Plato animas creatas ante corpora tradit, descēdere vō ad corpora comparia, que stelle similia sunt, redire vō post mortem ad stellam, iterūqʒ ꝛ ad corpora anno maximo reuoluto, reuerti, fieri hoc vicissim tempore infinito. Albertus ergo arbitratur animas non redire ad stellam, cum in ea nō prefuerint, Sed ꝓficisci post obitum, vt in illa sua virtute fruaᵗ: atqʒ malitia tristetur, vt dicemus. ¶ Sed ꝯ hāc opinionē occurrit nō leuis dubitatio, nam corpus alterius hominis longe est similius hoīs corpori prius corrupto, q̄ʒ stelle quouis mō compari: ergo post morteʒ potius erit, vt in loco in corꝑe alterius hominis, q̄ʒ in stella: Accedit ad hec, q fieri pōt, vt corpus succedens sit etiam virtute stelle prioris genitum, atqʒ cōsimilibus dispositionibꝰ affectum, Ergo eē potest locus anime post morteʒ prioris corporis ipsi persimilis. Defendi potest q aliter est de loco, aliter de subiecto alicuius forme. Locus eterne rei nō potest esse nisi eternus, vt Aristoteles inquit libro de celo primo, at forme eterne saltem a parte post subiectuʒ esse potest temporale, cuʒ nō sit simpliciter eterna. [T. cō. zz.] Anima ergo Socratis post mortem nō pōt esse in corpore Platonis etiā sibi simillimo, quia vel erit in eo, vt in loco: ꝛ hoc nō, qꝛ Platonis corpus nō est eternum, nec vt in subiecto, quia nō solum requireretᵗ similitudo dispositionū, si deberet aīa illud Platonis corpꝰ informare, sed dispositionū numeralis identitas. quare restat stellam comparem assignari posse pro loco aīe, qm̄ ei similis, ꝛ perpetua est. Corpus aūt Platonis lʒ sit simile, nō tamē perpetuū. Ex hoc apparet causa cur aīa desinēs informare corpus Socratis, nō incipit informare corpus Platonis, vt Landauensis deducebat, nam nō solū dispositionū similitudo reqriᵗ, sed idētitas: quare lʒ dispōnes corporis Platonis essent similes dispōnibꝰ corporis Socratis, aīa desinens informare Socratis corpus, nō incipiet corpus Platonis iformare: cū dispōnes numero nō sint eedē in vtroqʒ: Quod Landauēsis nō aduertit. Hec visio lʒ ꝓbari nō possit ex his, que nr̄is sensibꝰ subiacent, nec demr̄atōe, nec ex his, que Arist. dicit, est ꝯiecturabilr̄ ꝓbabilis, ꝛ nō aduersaᵗ his, q̄ Arist. dicit. Has stellas cōpares forrasse Plato in Gorgia per beatoꝝ insulas intelligit, ꝛ Arist 7° politice, ꝛ 2° iconomice. naʒ qualibet stella solitudine aspectꝰ insula in celo iudicaᵗ. Verū mihi non ꝯsonat, vt vnus idēqʒ locus sit beatoꝝ, ꝛ tristiū: vn̄ nec sanctissimi viri ħ affirmant, ꝑpea Platonice dicēduʒ est eā stellam beatā aīaʒ petere, cuius silitudinē ex vsu virtutū, ꝛ reꝝ quas intellexit, in corꝑe nacta est, vt in Timeo ingt Plato: Aīa enī que se exercuit in mercurialibꝰ, si post mortē mereᵗ beatitudinē: ad stellaʒ mercurij ꝓficisceᵗ, Si exercuit se in saturnijs, merēs beatā vitā ad Saturnū ꝓficisceᵗ: Que vō praue his vsa fuerit i corꝑe, ǒtrudiᵗ ad iferos fʒ Pla. in phedone: vel infra lunarē spheram in ħ infero mūdo lugebit: que res magis mihi plʒ, naʒ cū aīe pares nō sint:

nec locis pariter gaudebunt: Iuxta ergo hęc duo aiabus
assignabimus loca: prauoꝝ quidem hoium, dabimus in/
feros, hoc est mūdum hūc nostrū, cū nō meruerint cęluꝫ
scandere, coꝝum vō/ qui pie, iusteqꝫ vixerunt, dabimus
beatoꝝ insulas, cum dijs ipsas associādo: quę sunt stellę
animabus compares, nō quidem quibus animę sint cō/
pares ex natura, sed ex acquisitione virtutuꝫ, qbus effe/
ctę sunt dignę scādere ipsum cęluꝫ: in quo gentilitas cre/
debat hoies deos fieri: aut heroas. Hanc rem Aristo. 7°.
politicę affirmat, cū inqt, Multa igit̃ iustitia, multaqꝫ
temperātia indigent hi: qui in optimo statu constitui vi/
dentur, ꝛ in fruitione omniū reruꝫ, quę beatos facere pu
tantur: veluti si qui sunt (vtpote) tradūt in beatoꝝ in/
sulis. Qđ si bonis Aristo. hęc loca assignauit, malis aliuꝫ
assignare coget̃. Alij maloꝝ aiabus tartarū dederunt lo/
cum, de quo postea, beatoꝝ vō campos elysios: nec fece/
runt differētiam inter insulas beatoꝝ, ꝛ campos elysios;
sed vbi sint campi hi elysij, nō leuis ē qō: Naꝫ alij in me
dio inferoꝝ collocarūt, vnde Uirgilius Solemqꝫ suū,
sua sidera norunt. P. etiā inquit, His demū exactis pfe
cto munere diue, deuenere locos letos, ꝛ amena vireta/
Fortūatoꝝ nemoꝝ, sedesqꝫ beatas, Postea dic̃, Interea
videt Eneas in valle reducta: seclusum nemus ꝛ virgul/
ta sonātia syluis lethecūqꝫ domos placidas, vbi Eneas pa
tris Anchisę animā reperit. Phi vt Plato elysium non
sub terra, sꝫ insulas fortunatas in mari, vel campum in
syluis posuerūt. Unde Horatius in epodo: Nos manet
occean' circūuagus arua beata: Petamus diuites ꝛ in/
sulas, reddit vbi cererem tellus in arata quotternus, ꝛ
Imputata florēt vsqꝫ vinea. Sallustius in carminibus
Homeri has esse inclytas isulas dixit: Fortasse Plinius
Cap.23°. de his loquit̃ 6° libro. Alij elysium cōstituerūt in supre/
ma regione aeris, sub lunari orbe, vbi purior aer est, Unū
Uirgilius in sexto aeris in campis, Et Lucanus qōqꝫ
pꝫ, interqꝫ lunę meatus, nō illic auro positi, nec thure se/
pulti puenlunt. Hic Machometes in Alcorano animas
eoꝝ: qui bene ꝭm sua pręcepta vixerunt, collocauit, asse/
rens in hoc loco esse omne voluptatis genus. Mihi autē
magis cōsonat Elysiuꝫ collocari in suprema aeris regio/
ne, infra cęluꝫ: q̃ alibi, qm̃ animę nunq̃ possunt taꝫ sub/
limiter beari, quin sint dijs inferiores, quo argumēto, di
cereꝫ elysiuꝫ, insulasqꝫ beatoꝝ esse in hac mūdi regione:
locuꝫ vō eoꝝ, qui iniuste atqꝫ impie vixerunt, fortasse nō
ab ratione in terrę imis collocarunt, vbi Plato tartarū
in Gorgia statuit: ꝙ eum locuꝫ meruerint, tanq̃ omniuꝫ
reruꝫ inferiores. Zeno stoicus inferos esse asserit, non tn̄
eundem esse pioꝝ, ꝛ impioꝝ locum: qn̄gdeꝫ pij sub terra
quietas, ꝛ delectabiles incolunt regiones: Impij vō luēt
pęnas, in coeni voraginib', atqꝫ tenebrosis imi locis. De
Platone vō: sibi nō constare Eusebius Pamphilus lib.
Cap.10. 13°. inquit, nam in Timęo locum beatoꝝ ponit in com/
parib' stellis, maloꝝ vō animas dicit in corpora aggre/
di ferina, in Phędonę vō ꝛ Gorgia beatoꝝ animas feli/
citer viuere ait in isulis beatoꝝ, prauoꝝ, impioꝝūqꝫ apō
inferos ęternaliter puniri: verū melius de his postea, naꝫ
cōcordiā dictoꝝ Platonis alias pertractabimus. Nunc
vō illud sufficiat duplicē esse animaꝝ locuꝫ, alterum qui
animab' bonoꝝ assignat̃, Alterum qui aiabus maloruꝫ
accōmodat̃. Sanctissimi doctores, quoꝝ auctoritas ma
ior est, aiabus quatuor loca assignāt, paradisuꝫ, infernū,
purgatoriuꝫ, ꝛ limbuꝫ, sinum. n. abrahę: qui patrū limbus
erat, morte sua redemptor reparauit: nec ab ratione lo/
quūtur, nam anima a corpore quadrifariam recedit, aut
omni ex parte bona: ꝛ huic paradisus cōuenit, aut omni
ex parte praua: ꝛ huic infernus: aut mediocriter affecta, ꝛ
huic cōuenit purgatorius: aut nulla affectione nec bona
nec mala affecta, vt eoꝝ, qui in vtero periere animę sūt,
ꝛ huic limbus conuenit. ¶ Ego aūt quatuor hęc loca ani/
mabus assignare nō iudico esse cōtra ea, quę Aristoteles
ait, nisi in vno ꝙ post mortem Aristoteles loca hęc non
nisi imutabiliter perpetua animab' accōmodasset, vnde
posset diuisio sic accōmodari, vel anima, quę corp' desi/
nit nulla affectione affecta recedit: vt pueroꝝ animę sunt
eoꝝ: qui ante lucem decesserunt: ꝛ huic darem limbum:
aut aliqua affectione affecta: ꝛ hęc aut omnino praua de/
finit, ꝛ huic pessimuꝫ locum assignarem vꝫ infernuꝫ, aut
tartaruꝫ, aut ferinum corpus ꝭm Platoneꝫ. aut omnino
recederet a corpore heroice studiosa: ꝛ tali animę assigna
rem cęlum, vel stellam cōpareꝫ: atqꝫ paradisum, aut me
diocriter affecta desineret, ꝛ huic locum mediocrē darē:
Ueruꝫ Aristoteles mediocrē hunc nō mutabilem esse, ꝛ
ad tempus diceret, ꝙ post morteꝫ anima nō possit vitia
omittere: cum ipse in libris moralium vitia deleri dicat
vsu cōtrarioꝝ. At constat animas mediocriter affectas
contrarijs actibus vti non posse: cuꝫ careāt corpore, quo,
vt instrumento vtebātur pro acquisitione virtutuꝫ. Ob
hanc causam sancti doctores loco contrarij vsus posue/
runt ignem: quo mediocriuꝫ animas expurgari arbitrā/
tur. Non ergo est ab ratione, nec cōtra ea, quę Aristote/
les dixit, asserere animabus post mortem quatuor loca,
nam ipsę quadrupliciter affectę corpora desinunt: ergo
coniecturabiliter possumus syllogiȥare quatuor eē loca:
Accedit ꝙ loca dantur corporib' pro affectu eoꝝ, leuissi/
mis quidem supremū affectu leuitatis, grauissimis imū
affectu grauitatis, mediocribus medios affectu mediaꝝ
qualitatum: Ergo ꝛ in animabus pro affectuū ratiōe lo/
ca sunt assignāda: anima enim affectu nō aliter loco assi/
milatur: q̃ corpus sua q̃litate. ¶ Superest ergo nūc vi/
dere locus beatoꝝ, quē nos paradisum appellamus: vbi
est, dicamus generatim posse tradi ratione quis sit, nam
eterno locus eternus conuenit primo celi. Ergo possum' L.ch.22.
scire beatoꝝ locum esse ęternum: possumus etiam scire
eum esse melioreꝫ mundi regionem: quia pręmiuꝫ, ꝛ loc'
pręmij, ꝛ locus, ꝛ locatum debent assimilari: ergo beato/
rum locus debet esse optima mundi regio, quoniā beati/
tudo est optima hominis dispositio: Ergo scire possum'
locum taleꝫ esse cęlum: Utrum vō sit cęlum empyreum,
vt sanctissimi viri dixerūt: an stellę compares animab';
est supra humanū captum, ꝛ inuestigabile. qn̄gdem cęli
empyrei nulla appareat operatio, ex qua potest Phus il/
lud deducere: Similiter quę stella compar animę sit, an
quę pręfuit in genitura: an acquisitiōe, illa, cui anima ex
actionibus similitudinē acquisiuit, an erratica/ an fixa:
non est leue scire: qn̄gdem Hermes optimus reruꝫ cęle/
stium scriptor dixerit, nō esse aliquid in terra, quin pro/
prium in cęlo sidus obtineat. Quare, vt peripatheticus,
dicerem beatoꝝ locum esse cęlum: quod elysiuꝫ esse Fir/
mianius libro sexto affirmauit, vt poetę loquūt̃: nec plu Cap.4.
ra dicenda sunt de beatoruꝫ loco: quoniā complura alia
in theologico disserenda erunt. De loco vō eorum homi/
num, qui omnino praue recesserunt, nō leuis questio est,
an sit, ꝛ vbi sit. Pomponacius, ꝛ complures Platonici,
qui animarum mortalitatem sequūtur, negarunt infer/
num, asserentes non esse nisi rem fictaꝫ, vt homines ter/
rore studiose viuerent. Unde. M. Tullius libro de na/
tura deorum inquit, quidam totam de dijs imortalibus
opinioneꝫ factam esse dixerunt ab hominibus sapienti/
tibus reipub. causa: vt quos ratio non posset, eos ad offi/
cium religio duceret ꝛ in Catellinam inquit itaqꝫ, vt ali Lib°. 3°.
qua inuita formido/ improbis esset posita: apud inferos inuectiuarꝫ.

quędam illi antiqui supplicia impijs constituta esse voluerūt, statuis etiaȝ in Thebayde, Primus in orbe deos fecit timor horrēsia fortes: ꝛ Seneca in Tragedijs, Alij ēt imortalitatē aię asserētes negarūt ifernū, vt Origenes ex eo ꝙ ois pęna siue diuina, siue legalis rōe emēdatōis, aut ꝑfectu virtutis adhibeť. Post mortem aia ad alias virtutes ꝑficisci nō potest, iure nulla alia pęna adhiberi sibi debet, pręter vitia: quę secum portat. Hac rōne nōnulli nec beatitudinē, nec miseriaȝ animę post mortem assignarūt pręter virtutes, ꝛ vitia: quę in vita acquisiuit, ꝛ post mortē seruat: nam post mortē studiosa aia appetit vltra rōnalem appetitū nihil: Fruiť ergo eo affectu, qui ex virtutib⁹, aut ex sciētijs remanet, tristatur affectu vitioꝝ: qm appetit, ꝛ carētia corporis exercere nō pōt: erit ergo paradisus fruitio virtutum, affectusqȝ ex illis derelictus: Infernus tristia vitioꝝ: quatenus exequi illa non pōt. Uerūȝ de his postea, nos.n. supponimus remanere, animas, ꝛ post mortē definitiue saltem alicubi esse, ꝓbauimus locum beatoꝝ esse optimū in toto mūdo ęternū: ꝛ diximus ipsuȝ esse cęluȝ: At nūc ꝙ detur aliquis locus cōueniens habitationi prauaꝝ aiaruȝ, ꝓbamus vtentes rōne Aristo. 2° lib. de cęlo. Si alterum contrarioꝝ est in natura, ꝛ alterū dari necesse est, nisi alterum esset infinitum, At ꝓbauimus dari aiabus locuȝ optimū cōuenientem aiabus beatoꝝ: Ergo locuȝ dari necesse est penitus tenebrosum atqȝ prauum prauoꝝ aiabus cōuenientem. Utrum vō in hoc loco patianť animę, pęna aliqua sensus, postea dicemus: nūc vō satis nobis sit ꝓbasse esse aliquem locū tenebrosuȝ, atqȝ prauū maloꝝ hoiuȝ aiabus cōuenietem: cuȝ quo praue animę affectu cōsimiles sint: Quod nō displicet poetis: vñ Uirgilius in 6° Facilis descensus auerni, Juuenalis etiaȝ inquit in 2° esse aliquos manes. Et Seneca in Tragedijs gsqȝ est placide: Ouidius in 4° metamorphoseos, Est via decliuis funesta nubila taxo: Ducit ad infernas per inita silentia sedes. Rō vō Origenis supponit infernū esse pęnam sensus quā dari aiabus est difficile ꝓbari: Uerūȝ de re hac postea, nūc vō scias argumētum nō ꝓbare nō esse locum cōuenientem prauis hoibus, Sed si quid ꝓbat, solum persuadet nō esse locum, vbi aia patiť pęnā sensus: de quo argumēto postea. ¶ De regione vō iferni, nō pua fuit apud antiquos qō: Uideť.n. non posse hoc tradi rōne, quę sit regio, in quo tartarus sit: solum eniȝ scire possumus cuȝ eē totius mūdi deteriorē locum, sed vtruȝ in terra, an alibi sit, ꝛ si in terra, in qua terrę regione, nō leue est definire: cum sciri non possit rōne nāli, quę sit regio terrę cęteris deterior. Cōiecturabilr tamē ijs, quę Aristo. dixit nō aduersando arbitrari possumus regionē in qua infern⁹ est, esse terrę aliquā partē: ꝙ cęteris elemētis terra sit deterior. P. beati leuiores videnť, ꝙ spiritualiores, mentem ad superna eleuarūt. 10. ethicoꝝ, ꝛ deo cognati sunt, q̄re eis cęluȝ ꝯuenire videť, Praui vō, quia vitijs grauiores facti, terrena inspexerūt, ima loca, ꝛ subterranea meruerunt. Est ergo infernus regio aliqua terrę. Eadem ratiōe possumus cōiecturabilr existimare regionē tartareā esse in imis terrę partib⁹: vtpote similitudine locati ad locū: qñqdem improbi viri a cęlestib⁹ nimis distant, ꝙ coꝛ ad terrena deflexerunt: Sunt etiaȝ tetri, atqȝ obscuri, cum semper in tenebris, atqȝ malis ambulent, sunt deniqȝ frigidi, ꝙ rigore, atqȝ virtute ꝑuati sint, quę in calore ꝛ spiritibus ꝯsistit, Simili modo centrales terrę partes sunt tetrę: grauissimę, atqȝ frigidiores cęteris: ergo regio, quę in illis est erit cōueniens locus aiab⁹ impioꝝ hoiuȝ. Quā partē ꝯoetę crediderūt, vnde Uirgilius in 6° introducēs Eneam Didoneȝ alloquētem inquit, Infelix Dido ver⁹ mihi nuntius ergo: Uenerat extinctaȝ, ferroqȝ extrema secutā: Funeris heu tibi causa fui, per sidera iuro, Et superos ꝛ siqua fides tellure sub ima est: Inuitus regina tuo de littore cessi. P. Seneca in Tragedijs introducit Theseum inuocātem: Fas omne mūdi teqȝ domināteȝ pręcor regno capaci: Teqȝ q̄ tota irrita quęsiuit ethna mater: Ut iura abdita, ꝛ operta terris liceat ipune loqui. Ultima vō Tragedia iquit, Nunq̄ stygias ferť ad vmbras inclita virtus: Uiuite fortes nec lethęos seua per annos, Uos fata trahent, sed cuȝ summas exigit horas: Consumpta dies iter ad superos gloria pendet. Si quis ergo tenuerit impioꝝ aiaꝝ locū esse in imis terrę ptib⁹: Arist. rō aduersatur, nam lȝ ex eis, quę ipse dicit: hoc nō sit dicēduȝ: cōiecturabiliter dici potest, nec sic dicēs eis, quę dixit aduersabiť: hacten⁹ de inferno. ¶ Sȝ de medio loco: qui est cōueniēs animab⁹ mediocriter affectis, ꝑfecto nihil physice habeo, solum eniȝ cōiecturabiliter sciri potest taleȝ locum, quem nostri purgatorium appellant, esse mediocriter affectum, sed quis naȝ sit in mūdo locus mediocriter affectus, non est physice scibile. Hunc tamē locum Plato in phędone in terra cōstituit, nō quidem in imis terrę partibus: sed sub terra fortasse in regione secūda post nostrā: ꝛ in hoc expurgari animas asserit, cum inquit, Cum peruenerint defuncti in eum locū, ad quem dęmon vnūquēqȝ portat, primo illic iudicanť qui iuste pieqȝ vixerunt: ꝛ qui secus. Si igitur mediū cōperianť in vita tenuisse, sua quisqȝ vehicula ascendētes ad paludem perueniunt acherusiaȝ, ibiqȝ habitant iniuriarum pęnas dantes, ꝛ cum purificati sunt, absoluūtur, ꝛ recte factoꝝ digna pręmia reportant: hactenus Socrates. ¶ Alij mediū locū posuerūt regionē supremā ignis, nō quideȝ medium coꝝ locoꝝ: quę elementoꝝ sunt: sed omniū mundi corpoꝝ, est enim elemētoꝝ tenuissimum, ꝛ etherioꝝ crassissimū, est ꝛ medium luce: ergo cōueniēs locus animabus eoꝝ: qui mediocriter vixerunt: quę opinio lȝ non consonet ijs, quę sancti doctores tradunt, videtur magis naturali cōiecturę cōueniens: Uerum cum hęc assertio humanuȝ captum transcendat, fides sit nobis argumētum, qua Plato vtitur in rebus diuinis, Satis autem nobis sit cōiecturabiliter de eo sic disputasse: Utruȝ vō in hoc medio loco, animę patiātur vltra pęnā culpę, quā post mortē seruarunt, postea dicemus. ¶ De loco vō, quē tenent animę eoꝝ: qui ante luceȝ periere, quem limbum appellant, nō leue est differere, nam aię eiusmodi post mortem nullis affectibus, nec habitibus remanent dispositę, ideo difficile est assignare locuȝ nulla affectione affectum talibus animabus cōuenientem: nisi extra cęlum eas in vacuo, ꝛ rerum priuatione ipsas collocabimus. Et si dicas extra cęlum nihil esse, sed solū entia optimaȝ vitam ducentia, vt Aristoteles inquit in libro de cęlo primo, dicā extra cęluȝ nō esse corpora, sed dij sunt: qui nō dicuntur extra, nisi, quia nō continentur a cęlo: sed magis cęlum continent: possunt tamē esse aię tales, quę sunt quasi nihil: cuȝ nulla perfectione, nec imperfectione afficiuntur. Utrum cum nihil scientifice de his dicere possim, fides argumentum nobis sit, qua ponemus hunc locum supra tartarum, ꝛ infra purgatoriuȝ, Diuidemus enim terram in tres regiones circulares, prima erit locus mediocrium animaꝝ: Secunda eorū, qui ante lucem periere: Tertia erit eorum: qui impie vixerunt: Quam rem, ꝛ si non ratione naturali dicere possit peripatheticus, sic dicendo nō aduersabitur ijs, quę Aristoteles dixit. Illud tñ sciētifice esse dictuȝ supponam⁹, ꝙ talis locus in reꝝ natura sit, qa ꝛ locatuȝ est: hactenus de loco animarum.

Tragedia 5. Metro 5.

Tragedia 2.

Trage. prima.

De celo.

¶ Soluit̃ ⁊ tertia.q.⁊ declarat̃ an sursuz an deorsuz feratur anima post mortem, an motu tractus an per se natura, vel voluntate. Cap. LXXIIII.

Ost hęc tertiã q̃onem nõ erit nobis difficile diluere: supponamus.n.aiabus eẽ locũ stabilitum, eis quasi ꝓprium ⁊ nãlez similitudine saltem affectuũ: deinde dicamus aias post mortẽ, aut moueri aut mutari ad locuz illis nãlem: Si.n. mutant ad locũ, vt magis physice arbitror: diceresz primũ instans, quo aia nũc pmo erit in suo loco: esse primũ nõ esse hois, quo nũc primo homo nõ est: quũ vo qrit̃ an per dextrum vel per sinistruz transeat, ps, ꝙ ipsa subito mutat̃ ad locum, nõ transeũdo, nec se mouendo per mediuz, nõ enim mouet̃, sed in locũ mutat̃. At si teneat̃ ipsaz moueri saltem definitiue loca pertrãseundo, vt alij putant, cum in mũdo tartarus sit in imis terrę partib⁹, animę impioꝝ mouebunt̃ deorsum, pioꝝ vo sursuz, cęterę vo aię mouebunt̃ pro regiõe loci. Utrũ vo post mortẽ ad locum ei ꝓpriuz anima moueat̃, natura: an voluntate, an ab aliquo alio trahat̃: Si dicam⁹ eã nõ moueri, sed subito in locũ mutari: dicemus ipsaz nãliter mutari, ꝙ affectus sit quasi in eius naturaz versus: sicut vapor sursum fertur lz sit grauis, a stellis ⁊ a sole affectus leuitate. Mutat̃ ergo anima subito impetu sui affectus, ad eum locuz, quo impellit affectus. Huius rei exempluz est in his, qui artis alicuius habituz nacti fuerunt: hi.n. sine cõsilio, ⁊ attentione, vt natura solet, quasi nãliter operant̃, vt Cytharedus. Simili rõne aia affecta loci similitudine, quasi nãliter ad euz locũ mutat̃: cuius similitudine afficiebat̃. At si ipsa motu cõtinuo ferat̃ in locũ sibi nãlem: longe difficilius est determinare an impetu atqz natura, an voluntate ferat̃. Uerum dici posset impetu similitudinis loci ipsam ferri sine ꝯsilio, atqz pręcognitiõe, sicut assuetus voluptati ilico mouet̃ ad illaz, cum sibi ꝓponit̃: Sic.n. post mortẽ impetu vitioꝝ, qbus ipsa inferis persimilis est, quasi nãliter declinat ad inferos: impetu vo sciẽtię ⁊ virtutũ: quibus ipsa superis effecta est compar, atqz ęqualis, rapitur ad superos: nec sciri potest quãto tempore aię motus erit, quo ipa aut sursuz, aut deorsum rapit̃, est tamẽ putãduz motũ, quo ipsa rapitur, esse velocissimũ, cum sibi medium nõ resistat, nisi resistẽtia priuatiua, quę est terminoꝝ incompossibilitas. Quod motus, quo anima ipsa in suũ locuz fert̃, sit ilico, atqz velocissim⁹, sanctissimi doctores nõ negant, qñqdẽ anima cuz exit e corpore, nihil desit, vt ilico pręmietur, aut puniat̃, quare ilico ad locum vel pręmij, vel demeriti proficiscat̃, necesse est. Sunt qui cuilibz homini pro custodia duos custodes assignarũt, bonũ geniũ: quẽ nos angeluz appellamus: ⁊ malum geniũ, quẽm dęmonẽ dicimus Platonici cacodęmonem. Alter hoiem in bonis, alter in malis persuadet huius rei nõ ignarus Plato, In apologia eius genij meminit, qui Socratem ꝑsuadebat, ⁊ in Theage etiaz de Socratis dęmone loquẽs, ait Socratem a suo dęmone a plurimis distractũ esse. 4° vo de legibus libro hoies, ⁊ ciuitates a dęmonib⁹ regi quasi regibus ꝓbat, ex eo, qa natura hois, nec se, nec ciuiles res gubernare sufficit: si.n. (vt inquit) homo oĩbus arbitratu suo domiaret̃, lasciuiori superbia, iniustitiaqz omnia replerent̃. ꝓpea, vt inquit, cum hęc deus, quem sub noie Saturni colit eo libro, nõ ignoraret: non hoies, sed diuinioris, pręstãtiorisqz generis dęmones ciuitatib⁹ nostris reges principesqz pręfecit, ⁊ hoc esse rõnabiliter factum ostendit exemplo nostri: qui in ouiuz gregibus, alioꝝqz cicurum armẽtis, vtpote in bobus non boues, ⁊ in capris nõ capras pręficimus: Sz nos ipsi genus melius dominamur. Similr (vt inquit) deus homines amãs genus dęmonũ generi nostro pręstãtius nobis pręfecit: qđ summa tam sua, q̃ nostra facultate nostraꝝ rerum curã habeat. Ex his ergo ps Platonẽ nõ modo homini duos custodes dedisse sz ciuitatib⁹, vt alter in bonis, alter in malis nos moneret. Anima ergo cuz exit, ab altero ducit̃: nã si bene vixerit, a bono ad superos mox ducit̃, sin aũt iniuste, atqz impie in vita se gesserit, mox a malo rapit̃ ad inferos: Qđ his verbis Plato in phędone edocet, ferunt quemlibet hinc illuc emigrãtem ab eo dęmone, quẽ viuens sortitus fuerat, in locum quẽdam duci, vbi opz oẽs vna collectos iudicari, ac deinde ad inferos proficisci eo duci: cui mãdatũ est: vt hinc decedẽtes ad illa loca traducat hactenus Plato: Quã opinionez doctissim⁹ theolog⁹ Bonauẽtura tanq̃ ꝓbabilez nõ abhorret, lz nõ temere esse asserẽdam profiteat̃, ꝙ Gregorius vir sanctissimus velit reproboꝝ aias seipsis moueri ad inferos. Peripathetici etiaz, cum nullas substãtias pręter intelligẽtias, ⁊ animas separatas cõcedant, has qdem, ꝙ eaꝝ operatio semꝑ cõstet, illas vo, ꝙ operatio aliqñ apparuerit: custodes nullos ꝑter rõnez, ⁊ appetitũ in hoie posuerũt: rõnez quidez: quo ad bene iusteqz viuẽdum persuadeat, appetitum vo, ꝙ ad impie, iniusteqz viuẽdum impellat. Uñ ⁊ Plato ipse in phędro quasi seipsuz interpretãs, inquit [Scire oz duas in vnoquoqz nostrũ ideas esse dominãtes, atqz ducẽtes: quas sequimur quocũqz ducũt: Altera quidez est inata nobis voluptatum cupiditas, altera vo acquisita opinio, optimi effectrix: Hę aũt in nobis qñqz cõsentiunt, qñqz in sedatiõe, ⁊ discordia sunt, ⁊ mõ hęc, modo altera peruincit.] hactenus Plato: Quare peripathetice bonũ genium interpretabimur rõnez: quę semꝑ, vt inquit Aristo. pmo ethicoꝝ, deprecat̃ ad optima: hãc Plato in phędro appellat acquisitã opinionẽ boni semꝑ effectricẽ: Malum geniũ interpretabimur appetitũ: qui semꝑ nos rapit ad malum: hũc appellat Plato voluptatum inatam cupiditatẽ. Post mortẽ ergo aia, quę in vita secuta est appetitũ vi vitioꝝ, quę malos genios appellare possumus: rapit̃ ad inferos: Ui autẽ virtutum, quas sequẽs rõnez acquisiuit, quasqz angelos dicere possum⁹, rapit̃ ad superos. Si ergo aię raptũ a malis, vel a bonis dęmonib⁹ hoc pacto allegoriçabimus: ęa, quę Aristo. dicit, nõ aduersamur: lz ex his, quę sensibus subiacent, hęc ꝓbare nõ possumus: hactenus de motu aię.

Libro 4° distin. 2°. 4°. libro dialogorum.

¶ Soluit̃ quarta.q.⁊ declarat̃ an aia post mortez aliqua cognoscat, quę in vita nõ cognouit, vt locũ ad quẽ fert̃: ⁊ pęnã, quęcũqz sit illa: ⁊ pmiũ qcqd sit illđ. Ca. LXXV.

Agna dubitatio est, an aia post mortẽ aliqd cognouerit, qđ in vita nõ apprehenderit: vt locum ad quẽ rapit̃: ⁊ an cognoscat se mouere ad illuz, ⁊ postq̃ perueniẽs, cognoscat se peruenisse: ⁊ cuz exiuit e corpore, nouerit se exisse, atqz se nõ eẽ formã alicuius corporis: An vt lapis sine cognitione ad centrũ de cęlo fert̃, ita ipsa nihil ꝑter ea: quę in vita intellexit, intelligens, exit corpus mouet̃ ad locum, nesciẽs vnde, ⁊ quo fert̃. Si.n. aia nihil intelligit sine specieb⁹ acqsitis, ⁊ spẽs acquisitę nõ nisi a phantasmatib⁹ acquirunt̃: Uidet̃ prima fronte dicẽdum ꝫm ea: quę Aristo. asserit, aiam post mortez nihil intelligere, nisi ea: quę in vita ex phantasmatibus accepit, quęqz vi vnionis ad corpus intellexit: Qua rõne nõ aliter de aia, q̃ de lapide esset dicẽdum, vt eniz lapis impetu grauitatis fertur ad centruz: nõ cognoscens se moueri, nec vnde mouet̃: nec quo mouet̃: nec se exisse a termino e quo: nec accessisse ad terminũ ad quẽ: nec locum ad quem motus est: ita anima nihil vltra intelligens, nisi ea: quę vi vnionis intellexit,

nis intellexit, impetu eoꝝ: quę acquisiuit, mouetur, non cognoscēs se moueri, nec corpus, e quo mouet, nec locū, quo mouet, nec se exisse e corpore: nec se accessisse ad locum, nec locū. Nam lȝ sit natura cognoscitiua: ipsa intelligere nō pōt, nisi per simile: qđ est species rei: quā intelligit, spēm aūt nō potest rei alicuius accipe nisi vi vnionis ad corpus: in quo phātasmata sunt, in qbus dum est in corpore, vlla sunt: Ergo post mortem fm Aristo, nihil noui intelligere pōt: ⁊ si dicas nō ne cognoscit se non esse beatā: si impie vixit: ⁊ si pie, an cognoscat se eē beatam, ⁊ si mediocriter, nō ne cognoscit se post mortem mediocri statu viuere: Dicerē iuxta hęc, ipsa cadē specie, qua in vita cognouit se cum virtute: cognoscit post mortē se eē cū virtute: lȝ nō apprehēdat istud esse ante, istud post: Silr si nouit in vita se esse in vitijs, hanc eandem cognitiōes retinens, cognoscit post mortē se esse in vitijs, lȝ vt dixi, nec istud ante, nec illud post apprehēdat: nam nō cōposi tum apprehendit in vita, sed aīa vtēs corpore, cui heret, apprehendit, quę iterum post mortē eadē numero cognitione sine corpore est apprehensura: nō ergo plus cognoscit locū, ad quē fertur, ꝙ prius cognoscebat. Utrū licet sic dicere, esset fortasse peripatheticę dicere, possem⁹ non aduersando ijs, quę Arist. dicit, aliter asserere. Anima. n. bifariam intelligi pōt, sicut bifariā est, est. n. vnita corpori: ⁊ separata: Ut ergo vnionis intelligit omnia mālia per spēs e phātasmatib⁹ acceptas: nō. n. aliter illa intelligere pōt, vi separatōis, ⁊ nec nō vi eoꝝ: quę intellexit in vita: intelligere pōt, quęcūꝙ imālia sunt, ⁊ quęcūqȝ per phātasmata intelligere nō poterat: Unde sicut mālia intellexit per spēs acceptas a phantasmatib⁹, lumine intellectus agentis alam disponēte: Sic hęc imālia intelligit p spēs acceptas ab ipsis superis substātijs lumine intelle diuini vliter oēs intelleců disponēte: Est. n. imaginādū ita aīas post mortē accipere spēs eoꝝ, quę post mortē vi separatōis intelligit, ab ipsis superis substātijs lumie diuino ipsas afficiēte, ⁊ ijs, quę intellexit in vita ipsaȝ disponentib⁹, vt dum est in corpore, accipit spēs a phantasmatibus, lumine intellectus agētis ipsam disponēte: agūt. n. phātasmata in illas tali lumine passectas mere nāliter, ⁊ intelligētię etiā spēs mere nāliter. disponit aīa in vita lumine agentis intellectus, vt nāliter accipiat spēs a phantasmatib⁹, ⁊ post mortē lumie diuino, vt nāliter accipiat spēs a superis substātijs. nec tantū diuino lumine sic afficitur: sed ea cognitōe disponit, quā nacta est vi vnionis, hac. n. duplici dispositiōe affecta. s. diuino lumie, ⁊ cognitione eoꝝ: quę in vita cognouit, nāliter reddit capax receptionis talium spēꝝ. quo fit vt aīa in pmo instanti nō esse corporis, simul mutet in locū ppriū: ⁊ accipiat oius eoꝝ spēs a superis substātijs, quę apprehēdit vi separationis. Quare poterim⁹ dicere aīas post mortē cognoscē locū, motuȝ, exitum, pęnas, pmiū, vtpote vi spēꝝ: quas a superis accepit: Hoc modo alę pueroꝝ ante lucē recedentium etiā nōnulla post mortē cognoscere pnt, quę in vita nō cognouerūt: Cum vo dicebat Aristoteles dicere aīas nihil intelligere nisi per spēs a phantasmatib⁹ acqsitas: dicerē hoc esse veruȝ respectu eoꝝ / quę intelligit vi vnionis: hoc. n. modo cognoscit mālia: At de his, quę ipsa apprehēdit vi separationis, dictū eius nō habet locū, cuȝ illa per spēs a phātasmatibus acceptas intelligibilia nō sint. Hec lȝ pbare nō possim ex ijs, quę nostris sensibus subiacēt: cōiecturabiliter pbari possunt, ⁊ sic pbans ijs, quę Aris. dicit, nō aduersat. Qđ aūt cōiecturabiliter hęc res pbari possit, declaro / Naȝ intellectus est oia fieri: ergo aīa pōt apphēdere taȝ ea: quę cadūt sub sensibus, quę faciūt in nobis phātasmata, ꝙ ea, quę nō cadūt, sub sensibus: modo possint spēs eoꝝ recipi in intellectu: at cum ea: quę nō cadūt sub sensibus aliqñ apphēdat, ⁊ nō in vita: ergo post mortē: ⁊ cum nihil intelligat sine specie, qꝛ intelligere fit per simile: ergo post mortē habebit spēs eoꝝ: ⁊ cum non possit illas hēe a phātasmatibus, ergo habebit aliūde, quare vndecūꝙ illas habeat, rōni ꝯsonū est animam post mortē oīa illa intelligē posse, quę vi separationis intelligibilia sunt. Ueruȝ hęc oīa est, ꝙ phs vult hāc cognitionē in aīa separata fieri mere nāliter, ⁊ equaliter in bona, ⁊ mala anima: Sancti doctores hāc fieri dicūt ex diuina ordinatione dei: qui omnia libere ordinat, nec equaliter cuncta.

¶ Soluitur 5ª dubitatio, ⁊ declaratur quo modo anima deserit corpus. Cap. LXXVI.

Erat etiā questio nō spernēda, qūo aīa exit e corpe, an desinat ipm informare subito, an successiue. Prima enim frōte videt subitaria hęc deanimatio: quia subitaria erat ipsa aiatio: factis enim oibus dispōnibus in mā, ipsa subito corpus iformabat, ergo factis oibus indispositionibus, subito deaiabit. Pro altera pte videt ꝙ ipsa successiue corpus deaiat: qa aīa mām iformare nō desinit, nisi dispositio, qua illā informabat, penitus sit corrupta: at cum corruptio dispōnuȝ pmo fieri reptat in partibus a corde remotiorib⁹, in quo fons vitę est: vt expiētia docet, nam videmus in moriēte extremā pus frigescē: ⁊ per ptem post partē donec cor frigescat, ergo aīa successiue exit corpus. Unde ⁊ Arist. ait cor esse pmo qđ viuit: ⁊ qđ vltimo morit. Ex quo sequtur nō esse silē de aiatione, ⁊ de ipsa deaiatione, nam aiatio fit subito, vtpote oibus dispōnibus factis in mā, deaiatio fit successiue / vtpote oibus corruptis, causa est, qꝛ maiora requiruntur pro fieri: ꝙ pro ꝯseruari, ꝯseruat enim forma in materia paucioribus, sed nō fit nisi oibus factis.

¶ Soluitur 6ª. q. ⁊ declaratur an animaruȝ omniū vnus sit cōmunis locus. Cap. LXXVII.

An aiaruȝ post mortē vnus sit cōis locus, ex his, quę diximus facile soluere possumus. Plato aliqñ eis oibus, ⁊ malis ⁊ bonis stellā cōparem cōem locū affert, in Timęo bonis stellā cōparem, malis corpa assignat feri na. Albertus vo ⁊ malis, ⁊ bonis cōparem stellā cōem locus pręhet, ꝙ illa sit nālis locus, cui aīa aut ex gñatione corpis, in quo stetit, aut ex acqsitione affect⁹ par effecta est. qñquidē ois planeta pōt eē bonus ⁊ malus, vt Ptolomeus dicit. Qui enīȝ nā bonus est, malus in genitura sit ꝯfiguratione: qui vo nā bonus, etiā ꝯfiguratione bonus effici pōt: ergo planeta ⁊ bonaꝝ, ⁊ malaꝝ aiaruȝ cōis locus esse pōt. Uerū si ea, quę diximus pbabilia sint, pbabiliter dicere possumus locū locato semp silem eē. Diximus aūt aīam affectu fieri locis silēs, veluti corpus qualitate: quare sicut, qꝛ nō oiuȝ corpoꝝ vna est qualitas, nō vnus est locus: ita (qa nō oium aiarū vnus est affectus) vnus erit locus. Sicut igit corpa leuia sursum petūt, grauia deorsum: ⁊ mediocria medium, ita aię quę ad supna respexerūt, quasi leues ad superos, quę ad terrena quasi graues ad inferos mouebūtur, quę vo medię, ad locum medium: quare nō omniū vnus locus est, sicut nō oium vnus est effectus, hęc quidē ⁊ si Aristo. nō dixerit, nec ex his, quę sensibus subiacent, dici possint, tamē cōiecturabiliter dici possunt, ⁊ sic dicēdo eis, quę Aristoteles dicit, non aduersamur. ¶ Sili ratiōe diluitur sexta. q. sicut. n. corpora quę diuersa loca petunt, nō eadem affectiōe affecta sunt, ita animę: quę diuersa loca inhabitant, eadem affectione affici possunt: Sunt tamē qui dicunt animas

post mortem omnes remanere equales, cum nihil nisi vi corporis seruent eorum: quę in vita acquisierunt: post mortem vero vi separationis oēs sunt equales, solum ea cognoscētes, quorum spēs accipiūt ꝛ supis ipsis substātijs qua ratione oēs eundem cōem locū petere cogētur. Fauēt huic vba Ari. Nā cum pbasset intellectū eē ppetuum, ait post mortē eum nō reminisci, qa corrūpit̄ ipm itelligē comuni itellectu deleto: quare cum oia corrūpātur: quę vi vnionis nacta erat in vita: vel remanebit ociosa: vel opꝫ dicere vi separationis oēs eē ęquales, ꝛ oēs ęqualr intelligē: vtpote ꝙ ęqualr spēs e supis acceperint. Sed cum de hoc diffusius dicemus, ꝛ verius: de re hac dictū sit hactenus.

¶ Soluitur 8°. q. ꝛ declaratur An anima post mortē patiatur: an gaudeat. Cap. LXXVIII.

POst hec de aīarum pęnis ꝛ gaudijs post mortē agēdū: Plato Platonicique ipsi tam varie, ꝛ sibiipsis incōstāter loquūtur, vt oēm opinionē in his, quę dicit, facile sit repire. Unde in Phędone post mortem aīas remanere ęquales Plato asserit, ꝛ plenas scientijs, meliusque res ipsas ꝛ scire, ꝛ intelligē: nec de morte, qua resoluūtur, tristari, imo ꝛ gaudē: qꝛ. s. e corpibus, vt a carceribus obscuris liberētur. Corpus enim (vt inqt) innumera aię pręhet impedimēta ppter necēiam eius alimoniā. Pręterea (vt inqt) morbi hinc incidētes inuestigationē vitatis impediūt: Amorib⁹ cupiditatibus: Timorib⁹: multiplicibusque imaginibus, multis denique nugis nos implet, vt vissime dicat̄ nihil pensi vnquā, ac veri nobis afferre. nam ad bella, ad seditiones, ad pugnas, nihil aliud q̄ corpus multiplex, eiusque cupiditas impellit. Oia enim pecuniarum gratia fiunt, pecunias aūt quęrere cogimur corpis grā, vsui eius inseruiētes, atque ita fit, vt ppter hęc oia a phię studijs abstrahamur. Est ergo argumētū Socratis, quo pbat aīam a corpe pficisci ad melius, ꝙ corpus suis cupiditatibus ad phandum nobis impedimēto sit. Scdo hoc pbat expimēto: cum inqt extremū vero oium est, ꝙ si qd ab ipso ocij nobis ptingat, nos ad psiderādum aliqd cōferamus, inuestigātib⁹ nobis rursus vbique sese opponēs tumultu quodā pturbat animū, ꝛ quasi pcutiens reddit attonitū: adeo (vt hoc obstaculo ipediti) verum pspicere nequeamus. Est ergo Socratis pmum expimētū, ꝙ dum corpus est solutū a curis melius verum pspicē possumus. Scdm expimētum assignat, cum inqt, cęterū nobis reuera demōstratū est, si quādo optamus pure aliqd intelligere, recedē a corpore oportē, atque ipso aīo res ipsas cōsiderare. ¶ Ex his deducit tūc nos maxime veri notitias assequi, cum mortui erimus: quo argumēto alij Platonici (vt Plotinus aīas e corpibus solutas transire asserūt ad bonū, oēsque remanē ęquales, ęqualiterque liberas) nullo impedimēto astrictas. Hos. M. Tullius in lib. de senectute seqtur cum itroducēs Cyrū maiorē in morte filios alloquētem, inqt: Mihi nunq̄ psuaderi potui filij, aīas dum in corpibus eēnt mortalib⁹, viuere, ꝛ cum exissent ex his emori. Nec vero tum aīam eē insipiētē, cum ex insipiēti corpore euasisset, sed cum omni admixtione corporis liberatus purus, ꝛ integer esse cępisset: tūc eē sapiētem: pro qua rōne subdit. M. Tullius, Uidetis enim nihil morti eē tam simile, q̄ somnū: quo dormiētiū animi maxime declarāt diuinitatē suam. Multa enim cum remissi ꝛ liberi sunt, futura pspiciūt, ex quo intelligē quales futuri sint, cum se corpis vinculis relassauerint hactenus. M. Tullius. Ex qbus patet post mortē animas oēs ęquales eē, ęqualr bonas, ꝙ oēs liberētur e corpibus: qbus alię bonę alię malę erāt. Quod si ita sit: post mortem animabus nulla dabit̄ pęna. Alij Platonici aīabus post mortē ꝛ pęnas, ꝛ pmia attulerūt, verum nō perēnes: sed ad certa tēporum curricula: qđ Plato in Phędone etiā asserit, cum inqt: Itaque omni auxilio destitutus eousque pererrat, quo ad certa tēporum curricula impleant̄: ꝛ loquit̄ ibi Plato de aīa malefici hoīs: quę post mortē pęnam patit̄ in tartaro. Hāc opinionē sequēs Origenes in eam impietatē dilabit̄: quę dicit post nouissimū diem nullum infernū repiri. Auicēna etiā vir doctissimus 9° suę Metaphysicę, inqt, cum aīa insipiētis separat̄ a corpore: sentit magnam ptrarietatē nō ex cōmunicāti inseparabili: sed ex accidēte extraneo. Accidēs vero extraneum nō durat, nec pmanet: ex quo seqtur ꝙ pęna nō sit perēnis: sed remouet̄ paulatim quousque purificata aīa pueniat ad fęlicitatē sibi ppriam, hactenus Auicēna: ergo pęnas aīabus attulit nō perēnes, pmium vero perēne. In Timęo vero Plato pollutas aīas in ferinis corporibus pati asserit migrareque tam diu ex altero in alterum: q̄ diu ad pmū optimūque sui habitū iam redierit. Philoponus vero in his Cōmētarijs, quę sub Ammonij doctrina cōfecit in libris de aīa: asserit aīas in corpibus corpulētiam quādam nācisci, nō oēs, sed eorum: quorum animę ad corpora nimis cōuersę fuerūt, vt tyrānorum, ꝛ malorum iudicum: ꝛ has tam diu pati asserit, q̄ diu e corpulētia purificātur: quam purificationē igne fieri credidit: nec ęqualē oibus, sed in aliqbus magis, ꝛ in aliqbus minus pro ratione maioris vel minoris corpulētię. Sed qd Ari. diceret, nō est leue disserē. Ipse enim dubio pcul aīas post mortem remanere nō dubitauit. Uidet̄ autē dicere in morte ipsas amittē oia bona, ꝛ naturę, ꝛ aię, ꝛ fortunę, vt 3° Ethicorum dicit, ꝛ etiā oia mala: ꝙ qdē amittat scientias: pmo de aīa apertissime tradit, cum inqt, ꝛ intelligere igit̄, ꝛ cōsiderare marcescūt alio quodā interi⁹ corrupto. Probauerat enim pximo textu intellectum nō corrūpi, ppterea subdit ipm aūt. s. intellectum corrūpi impossibile est. Et dixit marcescē intelligē, ꝛ cōsiderare, qa tam scientias ꝛ artes practicas, quas per intelligē intelligit, q̄ sciētias speculatiuas, quas per cōsiderare intelligit, in morte depdi autumat. Unde ꝛ in 3° de aīa, cum accepisset tanq̄ verū intellectiuā aīam remanere post mortē, subdit nō reminiscimur aūt, qa hoc quidem. s. itellectus est qd impassibile, ꝛ ppetuū: nam passiuus itellectus corruptibilis est, ꝛ sine hoc nihil intelligit. Aris. ergo vult in morte ꝛ sciētias, ꝛ artes, ꝛ qcqd intellexit aīa: aboleri. Aut igit̄ hoc dicit, qa arbitrat̄ intellectū eē vnū numero in oibus (vt Auer. exposuit) ꝛ hoc nō: qꝛ (vt Pōpo. inqt) hęc opinio demrātiōe physica refutari pōt, ꝛ est cōtra Arist. Aut Arist. hoc dicit, qa intellectiua aīa abolet̄: vt arbitratur Pōpon. ꝛ patet ꝙ nō: cum clarissime Aris. in his textibus supponat intellectū inmortalem esse, ꝛ declarat nō obstāte illius immortalitate nihil ipsum intelligere post mortem. Ergo oportet dicere animā post mortem eorum, quę in vita sciuit, penitus amittere, ꝛ nihil post mortem intelligere: qđ nō arbitror, nam sic ociosa remaneret. Aut dicēdum est illam intelligere per species innatas, vt Platonici asserūt: quod nō arbitror, quia vbique hāc opinionē refutauit. Aut oportet dicere animā post mortem intelligere per species a superis substātijs productas diuino lumine animā ad illarum receptionem disponēte: quod lꝫ pro parte sit verum: tamē Aristo. nullibi exposuit: nec videtur posse asserere, nam tūc frustra corpi anima fuisset vnita: cum nihil ex vnione boni, aut mali reportaret. Pręterea ꝙ nō remaneant virtutes, aut vitia: ex eo patet, quia hę animę isunt mediante appetitu sensitiuo: qui in morte abolet̄ur. Quare quid Aristo. velit, nō leuis quęstio est: ppterea pmo disserēdum erit sm Aristo. an sciētię ꝛ artes, ꝛ practicę facultates

Cap. 7°.

Tex.c.68

cultates post mortē remaneant in aīa. Secūdo an virtutes, ⁊ vitia. Tertio de pęna, ⁊ gaudio aīarū: nec expecta a me intelligere, quę Arist. dixit: aut quę ex sensibilibus demōstrari possint. Dicā ergo vel cōiecturabiliter persuadēdo, vel eis, quę Aristo. dixit, nō cōtradicēdo. Dicamus ergo scire ⁊ intelligere bifariam accipi posse, vel vt fit per species rep̄sentatiuas rerū: quę intelligūtur simpliciter: vel vt fit per sp̄ēs rep̄sentatiuas rerum quę itelligūtur in ipsis phātasmatibus. Aīa enim dum est in corpore, ⁊ dum est extra corpus, semꝑ intelligit per sīle: qd̄ simile Aristo. speciē, ⁊ Plato ideam, ⁊ Themistius notionem, id est notionez appellat. Talis autē sp̄ēs potest rep̄sentare ipsum itelligibile v̄nāle, bifariā: aut simpliciter, quatenus est in suis singularibus simplr: in qbus vniuersalia esse habent simplr: aut quatenus v̄le ipsum, qd̄ intelligit̄, est in singulari phātasiato: qd̄ dicitur phātasma. Aīa ergo dum est in corpore: intelligit per sp̄ēs: verū per illas intelligit v̄lia in phātasmatibus: vtruz v̄o cum itelligit vniuersalia in phātasmatibus, intelligat phātasmata, erit alia q. Fortasse enim tūc illa nō intelligit: sed reflexe postea intelligit: vnde sicut visus ꝑcipit colores in pariete: parietem nō ꝑcipiēdo: ita itellectus per tales species v̄lia in phātasmatibus apphēdit, ⁊ pro tūc phantasmata nō intelligit: quare vt visus ꝑcipe nō potest colores, nisi cōuertat se ad parietez: sic aīa in corpore nō pōt ꝑcipe vniuersalia nisi conuertat se ad phātasmata: lz pro tūc illa nō percepit: vt dictum est, ex quo seqtur aīam in corpore itelligere per cōuersionē ad phantasmata: at aīa post obitum itelligit etiam per easdē sp̄ēs in ipsa reseruatas: nō tamē, vt rep̄sentāt v̄lia in phātasmatibus: sed vt repręsentāt v̄lia simpliciter: quo argumēto fit: vt ipsa lz per sp̄ēs itelligat: tamē nō per itellig̃ cōuersum ad phātasmata. Corrūpatur enim itellectus cōis, scilz dianoeticus: in quo phantasmata sunt: ex his dicere possumus in morte aīam amitt̄ oēs sciētias, ⁊ artes, ⁊ nihil scire sciētia: qua sciebat in corpore: vtpote per cōuersionē ad phātasmata. Huius enim nihil reminiscit̄: quoniā corrūpit̄ cōmunis itellectus: sine quo per talē moduz sciēdi nihil scit. At post mortē bene scit, ⁊ itelligit ⁊ practice ⁊ theoretice, nō per cōuersionē ad phātasmata: sed per sp̄ēs seruatas: quę rep̄sentāt res simplr in se. Talē enim sciētiaz post mortē remanere, nullibi Aristo. negauit, ⁊ ꝙ ita sit: ꝓbat̄: naz scire est per se per sp̄ēs in se: ⁊ per accidēs per ꝯuersionē ad phātasmata: vtpote nexu virtutū, vt dictū est: sed eo: qd̄ per accidēs animę cōpetit: remoto: non debet remoueri: qd̄ per se sibi cōpetit: ergo cum intelligere per sp̄ēs simplr rerū rep̄sentatiuas aīę per se cōpetit: nō debet ab ea deleri: per hoc qd̄ ipsa nō cōuertit̄ ad phantasmata: quoniā hoc per accidēs sibi cōpetit. Non ergo marcescūt itelligere ⁊ scire simplr, sed vt cōuersiua sunt: hactenus de scientijs: post hęc de v̄tutibus ⁊ vitijs an remaneant in ea, disserēduz est. Dicēdū itaq̄, vt Arist. inqt in lib. magnoꝝ moralia, ꝙ qui vult dicere quid sit v̄tus: scire expedit, quę nam demū in anima ꝑcent̄: sunt aūt hęc huiusmodi, affectus, potētię, ⁊ habitus: affectus sunt ira, metus, odium, cupido, liuor, miseratio: talia comitari cōsueuerūt ęgritudo: ⁊ voluptas: potētię autē, qbus afficī dicimur, vtpote, vnde possumus excandescē, ęgrescere, miserescē, ⁊ alia huiusmodi: at habit⁹ sunt, vnde hęc habemus bn̄, vel male, sicut ad excandescēduz. Si nāq̄ supra modū iracūde: male in ira habemus. Sin in qbus expedit, prorsus ad iram nō cōmouemur: ita quoq̄ male in ira habemus. Mediocriter itaq̄ habēdo, vt neq̄ supra moduz cōmoueamur: neq̄ prorsus simus incōmobiles. Tum si ita habemus: recte affecti sumus: ⁊ in ceteris id genus siliter: hactenus Aristo. veruz vt in p̄mo de aīa dicit̄, affectus, circa quorū mediocritates est virtus, cōmunes passiones aīę, ⁊ corporis sunt: nec animę isunt nisi ꝓpter corpus. Potētię v̄o ⁊ habitus animę passiones sunt: nec insunt corpori, nisi ꝓpter aīam: verum potētię sine corpore aīę insunt: cuz fluant ab essentia aīę, quę simul est rōnalis, ⁊ sensitiua. Habitus aūt animę inesē nō possunt sine corpore, quoniā nō acqrūtur illi, nisi ex frequētatis actibus: qui sine corpore nō sunt. Rursus potētię insunt aīę ante ⁊ post corpus, si anima esset ante: habitus v̄o aīę relinquūtur post vnionez ad corpus: antea v̄o inesse nō possunt. ¶ Ex his apparet post mortē habitus remanē: quia lz sine appetitu aīę acqri nō possint: postq̄ acquisiti sunt, aboleto appetitu remanere possunt, veluti corrupto cōmuni itellectu sciētię rerum simplr remanere possunt. nec hoc ab rōne est, nam habitus sunt ꝑfectiones potētiaruz: quare cum post mortē remaneant potētię: ⁊ habitus, qui sunt potētiarū ꝑfectiones: remanere ꝓhibebit nihil. P. Sensitiuus appetit⁹ duplex est fluens ab aīa: quatenus est sensitiua. Est enim in hoīe vna aīa, quę est simul rōnalis, ⁊ sensitiua, ⁊ hic appetitus est aptitudo quędā: qua anima rōnalis est apta nata tendere ad ea, quę sensus sunt: saltē in eo ꝙ sensitiua est: ⁊ hic remanet post mortē: cum nō ex corpore aīę isit: sed quo illa est sensitiua: huius appetitus sunt oēs affectus, nō quidē potentiales, sed aptitudinales. Est ⁊ alter appetitus, qui est quędā potētia cōmunis aīę ⁊ corpori inexistēs cōposito ꝓpter cōplexionē, ⁊ hic nō remanet post mortē: cum nō remaneat cōplexio: virtute cuius cōposito inest: ⁊ huius sunt affectus potētiales, ex quo patet habitus esse perfectiones vtriusq̄ appetitus. Pōt ergo dici virtutes ⁊ vitia remanere, Tum q̄a sunt potētiarū ꝑfectiones. Tum q̄a remanet alter appetit⁹: cuius etiā actus sunt. Et lz corrūperetur appetitus potētialis: ille non facit ad cōseruationez habituū, sed ad acquisitionē. Hāc nostrā opinionem approbat Magnus Albertus ph̄s ꝑipatheticus nō obscurus eo li⁰. quē de origine animę ꝯscripsit: nec auctoritate ꝓpria. Sed Isaac ꝑipathetici, qui auctoritate Cōcinnę Phi, ⁊ Archelai, asserit nō corpoꝝ delectatiōes remanere in anima separata: sed potius illis sīles: hoc est nō manent affectus: sed affectuū habitus: ⁊ exemplo hoc ostēdit, sicut in artifice, qui caret materia, ⁊ instrumētis, manet habitus, ⁊ formę sīles ijs: quę per istrumēta exercuit. Cum igit̄ aīa sit corporis ꝑfectio, vt motor, ⁊ vt substātia: ⁊ per potētias moueat corpus: cuz in ipsa post mortem potētię remaneant: in potētijs, ⁊ in ipsa remanebūt habitus ipsam ad eas actiones inclināntes, quas in corpore exercuit, veluti in nauclero nauis imaginatio remanet, postq̄ a naui exiuit. ¶ Ex his apparet quid heroica v̄tus sit, quidue imanitas, de qbus Arist. loquit̄ 7° Ethi. De heroica virtute. Cum enim intellectiua aīa sit simul rōnalis, ⁊ irrationalis, nā vna est, quę simul est sensitiua, ⁊ intellectiua, ipsa duplici ratione nascitur sibiipsi rebellis, ⁊ vt est act⁹ corporis: virtute cuius nascitur appetitus sensitiuus potentialis, ⁊ virtute qua sensitiua, ⁊ irrōnalis est. Quo enim ipsa est actus corporis, ⁊ est sensitiua: nascitur irrationalis sibi, vt rationali repugnās. Quo v̄o est infima substātiarum separataruz, ⁊ intellectiua: nascitur, siue facta est rationalis sibi repugnās quatenus sensitiua. Est ergo heroica virtus habitus in anima acquisit⁹, quo ipsa vt sensitiua est, nō potest nisi bene appetere, ⁊ id solum, qd̄ recta ratio dictat. Hoc enim habitu anima tota effecta est intellectualis, hoc habitu ab omni immanitate purificata est: hoc habitu nihil in ea est, nisi qd̄ ipsam ad bonum ⁊ rectum cōmoueat. Hāc Plato (vt arbitror) in Euthy-

phrone sanctitatem appellauit, ⁊ eum: qui hūc habitum
habet, sanctum: hac ratione eum sanctū esse dicit, quem
dij amāt: ⁊ qui dijs est amicus. Aristo. autē heroicam vir
tutem hāc appellat, ꝙ homo hac virtute fiat heroa: quē
gētilitas in deum verti credebat: veruꝫ, vt Plutarchus
ingt, hac virtute non homo corporeus, sed anima heroa
fit: quasi inter deos ꝯnumerāda. Est tamē (vt arbitror)
differētia inter Platonem, ⁊ Aristo. ꝙ Aristo. arbitretur
animā virtutem hāc posse assequi ex puris naturalibus,
subtracta gratia gratuꝫ faciēte, siue omni particulari in/
fluentia: quam ipse nō cognouit. Plato vō in Menone
prope finē nec hāc nec virtutuꝫ vllam arbitratur ipsam
animā assequi posse, aut doctrina, aut natura, nisi diuina
sorte influxa: quam diuinā sortem catholici gratiaꝫ gra/
tum faciētem appellāt. Immanitas vō est habitus, quo
anima nō elicit nisi cōtra rationem: nec alia nisi, quę ap/
petitus sensitiuus vterqꝫ dictat, hoc habitu aīa nō agit,
nisi ꝯtra rationē, ⁊ si quid ratione agit, nō nisi casu agit,
aut vi: hoc habitu anima effecta est tota sensitiua atqꝫ ir
rationalis: hoc habitu Pithagoras dicebat animam mi/
grare in ferinum corpus, hominemqꝫ cuius ipsa est, con/
uerti in beluam. Et quoniā hoc habitu homo immanis
fit, ipsum immanitatē Aristo. appellat, Plato vō in Eu/
thyphrone prophanitateꝫ: ⁊ eum: qui hūc habet, propha/
num: hūc esse ait, quem oēs dij oderint. quibus ꝑspicuuꝫ
est ⁊ virtutes, ⁊ vitia post mortem remanere, ⁊ nō solum
humanas, sed diuinas. Qđ igitur morales habitus rema
neant: dictuꝫ sit hactenus. ¶ Restat nūc differere si aīa
post mortē pęnam, ⁊ gaudiuꝫ subeat ꝺm Aristo. Respō/
dent post morteꝫ animas nō aliter pati aut gaudere, nisi
eo modo, quo sanctus et studiosus essentialiter gaudet,
⁊ ꝓphanus, immanis, ⁊ flagitiosus essentialiter languet.
Cap. 14. Est enim (vt Pompon. inquit) duplex pęna essentialis,
quam pęnam culpę appellāt, ⁊ accidētalis, vt afflictiua:
qua punitur flagrosus. Dicūt ergo post mortem propha/
norum hominū animas pati pęnas, sed nō nisi culpę: nō
autem accidētales. Sanctuꝫ vō nō pręmiari nec gaude/
re, nisi pręmio atqꝫ gaudio essentiali: qđ est virtus ipsa,
⁊ illius delectatio. Uirtutes enim mirabiles delectatio/
nes nobis efficiūt. Ex his dicunt bonuꝫ nō remanere ir/
remuneratū, quia pręmio virtutis essentialiter pręmia/
tur: nec remanere tristem, cuꝫ studiosa delectatione aīa
gaudeat: a qua virtus nō absoluitur. Nec maluꝫ quoqꝫ
impunituꝫ, nam pęna essentiali: scilꝫ culpę prophani ani/
ma punitur, patiturqꝫ tristitiā, quę vitia comitatur. Ul/
tra ergo ea, quę anima i vita reportat, nihil nec mali nec
boni: nec pręmij, nec doloris animā habere dicunt: et de
fęlicitate cōtemplatiua nihil vltra: nisi qđ in vita lucra/
ta est. Ego vō triplicem pęnaꝫ distinguo, culpę videlicet:
quam essentialeꝫ appellat Pompon. quę nō est nisi vi/
tium ipsum: qđ in culpa est: Alia est pęna dāni: qua flagi/
tiosus aliquo sibi bono propter vitiuꝫ priuatur. Est ⁊ ter
tia pęna sensus: qua flagitiosus patitur afflictiue. Quod
igitur anima post mortem pęnam culpę patiatur, nemo
debet dubitare, quoniā post morteꝫ remanent habitus,
⁊ virtutes, ⁊ vitia, sed cum pęna culpę essentialiter nō sit
nisi ipsum vitium: qđ in culpa est: iure anima prophani
hāc penam patiatur, necesse est. Simili ratione, ⁊ ꝙ ani/
ma pręmietur post morteꝫ essentiali pręmio: qđ est ipsa
virtus: ⁊ ipsi cōcedunt, ⁊ nos probamus ex eo: quia vir/
tus ipsa, ⁊ humana, ⁊ diuina remanet, quod est essentiale
ipsum pręmium. Quod vō prophani anima post morteꝫ
pęnaꝫ dāni patiatur, dupliciter declaratur, primo ꝙ hęc
virtute vtraqꝫ quę ꝺm eos est summuꝫ bonum: priuata
est propter vitia, ergo patitur pęnam damni, quę non est
aliud nisi alicuius boni priuatio, vnde quia hęc anima
est summo bono, qđ apud ipsos est virtus, priuata, vide/
tur pati pęnam maximi damni. Pręterea ꝺm veritatem
etiam peripatheticā vt superius declarauimus. Anima
prophani patitur pęnam maioris dāni qꝫ sit virtutis pri/
uatio: nam patitur priuationeꝫ beatitudinis, quę intelle/
ctione dei: quę est ipse deus. Priuatur ergo hęc anima du
plici bono ⁊ virtute, ⁊ diuina ipsa cognitione, quare non
soluꝫ pęnam culpę patitur: sed maximi, ⁊ supremi dāni:
huiusqꝫ hęc peripatheticus nō negaret. Utruꝫ vō patia/
tur pęnam sensus: hoc est pęnam afflictiuā vltra has pę/
nas: Albertus vir doctissimus libro de animę origine as/
serit ꝺm Arist. illic esse pęnam sensus quasi ęquiuoce di/
ctam. Nō enim ibi potest esse sensus corporeus, materia
lis vniuoce dictus cum sensu brutoruꝫ: cum amiserit or/
ganum. Erit ergo sensus ęquiuoce: quo anima tristatur,
cum aliquid appetit, qđ exequi non potest. Anima enim
prophani detinēs habitum luxurię, appetit ex illo habi/
tu in corpore esse principiuꝫ, quo corpus vtatur luxuria:
At cum defectu corporis principiū esse nō possit, iure tri
statur. Hęc ergo tristitia animastica est pęna sensus ęqui
uoce dicta. Has ratiōe nos de pęna afflictiua solebamus
distinguere: quoniā alia est corporea: qua corpora a cor/
poribus pati solent: ⁊ hęc dicitur pęna sensus vniuoce di
cta: ⁊ hac pęna Arist. nō diceret animaꝫ prophani affligi:
cum careat ⁊ sensibus, ⁊ corpore. Alia est pęna afflictiua
animastica, quę ꝓpria est animę. Hac aīa ex vitijs affli/
gitur, ⁊ sibiipsi displicet: diciturqꝫ pęna sensus ęquiuoce
dicta: hac Aristo. diceret affligi ⁊ corpora, ⁊ animas, quę
ex corporibus opationes habēt. Nō enim hac pęna intel
ligētias pati assereret Aristo. cum illę sint extremaliter
intellectuales, Animę aūt humanę etsi sint intellectiuę:
qa sunt quasi medię inter extremaliter intellectus, ⁊ cor
pora: ideo animastica passione affligi possunt: quę est pę/
na sensus ęquiuoce dicta. Qđ hęc sint bene, ⁊ ꝑipatheti/
ce dicta, ꝓbamus: p̄mo, quia est aliquod extremū, qđ pę/
nam sensus nō patit̃ nec vniuoce, nec ęquiuoce ꝺm Ari.
vtpote hę substātię, quę mouent stellę: quęqꝫ quia sunt
puri intellect⁹ nec vniuoce, nec ęquiuoce pęna sensus af/
fligi possunt: est ⁊ aliud extremum, qđ vtraqꝫ pęna affli/
gi pōt, vt animalia, ergo si natura procedit ordinate: erit
medium (vtpote anima humana: quę est inter hęc me/
dia: quę penā sensus subire poterit ęquiuoce dictam) nō
quidē corpoream, sed animasticā. P. Aristo. in substan/
tijs separatis posuit gaudium. Dicit enim deuꝫ 10° Ethi/ T. cō. p°.
coruꝫ. gaudere optimo, ⁊ cognatissimo: 12° vō libro p̄mę
philosophię, ostēdit substātias supernas summopere de/
lectari, ꝙ intelligentia sit optimum ⁊ delectabilissimuꝫ.
Unde Auerroes auctoritate Alexādri inquit, ⁊ Alexan/ Eodē cō/
der dicit ꝙ nō est intelligēduꝫ per voluptatem: volupta mēto.
tem cōsequētem passionem: quę opponitur sensuali tri/
stitię. Uoluptas enim quę est in intellectu nō est passio:
neqꝫ habet oppositum: cum ista comprehēsio nō oppona
tur ignorātię. Uoluptas enim ita cōsequitur cōprehēsio
nem sicut vmbra corpus. Si igitur aliqua comprehēsio
est: quę nullum oppositum habet, ⁊ nunqꝫ est in potētia:
tunc cōprehēdenti nunqꝫ accidit dolor ꝓpter defectum
cōprehēsionis: hactenus Auer. ¶ Ex his apparet in hu/
mana anima posse esse duplicem dolorem, atqꝫ duplice
tristitiam: ⁊ per cōsequēs pęnam sensus ęquiuoce dupli/
cem. Alteram: quę sequitur ignorātiam, Alteraꝫ: quę se/
quitur vitium. Prima cōpetit sibi quatenus est res intel
lectiua. Secūda quatenus est res media inter pure intel
lectualia: ⁊ pure materialia. nec pęna ista est vitiū essen/
tialiter, sed sequēs vitiuꝫ vt vmbra corpus. Albertus vō
dicebat

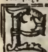
dicebat hãc pęnam sequi carẽtiam actionis vitiosę. Cuȝ enim anima per habitum desideret exercere vitiuȝ: qđ exercere nõ potest carentia corporis, iure tristatur pęna hac: quę sequitur carẽtiam actionis ſm vitiuȝ. Pęna vo prima nõ est ignorãtia, sed sequens ignorãtiam. Unde (vt fruitio) qua deus fruitur optimo, nõ est intellectio, sed fruitio, quam Aristo. aliquãdo delectatiõem, aliquã do voluptatem appellat: ita tristitia, quę sequitur ignorãtiam: nõ est ipa ignorãtia: sed sequẽs ignorãtiam. Anima ergo separata a nostro corpore sicut bifariam delectatur delectatione: scilȝ sequẽte operatiõem ſm virtutem, quę dicitur animastica delectatio: ⁊ delectatiõe sequẽte beatitudinem: quę est fruitio optimi: sic bifariam pęna affligi potest: pęna quę sequitur ignorãtiam: ⁊ pęna sensus ęquiuoce: quę sequit vitia: quęq dicitur animastica. Ergo impiorũ animę ⁊ pęnam culpę, ⁊ pęnam vtriusq dãni: ⁊ pęnam sensus saltẽ animastica: quę ęquiuoce dicitur, patiãtur: necesse est. Pęnam vo sensus vniuoce dictaȝ excludit Aristo. ab his animabus pmo de anima libro, Cum inquit dicere autem irasci animã simile est: ⁊ si aliquis dicat eam texere vel ędificare. Illic enim Aristo. ab anima excludit tristitiam metuȝ iram: ⁊ id genus, q sint cõmunes animę ⁊ corpis passiones. Nõ autẽ excludit itellectualem tristitiaȝ: ⁊ animasticã: quãdoquidem operationes ſm virtutes nobis efficere mirabiles delectationes, ⁊ animę ipsi dicat in libro Ethicoruȝ: quę delectationes nõ sunt corporeę: sed animasticę: similiter speculatio etiam facit maximam delectatiõem: quę nec est corporea: nec animastica: sed itellectualis. Ergo oportet ſm Aristo. cõcedere pęnam animasticaȝ, ⁊ pęnam intellectiuam, ⁊ pęnam corporeaȝ. Sed quęres an pęna sequens ignorãtiam: ⁊ sequens vitia sit pęna dãni: ⁊ si est: tũc pęna dãni nõ differt a pęna sensus ęquiuoce dicta. Rñ deo ignorãtiam posse bifariam ꝯsiderari vno modo, vt est priuatio boni: ⁊ sic tristitia sequẽs ignorãtiaȝ sub hac ratione, est pęna dãni. Alio modo vt ignorãtia ponit aliquid in subiecto: vtpote aptitudineȝ, vel quicquid illud sit: ⁊ sic tristitia sequẽs ignorãtiaȝ nõ est pęna dãni. Sed sequens illud positiuum: qđ ignorãtia poneret. Melius hęc distinctio dephẽditur in vitio: nam vitiuȝ potest bifariam cõsiderari, vno modo (vt est priuatio boni) scilicet virtutis: ⁊ sic tristitia sequẽs vitium sic cõsideratum est pęna dãni. Alio modo, vt vitium est habitus aliquid ponẽs in anima: ⁊ sic tristitia sequẽs est pęna sensus animastica, siue ęquiuoce dicta. Hãc Iuuenalis aquinas appellat displicẽtiam, cum inquit Exẽplo quodcũq malo cõmittitur: ipsi displicet auctori. Prima est hęc vltio q se iudice nemo nocẽs absoluitur: ⁊ relique. M. vo Tullius pro Milone inquit, ⁊ pęnã semper ante oculos versari putẽt, qui peccauerint. Sed ambigeret fortasse quispiam cõtra ea, quę dicit Albertus. Dicebat enim pęnam sequi vitia, quatenus inclinatur ad vitiosas operatiões, quas exequi nõ potens vitiosus, affligitur: nam pari ratione virtutes relictę in anima inclinãt ad opatiões ſm virtutes, vt dicit Arist. ergo cum eas exequi nõ possit carẽtia corporis, iure virtutes videtur afflictiuę. Potest dici q virtus nõ inclinat ad actionem, nisi vt inclinatio regulat a rõne. Uitium vo inclinat pter rationeȝ: ⁊ qꝛ post mortẽ ratio nõ dictat executionem: cum illa nõ sit cõueniẽs: virtutes nõ inclinabũt: sed cõuersę sunt in ornamẽta aię: ⁊ disponẽt eam pro beatitudine ꝯtẽplatiua: vt superius diximus: vbi declarauimus cognitionẽ dei intuitiuam in aĩa fieri non posse: nisi sit per virtutes: ⁊ potissimum per heroicam eleuata: ergo post mortẽ virtutes nõ frustra remanẽt: ⁊ nõ affligũt animã inclinãdo illam ad actiones: At vitia cõtra inclinãdo affligũt, et impediunt aĩam pro beatitudine recipiẽda. huc usq peripatheticus põt loqui. Sed vtrum aię ꝓphanoꝝ possint affligi pęna sensus illata ab aliquo corpore: vt sanctissimi Doctores asserũt: ⁊ Plato cõpluribus locis affirmat: pº frõte Aris. ex his quę scripsit, negaret: qñquidẽ igneuȝ illud corpus agere nõ põt, nisi per ꝯtactuȝ: vt in libris de gñatione asseruit. At ꝯstat corpus spũm tãgere nõ posse: q ea sese tãgant: quoꝝ vltima simul sunt, vt libº physico 5º asseruit. P. Ea solum agere ⁊ pati pñt: quorum est cõis mã: vt de gñatione libº tradit. At corporaliuȝ ⁊ spũalium cõis mã nõ est, vt libº Metacc. xiº scribit. P. Aĩa, vt aĩa a corpore nõ patit nisi inquãtuȝ recipit ab illo spẽm: per quaȝ ipm cognoscit, vt scribit 3º de aĩa: quare si ignis ageret in animã: aĩa ab illo patiẽdo soluȝ cum cognosceret. Hãc positioneȝ Firmianus tenet, cum ingt, aię cum in se nihil habeãt solidum ⁊ ꝯtractabile a solidis: ⁊ corpalibus nullaȝ vim pati pñt: sed qꝛ in solis spiritibus viuũt: a solo deo tractabiles sunt: cui vtus ⁊ suba spiritalis est. Sed tñ docẽt nos sanctę lrę quẽadmodum pęnas impij sint laturi: nam qꝛ peccata in corpibus cõtraxerũt: rursus carne induẽtur, vt in corpibus piaculuȝ soluãt: hactenus Firmianus. Tertullianus quoq in Apologetico idẽ asserit. Aui. pipatheticus 9º libº suę Metacc ait aĩas impioꝝ cremari, quatenus apphẽdũt ignem sub ratione discõueniẽtię: veluti qui somniat aliqñ phãtastice in somno apphẽdẽs aliqđ sub rõne terribilis maiori cruciatu exardet, q si in vigilia ex pñtia eiusdem cruciaret. Sed, vt diximus, fides nobis sit argumẽtuȝ: qua Plato semp in diuinis rebus vsus est. Cuȝ. n. res diuinę sensibus nõ subiacẽt, pcepit Plato in Timęo, vt vteremur maioruȝ auctoritate: quare cuȝ nulla sit auctoritas maior, q sanctissimoꝝ doctoꝝ: qui christianã veritatem sanguine, ⁊ miraculis cõfirmarũt: ex horuȝ auctoritate credere debemus aĩas ꝓphanoꝝ hoium pati etiam ab aliquo corpco (vtpote ab igne, qui ꝓpe ſm medicos, est magis expurgatiuus, ⁊ separatiuus cęteris ęlementis. Dicamus ergo aĩam, vt aĩa est, quadrifariam esse illimitatã. Uno modo ſm locũ, q s. vt aĩa est, nulli loco sit astricta: qnẽadmoduȝ superius diximus. Alio modo ſm opationem, qm vt aĩa põt operari vbi vult, ⁊ nõ solum in hoc loco. Tertio est illimitata ſm gradum pfectionis: qm, vt aĩa debet pręesse vniuersę naturę corporeę, ⁊ nulli corpori esse submissa. Quarto est illimitata ſm apphẽsionem: qm est apta apphẽdere bonum ⁊ malum: bonum qdem, vt bonum, ⁊ maluȝ, vt malum. Nõ tamẽ, vt aĩa apphẽdit bonum vt malũ: vel malum, vt bonum. Sãctissimus ergo vir Thomas ignẽ infernum quadrupliciter pęnam inferre aię asserit. Primo inquãtum ab ea aufert illimitationẽ loci: ⁊ hoc illam detinẽdo, vt ne possit alia loca petere: quę sua natura petere apta est. Secũdo auferẽdo illimitationeȝ in operãdo: quoniã facit vt nõ vbi vult opetur: quẽadmoduȝ ſm eius naturaȝ operatiua est. Tertio auferẽdo illimitationem apphẽdẽdi: quoniam cõpellit, vt aĩa ignem: cui assistit, vt nociuuȝ, atq terribilem rem apphẽdat: quem ex illimitatione apprehẽdẽdi ipsa apphẽderet, vt bonum: ⁊ voluptificum. Quarto auferẽdo ab ea illimitationem pfectionis: nam sua natura pręest igni, ⁊ vniuersę naturę corporeę: at tũc ignis aię pręesse videt. ergo pęnã sensus ignis huiusmodi quadrifariam infert aię: quam ipsa maximam esse dephẽdit, q sibi id omne auferat: qđ est illi, vt aĩa: nãle. ¶ Ex his delerẽtur obiectiones, prima qdem, q lȝ corpus nõ tãgat spũm tactu quãtitatiuo, tãgere potest potẽtia atq virtute, veluti cęlum tãgit intelligẽtiam. Scda etiam diluit, q Aris. loquat de actione:

Margin notes: T. c. 64. — li. º c. Satyra. 13. — li. 7. c. 21. — Cap. 46. — liº. 4º. cõtra Gen. cap. 90. ⁊ quol. 2º. ⁊ 3º. Et in qõnibus disputatis ð aĩa q. 21º.

qua agēs ꝯuertit passuꝫ in eius nām. In hac enim actio/
ne cōis materia est. Tertia rursus tollitur ꝙ ignis agere
pōt in aīam, vt res, ꝛ vt intētio: quādo agit vt res, potest
īferre pęnā: qñ agit vt intētio: agit spēm. ¶ Sed quęres
an pipatheticus posset hęc ꝯcedere. Uidet̄ enim prima
frōte ꝙ nō. Dubitaret enim primo qualis nam esset hic
ignis aīaruꝫ impioꝝ afflictiuus: an ęlemētarius, an alte/
rius rōnis. Secūdo si ęlemētarius, quo nam pacto intra
terrę ima genitus esset, ꝛ e quo agente. Tertio vnde hic
ignis hēt ꝓprietateꝫ hāc, vt ipse possit impioꝝ aīas affi
cere pęna sensus: cęteroꝝ nō. Tertio cur poti⁹ ignis hanc
ꝓprietatem habeat, ꝛ nullum alioꝝ ęlemētoꝝ. Theolo/
4° sent. dis. 14°. gus (vt Thomas vir doctissimus) talem ignem esse ęle
mētarium asserit, cum cęteris ignibus eūdem specie: qđ
Aris. asserit Topic. ꝑmo, cum īqt oēm aquā omni aquę
esse specie eādem, ergo ꝛ oēm ignem. Ad 2ᵐ dicit Theo/
logus (vt Thomas talem ignem factū esse a deo itra ter
rę ima ex ordine diuinę iustitię) vt eēt instrm̄ diuinę iu/
stitię: quo maloꝝ aīę cruciarētur. Peripatheticus aūt di/
ceret vnuꝫ ęlemētū ex ordine naturę vniuersi fieri pos
se in regione alterius. Uidemus enim ex ordine vniuersi
in regione aeris fieri lapides, ꝛ animalia, ꝛ id genus, vi/
demus in subterraneis locis ignes fieri, vt apud ethnas,
Quare dicere pōt intra ima terrę fieri ignes, ꝙ terra illa
facile in ignem verti possit: ꝛ ex ordine naturę vniuersi
ꝑpetuo fieri ex illa terra igneꝫ ꝓpter bonū vniuersi: quo
impioꝝ aīę puniātur, vt Auicē. dicit. qa quātum de terra
ꝯuertit̄ in talē igneꝫ: tātū de ea aliūde gñat̄: hęc nō sunt
aliena a pipatheticis: qui ꝓpter bonum vniuersi, ꝛ ex or/
dine naturę vlis ꝯcedūt graue ascēdere ad replēduꝫ va/
cuum: ꝛ leue eadeꝫ causa descēdere. Ad 3ᵐ dicit Theolo/
gus talē ignem nō quatenus est ignis agere in aīam: sed
vt instrm̄ diuinę iustitię: At pipatheticus diceret ꝙ quē
admoduꝫ ignis ęlemētarius: qui sua natura est corrupti
uus, per cōmixtionem radioꝝ stellaꝝ efficit̄ ꝑfectiuus,
ꝛ salutiferus: vt patet de eo igne, qui descēdit ad nos cuꝫ
solis radijs (vt Albertus īqt in li° de Cęlo exponēs quę
Alexāder dicit) ita ignis intra terrę ima ꝯtētus ꝓprieta/
te loci reddit̄ aīarū impioꝝ afflictiuus: videmus aquas
balnearum ꝓprietate loci miracula fere quādoqꝫ fecisse,
vt nos obseruauimus: quę aqua sua natura non faceret,
sic ignis hic ꝓprietate loci vim taleꝫ hēe posset, qua aīas
impioꝝ affligere posset. Diximus enim aīas impioꝝ af/
fectu vitioꝝ quasi per nām ima terrę petere: quare peri/
patheticus dicere posset aīas has ad eum igneꝫ latas eē,
qui quasi in terrę nām versus est, ꝛ ab eo pati realiter, ex
ꝓpetate ignis talis: ꝛ impetu, atqꝫ peculiaritate vitioꝝ:
hactenus peripatheticus. Quę vō sanctissimi viri dicūt:
sunt vera: ꝛ dictu facillima: quādoqđeꝫ (vt Boetius in/
quit 5° de ꝯsolatione) omnia ꝓuidētię diuinę subdūtur.
Ideo melius est dicere hęc eē ex ordine diuino: qui in di
uina ꝓuidētia ꝯtinet̄. Ignis enim ille factus est a deo ex
ordine diuinę iustitię: qui in ꝓuidētia est, ille ignis fact⁹
est (vt instrm̄ diuinę iustitię) vt per ipm̄ impioꝝ aīę iu/
stificētur. Non enim vt ignis, ꝛ vt nāle corpus id facere
posset, nisi sic facere esset a ꝓuidētia institutū. Et cum di
cebat̄ cur potius ignis hoc facere debeat: Phi dicerēt ex
tribus: ꝑmo ꝙ cęteris ęlemētis ignis sit ęlemētum acti/
uius. Scđo ꝙ cęteris ęlemētis sit spūali⁹: ꝛ naturę spiri/
tali vicinius: ꝛ aīę cęteris proportionali⁹. Tertio ꝙ ma/
gis sit purificatiuus, ꝛ dissimilariuꝫ magis separatiuus,
Similariū vō magis ꝯgregatiuus: At Theologus pro ve
ritate diceret magis igneꝫ hęc facere, quia sic est ordina/
tum a diuina prouidētia: cuius ratio humanū captuꝫ ex/
cellit. Quod igit̄ animę post mortem pęnam sensus pati

possint, ꝛ multiplicem delectationeꝫ, ꝛ quō diuersimode
Phi, ꝛ Theologi hęc asserāt, ex hisce perspicuum est.

¶ Soluit̄ 9ª. q. ꝛ declarat̄ aīa post mortē si cognoscat sin
gularia, vt amicos, filios, propinquos, necnō ꝛ mutatio/
nes, quę emergūt in illis: rursus an cognoscat ea singula
ria quę postea ꝑpetuo emergūt. Cap. LXXIX.

Ręterea maxima. q. est si aīa post mortē ea
singlaria cogscat, quę in vita nouit: ꝛ siue no
uo alia apphēdē possit, ꝛ mutatōes, quę illis
emergūt: pipatheric⁹, qui fortasse nō abhor/
reret distinguē duplices spēs, alias quę aīę
isunt vi sepatiōis: alias, quę aīę isunt vi vniōis ad corp⁹.
Sūt. n. res, q̄s cogscit, duplices, alias, q̄s cogscit vi sepa/
ratiōis, vt meritū, pęnā, locū, ꝛ cętera: quę supi⁹ diximꝰ.
Alias vō, quę cogscit vi vniōis, vt res nāles: hinc alię sūt
spēs, qbus illas, ꝛ alię, qbus has res cognoscit: spēs qb⁹,
illas cognoscit, accipit a supis substantijs lumine diuino
ipsam disponēte. Spēs vō, qbus has apphēdit a phāta/
smatibus accipit lumine itellect⁹ agētis ipsam afficiēte.
Tūc pipatheticus asserēs hāc distinctiōeꝫ diceret aīam
post mortē itelligē singularia: quoꝝ spēs hēe pōt: qꝛ igit̄
post mortem eoꝝ singularium spēs hēe pōt, quę itelligit
vi separatiōis: ideo post mortē illa itelligit: vnde apphē/
dit locuꝫ, ad quē delata est, ꝛ vnde exiuit, ꝛ se exisse, ꝛ pę/
nā, ꝛ ꝑmiū, ꝛ id genus. Rursus qꝛ eoꝝ, quę itellexit in vi
ta, spēs seruat, ꝛ spēs vt silitudo repñtat per se vle, vt ef/
fectus repñtat singulare, ꝛ quo ꝓducta est: hinc post mor
teꝫ eoꝝ, singulariū spēs detinēs: e qbus spēs genitę sunt;
pōt itelligē singularia: quoꝝ spēs detinēt: verū nō intelli
git illa in phātasmatibus, sed in se: qꝛ post mortē nō itel/
ligit itellectione ꝯuersa ad phātasma. Alij pipathetici di
cerēt nullo pacto post mortē aīam itelligere nisi singula/
ria: quę itelligere pōt vi abstractionis atqꝫ separationis:
nā cętera singularia nō itelligebat nisi in phātasmatib⁹,
vt ego nūc amicum itelligo: quē Romę olim apphendi.
Cum igit̄ spēs nō repsentet vt effectus nisi singulare in
phātasmatibus: ideo cessante phātasmate singulare aīa
itelligere nō pōt. At sanctissimi viri: qui dicūt aīam posse
itelligere nālia ꝛ per spēs ab eis causatas, ꝛ per spēs a su
peris defluxas, dicerēt eam posse itelligē, sed nō nisi per
spēs influxas: ꝛ nō semper: sed ꝯm diuinam ꝑmissioneꝫ:
q̄re ꝯm pipatheticos aīa ea, quę hic emergūt, vl̄ emerse/
rūt, nequaq̄ intelligere poterit. Scđm vō Theologos, ꝛ
vitatē deo ꝑmittēte, per aliū modū, q̄ per spēs a nālib⁹
defluxas itelligē pōt, vt scissimus doctor Tho. exposuit, p° pte. q. 89° artic. 4° ꝛ 8°.
At nūc pipathetice dōm est, rerū nāliū vl'ia in vl'i aīam
post mortē itelligē: vtpote p spēs ex illis acqsitas. Uerū
alio mō, quo itelligebat illa in corpe: qñquidē illa vnita
nō itelligebat, nisi in phātasmatib⁹, post mortē in singu/
larib⁹ vt hñt esse simplr. At singularia: quę itelligebat vi
vnionis, vt amicos, ꝓpinq̄s, ꝛ mutatōes ꝯtingētes in eis
nō apphēdit, cū hęc itelligē nō pōt, nisi in phātasmatib⁹.
Singularia vō vi separatōis itelligibilia hñ itelligē pōt
ex influxu speꝝ illa repñtātiū: hęc pipathetice fortasse di/
cēda sunt. Uñ, ꝛ Tho. bonā rōnē attulit, nā aīę separatę p° pte. q. eadē arti culo. 2.
ꝯm modū eēndi segregatę sunt a ꝯuersatiōe viuētiū. Cō
iūctę vō ꝯuersatiōi spūaliū subaꝝ: quę sunt a corpe sepa
ratę: q̄re nāliter ea, quę hic agunt̄: cogscē nō pñt: an vō p
aliū modū cogscāt: trāscēdit captū pipatheticū. Ari. eiꝫ p
eth. īqt, imo fortasse q̄rēdū vtrū hi, qui decesserūt, boni
alicui⁹, aut mali ꝑticipes sunt. Uī. n. ꝛ si qcqꝫ ex his ad il/
los ꝑtineat siue bonū siue ꝯriuꝫ: leue qddā, ac paruū vel
simplr ipis eē: deniqꝫ neqꝫ tātū, neqꝫ tale, vt btōs efficē,
q nō sunt, vl̄ illis, q sunt auferre btitudinē queat. vbi pꝫ
Ari. loq de mortuis, vt Plato loqtur, qui vbiqꝫ mortuos

aīas a

aīas a corpe separatas appellat. Ergo ſm Ari. ſi quā eoꝝ
quę hic fiunt, aīa cognitionez habeat, illa eſt parua: qꝛ in
vniuerſali, ꝛ ↄfuſa: qua cognoſcēdo hoīez cognoſcit ami
cos ꝛ cęteros ſingulares homines: ꝛ qua cognoſcēdo mo
tuz oēs mutationes, quę hic fiunt, cognoſcit. 10. q. ſoluta
Cap. 70. eſt, cum de pęna ꝛ gaudio aīaꝝ ſeparataꝝ locuti ſumus:
ideo de ea hactenus dictum ſit.

¶ Undecia. q. ſoluit, ꝛ declaratur an anima ſeparata co/
gnoſcat aliam animam, vtpote amici, vel filij: ꝛ an eam
alloqui poſſit. Cap. LXXX.

Urſus. q. non parua eſt, ſi aīa ſeparata alias
aīas cognoſcat, vt amicoꝝ, filioꝝ, ꝓpinquoꝝ
ꝛ ſimiliuz: ꝛ eas alloqui poſſit. Plato cōplu/
ribus locis, vt in Gorgia auctoritate poetaꝝ
Acarontis aīam cęteras aīas cognoſcere, ꝛ
eas alloqui, Minoem ēt illas indicare cōcedit. Oēs q̄z
poetas ſcim᷒ nō ſemel cantare Venerē Jouem, Jouem
cęteros deos alloqui: quos reuera, vt Plutarch᷒ inquit
nō ſunt hoīes, ſed heroum aīę. Peripathetici negare nō
poſſunt aīaz poſt mortē ſeipſaz cognoſcere ſiue per eius
eſſentiā ſe cognoſcat ex vi ſeparatōis, ſiue per ſpeciez ab
ipſa defluxaz lumine diuino ipſaz afficiēte: ſiue per ſpēz
e ſuperis ſubſtātijs ꝓductā: ſemꝑ arbitror eos dicere ſe/
paratam aīaz poſſe ſeipſam cognoſcere: ꝛ q̄m cęterę aīę
ſunt ſm eundez eſſendi moduz, iure per eſſentiā ſuā cęte
ras cognoſcere pōt, nō tñ quo illę ſunt amicoꝝ, vel filio/
rum: cum per eſſentiā ſuaz amicos, vel filios nequeat co/
gnoſcere. P. pōt dicere eas cognoſcere ꝑ eſſentias illarū,
ſicut ſuperas ſubſtātias apprehēdit apprehenſione, quę
eſt ipſa res apprehenſa: qua rōne pōt aīa hęc cognitione,
quę eſt res apprehenſa, vtpote ꝑ eſſentiā rei: cęteras aīas
apprehēdere: inſuper vi ſeparatōis poſſet illas itelligere
per ſpēs a ſuperis defluxas: nunq̄ȝ tñ illas apprehendit,
quo ſunt vel amicoꝝ: vel filioꝝ nālī. ſ. apprehēſione: niſi
per alium moduz, vt diuus Thomas expoſuit complu/
ribus locis: quē modū peripathetic᷒ nō cognouit. Verū
vō alloqui altera alterā poſſit, Theologi dicunt alteraz
alterā alloqui poſſe nō exteriori vbo: ſed interiori: quate/
nus altera in ſe cōceptus format eo ordine, quo loquēdo
extrinſec᷒ formaret: ꝛ ita illos ſic cōpoſitos cognoſcēdo,
diceret alteram alterā loqui: Verū hoc dici nō pōt, niſi
ſupponamus aīam poſt mortez intelligere poſſe ſingula/
ria: circa quę locutōes ſunt: Sed cū aīa poſt mortē ſoluz
ea ſingularia cognoſcat: quoꝝ vi ſeparatōis ſpēs a ſupe/
ris ſubſtātijs accepit, iō ſꝫ peripatheticos in his ſolū aīa
aīam alloqui poſſet: De ſingularibus vō: quoꝝ cognitio/
nem nālem habuit in vita: cum illa non amplius cogno/
ſcat, diceret in his alterā alterā alloqui nō poſſe. At theo
logus, qui per alium modum aſſerit ea poſſe cognoſcere:
de oībus loqui poſſe nō dubitaret, maxime deo ꝑmittē/
te. At ſi de vlibus locutiones eſſe pñt, forsaſſe prohiberet
nihil in his alterā alteram alloqui poſſe. Et ſi dicas aīas
habere voluntatē tum imutabilez: ſed in locutōe volun/
tas eſt mutabilis, poſſet dicere aīaz habere voluntatem
imutabilem circa ea, quę egit, vt forma corporis, vtpote
circa virtutes, ꝛ vitia. ſ. carētia corporis: circa ea, quę itel
lectus ſunt, pōt hīe voluntatē mutabilez, ex quo pꝫ alte/
ram alterā poſſe docere, nō q̄dez ea: quę intelligibilia nō
ſunt niſi vi vnionis: ſed ea, quę intelligibilia ſunt vi ſepa
ratōis. Hęc cōiecturabilr̄ dicere poſſum᷒: ꝛ q̄dē his, quę
Ariſto. dicit, nō cōtradicēdo: Verū vō ſint catholice di/
cta: ſanctiſſimis doctorib᷒ relinquo, fas mihi eſt in paris
nālib᷒ cū Pōp. diſputare. hic. n. arbitrat᷑ Ariſt. velle aīaz
nō remanere poſt mortē: qꝛ nihil de ei᷒ ſtatu poſt obituz
locutus eſt: Ego vō arbitror eū fuiſſe locutū quouſq̄ȝ rō
nālis euz potuit regulare: Sed qꝛ hęc, quę de aīa aſſignā
tur poſt mortē: nō poſſunt rōne nālī regulari: iure pręter/
miſit: nos vō nō per rōnes nāles, ſed ꝑrim per fidez: quę
in his potiſſimū argumētuz eſt, ꝑrim cōiecturis rōnabi/
libus, non tñ eis, quę ipſe dicit aduerſando: hęc exercitij
cauſa ſubiecimus, nam ſi nos hęc ꝓbare non poſſumus:
Pompo. iſta minime refellere poterit.

¶ Duodecima. q. ſoluit᷑, ꝛ declarat᷑ ſi aīa pōt locū dimit/
tere: vbi ſtare deputata eſt, ꝛ nobis apparere: ꝛ ſi imuta/
biliter vult, q̄cq̄d vult. Cap. LXXXI.

Agna. q. ſemꝑ fuit an aīa, quę certo loco poſt
mortē deputata eſt, poſſit ex illo exire, ꝛ no/
bis apparere: Gentiles nō dubitarūt in hoc,
Cęſar. n. apparuit Caſſio ꝛ Bruto. Alter arca
dum apparuit alteri: catholici nō modo cre
dunt hoc, ſed pluribus miraculis cōfirmarunt. Peripa/
theticus diceret aīaz e ſuo loco recedere nō poſſe, q̄m ad
illuz quaſi natura. ſ. impetu vitioꝝ ferebat᷑: ꝑꝑea nec no/
bis apparere poſſe aſſereret: ea vō, quę apparent phanta/
ſmata eſſe dicerēt, de q̄bus Ariſt. loq̄t᷑ in libro de ſomno:
ꝛ nos ſupra aliqua diximus: poſſent bonā rōnē reddere,
primo ex ꝑte aīaꝝ, ꝙ aīę. ſ. ſeparatę poſt mortē ab hoīuz
cōuerſatione ſeparatę ſint, ꝛ ſolum ſubſtantijs ſeparatis
applicatę ad illaſq̄ȝ cōuerſę: vnde ꝛ ꝓmo ethicoꝝ inquit
Ariſto. inter viuos ꝛ mortuos ciuiliuz operū cōicationez
eſſe nō poſſe. Scdō ex ꝑte noſtri: naz noſtra cognitio eſt
per ſenſus, rebuſq̄ȝ ex ipſis ſenſibilib᷒: quib᷒ pꝫ hō aīas
hoībus nāliter apparere nō poſſe, nec loca deſerere: q̄b᷒
deputatę erant. Theologi vō per diuinā diſpenſationem
has, ꝛ deſerere loca poſſe, ſaltem ad temp᷒, ꝛ nobis appa
rere complurib᷒ miraculis cōprobarunt: Quod ꝛ Gen/
tiles ipſi hyſtorijs cōplurib᷒ affirmāt, vt Valerius: ꝛ alij.
Verū vō habeat ſeparata aīa voluntatē imutabilez, ipſi
peripathetici circa actiōes nō negarent, vtpote corporis
defectu: cuius pñtia ad agendum aīę neceſſarium eſt vt
ꝓximo caplo diximus. Catholici vō imortalitatē hāc eē
ex ipſius impij aīę obſtinatione aſſereret: Circa quę vō
habent mutabilem: nos ꝓximo capite explicauim᷒: q̄cq̄ȝ
catholici hāc nullo mō eā hīe poſſe aſſerāt niſi ꝑmittēte
deo. aīaduerte tamē theologos has, ꝛ plures q̄ōnes lōge
deſiderabiliores determinaſſe: ꝛ q̄dem diligenti᷒, veri᷒,
ꝛ certius: nos vō has volum᷒ ſufficē, nec aſſerēdo, ſꝫ ſolū
diſputādo de eis dicta hęc ſint: hacten᷒ de Pōp. 9ª rōne.

¶ Decima Pomp. rō diſputat᷑: ꝛ de ordīe aīaꝝ ſm latitu
dinē ꝑfectōis determinat᷑. Cap. LXXXII.

Js diſputatis, quę ad rōnē Pomp. nonā atti
net, reſtat nūc redire ad reliquas eius rōnes:
q̄bus eius opinionē ꝓbabat: Argumētatur
ergo decimo aīam ſimplr̄ mālem, ſm quid
vō imaterialem, ꝙ in ordine animaꝝ teneat
ſupremum gradum totius latitudinis illorum in abſtra
ctione: q̄ṁq̄dem aīa plantaꝝ nihil abſtractionis habeat:
Utrum ſupra hac non nihil imaterialitatis habet anima
ȝoophyticoꝝ animaliū, ꝙ tactum ꝛ cōfuſam imaginatio/
nem habeat, ſupra hac adhuc magis aīa ꝑfectoꝝ aīaliū,
ꝙ habeat hoꝝ aīa cognitionē aliquā rerum in abſentia:
ſupra hac cogitatiua, ꝙ magis adhuc ſpiritualiorē hēat:
ſupra hac intellectiua: quę adhuc ſpiritualiorem habeat:
Sed hic ordo friuolus eſt, cum cogitatiua nō variet gra
dum: eſt eniz ſm omnes qui de cogitatiua loquūtur, vna
pars ipſius ſenſitiuę animę: ergo non ponit in numero
graduū. P. Ariſto. 2° de anima libro conſtituens gradus T. cō. 37.
ꝑnes quoꝝ variationem latitudo variat᷑, Jn ꝓmo gra/ t. 38.
du conſtituit vegetatiuum, Jn ſecundo vō ſenſitiuum:
Jntellectiuū vō nō vult eſſe ponēdum in hac latitudine,

vnde dicit περὶ δὲ θεωρητικοῦ νοῦ ἕτερος λόγος. hoc est de spectatiuo aūt intellectu est altera rõ: qm̄ vt exponit Simplicius nõ ponit in latitudine ceterorū graduū aīe: quū illi gradus sint ex mā, ꝛ semie: hic extrinsecus accedat. Constituēs vō gradus ipsi⁹ sensitiui: qd̄ sensitiuū ponebat, vt vltim⁹ gradus aīe: eorū.s. qui ex semine traducunt: inqt, ꝛ sensitiuorū, |hec qdē, hñt ꝭ locū motiuū: hec vō nõ hñt. Τελευταῖον δὲ τὸ ἐλάχιστον λογισμὸν καὶ διάνοιαν· οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δὲ ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογισμός. idest vt verbum verbo reddā: Ultimū aūt ꝛ minimū ratiocinationē, ꝛ rõcinatiuā: qb⁹ qdē.n. inest rõcinatio corruptibiliū, his ꝛ reliq̄ oīa insūt: qb⁹ vō illorū vnūqd̄q, nõ oīb⁹ iest rõcinatio.| Ex his apparet ꝭm Aristo. pmū gradū sensitiuorū eē eorū, q sensuz tm̄ hñt: Scdm̄ vō eorū: qui vltra sensuz hñt motiuū. Tertiū deniqꝫ eorū, qui vltra hec hñt logismū.i. rõcinatõez, ꝛ dianoeam.i. rõcinatiuā, siue cogitatiā, vt hoies: qꝛ quaten⁹ sensitiui sūt, videnť eē in vltio gradu illorū, ꝙ vltra illa duo habeāt dianoeam, qua, vt aīalia pfectissima rõcinanť, ꝛ discurrūt: sunt, q ħ dixisse Aristo. dicunt pꝑter pygmeos, q aīalia sunt p dianoeā: nā pticulariter discurrūt, ꝛ rõcinanť, hoies aūt q p intellm̄ sunt, alteri⁹ ꝯsideratõis erūt ab hac latitudie, ppea dixit ỏ itellectu eē aliā rõnē, qꝛ nõ spectat ad latitudinē sensitiuorū: ꝛ assignans cāz hui⁹ ordis, inqt qb⁹.n. inest rõcinatio corruptibiliū.i. qb⁹ inest dianoea de numero corruptibiliū, ys ꝛ reliqua oīa īsunt: qb⁹ aūt illorū vnūqd̄qꝫ, nõ oīb⁹ inest logism⁹.i. dianoea. Addit vbū corruptibiliū: pp nõnullos demões corporeos vt Calcidius ꝛ Apulleius, ꝛ ceteri Platonici dixerūt: qb⁹ inest logismus, ꝛ dianoea: ꝛ nõ sensitiuū. nec dixit ħ pp celuz, vt exponit Auerroes, ſꝫ pp hȯs demões, quos iter aīalia enumerarūt Platonici, vt exponit Plutarchus. Ecce ꝙ Aristo. intellectiuū, quo hõ ꝯstituiť: non enumerat inter ceteros gradus aīaꝝ: qd̄ nõ aīaduertens Põp. In opionē illā falsaz tradiť. Immo ex his Aristotelis vbis clarissime pꝫ itellectiuū nõ eē de gñe, nec de latitudie ceteraꝝ aīaꝝ. Pꝫ ēt nõ bñ dixisse eos, q minimū ꝛ vltimū crediderūt eē intellm̄: naꝫ Aristo. nõ de intellu illud dicit: ſꝫ de rõcinatiuo: qd̄ dianoeticū appellat, ħ.n. est vltimū in vniuersa sensitiuorū latitudie. P̄. Si latitudo Põp. eēt ꝯueniēs, adhuc vltra hos gradus eēt addendus ali⁹.s. aīa q̄ eēt simplr̄ imālis: ꝛ ꝭꝫ qd mālis: q̄ cū nõ possit eē celestis aīa: erit intellectiua ipsa aīa. Quare hec Põp. latitudo vl' vtiť ꝯ ipm: vel vtiť ꝯ Aristotelez.

❡ Ultima Pomp. rõ disputať: ꝛ declarať auctoritas. 12. libri metaphysice de beatitudine: Et reddiť cā cur Aristoteles nõ locutus est de beatitudine aīe post morteꝫ in libris sciētificis, ſꝫ in alijs libris: ꝛ cur ỏ statu aīe separate pauca dixit: ſꝫ solū semia sparsit. Cap. LXXXIII.

PReterea vltimo Pomp. positõez ei⁹ pbat ꝙ Aristo. 12. metaphysice beatitudinē hois puo tpe durare dixerit, qm̄ nõ vltra vitā: q̄ exigua est, vbi aīa esset perpetua hois beatitudo esset perennis. Ostendit ēt eo loco nõ fecisse dr̄iaꝫ de hoie ꝛ aīa, qꝛ que dicit de hoie, voluit esse intelligēda de aīa: nam nõ fecit de deo ꝛ de celo dr̄ia, intelligens de celo, que dixit de deo. P̄. (vt dicit) si eo loco de aīa non loquiť: vbi fuisset locutus: est.n. ille ppri⁹ locus. P̄. argumentať, si aīa posset ea beatitudine effici beata: qua de⁹ est, efficereť deus. Demū in tanta re, cuꝫ nihil dixerit, eēt accusandus. Sed lꝫ supius hec fuerūt perpulchre declaranť: nī breuib⁹ repetamus: ꝛ p̄mo ꝙ Aristo. 12. lib. metaphysice loquiť de hoie, qui aīa cõstat, ꝛ corpore, hūc.n. ea beatitudine, qua dij beanť, asserit paruo tpe esse beatuz, qm̄ nõ nisi in extremo vite, vbi lõgis virtutib⁹ longisqꝫ studijs tandeꝫ puenit ad heroicā virtutē mediante qua ipse deo copulabiť, ꝛ efficietur heros, siue (vt Platonice loquar) sanctus. Dixit aūt hoc pꝑter nõnullos platonicos, qui putarūt beatitudinem nõ assequi hoieꝫ nisi post resurrectionē, quā postea hõ perenneꝫ habebit: At cum T.cõ.41. ipse resurrectionē fieri posse neget p̄mo de aīa libro, propterea dixit beatitudinē eam: qua dij ipsi beanť hominī paruo tpe inesse: cum nõ nisi in vita: ꝛ qdeꝫ post heroice virtutis adeptionē. Cuꝫ vō dicit Aristo. nõ fecisse dr̄iam inter hoiem, ꝛ aīaꝫ: pace sua dixerim hoc falsuꝫ est, quia Aristo. vbiqꝫ fecit dr̄iam, nam Plato voluit hoiem esse aīaꝫ, Aristo. negat, lꝫ in moralib⁹ aliqñ Platonice loquēdo appellet hoieꝫ aīaꝫ. nec est verū eo loco nõ fecisse differentiā inter celum ꝛ deū, qm̄ nõ dicit deuꝫ esse animal sempiternum, optimum, sed ζῷον ἀΐδιον, hoc est viuens eternum. ζῷον.n. viuens, ꝛ ζῷον etiam viuens dicitur: ob qd̄ viuens, vita, ꝛ perpetua duratio / atqꝫ sempiterna ī dō hoc est celo diuino existit: quasi dicat deuꝫ esse viuēs per essentiā, participatiōe cuius celum diuinū viuit: Ubi pꝫ Aristotelez fecisse dr̄iam inter deū, ꝛ celum: cū dicat deū per essentiā viuere, celum participatiōe. Cum vō dicit si de aīe beatitudine eo loco nõ est locutus, vbi fuisset locutus, cuꝫ.n. ille sit pꝓprius locus, ꝛ ibi nõ loquitur: nullibi ergo loquiť, ergo illaꝫ nõ sentit. Dico locuꝫ pꝓpriū esse de aīa libru, qui est medius ꝛ mathematicas de rebus medijs agens: Signū aūt est ꝙ qõnem hāc eo libro mouit, Cuꝫ igiť qd euꝫ librū spectet qd̄: videť qõnis eiusdē determinationē ad euꝫ librū spectare. Cur vō in libris sciētificis qõnem hāc nõ decisit, est ꝙ libri illi pcedunt per cās, vel effectus hoc est per demonstratiōes, Cū igiť res hec nõ possit demonstratione definiri: a sciētificis libris hāc abiecit: pꝑterea asserit Albertus eo libro, quē de origine aīe conscripsit, Aristo. libro de natura deorū qõnem hanc definijsse: cuꝫ eo libro nõ scientifice pcessit, quem asserit esse legitimū Aristotelis, Ego vō siue ille liber sit Aristotelis, siue nõ: assero qõneꝫ hāc Aristotelem in his sciētificis libris nõ potuisse determinare, ꝙ in eis procedat ex his: que nostris subiacēt sensib⁹: pꝑter hāc eandē rõnem de statu aīe post mortē pauca declarauit: Sparsit aūt semina, qm̄ declarauit ipsam nõ mori cum corpore, vt ex multis rõnibus nos probauimus: ꝛ pbabimus: ex his seminib⁹ dedit nobis viam, vt dicamus aliqua sicut diximus saltem cõiecturabilr̄. Ex his apparet eū nõ esse accusanduꝫ si in tanta re tacuit: qm̄ vbi nõ potest dicere ꝭm sui philosophandi modum, nec per rõnem, qua ipse philosophatus est: satius fuit ipsi tacere. Patet etiā aīaꝫ, que eadem numero beatitudine, qua deus est, beať, non effici deum, lꝫ Themistius, ꝛ gentilitas cõcedāt. qm̄ nõ eodeꝫ modo beať sicut deus / lꝫ eadem beatitudine numero: qm̄ deus illa beať per essentiā, aīa aūt per copulationem, qua sibi deus copulať: vt superius pꝓlixe dictum est: ꝛ de rõnibus Pompo. hactenus.

❡ Quod hec, aīa est imortalis: non sit pblema neutrum: imo sit cõclusio per se demonstrabilis: ꝛ demonstrať hic multis rõnib⁹: ꝛ ꝙ Plato nõ opinādo, sed asserēdo imortalitatem, sit locutus. Cap. LXXXIIII.

DEmum Pompo. pro vltima eius mēte, pꝙ etiā veritate tria dicit, primo de imortalitate aīe esse pblema neutruꝫ, ꝙ vtraqꝫ ex pte sint dialectice rõnes. Cõtra ea que dicit cap. vlt°. Scdo dicit de imortalitate aīe esse articuluꝫ fidei: ideo nõ esse pbanduꝫ asserit, nisi per media credita: que fidei propria sunt: aloquin nõ pcederet nisi per extranea: ꝛ nõ p pꝓpria arti: qui illam pbaret. Tertio dicit ꝙ lꝫ Plato tanta de

imortalitate aię scripserit: firmitatē tñ nō habuisse existimat, vt ex fine apologię colligit, vbi illam sub dubio relinquere videꝛ. In Timęo vō cū ꝑposuisset de ea dicere, quasi se excusans dixit satis sibi esse si in re tā difficili verisimilia dicat: ꝓpterea dicit plura magis opinādo, q̄ asserēdo esse locutus. Hęc ille: quę nec vera sunt, nec sibi cōstant, Qd̄ gdem nō sibi cōstent, pꝫ: nā articulus fidei nō pōt pbari, vt ipse dicit, nisi per ꝓpria fidei, Ergo nō per rōnes dialecticas, alioquin magis per extranea pcederet sic pbans, q̄ ille, qui eum pbaret demonstratiue: Qd̄ si nō potest pbari per rōnes dialecticas, minime erit pblema neutrū. P̄. De articulis fidei nō neutro mō opinamur, imo ipsos firmiter credimus, Ergo si de imortalitate esset pblema neutrū eā nō firmiter crederemus, quare nō est articulus fidei. P̄. Cū dicit articulos fidei nō esse demonstrabiles, falsum asserit: nā pbari pnt ex p̄ncipiis per se notis in theologia, sicut cōclusiones physicę demonstranꝛ ex principiis per se notis in physica: lꝫ sit dr̄ia, q̄ principia theologica in theologia sunt p se nota lumine superioris sciētię. s. dei ⁊ beatoꝝ: at principia nālia sunt per se nota, aut ex supiori scia, aut lumine na-

p̄te. q. p. ar. 2. turali, vt Thomas inquit, hac rōne sancti doctores asserunt Theologiā esse ꝓprie sciam. P̄. Errat cū inquit articulos nō posse demonstratiue pbari: qa pbatio eēt per extranea: nam lꝫ sic pbans erraret quo ad modū pbandi: tamē nō erraret in pbando: pbauit. n. Aristo. 2° libro de cęlo terrā sphęricā esse ⁊ per physicas, ⁊ geometricas demonstrationes. nō tamē errauit in pbando: lꝫ per extranea pcessit. P̄. Dicerē eū errare, qui articulis crederet, nō, vt traditi sunt a sanctis: sed, vt demonstrantur: vt lucidissimus doctor Egidius asserit: qui vō crederet aliquē fidei articulū: nō quidē, vt sibi demōstratū, sed, vt traditum a sanctis viris, postea pro declaratiōe eum pbaret etiam demonstratiue, arbitror eū meruisse. Qd̄ vō nō sit problema neutrum, sed cōclusio demonstrabilis, ex per se notis demonstrauimus, ⁊ rursus demōstrabimus: nam per se notū est, oēm formā existentē in aliquo subiecto, a quo dependet in esse ⁊ ꝯseruari, nō agere, nisi actione cōpositi: hoc. n. lꝫ rōne pateat, qr. s. forma naturaliter nō agit, nisi ꝑm hoc esse, qd̄ habet: sensu etiam constat, cum nullā videamus formā talem: cuius actio non sit cōpositi: nisi quis det' instantiam de intellectiua, de qua est quęstio. At intellectiua anima non agit operatione compositi: non. n. operatiōe corporis, nec alicuius partis corporis, ergo nō dependet ab eius subiecto: quo cōcesso sequiꝛ illam nō corrumpi corruptōe sui subiecti. P̄. Nulla forma existens in subiecto, e quo dependet in esse simplr̄, agit cōtra inclinationem illius: hęc est per se nota, ⁊ cōtra eam nulla pōt ferri instantia, nisi de re, quę est in qōne: qualem ferre possum⁹ cōtra principia demōstratiua: cum demonstratiua inductiōe pbantur: sed intellectiua anima vult aliqñ cōtra inclinationē sui subiecti: vt vnusquisq̄ experiꝛ, imo cōtra inclinationē stellarum, vt inquit Ptolomęus: Ergo non dependet ab eius subiecto: quare illo corrupto ipsa nō corrumpeꝛ. P̄. Accipiamus, vt per se notum, ⁊ cōcessum ab oībus peripathetičis, vl'e esse vbiq̄, ⁊ semper, qd̄ etiā Plato in Parmenide asserit: ⁊ quęramus an tale esse vbiq̄, ⁊ semper habeat, vt est in re, vel vt est in intellectu: nō. n. tale esse hꝫ, vt in re est: qm̄ ꝑm peripatheticos in re habet esse in mā: quę cōtrahit ad indiuiduationē: ⁊ sic nō potest eē vbiq̄: ⁊ per eandē causam non potest esse semp: quia materia est causa transmutatiōis. Ergo vniuersale nō habet tale esse, nisi vt habet esse in intellectu, qui ipm̄ separat a materia: loco, ⁊ tempore, ita vt ꝓpter hoc sit ꝑpetuū: ab intellectu ergo vniuersale erit perpetuū, quo ꝯcesso, quęrimus vtrum habeat esse perpetuū ab intellectu, quo intellectus perpetu⁹ est, aut quo est transmutabilis, nō enim pōt dici esse perpetuū ab intellectu, quo ille est transmutabilis, quippe cū nullum per se transmutabile possit eē causa ꝑpetuitatis, accedit q̄ vl'ia sunt ꝑpetua ꝑticipatōe intellectus, ergo intell's erit per essentiā perpetuus, Hęc ergo cōclusio aia est simplr̄ imortalis demōstrabilis est, ex opatiōe aię, quę est intelligere, ⁊ velle: ex obiecto, qd̄ est ipsū vniuersale, ⁊ ex cōditione formaꝝ mālium, quę intellectiuę animę nō cōpetit, Quā vitatē inuens Aristoteles vbiq̄ cōtra eos, qui dixerunt intellectū esse sensum, argumētaꝛ, si intell's esset sensus, nō essent nisi sensibilia: ⁊ ita delereꝛ metaphysica: quę est d̄ itelligibilib⁹, eodē mō argumētor, si itell's eēt simplr̄ mālis, nulla eēnt entia, nisi simplr̄ mālia: ⁊ ita vt p̄us, d̄lereꝛ metaphysica: Quā rōnē ꝯ Pōp. reputo efficacissimā. P̄. Accipio itell'ꝫ eē simplr̄ ꝑpetuū: h̄ est ꝯcessū Alexādri saltē de agēte, Themistij, Theophrasti, Simplicij, cęteroꝝq̄ gręcoꝝ, quos Auer. expositores appellat: Hoc est cōcessum arabum, vt Auerrois, Auenpaces, Abubacer, Auicēne, Algaçelis, ⁊ Alpharabij saltē de agente: nemo. n. de intellectu vnq̄ dubitauit, Scd̄o accipio de mente Pompo. demonstratiue patere nō esse vnicū numero intellectū in oībus hoībus: ⁊ Argumētor intellect⁹ est ꝑpetu⁹ simplr̄ ex cōcessione oīu, ⁊ nō est vnus numero oīum ex cōcessione Pompo. Ergo aia est simplr̄ perpetua, ⁊ ita cū corpore nō moriꝛ: ⁊ nō remanet vna oīu: sed post mortem vniuscuiusq̄ ꝓpria ⁊ separata. Cū vō dicebat ipse Platonem de imortalitate nō asserendo, sed opinādo esse locutum: Miror eū qui tantū in Platone ꝓfitetur: non animaduertisse demonstratōes Platonis in Phędone: quas Albert⁹ perpulchre collegit in libro de origine aię: Si enī ipse opinādo locutus esset, in aliquo libro dedisset viam, qua rōnes Phędonis opinās cōtrarium soluere posset. P̄. Plotinus summus Platonis imitator imortalitatem nō opinādo persuasit, sed de mēte Platonis eo libro, quē de ea cōscripsit: manifeste asserendo ipsā demonstrauit: Quod aūt illā dubitauerit aliqñ, vt in apologia, vel alibi: fecit (inueret rei difficultatē: redderetq̄ legētes attētos, ⁊ cū dixit per verisimilia velle pcedere in tā grādi re: verbo modestatis vsus est, vt sępe notat Simplicius de Aristotele: ne arrogātię notā incurreret. Quā rem aīaduertēs Bessarion vir vtraq̄ lingua dissertissim⁹, ⁊ in Platonica doctrina maxim⁹ eo libro quē aduersus Georgiū trapeçuntiū de defensione Platonis cōscripsit, asserit Platonē firmissime credidisse, demōstrasseq̄ aię imortalitatē, potissimū in Phędone: Quaꝛ dicamus Platonē asserendo de imortalitate eē locutū: Utrum vō de anima, quęcunq̄ dixit, constanter dixit, superius declarauimus.

¶ Epilogus omniū coꝝ: quę minus aduersando his quę Arist. dixit, dicēda sūt de statu aię post mortē: ⁊ repetitio oīu eaꝝ qōnū: q̄ supi⁹ disputatę sūt: ⁊ libelli submissio ad Leonis decimi pōtificis maximi pedes. Ca. LXXXV.

Quia ab Aristo. de statu aię post mortē, pauca, aut nulla habem⁹: a Platone vō pluria, creditū est Aristo. putasse aias ipsas cū corporib⁹ aboleri, Platonē vō post obitū remanē. Uex Aristo. ipsā remanē opinatū eē dubitādū nō est, qñquidē ex ipso itelligere, ⁊ velle, ⁊ ex itellectis ipsis, aptissime ipsā post mortē remanē ꝯduxit, ex ipo vellet qdē: q̄ aia ipsa nō raro eligat quędam contra impetum corporis, ⁊ ea: quorum contrarium suum corpus affectat: quod quidē fieri nō posset, si e corpore ipso simplr̄ depēderet.

ex ipso intelligere vo, q ipsa nõ itelligat corpore, nec aliqua corporis parte. Ex ipsis intellectis deniq3, quia vlia, quę ipsa intelligit, sunt vbiq3 ⁊ semp: sed cu3 ipsa nõ sint per essentiã sempiterna, sed participatiõe aię, anima erit per essentiã separata, atq3 ęterna: quare nõ est dubiũ eu3 voluisse ipsa3 post mortẽ remanere. Uerum de statu aię post mortẽ ab ipso pauca accępimus: ppea nos aliqua dicere de illo o3: nõ asserẽdo, sed quę magis hs: quę ille dicit, cõueniũt: nõ obstantib⁹ eis: quę supius disputauim⁹.

Attributa anime post mortem.

Post mortẽ ergo aię attribui solent complura, quędam, quę ad ipsa3 attinẽt, vt intellectus est, sicut cognitio rerum: Est aũt hęc duplex: sicut duplices sunt res intelligibiles, mãles qdem: quę quidem simplr, ⁊ ₰m rem in mã sunt: l3 ₰m rõne3 intelligibilia sint imãliter, ⁊ vliter, vt sunt vlia mãlia. Sunt ⁊ res intelligibiles imãles, vt diuinę substãtię: quę per essentiã sunt liberatę a mã, vt de⁹ intelligẽtię ipsę: ⁊ ipsęmet aię post mortem. Mãles res, vliaq3 illarum anima nõ intelligit nisi in phãtasmatibus, sunt.n. vlia rerum mãliu3 in phantasmatib⁹, hoc est in singularibus phãtasiabilib⁹: ⁊ phãtasmata ipsa in organis corporeis, vt colores in pariete, ppterea hęc vlia aia nõ intelligit sine corpore: ⁊ per spẽs acquisitas a phãtasmatibus. Immãles vo bifariã intelligibiles sunt, vt supius persępe diximus, aut intellectione: quę est illarum effect⁹, vtpote per aggregationẽ cõceptuũ ex effectib⁹ illarum accępto: aut intellectiõe, quę est ipsamet res, quę intelligit, vtpote qua ipsę intuitiue in se intelligerent: ⁊ qdem per illarum essentiã. Attribui ergo solet aię post morte3 vtraq3 rerum cognitio: nõ tñ nisi, qua ipsa intellectus est. P. Attribui solent complura vt sensitiua esse videt, vt virtutes, ⁊ vitia: quę aię nõ insunt, nisi vt habitus sensitiui appetitus, vel vt illi⁹ temperatiores. Attribuũtur ea: quę hęc cõsequũtur, vt pęna, gaudiu3, dolor, voluptas: lęticia, tristitia, dãnum ⁊ pręmium, ⁊ cętera, quę illa consequũtur. Rursus ei attribui solent, quę corporis sunt, vt loc⁹, vbi illa aut luget, aut gaudet, aut mediocriter se h3. Ut motus, quo illa ad eum locũ fert, vel ducit: ⁊ quo illa corp⁹ assumit, vt nobis appareat, locutio qua alter alterã allo quat: ⁊ cętera id genus: de qbus supius diximus. Hęc.n. sunt, quę aię post mortẽ attribui solent, ⁊ complura alia, verum quęcũq3 ei attribuũtur: vel sunt quę intells sunt, vt intelligere, ⁊ scire: vel quę sensus sunt, vt virtutes ⁊ vitia: ⁊ quę hęc comitant: vel quę corporis sunt, vt motus ⁊ locus, ⁊ id genus. Quãq3 ergo de his copiose diximus ⁊ disputãdo, ⁊ cęterorum opiones narrãdo, ⁊ veritate3 catholicam explicãdo, nũc nõ asserendo, sed quę magis conueniunt his, quę Aristo. dicit addẽmus: nõ obstãtibus his, quę diximus. Post mortẽ ergo aię ea, quę corporis sunt, Aristoteles nõ attribueret, vt motũ ⁊ locũ: ⁊ id gen⁹, na3 omne qd est in loco ₰m eum, est aut per operationẽ, aut per circũscriptionẽ corporis extrinsecus cõtinẽtis: cu3.n. ipsa corpus nõ sit, per circũscriptionẽ in loco esse nõ põt. P. Cũ post mortẽ eius opatio nullibi appareat, iure per opationẽ nullibi esse poterit, remanet ergo aia ens sempiternum, ⁊ imortale, nullibi tñ: nõ.n. si omne, qd in loco est, sit ens, op3, vt omne ens sit in loco. Et qñ nullibi est post obitu3, ad nullũ locũ mouebit: quare nec in dextrũ, nec sursu3: nec in aliã quãuis regionẽ, q3 (vt dicebam⁹) l3 oẽ qd mouet, sit ens: non tñ oẽ ens, mouet. Siũi rõne diceret Aristo. aiam nec mutabilr, nec imutabilr in loco esse: cũ ipsa in loco nõ sit, nec ad nos venire posse, ⁊ apparere, q post mortẽ nõ moueat: Diceret ẽt post mortẽ ea3 nõ esse in tpe: sicut nulla substãtiarum separatarum est. quare eo ipso, quo corpus deserit, oia ea quę ipsi vi corpis attribuebant: quę cũ a corpore saparet: ⁊ a nostro ɔsortio separari videt: Hęc Aristo. diceret de eorum attributiõe, quę corporis sunt. De attributis vo aię: quę sensus sunt, vl ee videnf. Magis ɔuenit eis, quę Arist. tradit, dicere nulla illorum attribui aię separatę: vtpote nec virtutes, nec vitia, nec pęnas, nec gaudia, nec dolorem, nec voluptatem, nec pręmiũ, nec dãnum. Consonat aũt hoc eis, quę dicit in libris ethicorum. 3°.n. libro inquit, ⁊ nihil adhuc mortuis videt, neq3 bonũ nec malu3: vbi loquit de his quę aię attribuũtur, vi scilicet appetit⁹ sensitiui, vt actões ₰m virtutes, ⁊ vitia, ⁊ habit⁹ ipsi, ⁊ affect⁹, ⁊ potẽtię: oia.n. hęc per mortẽ eo loco credidit amitti: ppea dicit eis nec boni vl mali quicq3 inesse: q3 aię sunt, vt in corpore est, ⁊ vi corporeorum sensuũ. ⁊ pmo ethicorum mouẽs hãc qõnẽ. [At inquit imo fortasse quęrẽdu3 verum hs: qui decesserũt, boni alicuius, aut mali pticipes sunt: ⁊ soluẽs inquit: videt.n. ⁊ si quicq3 ex his ad illos ptineat siue bonũ, siue ɔtrium, leue quide3 ac paruũ vel simplr vel ipsis esse: deniq3 nec tantũ, neq3 tale, vt beatos efficere, qui non sunt, aut illis, qui sunt, auferre beatitudinẽ queat.] Ubi p3 cum loqui de aiabus: quas post mortem Plato mortuos appellat: ⁊ ipse vbiq3: Illis ergo bonũ vel malu3 moris, beatitudo vel miseria attribuenda nõ est, nisi prout in nostris memorijs relinquũtur, vt expositor diuus Thomas exposuit: hęc eni sunt bona vel mala hominis, vel animę pro pręsenti vita, virtus enim est summũ bonum animę nõ simpliciter, sed eoru3: quę pertinent ad pręsente3 vita3: vitium quoq3 eorum, pessimu3 similiter, quę ad pręsentem vitam attinent. At cum anima post mortem separetur a pręsenti vita, a nostro etiam consortio, ideo libris ethicorum dixit ea3 separari ab his bonis: quę nobis insunt in pręsenti vita: ⁊ ab hs malis: quare eoipso, q corpus deserit, omnia hęc deserere diceret Aristoteles. Ex his seqtur post mortem ₰m Aristotele3 in his bonis, vel malis animas nec esse ęquales, nec inęquales: cum ab hs oibus ęqualiter separatę relinquãtur: nec eorum aliquid illis remanet, nisi in nostris memorijs sequit ẽt eas nullas nec pęnas, nec gaudia subire, cũ pęnę ⁊ gaudia, dolores ⁊ voluptates pręter vtutes, ⁊ vitia nullas post morte3 asserat Aristo. nullu3 neq3 pręmiũ vel dãnu3: meritũ, vel demeritu3: cũ hęc nõ sint alia pter virtutes ipsas, ⁊ vitia: a qb⁹ post mortẽ pęnitus separatur aia. De his vo, quę ei attribuũtur, vt intellectus est, Magis cõsonũ est dictis Aristotelis dicere aia3 in corpore intelligere res, ⁊ mãles, ⁊ imãles: Mãles qde3 vi vnionis per spẽs a phãtasmatibus acqsitas. Immãles vo in reb⁹ mãlib⁹: cum.n. aia sit res simplr imãlis, ⁊ dum est in corpe, sit mãlis, sic mãles res intelligit, ⁊ imãles in ipsis mãlib⁹. Post mortẽ vo vi separatõis imãles apprehẽdit, ⁊ in ipsis imãlib⁹ apprehẽsis apprehẽdit mãlia. Cõsonat aũt h hs quę dicit p ⁊ 3° de aia. Aliqñ.n. dicit intellm post mortẽ nõ reminisci eoru3 vliu3: quę in vita nouit, qm sensus corrũpunt sine qbus nõ intelligit aia. Dicit ẽt sine phãtasmate eam hęc vlia mãlia nõ intelligere: ⁊ ita nõ sine corpore: Quare videt magis ɔsonũ eis, quę asserit, esse dicẽdum aia3 separata3 eorum nõ reminisci: sed vi separationis, eoipso q separata est: oẽs res simplr imãles itelligẽ, nõ qdẽ in reb⁹ mãlib⁹ illas cognoscẽdo, s3 poti⁹ mãles apprehẽdendo in rebus imãlib⁹ apprehẽsis. eo.n. ipso q corp⁹ deserit, ⁊ separata est, vi sepatõis oẽs aię sunt ęqles, ęqlr affectę atq3 dispositę ad itelligẽdu3 imãlia p illarum essentias, ⁊ intellectõe, q est ipsę res itellectę: vñ eoipso q separa est ⁊ seipsa3, ⁊ ceteras aias ei siles, ⁊ subas sublimes per illarum essentias apprehẽdit: ⁊ oẽs res mãles, vt in reb⁹ illis imãlib⁹ cõtinent. In corpe ergo itelligebat imãlia in reb⁹ mãlibus: Separata vo ɔ mãlia in reb⁹ imãlibus. Patet ergo ₰m